DEMOKRASİNİN 50 Yılı

1945-1995

1

RADİKAL

1950

Ocak

1. Gelir Vergisi Kanunu yürürlüğe girdi.
3. Türk-Amerikan Kadınlar Derneği kuruldu.
4. Hastalık sigortası hakkındaki kanun tasarısı Meclis'te kabul edildi.
6. İngiltere, Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanıdı.
6. İstanbul Beyazıt'daki Sahaflar Çarşısı'nda 15 dükkân yandı.
6. Başbakan Günaltay, « basında ahlak değerlerinin yerleşmesi için » Meclis'e bir kanun tasarısı gönderiyor.
10. Milliyetçi Çin'in Birleşmiş Milletler'deki varlığının sürmesi nedeniyle Sovyet temsilci Yakob Malik Güvenlik Konseyi'ni terk etti.
11. Radyo Vergisi zammı durduruldu.
12. Yunanlı gençler Atina'da Kıbrıs için gösteri yaptı.
14. Yunan Kilisesi, Kıbrıs için plebisit yapıyor.
16. Gençler, Taksim Meydanı'nda miting yapıp Yunan plebisitini protesto etti.
18. DP işçiye grev hakkı istedi.
18. ABD'de bulunan Çoruh şilebinde esrar yakalandı; 4 gemici tutuklandı.
19. İş mahkemeleri kuruluyor.
20. Kiralar serbest bırakılıyor.
23. Bulgaristan Başbakanı Kolarov'un anî ölümü şüphe yarattı.
26. Hindistan'da cumhuriyet ilan edildi. ☞
29. Atlantic transatlantiği İstanbul'a geldi; gemideki 481 turist arasında « Üzüntüyü Bırak, Yaşamaya Bak » kitabının yazarı Dale Carnegie de var.
29. Manş Denizi'nde batan Edirne şilebinin 50 gemicisi kurtarıldı. ☞
30. Hayalî suikast ihbarcısı, eski Denizli Milletvekili Reşat Aydınlı, 1 000 lirası olmadığından kefaletle tahliye edilemedi.
30. Meclis'te kiracı ve ev sahibi milletvekilleri karşı karşıya geldiler.
30. Türkiye'nin 1949 yılı dış ticaret açığı 118 milyon lira.

Sadak: Kıbrıs meselesi diye bir şey yok

22 ocak - Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak, « Kıbrıs meselesi diye bir şey yoktur » dedi. CHP Sinop Milletvekili Cevdet Kerim İncedayı'nın, « Kıbrıs'taki Türkler damarlarından aldıkları kanları Anıtkabir'in temeline konmak üzere bir tüple anavatana göndermiştir, Türkiye'de bu konuda ne gibi bir işlem yapılıyor » şeklindeki sorusunu cevaplayan Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak, Yunan Kilisesi'nin Kıbrıs'ın Yunanistan ile birleştirilmesi için yaptığı plebisit ve Yunanlı gençlerin Atina'daki gösterilerine karşı, Türk gençliğinin düzenlediği mitinge de değinerek, « İngiltere Kıbrıs'ı başka bir devlete devretmeyecektir. Gençlerimiz gereksiz heyecana kapılıyorlar, lüzumsuz yoruluyorlar. Bilhassa dış ilişkilerimizde, bu gibi gösteriler yararlı değildir. Böyle şeyler bazen devlete çok zararlı olabilir » dedi.

Cevdet Kerim İncedayı ise, konuşmanın son bölümünde, 350 yıl Türk vatanının bir parçası olarak kalan Kıbrıs'ın Türkler zamanında imar edilip kalkındırıldığını belirterek, « Eğer İngiltere bir gün haklarından cayarsa, Kıbrıs asıl sahibi Türklere teslim edilmelidir » dedi.

Edirne şilebi Manş'ta battı

29 ocak - Tekirdağ'dan yüklediği 3 100 ton ayçiçeği küspesiyle Hollanda'ya gitmekte olan Edirne şilebi Manş Denizi'nde fırtınaya tutularak battı. Gemicilerin tamamı kurtarıldı. İki yıl önce İsveç'ten alınan 4 750 tonluk geminin 1 milyon 800 bin lira değerinde olduğu, ancak bu son seferinde sigorta ettirilmediği bildirildi. Bu durum eleştirilere yol açtı.

Profesör Duverger'nin demokrasi konferansı

30 ocak - Fransa Bordeaux Üniversitesi profesörlerinden, dünyaca ünlü hukukçu Maurice Duverger, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde « 20. Yüzyılda Demokrasi » konulu bir konferans verdi. Profesör Maurice Duverger, « Otoriter rejimlerin çökmesi ancak demokrasinin güçlenmesiyle mümkündür » dedi.

İçki masalarında şehitlik çiçekleri (!)

28 ocak - Şehitlikleri İmar Cemiyeti'nin kongresinde söz alan konuşmacılar, aziz vatanı için şehit düşenlere ait mezarların bulunduğu şehitliklere gerekli bakımın yapılmadığından şikâyet ederek, « Şehitliklerdeki çiçekler toplanarak çiçekçilere satılıyor ve bunlar daha sonra içki masalarını süslüyor » dediler.

Maliye Enstitüsü açıldı

23 ocak - İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi bünyesinde tesis edilen Maliye Enstitüsü yapılan törenle açıldı. Enstitünün müdürü Ordinaryüs Profesör Doktor Fritz Neumark, « Enstitünün amacı, ülkede vergi kanunlarının rasyonel ve adil bir şekilde uygulanmasını sağlamaktır » dedi.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 10 ocaktaki oturumuna başkanlık etmesi gereken Milliyetçi Çin delegesi Doktor T. F. Xiang yerini alırken, SSCB delegesi Yakob Malik ayağa kalkarak, « Artık Çin'in başka bir yasal yönetimi olduğuna göre, bu kişi hiç kimseyi temsil etmemektedir » dedi ve oturumu terk etti.

Heykelinin dikilmesi için Cumhurbaşkanı İnönü'den izin alacak olan yeni Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, Topkapı surlarında inceleme yaparken.

Cumhurbaşkanı İnönü'nün Taksim'e dikilecek heykeli sorun oldu

15 ocak - Cumhurbaşkanı İnönü'nün Güzel Sanatlar Akademisi profesörlerinden Belling tarafından yapılan heykelinin Taksim Meydanı'na dikilmesi sorun oldu. Halen Mecidiyeköy Otobüs Garajı'nda muhafaza edilen heykelin dikilmesi için yeni Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ın, Cumhurbaşkanı İnönü'den izin isteyeceği bildirildi. 1942'de yapımına başlanarak 1944'te tamamlanan ve iki parçadan oluşan heykelde İnönü at üstünde görülüyor. Yalnız tıraşı için 265 000 liranın harcandığı 6 m yüksekliğindeki heykelin kaidesindeki mermerlerin Afyon'dan getirildiği ve 180 000 liraya mal olduğu açıklandı.

Heykelin bu zamana kadar dikilmemesine neden olarak savaş sırasında bir bombardımanda tahrip olması ihtimali gösterildi.

Hindistan federal bir cumhuriyet oldu

26 ocak - Kabul edilerek yürürlüğe giren anayasayla Hindistan, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, demokratik, laik ve federal bir cumhuriyet oldu.

Anayasanın hazırlanmasında yabancı anayasalardan yararlanıldı; ayrıca düzenlenecek anayasa metninin, Hindistan'da mevcut dinî ve etnik kökenli çok sayıda topluluk arasındaki uyuşmazlıkları en aza indirecek nitelikte olmasına itina edildi.

İki yıl önce, 1948 yılı ocağında bir suikaste kurban giden, Hindistan'ın manevî önderi Mahatma Gandhi'nin savunduğu fikirler de Hindistan Anayasası için önemli bir esin kaynağı oldu.

Fosforlu Cevriye yakalandı

22 ocak - Galata'da oturan ve Fosforlu Cevriye diye tanınan bir sabıkalının evine baskın yapan polis, 100 paket eroin ele geçirdi. Gözaltına alınan Fosforlu Cevriye yapılan sorgusunun ardından mahkemece tutuklandı.

Pierre Loti anıldı

14 ocak - Uzun süre İstanbul'da Eyüp semtinde oturan ve yazdığı romanlarla Türkleri Avrupa'ya tanıtan Fransız yazar Pierre Loti, ölümünün 100. yıldönümünde İstanbul'da Türk-Fransız Kültür Derneği'nin düzenlediği bir törenle anıldı.

Nâzım Hikmet'in affedilmesi konusu tartışmalara yol açtı

4 ocak - *Vatan* gazetesi sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman'ın Nâzım Hikmet'in affı için yayımladığı başyazı olay yarattı. *Hafta* dergisinin 23 aralık tarihli sayısında bir makale yayımlayan Tahsin Demiray, « Yeni bir Dreyfus hadisesi karşısında mıyız? » dedi. Demiray yazısında Yalman'ın, Nâzım Hikmet'i büyük edip, büyük şair, Türkçü ve milliyetçi bir kişi olarak gösterdiğini belirterek, « Gerçek bu mudur? Bunu bilmek isteriz » diye sordu.

Bu arada Türkiye'deki bütün aydınlara postayla yollanan « Türkiye Entelektüellerine Çağrı » başlıklı bir bildiride, « Nâzım Hikmet'in hayatının tehlikede olduğu, Ankara'daki zindancıların onu hücreye kapattıkları » ileri sürüldü.

Vatan gazetesindeki bir yazıda söz konusu bu bildiriyi, Moskova beşinci kolcusu sıfatıyla Paris'te çalışan düşkün bedbahtların hazırladığı ileri sürüldü.

Türkiye Yayınevi'nin kurucusu yazar Tahsin Demiray.

Sahte hâkim 79 karar vermiş

26 ocak - Düzenlediği sahte evrakla 2 yıldan beri Çanakkale'de hâkimlik yaptığı anlaşılan Kaya Güralp adında bir kişi polis tarafından yakalandı.

Soruşturmada sahte hâkimin bu süre içinde önüne gelen davalara bakarak, muhtelif konularda toplam 79 karar verdiği ortaya çıkarıldı. Söz konusu bu kararların geçerliliği konusunda Adalet Bakanlığı'nın çalışmalara başladığı bildirildi.

1950

Şubat

1. Kıbrıslı Rumlar BM'ye başvurarak Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını istediler.
1. Hayalî suikast ihbarcısı Reşat Aydınlı tahliye oldu.
5. İşçi Sendikaları Birliği Kongresi'nde grev hakkı istendi.
6. Keşmir Başbakanı Serdar İbrahim Türkiye'de.
7. Meclis'te Seçim Kanunu'nun görüşülmesine başlandı.
8. Ekmek fiyatı indirildi; 575 g'lık ekmek 22 kuruştan satılacak.
9. Özel sektörü kalkındırmak için dış kredi alınıyor.
10. Komünistlikten sanık öğretim görevlileri Behice Boran ve Niyazi Berkes 3'er ay hapse mahkûm oldular.
13. Seçimin 14 mayısta yapılması kararlaştırıldı.
14. 1950 yılı bütçesi 1 487 218 563 lira; bütçe açığı 174 milyon lira.
15. SSCB ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında bir dostluk ve saldırmazlık antlaşması imzalandı.
15. « Yeni kanun basına zincir vuracak » diyen gazeteciler Ankara'ya heyet yolladı. ☞
16. Meclis, demokratik bir Seçim Kanunu'nu kabul etti. ☞
20. Britannic transatlantiği 514 yolcusuyla İstanbul'a geldi.
20. İthalat primleri kalktı.
21. Marshall yardımından Türkiye'ye 44 milyon dolar ayrıldı.
21. ABD-Bulgaristan ilişkileri kesildi.
22. Yüksek Seçim Kurulu kuruldu.
23. Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası kuruluyor; kuruluş sermayesi 25 milyon lira.
26. Yeni Basın Kanunu hazırlanıyor.
27. *Zafer* gazetesi sahibi ve başyazarı Mümtaz Faik Fenik tutuklandı.
28. Güreşçimiz Yaşar Doğu, Lahor'da Pakistan şampiyonu Kala'yı 1 dakikada tuş etti.
28. İstanbul'un Fethini Kutlama Derneği kuruldu.

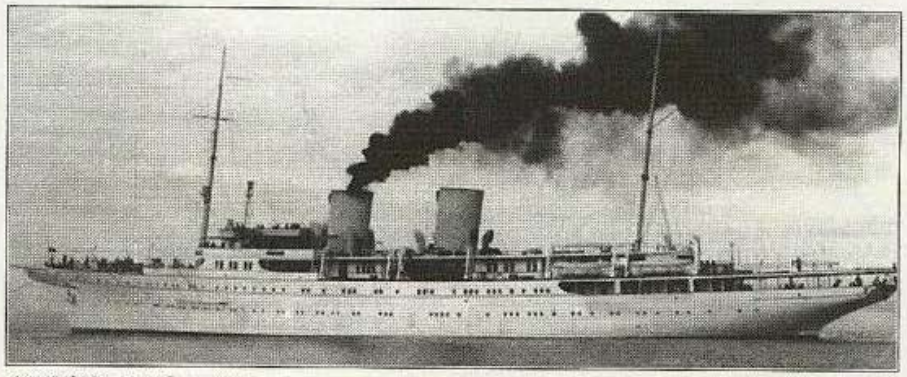
Yeni Seçim Kanunu Meclis'te kabul edildi

16 şubat - Yeni Seçim Kanunu, Meclis'te ikinci defa görüşülerek kabul edildi. Böylece Büyük Millet Meclisi, tarihî bir karar alarak yıllardan beri beklenen demokratik bir seçim kanununu onaylamış oldu. Millî egemenliğin temel taşlarından biri olan bu yeni ve demokratik Seçim Kanunu, iktidar ve muhalefet milletvekillerinin alkışları arasında kabul edildi. DP adına konuşan Kütahya Milletvekili Adnan Menderes, çokpartili yaşamın başladığı günden beri hasreti çekilen ve çetin uğraşlar sonucu hazırlanan Seçim Kanunu'nun çıkarılışını takdirle karşıladıklarını belirtti. Menderes'in bu sözleri CHP'liler tarafından da alkışlandı. Başbakan Şemsettin Günaltay da, iktidara geldiği günden beri gaye edindiği bir davanın gerçekleşmesinden duyduğu mutluluğu belirtti. Başbakan Günaltay'ın DP'lilere de teşekkür eden konuşması Meclis'te büyük bir heyecanla alkışlandı.

Yeni Seçim Kanunu tek dereceli, genel, eşit ve gizli oy, açık tasnif ilkelerini getiriyor. Seçimler çoğunluk sistemine göre ve adlî teminat altında yapılacak.

Savarona'nın mürettebatı dağıtıldı

12 şubat - Atatürk'ün rahatsızlığı sırasında alınmış olan ve uzun süredir kullanılmadığı için halen İstanbul Boğazı'nın Anadolu yakasında, Kanlıca Körfezi'nde demirli olarak yatan Savarona yatının 50 kişilik mürettebatının başka gemilere yerleştirileceği açıklandı. Böylece kullanılmayan yatın masraflarının kısılması amaçlanıyor.

Atatürk'ün yatı Savarona.

Kiralar serbest bırakılmadı

1 şubat - CHP Ankara Milletvekili Arif Çubukçu'nun kiraların serbest bırakılması için Meclis'e verdiği kanun tasarısı, kiracı ve ev sahibi milletvekillerini karşı karşıya getirdi. Meclis, milletvekillerinin çoğunluğunun ret oyu vermesi sonucu kiraların serbest bırakılmasını kabul etmedi. Kabinedeki 3 bakan da tasarının reddi için oy kullandı.

İki futbolcuya ceza

16 şubat - Londra Olimpiyatları'nda oynanan Türkiye - Yugoslavya millî futbol maçı sırasında Fransız hakem tarafından oyundan atılan Beşiktaşlı Şükrü Gülesin ile Galatasaraylı Bülent Eken, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Ceza Heyeti'nce cezalandırıldılar. Alınan karara göre Beşiktaşlı Şükrü 3, Galatasaraylı Bülent de bir yıl hiçbir maçta oynayamayacaklar.

Modern Türk Bestecileri Festivali

17 şubat - İstanbul Filarmoni Derneği'nin düzenlediği Modern Türk Bestecileri Festivali, Saray Sineması'nda yapıldı.

Festivale bestecilerimizden Necil Kâzım Akses, Cemal Reşit Rey, Adnan Saygun ve Ulvi Cemal Erkin katıldı. Konserde kendi bestelerini çalan sanatçılar, müzikseverlerden bol alkış aldılar.

Türk Kartalı

9 şubat - Amerika Birleşik Devletleri'nin Texas eyaletinde öğrenim gören pilot Üsteğmen Celal Yaman, Havacılık Akademisi'yle Kell Field Pilot Okulu'nu birincilikle bitirdi. Kendisini tanıyan Amerikalı pilotlar Celal Yaman'a « Turkish Eagle », yani « Türk Kartalı » adını taktılar. Amerikan gazetelerinde de Yaman'ın başarısı hakkında çeşitli yazılar yayımlandı.

1950

Adalet Bakanı Fuat Sirmen.

Basın özgürlüğüne zincir vuracak tasarı

15 şubat - Millet Meclisi'ndeki bütçe görüşmeleri sırasında Adalet Bakanı Fuat Sirmen'in Basın Kanunu'nu bahane ederek İstanbul gazetelerine çatması gazeteciler arasında üzüntü yarattı. Ankara'ya davet edilen ve Basın Kanunu taslağı hakkında görüşleri alınan İstanbul gazetecileri, yeni kanunun eskisinden daha kötü olduğunu söylediler. Kanunun düzeltilmesi için Gazeteciler Cemiyeti harekete geçti.

7 yaşındaki ressam

11 şubat - Kemancı Suna Kan ve piyanist İdil Biret'ten sonra resim alanında da bir « harika çocuk » ortaya çıktı. Resme karşı çok yetenekli olduğu bildirilen Hasan Kaptan adındaki bu çocuk henüz 7 yaşında. Kaptan'ın resimlerinden oluşan bir sergi, Millî Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu tarafından Ankara'da açıldı.

İstanbul'un fethinden sonra yapılan ilk minare

19 şubat - 1937 yılında İstanbul Ayasofya Müzesi'nde incelemeler yapmış olan Amerikalı uzman Van Dyck, İstanbul'un fethinden sonra yapılan ilk minare hakkında açıklamalarda bulundu.
Van Dyck açıklamasında, Ayasofya'nın şimdiki minarelerinden önce geçici olarak yapılmış bir minarenin varlığından söz etti. Dyck'in verdiği bilgilere göre geçici olarak yapılan bu minare, 1573 yılında Sultan II. Selim'in bir fermanıyla kaldırıldı. Dyck ayrıca, Lorex adlı ressamın bir tablosunda da bu minarenin görüldüğünü belirtti.

Mart

2. Midway uçak gemisi ile 6 Amerikan zırhlısı İstanbul'da.
2. Emekli Orgeneral Mustafa Muğlalı, 20 yıl hapse mahkûm oldu. ☞
6. Eskişehir sel felaketine uğradı; 50 000 kişi açıkta kaldı, 2 500 ev yıkıldı, 6 ölü var.
8. Yunanistan Başbakanı Venizelos, Türkiye'nin NATO'ya alınmasına taraftar.
11. « Kocaeli canavarı » idama mahkûm edildi.
13. Büyük Reşid Paşa'nın türbesi açıldı. ☞
13. Özel girişime destek verilecek.
16. Basın Kanunu taslağı değiştiriliyor.
17. Amerikalı işadamlarından oluşan bir heyet Türkiye'ye geldi.
19. Seçim konuşmaları sertleşti; Hikmet Bayur, seçimde hile yapılacağını iddia etti.
23. Türk Güreş Millî Takımı grekoromende dünya ikincisi oldu; tek altın madalya Muharrem Candaş'tan geldi.
23. Türkiye-İtalya Dostluk Antlaşması imzalandı.
24. Büyük Millet Meclisi, Genel Af Kanunu tasarısını reddetti.
25. Devlet Hava Yolları'na ait Douglas C-43 tipi yolcu uçağı Ankara'da düştü; 15 kişi öldü.
26. Seçim öncesi CHP'den istifalar çoğaldı. ☞
27. ABD Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı Collins, Türkiye'ye geldi; Collins, « Türk ordusu asla yalnız kalmayacaktır » dedi.
27. « Bizim Köy »ün yazarı Mahmut Makal tutuklandı. ☞
29. Sınıfta kalan İstanbul Teknik Üniversitesi öğrencisi profesörünü öldürdü. ☞
29. İstanbul'un otel, soğuk hava deposu ve süt sorunu Amerikan Marshall yardımıyla çözümlenecek. ☞
30. Nâzım Hikmet, Bursa Cezaevi'nde açlık grevine başladı. ☞
31. Transilvanya gemisinden atlayan 2 Romen Türkiye'ye iltica etti.

Teknik Üniversite'de bir öğrenci hocasını vurarak öldürdü

29 mart - İstanbul Teknik Üniversitesi öğrencilerinden Mehmet Taşkesen, kendisini sınıfta bırakan hocası Profesör Feyyaz Gürsan'ı tabancayla vurarak öldürdü.
Polisten alınan bilgiye göre olay şöyle gelişti: Makine Fakültesi öğrencisi 22 yaşındaki Mehmet Taşkesen, Profesör Feyyaz Gürsan'dan sınav kâğıdını yeniden incelemesini istedi. Profesör Gürsan, asistanı Selma Soysal'la odasında kâğıt üzerinde inceleme yaparken Taşkesen birden odaya girerek Gürsan'a iki el ateş etti. Profesörün kapı önüne yığılması üzerine 3 el daha ateş eden öğrenci, çevrede bulunanları silahla tehdit ederek binadan kaçtı. Ancak genç katil elindeki tabancayla birlikte, kendini bilmez bir halde Kabataş'ta dolaşırken polisler tarafından yakalandı.

İstanbul şehrinin sorunlarını Amerikalılar çözümlüyor

29 mart - Marshall Yardımı Programı Türkiye Komitesi Başkanı Russel Dorr, İstanbul Belediyesi'ni ziyaret etti. Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, İstanbul'un üç büyük sorunu olarak tanımladığı süt, otel ve soğuk hava deposu sorunlarının çözümü için Dorr'dan yardım talebinde bulundu. Dorr'un bu talebe olumlu cevap verdiği bildirildi.

Büyük Reşid Paşa'nın türbesi törenle açıldı

13 mart - Tarihî ve mimarî değer taşıyan türbelerin açılmasıyla ilgili kanuna uyularak, doğumunun 150. yıldönümünde Büyük Reşid Paşa'nın Beyazıt'taki türbesi, Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay tarafından törenle açıldı.

Orgeneral Muğlalı mahkûm oldu

2 mart - Van'ın Özalp İlçesi'nde hayvan kaçakçılığı yapan 33 kişiyi sorgulamadan kurşuna dizdirmek suçundan yargılanan emekli Orgeneral Mustafa Muğlalı'nın yargılanması sona erdi. Genelkurmay Askerî Mahkemesi'nce açıklanan kararda Muğlalı, 20 yıl hapse mahkûm edildi.

1950

Sinan Tekelioğlu.

Ali Fuat Cebesoy.

Refet Bele.

Genel seçim öncesi CHP'den kopmalar

26 mart - Seçimlerin yaklaşmasıyla birlikte tüm yurtta parti çalışmaları hızlandı ve ülke seçim havasına girdi. Cumhurbaşkanı ve CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, çıktığı yurt gezisinde DP'nin muhalefet şeklini eleştirdi. İnönü, DP'lileri « şiddet yanlısı » olarak ilan etti. DP Genel Başkanı Celal Bayar bu konuşmaya verdiği cevapta, « Bize şiddet isnadında bulunanlara şunu söylemeye mecburuz. Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer. Eğer dürüst bir seçim istiyorlarsa koalisyon kabinesi fikrine yanaşırlar. Haklarımızı elimizden alanlar bu sözleriyle günahlarını örtmeye çalışıyorlar » dedi.

Öte yandan CHP'den üç önemli istifa oldu. Büyük Millet Meclisi Başkanı Ali Fuat Cebesoy, İzmir Milletvekili Refet Bele ve Seyhan Milletvekili Sinan Tekelioğlu CHP'den ayrıldılar. Garp Cephesi komutanlarından ve Atatürk'ün arkadaşı Konya Milletvekili Ali Fuat Cebesoy, istifasıyla ilgili olarak, « Ülkeme karşı görevimi daha iyi yapabilmek için istiklalimi ele aldım » dedi. Bu arada Yargıtay Başkanı Halil Özyörük'ün de görevinden istifa edip DP'den aday olacağı söylentileri CHP'lileri sinirlendirdi.

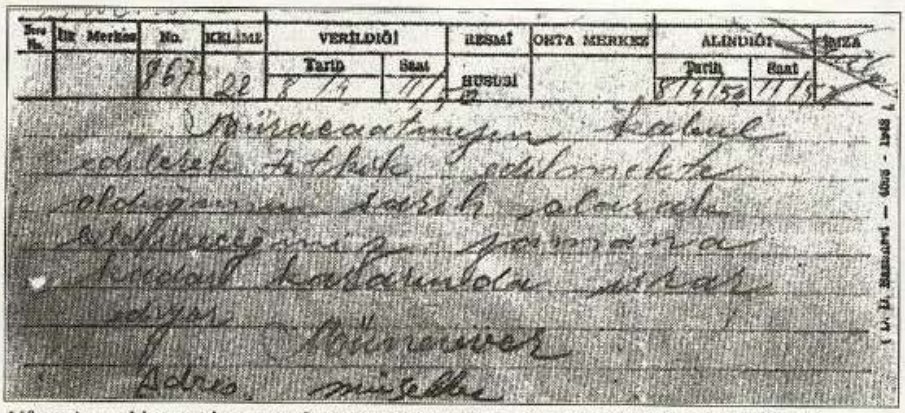
Bizim Köy romanının yazarı tutuklandı

27 mart - « Bizim Köy » adlı eseriyle Türk köylüsünün hayatını bütün çıplaklığıyla ortaya koyan Mahmut Makal tutuklandı. Niğde'nin Aksaray İlçesi Çardak Köyü'nde öğretmenlik yapan Mahmut Makal'ın bu kitabı, iktidardaki Cumhuriyet Halk Partisi yöneticilerinin tepkisine yol açtı. Köy Enstitüsü mezunu Mahmut Makal komünistlikle suçlandı.

Makal, köydeki yaşamı « objektif ölçülerde ve saptırma yapmadan » yansıttığını belirterek, ne zaman komünist olduğunu bilmediğini açıkladı. Olay siyasî iktidara karşı tepkilere yol açtı.

Nâzım Hikmet açlık grevinde

30 mart - 12 yıldır Bursa Cezaevi'nde yatan şair Nâzım Hikmet, Genel Af Kanunu tasarısının Büyük Millet Meclisi'nde reddedilmesinden sonra büyük bir ümitsizliğe düşerek hayatına son vermeyi kararlaştırdı. Açlık grevine başlayan Nâzım Hikmet, avukatının tüm ısrarlarına rağmen, bu girişiminden vazgeçmeyeceğini söyledi.

Nâzım'ın açlık grevi konusunda Münevver Hanım'ın avukat Sebük'e çektiği telgraf.

Nisan

1. Millî Eğitim Bakanlığı 20 türbenin yeniden açılmasına izin verdi.
2. Hür Mensucat Sanayii İşçileri Sendikası kapatıldı.
3. Plevne kahramanı Gazi Osman Paşa'nın İstanbul Fatih'teki türbesi açıldı.
3. Nâzım Hikmet'in affı için İnönü'ye başvuruldu.
5. Türkiye'ye Marshall yardımından 30 milyon dolarlık tarım aracı verildi.
7. İlk seçim olayı; seçmen kütüğünde değişiklik yapan eğitmen mahkûm oldu.
8. Nâzım Hikmet gizlice İstanbul'a getirildi.
8. Millet Partisi seçim bildirgesini yayımladı.
9. Dünyanın en lüks yolcu gemisi La Marseillaise, İstanbul'a turist getirdi.
10. Nâzım Hikmet açlık grevini erteledi.
12. Mareşal Fevzi Çakmak'ın cenazesinde olaylar çıktı. ☞
15. Gazeteci Fuat Arna tutuklandı.
20. Ticanî tarikatı şeyhi Kemal Pilavoğlu, yargı önünde.
20. Norveç şilebi Bosphorus Haydarpaşa'da yandı.
21. Hükûmet irtica olayına el koydu; 4 bakandan oluşan bir komite kuruldu.
22. CHP aday listesini açıkladı; 169 CHP'li milletvekili listeye giremedi.
23. Millet Partisi aday listesini açıkladı; 22 ilden 205 aday gösterildi.
24. 14 mayısta yapılacak seçim için DP aday listesini açıkladı.
24. Ürdün, Filistin'i ilhak etti.
25. Adlî Tıp, Nâzım Hikmet'in hastanede tedavi görmesini kararlaştırdı. ☞
27. CHP'nin seçim bildirgesi yayımlandı. ☞
29. Ali Fuat Cebesoy DP'ye katıldı.
29. « Bizim Köy »ün yazarı Mahmut Makal serbest bırakıldı.

ÖLÜM

1. Eski Başbakan Recep Peker. ☞
10. Asker ve siyaset adamı Mareşal Fevzi Çakmak. ☞

Mareşal Çakmak'ın cenazesi gericilerin gösterisine dönüştü

12 nisan - Mareşal Fevzi Çakmak, 10 nisan sabahı saat 7.35'te İstanbul'da Teşvikiye Sağlık Yurdu'nda öldü. Mareşal Çakmak'ın ölümü tüm yurtta üzüntü yarattırken, Mareşal'in ölümünden sonra radyonun normal yayınını kesmemesi büyük tepki doğurdu. Bunun üzerine bir grup genç gösterici İstanbul Radyoevi'ni basmak istedi; ancak polis ve asker havaya ateş açarak gençleri dağıttı.

Mareşal Fevzi Çakmak'ın 12 nisan günü yapılan cenaze töreni de olaylara sahne oldu. Mareşal'in Nişantaşı'ndaki evinden alınan cenazesi eller üzerinde Galata Köprüsü'nden geçirilerek Beyazıt Meydanı'na kadar taşındı. Cenazeye katılan kalabalık yol boyunca ilahiler okudu ve tekbir getirdi. Bu arada bazı gruplar devamlı Arapça ezan okuyarak halkı kışkırtıcı bir tutum sergilediler. Beyazıt Camii'nde kılınan namazdan sonra, kalabalığın cenazeyi vermemesi nedeniyle, Fevzi Çakmak'ın naaşı top arabasına konulamadı ve Mareşal için askerî tören yapılamadı. Kalabalık, cenazeyi Eyüp Mezarlığı'na kadar gene eller üzerinde taşıdı. Halkın galeyanı üzerine radyolar normal yayınını keserek, Mareşal Fevzi Çakmak'ın hayatı hakkında bilgiler veren yayınlar yaptı.

İstanbul polisi, 10 nisanda İstanbul Radyoevi'nin önünde ve 12 nisan günü cenazede gericilik gösterisi yapan 100 kişiyi gözaltına aldı. Bunlardan 15'inin öğrenci olduğu bildirildi. Yakalananlardan 77'si Tecemmüat (toplantı) Kanunu'na aykırı davranıştan mahkemeye çıkarıldı, bunlardan 43'ü mahkeme tarafından serbest bırakıldı.

Bu arada muhalefet partileri olayla ilgileri bulunmadığını ve cenaze törenindeki olayları şiddetle kınadıklarını açıkladılar.

Cumhuriyet dönemi boyunca genelkurmay başkanlığı yapan Fevzi Çakmak, 1944 yılında yaş haddinden emekliye sevkedilmesi nedeniyle, CHP'ye ve özellikle de Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye küskündü. Çokpartili döneme geçilirken halk arasında büyük saygınlığı olan Mareşal Çakmak'ı bütün partiler kendi saflarına almaya çalıştılar. CHP'nin milletvekilliği hatta meclis başkanlığı tekliflerini reddeden Mareşal, 1946 seçimlerinde DP listesinden bağımsız olarak İstanbul milletvekili seçildi, ancak DP'ye katılmadı. 1948 temmuzunda Millet Partisi'nin kuruluşuna katılan Çakmak, bu partinin fahri genel başkanlığını da üstlenmişti.

Mareşal Fevzi Çakmak'ın ölümüne rağmen normal yayınını kesmeyen radyoyu protesto etmek üzere, Taksim'den Elmadağ'a doğru yürüyen göstericiler.

Recep Peker

Recep Peker öldü

1 nisan - Eski başbakanlardan Recep Peker 61 yaşında İstanbul'da öldü. Harp Akademisi mezunu olan Peker, Trablusgarp, Balkan, Birinci Dünya ve Kurtuluş savaşlarına katıldı. 1923 yılında bu yana milletvekili olan Peker, İsmet İnönü ve Şükrü Saracoğlu hükûmetlerinde çeşitli bakanlıklarda bulundu ve 1946 seçimlerinden sonra başbakanlık görevine getirildi. Ancak otoriter eğilimleriyle tanınan Recep Peker'in başbakanlığı, muhalefetteki Demokrat Parti tarafından tepkiyle karşılandı ve siyasî gerginliği artırdı. Cumhurbaşkanı İnönü'nün siyasî ortamı yumuşatmayı amaçlayan 12 Temmuz Beyannamesi'nin ardından Recep Peker, eylül 1947'de görevinden istifa etmek zorunda kaldı. İsmet İnönü'nün desteklediği ılımlılara karşı parti içindeki sertlik yanlısı grubun önderi olarak, Cumhuriyet Halk Partisi'nin kasım 1947'de toplanan kurultayında son bir çıkış daha yaptı ve CHP genel başkan vekilliğine adaylığını koydu, ancak seçilemedi.

CHP seçim bildirgesi

27 nisan - CHP'nin seçim bildirgesi, partinin geleneksel devletçi politikasını yumuşattığını ortaya koyuyor. Bildirgede devletin ekonomideki rolünün sınırlanması, özel teşebbüse daha çok imkân tanınması, yabancı sermayenin gelişini kolaylaştıracak önlemler alınması gibi görüşlere yer veriliyor. Ayrıca ikinci bir meclis kurulması, cumhurbaşkanının görevlerinin yeniden tanımlanması, « altı ok »un Anayasa'dan çıkarılması ve yerel yönetimlerin özerkliği hususları üzerinde duruluyor.

Nâzım Hikmet hastaneye kaldırıldı

25 nisan - Bursa Cezaevi'nde açlık grevine başlayan ve 8 nisanda gizlice İstanbul'a getirilen şair Nâzım Hikmet, Adlî Tıp'ta yapılan muayenesi sonucunda, tedavi için Cerrahpaşa Hastanesi'ne kaldırıldı.

1950

Mayıs

3. Ticanî tarikatı şeyhi Kemal Pilavoğlu tahliye edildi.
3. Ankara'da bir komünist şebeke yakalandı.
5. Millet Partisi Afyon Milletvekili emekli General Sadık Aldoğan tutuklandı.
5. Açlık grevindeki Nâzım Hikmet ölüme yaklaştı.
7. Seçime az bir zaman kala İnönü ile Bayar arasında söz düellosu başladı.
8. Gazeteci Fuat Arna tahliye oldu.
9. Celile Hanım, oğlu Nâzım Hikmet'in affı için imza topluyor.
13. İngiliz Sunderland futbol takımı Beşiktaş'ı 3-0 yendi.
14. Genel seçim yapıldı; seçim büyük bir olgunluk içinde geçti.
15. Genel seçimi DP kazandı. ☞
17. Milletvekili seçilen gazeteci Mümtaz Faik Fenik tahliye edildi.
17. Patrik Atenagoras, Amerikalıları Türkiye'yi ziyarete çağırdı.
20. DP Kocaeli Milletvekili Refik Koraltan Meclis başkanlığına seçildi.
19. Nâzım Hikmet açlık grevini bıraktı.
22. Celal Bayar cumhurbaşkanı seçildi. ☞
22. Adnan Menderes yeni hükûmeti kurdu. ☞
23. Yeni hükûmet Cumhurbaşkanı Bayar'ın başkanlığında ilk toplantısını yaptı.
23. ABD, Türkiye'ye sermaye yatırımı yapacak. ☞
25. Hükûmet tasarruf için ciddî tedbirler alıyor.
25. Altın fiyatları düştü; karaborsacılar 3,5 milyon zarar etti.
26. ABD Başkanı Truman, Cumhurbaşkanı Bayar'ı kutladı.
28. Türk Millî Futbol Takımı, İran'ı 6-1 yendi.
30. Resmî kuruluşlardaki İnönü resimleri kaldırılıyor.
31. CHP, Meclis'te DP hükûmetinin programını eleştirdi.

ÜÇÜNCÜ BASKI

SABAHIN Saat 8.30 una Kadar SEÇİM VAZİYETİ

Hürriyet

D.P. Mecliste ekseriyeti kazandı

VATAN

POKER-PLAY

D. P. kahir ekseriyetle kazandı

En son gelen haberlere göre, Demokrat Parti'nin memleketin muhtelif vilâyetlerinde şimdiye kadar kazandığı milletvekilliği sayısı 390 a yaklaşıyor

La Familia

Cumhuriyet

POKER-PLAY

D.P. 36 İlde Tam Liste Halinde Kazandı, 385 Milletvekili Çıkarması Bekleniyor

16 MAYIS Salı

Milliyet

PAL

D. P. dün gece yarısı 41 vilâyette 370 mebusluk kazanarak ekseriyeti aldı

Demokrat Partinin kazandığı yerler

41 Vilâyetin tam listesi

Günaltay ve Dicleliden başka bütün kabine âzaları seçimi kaybettiler

En heyecanlı tasnif Malatyada yapılıyor

İsmet İnönü kazanıyor

Seçim neticelerinden alınacak dersler

İzmir'de halk sevinç içinde bayram yapıyor

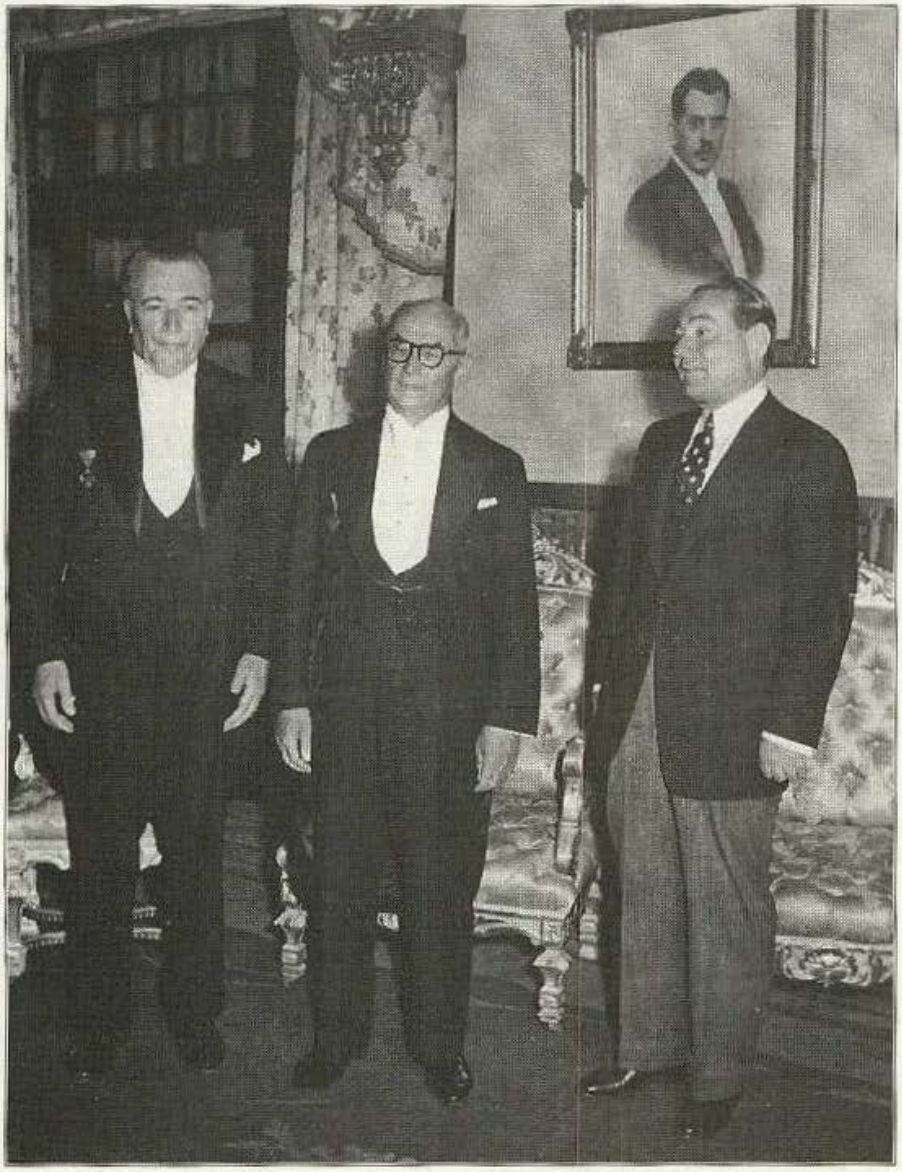
Demokratlar iki tren tutup Ankara'ya Celâl Bayarı tebrike gitmeye karar verdiler

Cumhurbaşkanlığı ve Meclis Reisliği

Demokrat Parti'nin zaferi

15 mayıs - Türkiye genelinde 8 906 107 seçmenden 7 953 153'ünün katıldığı (% 89,3) genel seçimler, tüm yurtta sakin bir ortamda yapıldı. Katılımın çok yüksek olduğu seçimlerin sonunda DP 4 239 030 (% 53,3), CHP ise 3 173 308 (% 39,9), Millet Partisi 267 750 ve bağımsızlar 140 577 oy aldılar. Oyların yüzde 39,9'unu alan CHP, Meclis'e 69 milletvekiliyle girdi; bu arada bir ikisi hariç kabine üyelerinin milletvekili seçilememesi dikkati çekti. İstanbul'da 27 milletvekilliğinin tümünü DP kazandı. Millet Partisi'nin tek milletvekiliyse Kırşehir'den seçilen Osman Bölükbaşı oldu.

Bayar cumhurbaşkanı

Celal Bayar, Adnan Menderes ve Refik Koraltan'la birlikte tebrikleri kabul ederken.

22 mayıs - 14 mayısta yapılan seçimleri Demokrat Parti ezici bir çoğunlukla kazandı. Katılımın çok yüksek olduğu seçimlerin sonunda Demokrat Parti 408, Cumhuriyet Halk Partisi 69, Millet Partisi 1 ve bağımsızlar da 9 milletvekili çıkardı. Böylece CHP'nin 27 yıllık iktidarı sona ermiş oluyor. DP'nin bu seçimlerde kazandığı büyük zaferde, hiç şüphe yok ki CHP'ye karşı uzun iktidar yıllarında biriken hoşnutsuzluk büyük rol oynadı. Halk değişimden yana olduğunu verdiği oyla açıkça ortaya koydu.

Öte yandan, seçimlerin gerçekten serbest ve dürüst bir biçimde yapılması, yeni Seçim Kanunu'na rağmen bu konuda endişeleri olanları haksız çıkardı. Bir başka endişe de Cumhuriyet Halk Partisi'nin seçim yenilgisinden sonra iktidarı teslim etmeye yanaşıp yanaşmayacağı konusundaydı. Bu endişelerin de bütünüyle yersiz olduğu görüldü; iktidarın el değiştirmesi, en eski ve oturmuş demokrasilerde görülenlerden daha fazla soruna yol açmaksızın gerçekleşti ve Türkiye bu demokrasi sınavından başarıyla çıktı.

Seçim sonuçlarının resmen açıklanmasından sonra, 22 mayısta toplanan Büyük Millet Meclisi'nde, Demokrat Parti Kocaeli Milletvekili Refik Koraltan başkan seçildi. Daha sonra yapılan oylamada, 2 gün önce Demokrat Parti genel başkanlığından istifa etmiş olan Celal Bayar 387 oyla cumhurbaşkanlığı görevine getirildi. Meclis Başkanı Refik Koraltan sonucu açıkladıktan sonra Celal Bayar, Türkiye'nin üçüncü cumhurbaşkanı olarak yemin etti. Cumhurbaşkanı Bayar'ın, hükûmeti kurmakla görevlendirdiği İstanbul Milletvekili Adnan Menderes ise, aynı gün hükûmetini açıkladı.

İlk DP hükûmeti açıklandı: Menderes başbakan (19. hükûmet)

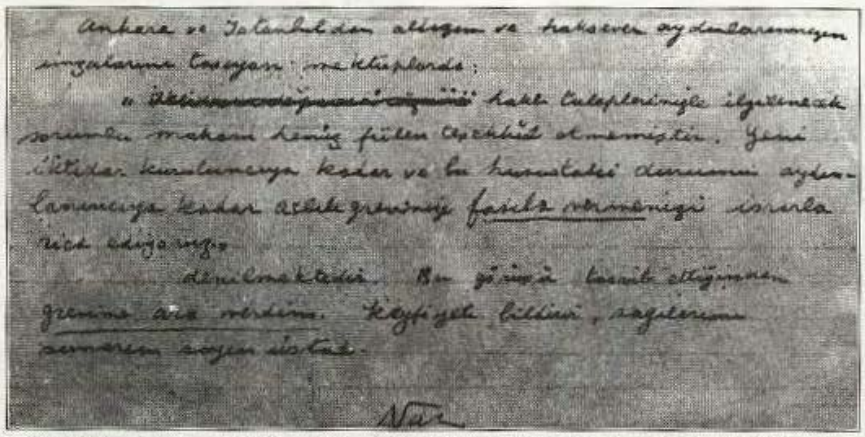
22 mayıs - Aynı gün cumhurbaşkanı seçilen Celal Bayar tarafından yeni hükûmeti kurmakla görevlendirilen Demokrat Parti İstanbul Milletvekili Adnan Menderes, Bakanlar Kurulu üyelerinin listesini açıkladı. Cumhuriyet tarihinin ilk Demokrat Parti hükûmetinde şu isimler yer alıyor:

Başbakan: Adnan Menderes
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Samet Ağaoğlu
Devlet Bakanı: Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu
Adalet Bakanı: Halil Özyörük
Dışişleri Bakanı: Fuad Köprülü
Millî Savunma Bakanı: Refik Şevket İnce
İçişleri Bakanı: Rüknettin Nasuhioğlu
Maliye Bakanı: Halil Ayan
Millî Eğitim Bakanı: Avni Başman
Bayındırlık Bakanı: Fahri Belen
Ekonomi ve Ticaret Bakanı: Zühtü Velibeşe
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: Nihat Reşat Belger
Gümrük ve Tekel Bakanı: Nuri Özsan
Tarım Bakanı: Nihat İğriboz
Ulaştırma Bakanı: Tevfik İleri
Çalışma Bakanı: Hasan Polatkan
İşletmeler Bakanı: Muhlis Ete

Amerikalı şirketlerin Türkiye'ye sermaye yatırımında bulunması bekleniyor

23 mayıs - Türkiye'de bulunan, Amerika Birleşik Devletleri'nin en büyük bankalarından Chase National Bank'ın Yönetim Kurulu Başkanı Aldrich, « Türkiye yabancı sermaye için elverişli bir ülke » dedi. Yabancı sermayenin yatırım yapmak için her şeyden önce istikrar aradığını, bu elverişli ortamın da Türkiye'de bulunduğunu söyleyen Aldrich, « Yakında Türkiye'ye Amerikan sermayesinin geleceğini ümit ediyorum » dedi.

1950

Nâzım Hikmet açlık grevini bıraktığını 19.5.1950 tarihli mektupla avukatına bildiriyor.

İsmet İnönü İstanbul'a geliyor

24 mayıs - CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün İstanbul'a geleceği bildirildi. Bu nedenle İnönü'nün büyük oğlu Ömer İnönü adına Maçka Taşlık mevkiinde inşa edilen evin bir haftaya kadar bitirilmesine çalışılıyor.

Gazeteci Arslan Humbaracı'nın yurda iadesi istendi

31 mayıs - Yurtdışında Türkiye aleyhine propaganda yapan Türk vatandaşı gazeteci Arslan Humbaracı'nın iadesi için Fransa hükûmeti nezdinde girişimlere başlandı.
İkinci Dünya Savaşı sırasında Amerikan *New York Times* ve Tel Aviv'de yayımlanan *Hador* gazetelerinin Ankara muhabirliğini yapan Humbaracı, bir süre sonra Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçiliği'yle anlaşarak, Amerikan Marshall yardımını protesto etmek amacıyla Türkiye'yi terk etmişti. Türkiye'de sosyal adaletin doğuşuna yardım etmek için çaba sarfettiğini iddia eden Arslan Humbaracı, daha sonra gerçekleri gördüğünü belirtmiş ve « Neden Sahici Hürriyete Döndüm » başlıklı bir makale yazarak pişmanlığını dile getirmişti. Humbaracı'nın fikir değiştirerek komünistlikten vazgeçişinin nedenlerine ilişkin yazıları *Cumhuriyet* gazetesi tarafından yayımlandı.

Sahte hâkim mahkûm oldu

31 mayıs - Çanakkale'de iki yıl boyunca sahte hâkimlik yapan ve bu sürede imzaladığı 79 karar içinde bir de idam kararı bulunan Kaya Güralp'ın yargılanması sona erdi. Sahte hâkim Kaya Güralp, 5 yıl 2 ay hapis cezasına çarptırıldı.

Beşiktaş Amerika'da oynadığı ilk maçta galip geldi: 5-3

21 mayıs - Beşiktaş futbol takımı, American League All Stars takımıyla yaptığı özel maçı 5-3 kazandı. Bir ABD turuna çıkan Beşiktaş futbol takımı, New York'ta oynadığı bu ilk maçta büyük beğeni topladı. Beşiktaş, bu ülkede 6 maç daha yapacak.
New York Belediye Başkanı O'Dwyer, Beşiktaş futbol takımı kafilesini makamında kabul ederek kutladı.

Ünlü İngiliz balerin Türkiye'ye geldi

18 mayıs - Türkiye'ye gelen ünlü İngiliz balerin Ninette de Valois, Yeşilköy Bale Okulu'nda incelemelerde bulundu. De Valois, Türk çocuklarının bale yapmaya çok yetenekli olduklarını söyledi. Yeşilköy Bale Okulu, yakında Ankara'ya nakledilerek, Devlet Konservatuvarı'nın bir şubesi haline getirilecek. Bu okul, De Valois tarafından 3 yıl önce kurulmuştu.

Bizim Köy'ün yazarı Mahmut Makal ilk defa İstanbul'da

22 mayıs - Anadolu gerçeğini bütün çıplaklığıyla yansıtan « Bizim Köy » adlı kitabıyla olay yaratan köy öğretmeni Mahmut Makal, *Cumhuriyet* gazetesinin davetlisi olarak İstanbul'a geldi. Niğde'nin Aksaray İlçesi'nin Çardak Köyü'nde görevli olan Mahmut Makal, trene hayatında ilk defa bindiğini, denizi, vapuru ve tramvayı da ancak İstanbul'a gelince gördüğünü söyledi. Makal, « Rüyalarıma bile girmeyen bir âlemin içinde bulunuyorum » dedi.

Haziran

2. Menderes Hükûmeti Meclis'ten güvenoyu aldı.
3. CHP milletvekilleri, kendilerine söz hakkı verilmeyince Meclis'i terk ettiler.
5. Ezanın Arapça okunması konusu Meclis'te tartışıldı.
6. Özel sektöre satılacak işletmeler belirleniyor.
6. Orduda değişiklik; genelkurmay başkanlığına Nuri Yamut getirildi.
7. 25 general ve 200 albay emekli edildi.
8. Pamuklu kumaş fiyatları indirildi.
9. Demokrat Parti genel başkanlığına Adnan Menderes seçildi.
10. 9 vali emekli edildi.
11. Hayrabolulu Süleyman, Kırkpınar başpehlivanı oldu.
15. Bulgaristan nota vererek sınır güvenliğinin ihlal edildiğini ileri sürdü.
16. Arapça ezan okuma yasağının kaldırılmasına karar verildi.
16. İstanbul'un su sorunu Meclis'e getirildi.
17. Kömür dağıtımında kısıtlama yapılmaması kararlaştırıldı.
18. Millet Partisi kongresinde basına çirkin saldırılarda bulunuldu.
18. Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'ndan bir heyet Türkiye'ye geldi.
23. Anıtkabir arsasındaki yolsuzluk Meclis'e getirildi.
24. Ticaret Ofisi kaldırıldı.
25. Kore'de savaş çıktı.
27. ABD, Kore Savaşı'na katıldı; Amerikan uçakları ve gemileri istilacılara karşı harekete geçti.
27. Şeker ucuzladı; kesme şeker 175, tozşeker 141 kuruşa satılacak.
29. CHP 8. Kurultayı Ankara'da başladı.
30. ABD kara ordusu da Kore Savaşı'na katıldı.

ÖLÜM

19. Ordinaryüs Profesör İbrahim Hakkı Akyol.

Kore'de savaş patladı

27 haziran - Kuzey Kore birliklerinin Güney Kore topraklarına karşı saldırıya geçtiği bildirildi. Iki devlet arasında sınır kabul edilen 38. paraleli geçen Kuzey Kore ordusu, birkaç saat içinde İmcin Nehri'nin kuzeyindeki toprakları tamamen işgal etti. Bu beklenmedik saldırı üzerine, Güney Kore de ordusunu acilen harekete geçirdi ve askerlerini istilacılara karşı koymak üzere savaş bölgesine gönderdi.

Batılı müttefiklerle komünist bloku karşı karşıya getireceğinden endişe edilen bu saldırının şoku, ilk andan itibaren bütün dünyada hissedildi. Amerika Birleşik Devletleri'nin bu hücumu bir « saldırı eylemi » olarak kabul eden ve Kuzey Kore'yi 38. paralelin kuzeyine çekilmeye davet eden kararının, Birleşmiş Milletler tarafından da benimsenmesi bekleniyor. Milliyetçi Çin'in Konsey'deki üyeliğinin sürmesi dolayısıyla Sovyetler'in Güvenlik Konseyi'ni 10 ocaktan bu yana boykot ediyor olması, bu kararın çıkmasını kolaylaştıracak. Öte yandan ABD'nin Güney Kore'ye mümkün olan her türlü yardımı yapmaya karar verdiği açıklandı. 27 haziran'dan itibaren ABD birlikleri de savaşa fiilen katıldı.

Çatışmada yaralanan iki Güney Koreli arkadaşları tarafından geriye taşınıyor.

Kore'de savaşacak Amerikan birlikleri cepheye nakledilliyor.

Fuad Köprülü: Birleşmiş Milletler'e verdiğimiz sözü yerine getireceğiz

30 haziran - Büyük Millet Meclisi'nde Kore Savaşı'yla ilgili bilgi veren Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü, « Birleşmiş Milletler'e olan sözümüzü içtenlikle yerine getireceğiz » dedi. Büyük Millet Meclisi üyeleri, Köprülü'nün konuşmasını yerinde bularak, dış olaylar karşısında birlikte hareket edilmesinden yana eğilim belirttiler.

Birleşmiş Milletler saldırıya karşı çıktı

27 haziran - Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi bütün Birleşmiş Milletler üyelerini Kuzey Kore askerlerine karşı savaşan Güney Kore'ye yardım etmeye çağırdı. Konsey bu kararı, toplantılara boykotu hâlâ sürdüren SSCB'nin yokluğunda aldı. Konsey kararı ABD'ye, Birleşmiş Milletler bayrağı altında Kore'ye müdahale etme imkânı veriyor.

9 vali emekli edildi

10 haziran - İçişleri Bakanlığı 4 yıl içinde bütün faaliyetleriyle tek bir partinin hizmetkâr olduklarını belli eden ve çeşitli baskılarla vatandaşların tepkisine yol açan valileri emekliye ayırmaya başladı. Bu konuda düzenlenen listeyle ilk olarak, Samsun Valisi İzzettin Çağpar, Kastamonu Valisi Tevfik Sırrı Gür, Seyhan Valisi Zühtü Durukan, Bilecik Valisi Şinasi Turga, Çankırı Valisi Orhan Sami Güvenç, Afyonkarahisar Valisi Abidin Özmen, Balıkesir Valisi Ziya Tekeli, Konya Valisi Şefik Soyer ve Ordu Valisi Salih Kılıç emekli edildiler. Bu listeyi ikinci bir listenin takip edeceği söyleniyor.

İstanbul Valisi Fahrettin Kerim Gökay'ın ise şimdilik görevine devam ettirileceği, ancak valilik ile belediye başkanlığının ayrılmasıyla birlikte görevden alınacağı öne sürüldü.

Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası'ndan bir heyet geldi

18 haziran - 14 kişiden oluşan Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası heyeti, ülkemizin ekonomik gelişimini yerinde incelemek için Türkiye'ye geldi. Heyet Başkanı Barker, « Türkiye'nin ekonomik gelişimini daha da hızlandırmak için gereken raporu hazırlayacağız » dedi.

1950

Ticanîlerin lideri Kemal Pilavoğlu.

Ticanî tarikatı mensubu 19 kişi yargı önünde

12 haziran - Ticanî tarikatı şeyhi Kemal Pilavoğlu'nun duruşmasında adliye koridorlarında tekbir getiren tarikat müritlerinden Yusuf Özcan, Muzaffer Karadeniz ve 17 arkadaşının tutuklu olarak yargılanmasına Ankara'da başlandı. Sanıklar duruşmada « Allah, Allah » diye bağırınca hâkim tarafından salondan dışarı çıkarıldılar.

Ordu'nun üst kademelerinde önemli değişiklik

6 haziran - Birinci Menderes Hükûmeti, ilk iş olarak Türk Silahlı Kuvvetleri'nin üst kademelerinde önemli bazı değişiklikler yaptı. Buna göre Genelkurmay Başkanı Orgeneral Abdurrahman Gürman, Genelkurmay Başkan Yardımcısı Orgeneral İzzet Aksalur ve Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Mehmet Ali Ülgen görevlerinden alındılar.
Hükûmetçe yapılan değişiklikler sonucu genelkurmay başkanlığına Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nuri Yamut, Genelkurmay başkan yardımcılığına ise Orgeneral Şahap Gürler getirildi.
Bir kısım siyasî çevreler, bazı yüksek rütbeli subayların eski Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'yü yeniden başa geçirme isteği içinde olduklarının tespit edildiğini ve değişikliklerin de bu nedenle çok acele olarak yapıldığını ileri sürdüler.

Arapça ezan okuma yasağı kaldırıldı

16 haziran - Büyük Millet Meclisi, Arapça ezan okuma yasağını kaldırdı. Öteden beri Arapça ezana karşı çıkan ve bunu laikliğe aykırı bulan CHP'lilerin büyük bir bölümünün ezanın Arapça okunması lehinde oy kullanmasına karşın, Genel Başkan İnönü'nün öneriye ret oyu verdiği bildirildi.

Geçmişte Bugün yayından kaldırıldı

14 haziran - Feridun Fazıl Tülbentçi'nin, Basın Yayın Genel Müdürlüğü İç Yayın Daire Başkanlığı hakkında açtığı dava sonuçlandı. Tülbentçi radyonun, isim hakkı kendisine ait olan « Geçmişte Bugün » adlı programı izinsiz olarak devam ettirdiğini ileri sürerek dava açmıştı. Mahkemenin verdiği karara göre Radyo İdaresi bu ismi kullanamayacak ve Feridun Fazıl Tülbentçi'ye 3 000 lira tazminat ödeyecek.

Özel sektöre satılacak işletmeler belirleniyor

6 haziran - İşletmeler Bakanlığı, yerli ve yabancı özel sermayeye satılacak devlet işletmelerinin tespiti için çalışmalara başladı. Bakanlık yetkilileri, mevcut bütün fabrika ve kurumların az, orta ve çok kâr edenler şeklinde üç gruba ayrıldığını, çok kâr eden fabrika ve kurumların öncelikle özel sektöre devredileceğini açıkladılar.

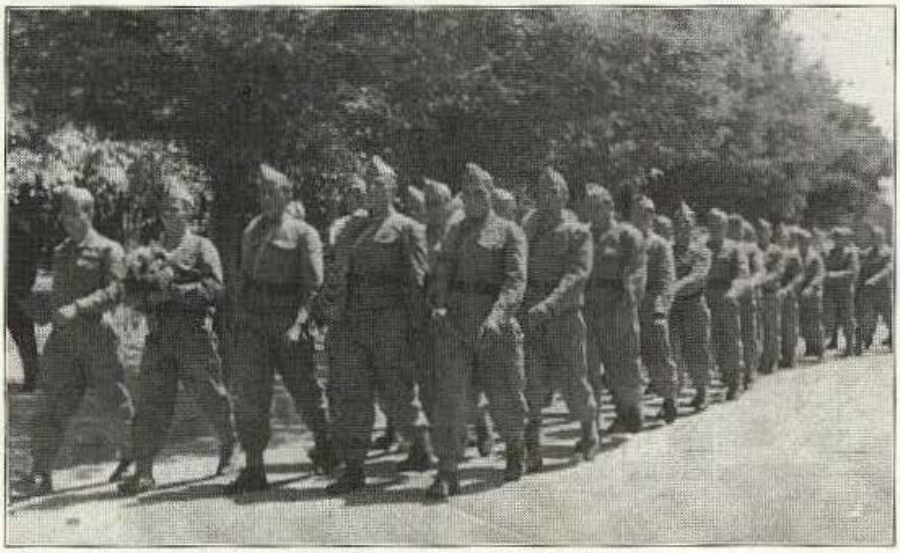
Ömer İnönü katil mi?

26 haziran - Demokrat Parti Tokat Milletvekili Ahmet Gürkan,Büyük Millet Meclisi'ne verdiği soru önergesinde, 1945 yılı mart ayında Taksim'de meydana gelen bir kazada ölen İstanbul Teknik Üniversitesi Pansiyon Amiri Muzaffer Kayalıbay'ın katilinin, eski Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün büyük oğlu Ömer İnönü olduğunu ileri sürdü ve bu güne kadar bu konuda ne yapılmış olduğunu sordu.
İçişleri Bakanı Rüknettin Nasuhioğlu, Ahmet Gürkan'ın sorusuna verdiği cevapta, « Hayik oğlu Rober'in yönettiği 53 plakalı bir otomobil, Taksim'den geçerken Muzaffer Kayalıbay'a çarparak ölümüne neden olmuştur. Mesele bundan ibarettir » dedi.
Cinayet iddiasını ortaya atanlarsa bir kız meselesi yüzünden çıkan kavgada Ömer İnönü'nün Kayalıbay'ı tekmeleyerek öldürdüğünü ve sonra da üzerinden otomobiliyle geçerek ezdiğini ileri sürüyorlar.
Gazetelerde yer alan bu haberleri ihbar olarak kabul eden savcılık konuyla ilgili yeni bir soruşturma başlattı.

Temmuz

1. 2. İstanbul Sergisi açıldı.
2. CHP 8. Kurultayı'nda İnönü CHP genel başkanlığına yeniden seçildi; Kasım Gülek, genel sekreter oldu.
5. Sicilya'nın « taçsız kralı » haydut Giuliano öldürüldü.
5. Şekerden alınan istihlak ve muamele vergileri kaldırıldı.
6. Radyoda Kuran okunmasına başlandı.
7. Dünya Bankası, Türkiye'ye 16 400 000 dolar kredi açtı.
9. ABD, Kore'ye kuvvet yığıyor.
10. İstanbul'da ekmek fiyatı 2 kuruş indirildi; 575 g ekmek 20 kuruş.
12. Okul kitaplarından İnönü'nün resmi çıkarılıyor.
13. CHP Genel Başkanı İnönü'nün oğlu Ömer İnönü için cinayetten soruşturma açıldı.
14. Fatih'in türbesi açıldı.
14. Genel Af Kanunu Meclis'te kabul edildi.
14. Yeni Basın Kanunu onaylandı.
15. 27 yıla mahkûm şair Nâzım Hikmet, Genel Af Kanunu'yla tahliye edildi.
16. Brezilya'yı 2-1 yenen Uruguay, Dünya Kupası'nı aldı.
20. Türk ordusu gençleştiriliyor; birçok yüksek rütbeli subay emekli edilecek.
21. Kore Savaşı Türkiye'yi de etkiledi; birçok malın fiyatı arttı.
23. Gazeteciler Cemiyeti, sansürün kaldırıldığı 24 temmuz gününü Basın Bayramı ilan etti.
25. Türkiye, Kore'ye 4 500 kişilik bir askerî birlik göndermeye karar verdi.
27. 33 vatandaşı kurşuna dizdirmekten 20 yıl hüküm giyen emekli Orgeneral Muğlalı'nın mahkûmiyet kararı Askerî Yargıtay'ca bozuldu.
28. Kore'ye asker gönderilmesine karşı çıkan Barışseverler Cemiyeti hakkında soruşturma açıldı; dernek kurucuları tutuklandı.
31. Bir Amerikan filosu İstanbul'a, diğeri de İzmir'e geldi.
31. İstanbul ve Ankara radyoları paralı reklam almaya başladı.

Türkiye, Kore'ye asker gönderiyor

Kore'ye gitmek üzere Kayseri'den Ankara'ya nakledilen bir birlik.

25 temmuz - Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Kore Savaşı'na 4 500 kişilik bir askerî birlik gönderme kararı aldı. Alınan bu karar, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü tarafından Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie'ye bir telgrafla bildirildi.

Cumhuriyet Halk Partisi ve Millet Partisi, Büyük Millet Meclisi'ne danışılmadan böyle bir kararın alınamayacağını ileri sürerek hükûmetin bu kararını onaylamadıklarını belirttiler. Muhalefetin eleştirilerine cevap veren Başbakan Adnan Menderes ise, « Bugünkü iktidar, dünkü iktidarın altına imza koyduğu bir taahhüdü yerine getiriyor » dedi. Sözlerine, « Kore'ye yardım, dünya barışına yapılan bir hizmettir » diye devam eden Adnan Menderes, Cumhuriyet Halk Partisi'nin dış siyasette beraberlik esasını da bozduğunu ileri sürdü.

Hükûmet, Kore Savaşı'na asker gönderilmesinin Türkiye'nin NATO'ya girişini kolaylaştıracağını düşünüyor.

Barışseverler Cemiyeti kurucuları tutuklandı

28 temmuz - Büyük Millet Meclisi'ne telgraf çekerek Kore'ye asker gönderilmesine karşı çıkılmasını isteyen Barışseverler Cemiyeti kurucuları Adnan Cemgil, Behice Boran, Vahdettin Barut ve Kemal Anıl hakkında savcılık tarafından soruşturma açıldı. Nöbetçi mahkemeye sevk edilen kurucu üyeler tutuklandı.

Fatih'in türbesi ziyarete açıldı

14 temmuz - İkinci Dünya Savaşı yıllarında koruma amacıyla Orta Anadolu illerinden birine nakledilen Fatih Türbesi eşyaları, tekrar İstanbul'a getirilerek türbeye yerleştirildi ve türbe halkın ziyaretine açıldı.

Sicilyalı haydut Taçsız Kral Giuliano öldürüldü

5 temmuz - 5 yıldan beri çetesiyle Sicilya'da faaliyet gösteren, hükûmet tarafından haydut halk tarafından ise kurtarıcı sayılan Giuliano, askerler tarafından öldürüldü. Giuliano'nun çetesiyle birlikte 5 yılda 150 kişiyi öldürdüğü ve 1 milyar liret fidye topladığı sanılıyor. « Taçsız Kral » ve çetesinin öldürdüğü insanlar arasında 80 jandarma eri, 22 polis ve 8 askerin de bulunduğu bildirildi.

Cumhuriyet Halk Partisi 8. Kurultayı çalışmalarını tamamladı

2 temmuz - 29 haziranda Ankara'da toplanan Cumhuriyet Halk Partisi 8. Kurultayı çalışmalarını tamamladı. Kurultayda, 27 yıllık iktidardan sonra muhalefete düşen partinin geçmişiyle ilgili bir değerlendirme yapması ve yapılan hataları saptayarak gelecekteki siyasî stratejisini belirlemesi bekleniyordu. Ancak kurultaydaki tartışmalar daha çok, partinin yeni bir dinamizm kazanması ve kadroların gençleştirilmesi konularında yoğunlaştı; bir grup partili Genel Başkan İnönü'nün parti içindeki etkin rolünden çekilmesini istedi. Kurultay kararıyla genel başkan vekilliği görevi kaldırıldı ve genel sekreterin doğrudan doğruya kurultay tarafından seçilmesini kararlaştırıldı.

Yapılan seçimlerde eski Cumhurbaşkanı ve CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, parti genel başkanlığına yeniden seçildi: 488 üyenin oy kullandığı seçimlerde İsmet İnönü'ye 487, Hilmi Uran'a ise 1 oy çıktı. Genel sekreter seçiminde birinci turda en çok oyu alan Nihat Erim adaylıktan çekildi; 485 oydan 224'ünü alan Kasım Gülek bu göreve seçilirken diğer aday eski başbakanlardan Şemsettin Günaltay 214 oy aldı.

CHP'nin yeni İdare Kurulu üyeleri Doktor Kemali Bayazıt, Reşat Şemsettin Sirel ve Turgut Göle, Genel Başkan İsmet İnönü ve Genel Sekreter Kasım Gülek'le birlikte.

1950

Nâzım Hikmet, özgürlüğe kavuştuktan sonra Mühürdar bahçesinde (soldan sağa) Münevver Hanım, Müzehher Vâ-Nû ve Zekeriya Sertel'le.

Nâzım Hikmet de aftan yararlandı

15 temmuz - 1938 yılında yargılanarak 28 yıl 4 ay hapse mahkûm olan şair Nâzım Hikmet, Demokrat Parti iktidarının çıkardığı Genel Af Kanunu'ndan yararlanarak mahkûmiyetinin 13. yılında tahliye edildi.

1940'tan beri Bursa Cezaevi'nde olan Nâzım Hikmet, serbest bırakılması için başlatılan girişimlerden sonuç alınamaması üzerine 30 martta açlık grevine başlamış ve 8 nisanda Cerrahpaşa Hastanesi'ne yatırılmıştı.

Sanayiciler endişe içinde

21 temmuz - Serbest ticaret rejimin esaslarına göre düzenlemekte olan yeni dış ticaret rejiminin henüz ilan edilmemesi, tüccar ve sanayicinin endişelerini artırdı.
İthalata yüzde 60 serbesti verilmesinin sanayicilerde yarattığı endişe ve korku büsbütün alevlendi. İstanbul Bölge Sanayi Birliği'ne bağlı yünlü ve pamuklu sanayii grup heyetleri olağanüstü bir toplantı yaparak, gümrük tarifelerinin yeniden düzenlenmesi, muamele vergisinin ıslahı ve lisans meselelerine dair görüşlerini içeren bir rapor hazırlayıp hükûmete sundular.

İstanbul'da klakson yasağı

20 temmuz - İstanbul'da başlıca gürültü kaynaklarından biri olan klakson sesinin azaltılması için şoförlere ve otomobil sahiplerine verilen süre sona erdi. Emniyet 6. Şube Müdürü Orhan Eyüpoğlu'nun emriyle trafik memurları, ekipler halinde otomobillerin klaksonlarını muayeneye başladılar. Emre uymayanlardan 50 lira para cezası alınacağı ve arabalarının da seferden men edileceği belirtildi. Diğer taraftan sesleri azaltılmış bile olsa lüzumsuz yere klakson çaldığı tespit edilenler, sivil memurlara takip ettirilmek suretiyle şiddetle cezalandırılacaklar.

Muhsin Ertuğrul'un Avrupa gezileri

1 temmuz - Devlet Tiyatrosu Genel Müdürü Muhsin Ertuğrul, 1 ay kalmak üzere uçakla İsviçre'ye gitti. Avrupa'dan yeni dönen Genel Müdür'ün bu gezisi hoşnutsuzluk yarattı. Ertuğrul'un sık sık yurtdışına gidişinin Devlet Opera ve Balesi'nin gelişmesini sekteye uğrattığı ileri sürülüyor.

İşletmelerin özel sektöre devri

22 temmuz - Hükûmet programında öngörülen, « Devletin elindeki fabrikaların özel sektöre devredilmesi » projesi gerçekleşmeye başladı. Bu program çerçevesinde ilk olarak Adana'daki çırçır fabrikası satışa çıkarıldı ve bu ilde faaliyet gösteren 500 000 lira sermayeli bir şirket, fabrikayı 50 yıl taksitle Türkiye Zirai Donatım Kurumu'ndan satın aldı.

Ayin yapan iki Mevlevî tutuklandı

2 temmuz - Mevlevîlerin İstanbul Fatih'te Eftalzade Medresesi'nde yaptıkları ayin polis tarafından basıldı. Ayin yapan 14 Mevlevîden 2'si çıkarıldıkları Fatih Sulh Ceza Mahkemesi'nce tutuklandı.

Ağustos

1. Fransız Akademisi üyesi Türk dostu yazar Claude Farrère Türkiye'ye geldi.
1. Türkiye, NATO'ya girmek için başvuruda bulundu. ☞
2. İlk iş mahkemeleri kuruldu.
2. Millî Eğitim Bakanı Avni Başman görevinden istifa etti.
3. Balıkesir'de 785 dükkân yandı; zarar 15 milyon lira.
4. İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği, komünist tahrikçileri protesto toplantısı düzenledi.
4. Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası faaliyete geçti.
5. Liberal Köylü Partisi kuruldu; Genel Başkan İsmail Hami Danişmend.
10. Menderes kabinesinde ilk değişiklik: Tevfik İleri Millî Eğitim, Seyfi Kurtbek Ulaştırma Bakanı oldu.
12. Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, Kore'deki Türk Birliği'nin komutanlığına atandı.
12. Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, « Okulları komünistlerden temizleyeceğiz » dedi. ☞
13. Muhtarlık seçimleri yapıldı; seçimler sırasında 2 kişi öldürüldü, 5 ağır yaralı var.
14. Ömer İnönü, cinayet soruşturması için ifade verdi.
15. Amerikalı sinema yıldızı Virginia Bruce, eşi Ali İpar'la Türkiye'de; Bruce, ülkemizde bir film çevirecek.
19. Kore Birliği alay komutanlığına Albay Celal Dora atandı.
20. Çalışma Bakanlığı asgarî ücret için yönetmelik hazırladı.
25. Manisa İli'ne bağlı Demirci'de yangın felaketi; 1 722 kişi evsiz kaldı, 42 yaralı var.
26. İşçiler, Taksim Meydanı'nda komünizmi kınadılar.
28. Partiler arası gerginlik arttı; Menderes İnönü'ye sert cevap verdi. ☞
28. Güler Arıman Türkiye güzeli seçildi.
31. Bulgaristan'dan gelen göçmen sayısı arttı; Türkiye, Bulgaristan'ı protesto etti.
31. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ilk defa Orta Avrupa'dan Türkiye'ye turist geldi.

Türkiye, NATO'ya üyelik için başvurdu

1 ağustos - Türkiye, NATO üyeliği için resmen başvuruda bulundu. Türkiye'nin başvurusu kabul edilirse, bir saldırı karşısında Türkiye'nin savunmasını NATO üstlenecek.
Türkiye yıllardan beri, önce Rusya'nın sonra'da SSCB'nin Kars ve Ardahan üzerindeki taleplerinden ve Boğazları kontrol etme arzusundan rahatsızlık duyuyordu. ABD'nin de Türkiye'nin NATO'ya girmesine taraftar olduğu biliniyor.

İnönü'ye göre iktidar, Menderes'e göre muhalefet sorumsuz

28 ağustos - Başbakan Adnan Menderes muhalefeti tahrikçilikle suçladı. « Kore'ye gönderilecek askerî birliğin yola çıkarılacağı bugünlerde meş'um tahriklerin devamını müsamahayla karşılamak gafletini gösterecek değiliz. Bu hareketler suçtur » diyen Menderes, bu şekilde hareket etmenin hem ülkeye hem de CHP'ye hayrı olmayacağını ileri sürdü.
Muhtarlık seçimleri dolayısıyla radyoda bir konuşma yapan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, « DP iktidar sorumluluğu taşımamaktadır. Hükûmet fiilen savaşa girme gibi ülkenin kaderine büyük etki yapacak bir olayı Meclis'e getirme gereğini bile duymamıştır » dedi. Bu konuşmaya sert bir cevap veren Başbakan Adnan Menderes, İsmet İnönü'nün bu sözlerinden sonra muhalefet ile iktidar arasındaki son köprünün de atılmış olduğunu ve iktidar hırsının politikacıları ne hale getirebileceğinin İnönü'nün konuşmasından bir kere daha belli olduğunu söyledi.

Kore'deki Türk Birliği'nin Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı.

Kore'ye gidecek Türk askerleri ve alay komutanı Albay Celal Dora.

Sol yayınlara savaş

7 ağustos - İstanbul Cumhuriyet Savcılığı ülke çıkarlarına ters düşen *Hür Markopaşa*, *Hür Gençlik* ve *Barış* dergilerinin sahip, yazar ve çizerleri hakkında soruşturma başlattı. Söz konusu kişiler mahkemece tutuklandı.

Millî Eğitim'de komünizmle mücadele

12 ağustos - Yeni Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri İstanbul'a geldi. Yeşilköy Havaalanı'nda gazetecilere bakanlığını ilgilendiren çeşitli meseleler hakkında açıklamalarda bulunan İleri, komünizmle mücadele konusunda şunları söyledi: « Türkiye'de bugün özellikle hükûmet olarak komünizmle mücadeleye kesin karar verilmiştir. Ben de diğer arkadaşlarım gibi kendi branşım dahilinde komünizmle mücadele etmeyi görev sayacağım ».

Yeni dış ticaret rejimi açıklandı

9 ağustos - İktisat ve Ticaret Bakanı Zühtü Velibeşe, 1 eylülde yürürlüğe girecek yeni dış ticaret rejimini açıklayarak konuyla ilgili bilgi verdi ve ihracatımızın esas itibariyle serbest ve hiçbir lisans kaydına tâbi olmaksızın yapılacağını söyledi.

Batı müziğine sınırlama

3 ağustos - İstanbul Radyosu'ndan yapılan bir açıklamaya göre, Batı müziği yayın oranının yüzde 61'den yüzde 54'e indirildiği, Türk müziği yayın oranının da yüzde 39'dan yüzde 46'ya çıkarıldığı bildirildi. İstanbul Radyosu'nun cumartesi günleri saat 13.00'ten 24.00'e kadar aralıksız yayın yapacağı açıklandı.

Gülek'in ifadesi alındı

26 ağustos - İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, yaptığı bir konuşmadan dolayı CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in ifadesini aldı.
Gülek ifadesinden sonra yaptığı açıklamada, « Cumhuriyet Halk Partisi olarak iktidarı dış politikada birliğe davet ettim. İktidar dış politika konularında muhalefeti sürekli olarak bilgilendirmeli ve görüşünü almalıdır. Ben bunu istediğim için hakkımda soruşturma açıldı » dedi.

Akseki: Cahil şeyhler türedi

25 ağustos - Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki, kendilerine mürşit süsü veren, müritlerince peygamberlik mertebesine yükseltilen bazı cahil şeyhlerin türediğini açıkladı. Akseki, « Halkın temiz duygularını sömürenlerle mücadele herkesin görevidir » dedi.

1950

Eylül

1. Eyüpsultan Türbesi ziyarete açıldı.
2. Bulgaristan'daki Türkler, Türkiye'ye sürülüyor.
3. Belediye seçimlerini büyük çoğunlukla DP kazandı.
4. Beşiktaşlı Şükrü, İtalyan futbol takımı Lazio'yla anlaştı. ☞
5. Ankara'da bir Amerikalının çocuk yaralaması tepki yarattı. ☞
5. 2 Arnavut futbolcu İstanbul Boğazı'nda gemiden atlayıp Türkiye'ye sığındı.
6. CHP'nin elindeki devlet malları geri alınıyor.
9. ABD, Avrupa'daki askerî gücünü artırıyor.
10. Trakya'da büyük bir askerî tatbikat yapılıyor.
14. Edinburgh Dükü Prens Philipp Türkiye'ye geldi.
16. Türkiye'nin NATO'ya girmek için yaptığı başvuru kabul edilmedi.
18. Tekel mallarından kibrit ve likörün imali serbest bırakıldı.
18. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Nihat Reşat Belger istifa etti.
18. 4 000 ton zeytinyağının ihracına izin verildi.
18. Sabiha ve Zekeriya Sertel'e pasaport verildi; Serteller Roma'ya gitti.
19. Ekrem Hayri Üstündağ, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı oldu.
21. Sakarya üzerine 80 000 kilovatlık Sarıyar Barajı kuruluyor.
22. Bir Bulgar milletvekili Türkiye'ye iltica etti.
25. İstanbul'da « kan bankası » kuruluyor.
26. Mekke'de 30 Türk hacı öldü.
26. Kore'den bir Türk ailesi geldi.
26. Motosikletle dünya turuna çıkan Türk müzisyen İrfan Kipman, New York'a vardı.
27. Kuzey Kore barış istedi.
27. Van'ın Özalp İlçesi'nde 33 vatandaşı kurşuna dizdirmekten 20 yıla mahkûm olan emekli Orgeneral Mustafa Muğlalı tahliye edildi.
30. İnönü döneminin, tarih dersi kitaplarından çıkarılması tartışmalara yol açtı.

Yurda gizlice giren İlerici Gençlik Birliği kurucularından Mihri Belli yakalandı

14 eylül - Amerika Birleşik Devletleri'nde Missouri ve Mississippi üniversitelerinde iktisat okuduktan sonra, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde asistanlık yapan Mihri Belli, komünist faaliyetlerde bulunmak suçundan yakalandı. Mihri Belli, üniversite gençleri arasında İleri Gençlik Birliği Teşkilatı adıyla bir komünist dernek kurduğu gerekçesiyle 1944 yılında yargılanmış ve 2 yıl hapis cezasına mahkûm olmuştu. Belli'nin cezasını tamamladıktan sonra pasaportsuz olarak Türkiye'den çıkarak Marsilya'ya kaçtığı, ancak Genel Af Kanunu'ndan sonra gizlice yurda girdiği bildiriliyor. Bu nedenle Mihri Belli, yurda gizlice girmek suçundan da yargılanacak.

Beşiktaşlı Şükrü, İtalyan kulübü Lazio'yla anlaştı

3 eylül - Beşiktaşlı futbolcu Şükrü Gülesin, 7 milyon liret (yaklaşık 45 000 lira) karşılığında İtalya'nın ünlü kulüplerinden Lazio'yla ile 3 yıllık bir anlaşma yaptı. Anlaşmaya göre bu paranın 5 milyon lireti bankada Şükrü'nün emrinde bulunacak, bunun dışında da futbolcu kulüpten ayda 300 000 liret (yaklaşık 2 000 lira) alacak. Şükrü'nün oturacağı evin kirasını da kulüp ödeyecek.

İngiltere veliahtı Prenses Elizabeth ve eşi Edinburgh Dükü Prens Philip, 21 ekimde doğan ikinci çocukları Anne ile.

Basın çalışanları tatil istiyor

16 eylül - Basın teknisyenleri Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a başvurarak, eskiden olduğu gibi bayram günlerinde gazetelerin yayımlanmamasını istediler. Yıllardır sürdürülmüş olan bu gelenek bir süre önce bir gazete tarafından bozulmuştu.

Sular İdaresi'nde yolsuzluk

19 eylül - Veznedarının intihar etmesiyle başlatılan soruşturma sonucunda İstanbul Sular İdaresi'nde 214 000 liralık büyük bir yolsuzluk olayı ortaya çıkarıldı. Bu açığın 150 000 lirası intihar eden veznedarın mallarıyla kapatılırken, 5 memur hakkında da soruşturma başlatıldı.

Ankara'da bir Amerikalı 12 yaşındaki çocuğu tüfekle yaraladı

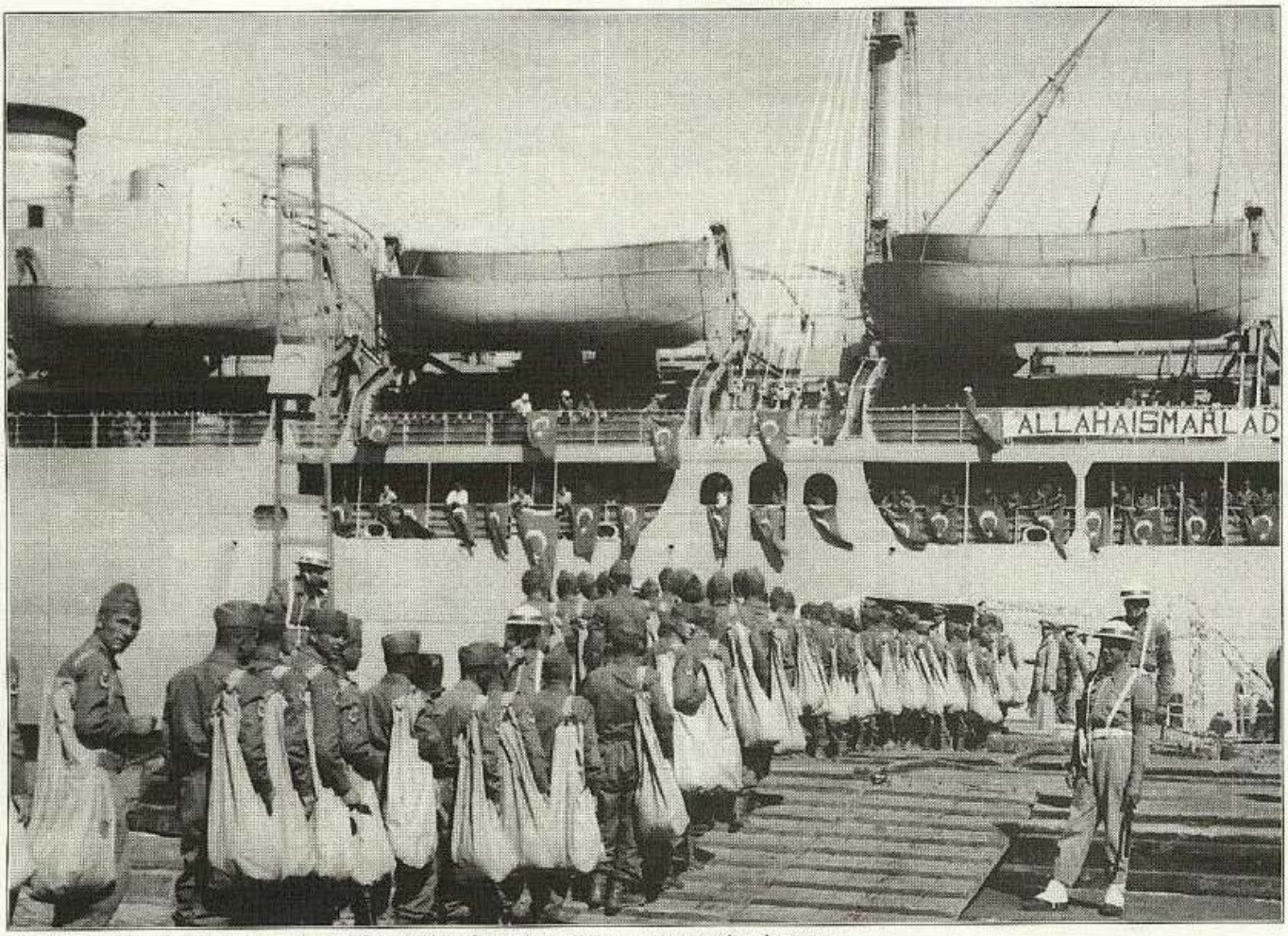
5 eylül - Ankara'da uyarıya rağmen motosikletinin kornasını çalan Turan adlı 12 yaşındaki bir çocuğu tüfekle ateş ederek bacağından yaralayan Maurice Medley adlı Amerikalının bu davranışı tepkilere yol açtı. Türkiye'de bulunan Amerikan Askerî Yardım Heyeti Başkanı, olayla ilgili soruşturma açtırdı. Türk adlî makamları da Amerikalı subay için kamu davası açılacağını bildirdiler.

Muhteşem bağış

18 eylül - Süreyya Ilmen Paşa, yaklaşık 3-4 milyon lira değerinde olduğu belirtilen çiftliğini, üzerinde bir işçi sanatoryumu kurulması için İşçi Sigortaları Kurumu'na bağışladı. Bu büyük ve anlamlı bağış vatandaşlar tarafından takdirle karşılandı.

Anıtkabir projesinde değişiklik

17 eylül - Ankara'da 1944 yılından beri inşaatı süren Anıtkabir'in projesinde tasarruf düşüncesiyle değişiklik yapılmasına, projenin mimarı Profesör Emin Onat karşı çıktı.
Anıtkabir'in projesi hazırlanırken en önemli bölümün lahdin de içinde bulunduğu Şeref Holü olduğunu belirten Profesör Onat, « Büyük mimarî kompozisyonun ruhunu ve tacını teşkil edecek Şeref Holü'nün yapılmaması abidevî etkiyi bozar » dedi.

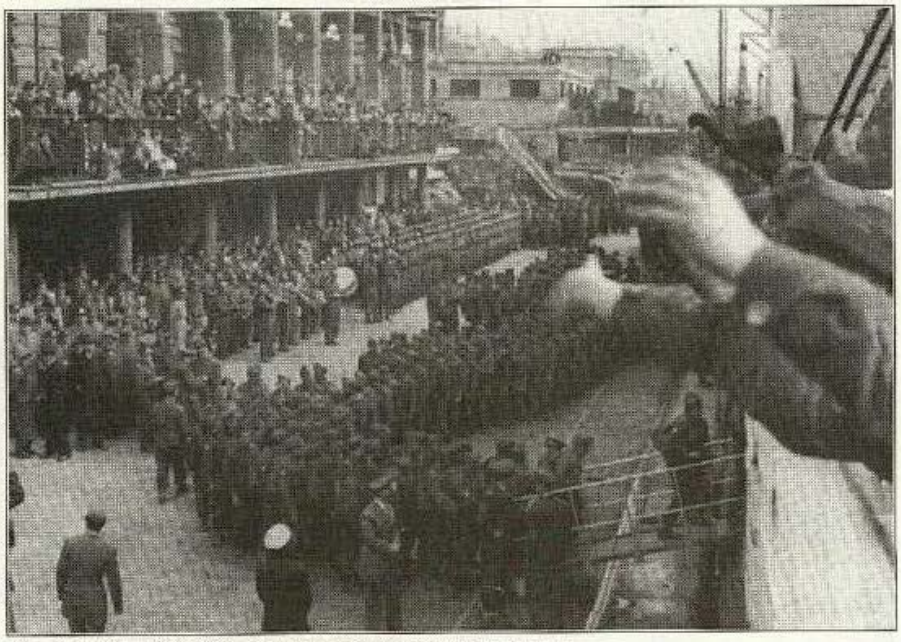
Kore'de savaşmak üzere yola çıkan Mehmetçikler, İskenderun limanında gemilere biniyor.

Türk Birliği Kore'ye doğru yola çıktı

30 eylül - Kore Savaşı'na katılacak Türk Birliği, milletimizin « Selametle gidin ve selametle dönün kahraman milletin yiğit askerleri » sesleri ve sevgi gösterileri arasında 28 eylülde yolculuğuna başladı. Modern silahlarla donatılan birliğimiz önce özel trenlerle İskenderun'a nakledildi, buradan da gemilerle Kore'ye doğru hareket etti. Kahraman subay ve erlerimizi taşıyan gemilerin Süveyş Kanalı'nı geçtikleri bildirildi.

Türk Birliği'nin Kore'ye gidişiyle ilgili haberlerin ve uğurlama töreni sırasında çekilen fotoğrafların basında yer alması hükûmet tarafından « özel rica »yla önlendi. Gazeteler bu yasağa bir süre büyük bir vatanseverlik ve titizlikle uydular. Ancak iki gün sonra, bir İstanbul gazetesi haberi Amerika'nın Sesi Radyosu'nu kaynak göstererek yayımladı. Millî Savunma Bakanlığı bu gazete hakkında soruşturma başlattı.

Öte yandan, Ankara'daki Sovyetler Birliği Büyükelçiliği'nde görevli iki kançıların, Ziraat Parkı'nda dolaşan bazı vatandaşlarımıza Türk Birliği'nin Kore'ye ne zaman hareket edeceğini sormaları üzerine, polis bu kişileri gözaltına aldı

Kore'ye gidecek birlikler ve onları uğurlayan vatandaşlar.

1950

Ekim

1. Altın ve döviz stokumuz 130 milyon lira azaldı.
4. Serbest ithalat listesi yürürlüğe girdi.
4. Kore Savaşı'yla ilgili bir askerî heyetimiz Tokyo'ya gitti.
7. Bulgaristan'ın Çingeneleri de Türkiye'ye göndermesi üzerine sınırı kapattık.
7. Türkiye, Güvenlik Konseyi'ne üye oldu.
8. Kızıl Çin, Tibet'i işgale başladı.
10. Partiler arası ilişkiler gene gerginleşti.
11. Türk Birliği Kore'ye vardı.
12. Türkiye-İsrail ticarî ilişkileri güçlendiriliyor.
12. Saraylar halkın ziyaretine açıldı.
15. Sabahattin Ali'yi öldüren Ali Ertekin 4 yıla mahkûm oldu.
16. Türk göçmenlerin Bulgaristan'da soyulduklarını dünyaya duyurduk.
17. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, CHP Genel Başkanı İnönü'yle dış konuları görüştü.
18. Sivil Havacılık Konferansı, Yıldız Sarayı Şale Köşkü'nde başladı.
18. Türk Birliği, Kore'nin Pusan limanında karaya çıktı.
18. Bulgaristan Türkiye'nin sert notasından sonra Türkiye'deki vatandaşlarını geri çağırdı.
18. Uluslararası Basın Enstitüsü kuruluyor; kurucular arasında Ahmet Emin Yalman da var.
19. Fransızlar, Çinhindi'nde güç duruma düştü.
22. Genel nüfus sayımı yapıldı.
24. Türk Birliği, Kore'de cepheye gönderildi.
24. Federal Almanya'nın ilk İstanbul konsolosu geldi.
27. Nüfus sayımı sonucu açıklandı: 5 yılda 2 112 454 kişi çoğaldık; nüfusumuz 20 902 628.
28. Bayındırlık Bakanı Fahri Belen görevinden istifa etti.
29. Türk Millî Futbol Takımı, İsrail'e 5-1 yenildi.

ÖLÜM

1. Şair Faik Ali Ozansoy.

İnönü'nün resmi olay yarattı

14 ekim - Malatya Belediye Başkanı Muzaffer Akal'ın makam odasındaki İnönü resmi olaylara neden oldu. Uyarılara rağmen resmi indirmemekte direnen Belediye Başkanı Akal olayı şöyle anlattı:

« Jandarma Alay Komutanı Albay Şükrü Akyol, beraberindeki askerlerle belediye binasını kuşattıktan sonra, yanında polisler de olduğu halde odama gelerek, İsmet İnönü'nün resmini indirmek için emir aldığını söyledi ve üzerinde « çift ay » bulunan gizli emri bana gösterdi. Ben kendisine, böyle bir hareketin şerefli bir iş olmayacağını söyledim. Ancak subaylar ve komiserler gene de resmi indirdiler. Ama ben İsmet İnönü'nün resmini tekrar asacağım ».

Olayla ilgili olarak bir açıklama yapan Malatya Valisi Turgut Babaoğlu, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın yaptığı gezi sırasında resmi gördüğünü ve Bakanlar Kurulu kararına göre bu resmin indirilmesi gerektiğini kendisine söylediğini bildirdi. Olayın büyümesi sonucu Belediye Başkanı Muzaffer Akal'a işten el çektirildi.

İstanbul'un imarı

11 ekim - Türk Yüksek Mimarlar Birliği İstanbul Şubesi Başkanlığı, İstanbul şehrinin ıslahı için İçişleri ve Bayındırlık bakanlıklarına çok önemli bir rapor sundu.

Yüksek Mimarlar Birliği raporunda, imar işleri kangren olmuş İstanbul'un sistemli ve planlı bir şekilde imar için şehir planının hazırlanması şart koşularak, şimdiye kadar hazırlanmış olan imar planının uzmanlardan oluşan bir heyet tarafından incelenmesi istendi.

Altın ve döviz stokları azaldı

1 ekim - Cumhuriyet Halk Partisi'nin yayın organı *Ulus* gazetesinde yayımlanan, Demokrat Parti iktidara geldikten sonra altın ve döviz stokunun 130 800 000 lira azaldığı ve para hacminin de 220 800 lira arttığı yolundaki haber iktidarla muhalefetin arasını yeniden açtı. Başbakan Adnan Menderes muhalefete çatarak, « Dünün hataları ve israfları, yarının ıstırabının kaynağı olacaktır » dedi. CHP Genel Başkanı İnönü ise iktidarın sadece muhalefetle uğraştığını ileri sürerek, « Demokrasimiz tehlikededir » dedi.

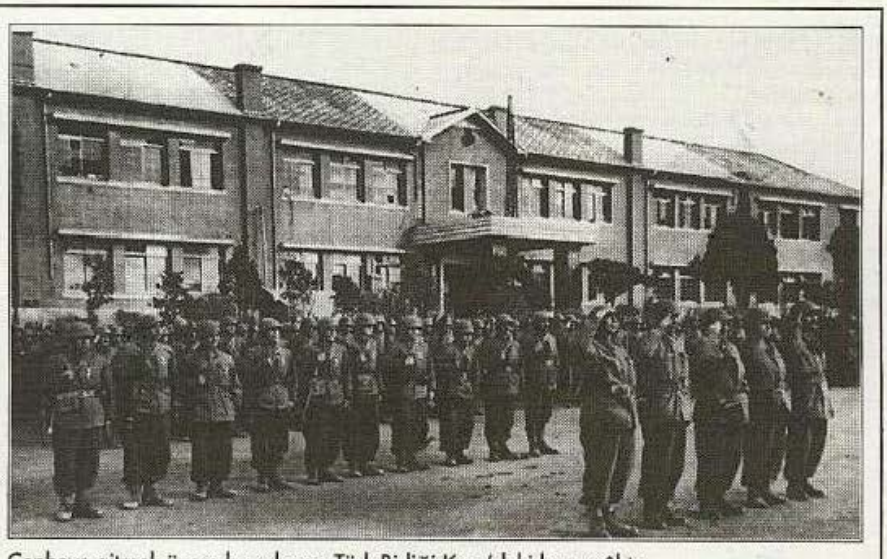
DP İstanbul Milletvekili Mocan, kızını ihbar etti

25 ekim - Demokrat Parti İstanbul Milletvekili Şevket Mocan, evden kaçarak Rize'de gizlice evlenen kızı Ayşe ile eşi Dündar Baştımar'ı komünizm propagandası yaptıkları iddiasıyla güvenlik güçlerine ihbar etti.

Şevket Mocan, kızı ile eşinin birlikte bindikleri bir kayıkta kayıkçıya komünizm propagandası yaptıklarını bildirdi. Üsküdar Sorgu Hâkimliği, gençleri Rize'den İstanbul'a getirterek soruşturma başlattı. Dündar Baştımar mahkemece tutuklanırken eşi Ayşe Baştımar serbest bırakıldı.

Amerikan sigarasına savaş açıldı

28 ekim - Gümrük ve Tekel Bakanı Nuri Özsan, ülkede Amerikan sigarası içenlerin sayısının giderek arttığını belirterek, « Her kim Amerikan sigarası içerse mahkemeye vereceğiz. Kanundaki madde hafifse bunu da ağırlaştıracağız » dedi.

Cepheye gitmek üzere hazırlanan Türk Birliği Kore'deki karargâhta.

1950

4 yıl hapse mahkûm olan, Sabahattin Ali'nin katili Ali Ertekin.

İ. Galip Arcan'a madalya verildi

1 ekim - İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun, 1950-1951 kış sezonuna, İ. Galip Arcan tarafından sahneye konan « Don Juan » adlı oyunla başladığı bildirildi.
Bu arada, Fransa Millî Eğitim Bakanlığı, Türk tiyatrosuna uzun yıllardır yaptığı hizmetler ve 55'ten fazla Fransızca oyunu dilimize çevirmiş olması nedeniyle tiyatro sanatçısı İ. Galip Arcan'a bir madalya verdi. Madalya ünlü aktöre, Fransız Kültür Ataşesi Gaston Bergeaud tarafından takıldı.

Bayındırlık Bakanı Fahri Belen istifa etti

28 ekim - 22 mayıstan bu yana iktidarda olan Adnan Menderes hükûmetinden üçüncü istifa, Bayındırlık Bakanı Fahri Belen'den geldi. Daha önce 2 ağustosta Millî Eğitim Bakanı Avni Başman ile 18 eylülde de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Nihat Reşat Belger istifa etmişlerdi.
Fahri Belen, istifa ediş nedenini soran gazetecilere, « Koltuk kendi malımız değildir » demekle yetindi.

Sinema bileti karaborsacılığı

11 ekim - Sinema sezonunun açılmasıyla birlikte Beyoğlu'ndaki sinemaların önlerinde gene karaborsacılar türedi. İstanbul Valiliği'nin, yıllardır önü alınamayan sinema bileti karaborsacılığının artık tümüyle önleneceğini ısrarla belirtmesine karşın, pejmürde giyimli karaborsacıların faaliyetine polisin hâlâ seyirci kaldığı bildirildi.

Kasım

1. Üniversite açılışında bildiri dağıtanlar yakalandı. ☞
2. Tarım ve sanayinin gelişmesi için Marshall yardımından 125 milyon lira sağlandı.
3. Haydarpaşa dalgakıranı 1 km uzatılacak; 12,5 milyon dolar dış kredi alındı.
4. Avrupa Konseyi Bulgaristan'ın Türkiye'ye göçmen göndermesini kınadı.
4. Komünistlere ölüm cezası öngören kanun hazırlandı.
4. Arkeologlar İzmir Selçuk'ta Meryemana Evi'ni arayacak.
5. İstanbul'da 300 odalı otel kurmak isteyen Hilton Türkiye'ye geldi.
6. Kızıl Çin, Kore Savaşı'na karıştı.
7. Türk Birliği, 8. Amerikan Ordusu yanında savaşa girme emri aldı.
8. Eczane açma kısıtlaması kaldırıldı.
9. İşçilerin ücretli hafta iznine sanayiciler karşı çıktı.
12. Türk Birliği, cephede çarpışmaya başladı. ☞
13. Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarında geniş çapta değişiklik yapıldı; solcular tasfiye ediliyor.
15. Cinayetten sanık Ömer İnönü'nün davasına başlandı.
15. CHP'liler Meclis'i terk etti.
16. Kore'de ilk şehidimizi verdik; yaralı 2 er de Tokyo'ya taşındı. ☞
16. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kadrolarında « ayıklama » yapıldı. ☞
17. Bulgarlar göçmen yollamayı durdurdu.
28. Kore'de Çin kuvvetlerinin sardığı Türk Birliği çemberden süngü gücüyle kurtuldu. ☞
29. Gazetecilik Enstitüsü açıldı.
30. İstanbul'da bazı hatlarda tramvaylar kaldırılıyor.
30. Genelkurmay Başkanı Nuri Yamut, « Ordumuz Amerikan eğitimiyle yetiştirilecek » dedi.
30. İnönü, dış politika konusunda gensoru önergesi verdi.

ÖLÜM

14. Şair Orhan Veli Kanık. ☞

İsmet İnönü'ye alkış sorun oldu

12 kasım - Halkın son 15 gün içinde eski Cumhurbaşkanı ve CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'ye birçok kez alkışlarla sevgi gösterisinde bulunması sorun yarattı.
İlk olarak 29 ekim Cumhuriyet Bayramı'nda, ikinci olarak da Hukuk Fakültesi'nin açılış töreninde halkın alkışlarını alan İnönü, son olarak da 10 kasım töreninden ayrılırken, halkın sevgisine mazhar oldu. Halkın İnönü'ye sevgi gösterisinde bulunması DP kongrelerinde gündemin ilk maddesinde yer aldı ve konu DP Meclis grubuna da yansıdı.

Üniversitede solcu bildiri dağıtanlar yakalandı

1 kasım - Üniversitelerin açılışında bildiri dağıtan sol görüşlü 4 kişi polis tarafından gözaltına alındı. Polisin yaptığı açıklamada, Edebiyat Fakültesi'nden 2 öğrencinin muzır anlam taşıyan bildirilerin dağıtımında rol oynadıkları bildirildi. Bildiriyle ilgili olarak Yüksek Tahsil Talebe Cemiyeti hakkında soruşturma başlatıldı.

İstanbul Deniz Komutanlığı'nda yolsuzluk

9 kasım - İstanbul Deniz Komutanlığı'nda büyük bir yolsuzluk olayı ortaya çıkarıldı. Milyonluk yolsuzlukla ilgili olarak bir müteahhit, bir tuğamiral ve üç albay hakkında soruşturma başlatıldı.

İstanbul'un su sorunu çözümleniyor

8 kasım - Terkos Gölü'nden İstanbul'a su taşıyan 1 m çapındaki boruların galeriye bağlanması çalışmaları nedeniyle İstanbul'a su verilemiyor. Yetkililer, Almanya'ya ısmarlanan 300-400 m uzunluğundaki boruların yerleştirilmesinden sonra İstanbul'a günde 110 000 m^3 su verileceğini söylediler.

Türkiye'de ortalama ömür 37 yıl

15 kasım - Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ, Meclis'te hüzünlü (!) bir açıklamada bulundu. Bakan Üstündağ, Amerika Birleşik Devletleri'nde 75 yıla yükselen ortalama ömrün Türkiye'de ancak 37 yıl olduğunu söyledi.

1950

Türk Birliği savaşa girdi

Türk Birliği'ne mensup bir müfreze Kore'de, Kızıllara karşı savaş sırasında.

28 kasım - Çin birliklerinin katılımıyla daha da genişleyen Kore Savaşı'na, 11 ekimden beri Kore'de olan 4 500 kişilik Türk Birliği de katıldı. Amerikan 8. Ordusu'nun yanında savaşa giren Türk Birliği ilk şehidini verdi. Çin birliklerince sarılan mevzilerimiz askerlerimizin süngü gücüyle korundu ve çember kırıldı. Bu arada 2 erimiz de yaralandı. Yaralı askerlerin Tokyo'daki çeşitli hastanelere kaldırıldığı bildirildi.

Amerikalı General MacArthur, Çin'in de katılmasıyla savaşın değişik bir boyut kazandığını açıkladı. Bu arada, bazı Amerikalı senatörler, savaşın yayılmasını önlemek için atom bombası kullanılmasını önerdiler. ABD Başkanı Harry Truman ise ülkesinin hiçbir şekilde Kore'den çekilmeyeceğini açıkladı.

Öte yandan, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İnönü'nün « dış politika ve ülkenin siyasî ve askerî güvenliği konuları »nda genel görüşme açılması için Meclis'e gensoru önergesi vermesi iç politikada da havayı gerginleştirdi.

Bu arada Kore'de savaşan Türk askerlerinin sigortalandığı bildirildi. Hükûmet, Kore Savaşı'na gönderilen 4 500 kişilik Türk Birliği'nin sigortası için toplam 780 000 lira prim ödedi. Erler 5 000, erbaşlar 10 000, subaylar 20 000 lira üzerinden sigorta edildiler. Sigortanın toplam tutarı 31 milyon lira.

Orhan Veli öldü

17 kasım - 14 kasım gecesi, henüz 36 yaşındayken kaybettiğimiz Orhan Veli Kanık toprağa verildi. Şairin cenazesi Beyazıt Camii'nde kılınan namazdan sonra, tanınmış şair, yazar, sanatçı ve aydınların omuzlarında Sirkeci'ye kadar taşındı. Buradan bir otomobille Rumelihisarı'ndaki Aşiyan Mezarlığı'na götürüldü.

Beyin kanamasından ölen şairin 10 kasım gecesi Ankara'da içkili iken karanlık bir sokakta belediyenin açtığı bir çukura düştüğü ve başından hafifçe yaralandığı öğrenildi. İki gün sonra İstanbul'a gelen şair 14 kasım günü bir arkadaşının evinde fenalaşmış ve Cerrahpaşa Hastanesi'ne kaldırılmıştı.

Orhan Veli, inançları ve doğrularından ödün vermedi, şiirini ve hayatını her türlü çıkar kaygısından uzak tuttu. Türk şiirine yeni konular, kelimeler, biçimler, duyuşlar getiren şiirleri başlangıçta yadırgandı, ama daha sonra çok geniş bir kesim tarafından sevildi ve benimsendi. O, edebiyatın ve şiirin diliyle ve amaçlarıyla değişmesini istiyordu. Şiir dışı sayılmış birçok şeyi şiire sokması ve sokaktaki insana duyduğu yakınlık onun şiirinin başlıca özellikleriydi. 1949-1950 arası 28 sayısını çıkardığı *Yaprak* gazetesinin demokrasi mücadelesine katkıları saygıyla anılacaktır.

Garip veya Birinci Yeni akımının öncülerinden olan Orhan Veli asıl ününü de, arkadaşları Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday'la birlikte 1941'de yayımladığı Garip adlı kitapla yaptı.

Aralık

1. Türk Birliği'nin Kore Savaşı'nda gösterdiği kahramanlık tüm dünyada takdir topladı.
2. ABD'de bulunan Haçaduryan, Ermeni Patriği seçildi.
3. Dördüncü radyo istasyonumuz da açıldı; yeni istasyon Amerika ve Uzakdoğu'ya yayın yapacak.
4. Bulgaristan, tekrar Türkiye'ye göçmen göndermeye başladı.
5. Marshall yardımından özel sektöre ilk tahsis Eskihisar Çimento Fabrikası'na yapıldı.
5. Eskişehir'de 2 askerî uçak çarpıştı, pilot albay şehit oldu.
8. 1951 yılı bütçe tasarısı TBMM'ne sunuldu. Bütçe 1 000 272 333 lira; bütçe açığıysa 232 milyon lira.
12. CHP Genel Merkez binası Hazine'ye devredildi.
14. Maliye Bakanı Halil Ayan görevinden istifa etti; yerine Hasan Polatkan atandı.
15. Atenagoras, 500 yıl aradan sonra Ayasofya'yı ziyaret eden ilk Rum Patriği oldu.
15. 3 Macar kaptan gemilerini terk edip Türkiye'ye iltica etti.
18. İstanbul'un imar planını hazırlayan şehircilik uzmanı Prost'un anlaşması uzatıldı.
19. ABD'li General Eisenhover, NATO başkomutanlığına atandı.
20. ABD'den alınan son model Dumlupınar ve Çanakkale denizaltıları İstanbul'da.
21. Yerli ampul imaline başlandı.
22. Macaristan'dan ithal edilen buğdaydan fazla kazanç sağlandığı iddiası Meclis'e getirildi.
23. Türk Güreş Millî Takımı ABD'yi 8-0 yendi.
25. Vatikan, Meryem'in mezarının Efes'te olduğunu kabul etti.
26. 4 üniversite öğrencisi komünizm propagandası yaptıkları iddiasıyla tutuklandı.
26. Nehru, Türk çocuklarına fil hediye etti.
29. Amerikalılara rekor düzeyde (45 milyon liralık) tütün satıldı.

Kore'de 918 askerimiz şehit oldu

1 aralık - Kore Savaşı'nda Kunuri'de 8. Amerikan Ordusu'nun imhasını kahramanca çarpışarak önleyen Türk Birliği'nin 918 kayıp verdiği açıklandı. Şehitlerimizden bir kısmının Tokyo'da toprağa verildiği, diğer kısmının da yaralıların büyük bölümüyle birlikte uçakla Türkiye'ye gönderildiği bildirildi. Öte yandan, Millî Savunma Bakanlığı'nca yayımlanan listelerde ölü olarak gözüken bazı askerlerimizin Kore'de hayatta oldukları açıklandı.
Türk Birliği'nin 918 kayıp verdiği savaş, 4 gün 5 gece sürdü. Amerikan 8. Ordusu'nun çekilmesini sağlayan Türk Birliği çembere alındığında Albay Celal Dora, Türk bayrağını beline sararak kahraman askerlerimize moral verdi ve çemberi yararak daha büyük kayıplar verilmesini önledi. Amerikalı General MacArthur, yayımladığı mesajda kahraman Türk askerlerini kutladı ve « Türklerin hayatlarını hiçe sayarak yaptıkları bu çarpışma Birleşmiş Milletler Kuvvetleri'nin güvenli bölgeye çekilmelerini sağlamıştır » dedi.
Türkiye'de, Kore şehitleri için anma törenleri düzenlendi. Amerikalılar birçok subay ve erimize kahramanlık madalyası verdi.

Cavaharlal Nehru.

Nehru'nun hediye ettiği fil, çocukları mutlu etti

26 aralık - Hindistan Başbakanı Nehru Türk çocuklarına armağan olarak yavru bir fil gönderdi. Yurda getirilişi sırasında rahatsızlanan Mohini adlı file soğuk algınlığının giderilmesi için 2 kutu Ultraseptil yutturuldu. Dolmabahçe Stadı'nda küçüklerle tanıştırılan fil daha sonra trenle Ankara'ya gönderildi.

Cemal Reşit Rey'in Avrupa turnesi

26 aralık - Değerli sanatçılarımızdan Cemal Reşit Rey, Paris, Roma, Viyana ve diğer bazı Avrupa şehirlerinde konserler vermek üzere Avrupa turnesine çıktı.
Turnede Avrupa'nın önemli senfoni orkestralarını yönetecek olan Cemal Reşit Rey'in, konserlerinde İstanbul'u anlatan kendi eserlerine de yer vereceği bildirildi.

Meclis Kore'ye asker gönderilişini onayladı

10 aralık - Türk Birliği'nin Meclis'ten onay alınmadan Kore'ye gönderilmesi üzerine, muhalefet tarafından Meclis'e verilen gensoru 9 aralıktaki oturumda görüşüldü. 10 saat süren görüşmeler sonucunda iktidarın tek başına aldığı karar 39 ret, 1 çekimser oya karşı 311 oyla Meclis tarafından onaylandı.

Türk boksörünün ABD'deki başarısı

18 aralık - Ağır sıklet Türk boksörü Necmi Karahan, New York'ta zenci boksör Cecil Roland'ı sayıyla yendi. Televizyonun da naklen yayımladığı maçta boksörümüz Karahan, sağ elindeki bir kemiğin çatlaması üzerine maçı tek elle bitirmek zorunda kaldı.

Barışseverler Cemiyeti kurucuları mahkûm oldu

30 aralık - Barışseverler Cemiyeti kurucularının askerî mahkemedeki duruşmaları sona erdi: Behice Boran ve arkadaşları 3 yıl 9'ar ay hapse mahkûm edildi.
Hükûmetin Kore'ye asker gönderme kararına karşı bir bildiri yayımlayarak halkın güvenini sarsmak ve Amerika Birleşik Devletleri'yle dostluğumuzu bozmaya çalışmakla suçlanan Barışseverler Cemiyeti kurucuları, kararı temyiz edeceklerini söylediler.

İdamlar artık gizli yapılacak

28 aralık - Adalet Bakanlığı ölüm cezasına çarptırılan mahkûmların infazlarının bundan sonra halka açık olarak yapılmayacağını açıkladı. Buna göre, idamlar gizli yapılacak ve cesetler halka teşhir edilmeyecek.

Hüseyin Cahit Yalçın'dan partilere sert uyarı

6 aralık - Cumhuriyet Halk Partisi'nin yayın organı *Ulus* gazetesinin başyazarı Hüseyin Cahit Yalçın bir makalesinde, « Kore dağlarında yan yana çarpışıp şehit olan Mehmetçikler ölüm çırpıntıları içinde birbirlerine sarılırken, Demokrat Partili veya Cumhuriyet Halk Partili olduklarını düşünmüyorlar. Onlar vatanları için ölüyor » diyerek bir süre için parti mücadelesini bıraktığını açıkladı.

Hüseyin Cahit Yalçın.

İstanbul'un imar sorunları

18 aralık - İstanbul imar planını hazırlamakla görevli Paris Mimarî Okulu Müdürü Profesör Prost'un görev süresi Belediye Şehir Meclisi'nce uzatıldı.
Bazı çevrelerce eleştirilen Profesör Prost, « İstanbul imar planı 50 yıl içindir. Halbuki bu planın 5 yılda uygulanması isteniyor » dedi.
Ünlü uzman bu arada bazı aksaklıkları da dile getirerek, « Meydan, yeşil alan açıyoruz, bir de bakıyorsunuz buraya bir bina kondurulmuş. Atatürk Bulvarı'yla tramvay hattının birleştiği noktaya meydan açtık. Şimdi bunun bir köşesine ev yapılıyor » dedi.

Profesör Henri Prost.

1951

Ocak

1. Genelkurmay Başkan Yardımcısı Şahap Gürler, Kore'de Türk Birliği'ni denetledi.
2. Bulgaristan, Türk göçmenleri sınıra yığdı.
3. Cumhurbaşkanı Bayar, Bulgaristan göçmenleriyle görüştü.
3. Uluslararası Mülteci Teşkilatı Heyeti Türkiye'ye geldi.
5. Türkiye'de 1 100 000 işsiz var.
6. Türkiye Millî Talebe Federasyonu gericiliğe karşı bir bildiri yayımladı.
8. Kore'den ilk yaralı kafilesi geldi, Bayar ve Menderes yaralıları ziyaret etti.
10. Yunan Güzel Sanatlar Akademisi binasının yerine yenisi yapılıyor.
10. ABD Akdeniz Filosu Komutanı Amiral Bieri, Cumhurbaşkanı Bayar'la görüştü.
12. Patrik Atenagoras, Kore'den dönen yaralıları ziyaret etti.
13. Gerici akımlara ve sol kışkırtmalara karşı mücadele başlatıldı.; yakalanan 50 kişiden 17'si tutuklandı. ☞
15. Pamuklu kumaşa yüzde 24 zam yapıldı.
15. Kanunî Sultan Süleyman'ın resmi ABD Temsilciler Meclisi'ne kondu.
17. Kızıl Çin, Kore'de ateşkes teklifini reddetti.
18. Marshall yardımından Bulgaristan'dan gelen göçmenlere de ödenek ayrıldı.
22. Su Kongresi toplandı; yapılacak barajlar konusu ele alındı.
23. Çinliler Kore'de yeni bir saldırı başlattılar.
24. Karaborsayla savaş için kanun tasarısı hazırlandı.
27. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem H. Üstündağ, bakımsızlıktan yılda 300 000 kişinin öldüğünü söyledi.
28. Kore'de hücuma geçen Türk Birliği düşmana ağır kayıplar verdirdi. ☞

ÖLÜM

9. Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki.

Kore'de çarpışan Türk Birliği düşmana ağır kayıplar verdirdi

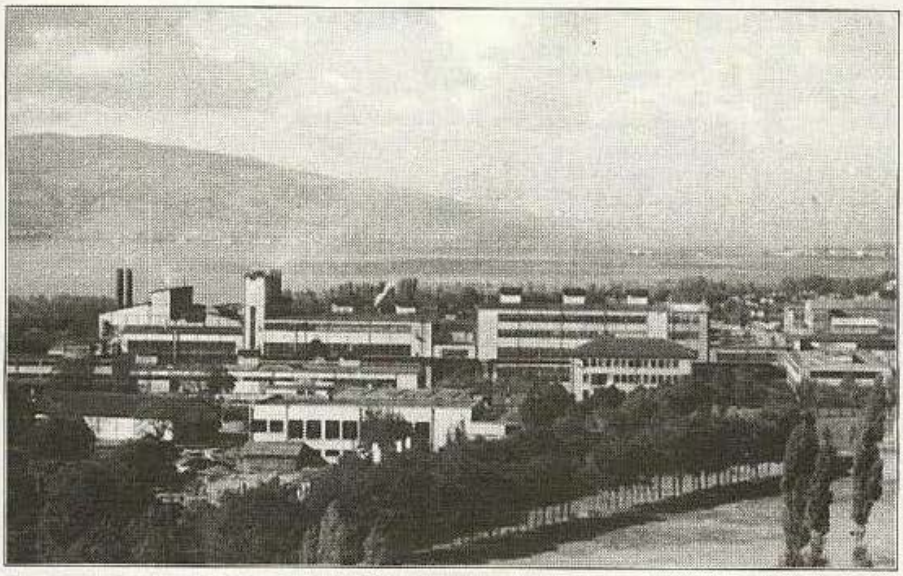

Cesaretleri Kore'de efsaneleşen Türk askerleri, komutanları Tuğgeneral Tahsin Yazıcı.

28 ocak - Kore Savaşı'na katılan Türk Birliği, komünistlere ağır kayıplar verdirdi; ancak çatışmalarda en az 500 kişi öldü. Türk Birliği Komutanı General Tahsin Yazıcı, « Şehitlerimizin intikamını aldık » dedi. Amerikalı General MacArthur da Türk askerlerinin bu zaferini kutladı. Bu arada Kore'de incelemelerde bulunan Genelkurmay Başkan Yardımcısı Şahap Gürler yurda döndü ve Kunuri Savaşı'ndaki kaybımızın 430 şehit olduğunu açıkladı.

Gazete kâğıdı sıkıntısı artıyor

27 ocak - İşletmeler Bakanı Muhlis Ete, gazete ve dergi sahipleriyle kitap yayımcılarının katıldığı bir toplantı yaptı. Bakan Ete toplantıda, « İzmit Kâğıt Fabrikası'nın kapasitesi 6 000 tondur, bu yeterli değildir ve sıkıntı yaratmaktadır. Hammaddeye ihtiyaç vardır. Bu nedenle sizlerle birlikte bu 6 000 ton kâğıdın nasıl dağıtılacağını kararlaştıracağız » dedi.

Son günlerde tomruk sıkıntısı çeken İzmit Kâğıt Fabrikası.

Oynanması yasaklanan eser yeniden sahnede

3 ocak -İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay tarafından « sakıncalı » bulunarak Şehir Tiyatrosu'nda oynanması yasaklanan, Cevat Fehmi Başkut'un « Sana Rey Veriyorum » adlı tiyatro oyunu, yazarının yoğun çabaları sonucu kurulan edebî kurulun olumlu görüş bildirmesinden sonra yeniden sahneleniyor.

İran Şahı'na gönderilecek düğün hediyeleri belirlendi

11 ocak - Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti tarafından İran Şahı Rıza Pehlevî'nin düğününe gönderilecek hediyeler belirlendi.
Seçilen hediyeler, her biri 24 parçadan oluşan çay, bol ve sofra takımıyla, eski Türk motifleriyle süslenmiş altın ve gümüş işlemeli üç büyük örtüden oluşuyor. Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes, Olgunlaşma Sanat Enstitüsü'nün hazırlaması planlanan hediyelerin örneklerini görerek beğendiler.

İstanbul Boğazı'na asma köprü

23 ocak - Birleşmiş Milletler Avrupa Komisyonu'nun, İsviçre'nin Cenevre kentinde düzenlediği konferansta konuşan Türk delege Orhan Mersinli, 10 yıl içinde İstanbul Boğazı'na asma bir köprü yapılmasının planlandığını söyledi.

İlk otomatik seyrüsefer işareti

4 ocak - İstanbul'da, Taksim Belediye Gazinosu ile Dağcılık Kulübü arasındaki dörtyol ağzına büyük bir ışıklı seyrüsefer direği (trafik lambası) kondu. Bu direğin dört tarafında sarı, kırmızı ve yeşil ışıklar bulunuyor. Dörtyol ağzından değişik yönlere gelip geçecek olan araçlar, hareketlerini bu yeni ışıklara göre düzenleyecekler. Işıklar otomatik olarak çalışacak.

Pakistan da fil yolladı

13 ocak - Hindistan Başbakanı Nehru'dan sonra Pakistan Başbakanı da Türk çocuklarına hediye olarak fil gönderdi. Azadi adlı yavru fil, gemiyle İstanbul'a getirildi.

Profesör M. Kemal Öke Masonlar Birliği Kongresi'nde konuşurken.

Masonlar Birliği Kongresi yapıldı

28 ocak - Masonlar Birliği Kongresi, Ankara ve İzmir'den gelen delegelerin de katılımıyla İstanbul'da yapıldı. Başkan M. Kemal Öke yaptığı açılış konuşmasında, Masonlar Birliği'nin manevî, ahlakî ve kültürel amaçlarla çalıştığını söyledi.
Kongreye katılan 40 delegeden bazıları, masonluğu siyonizm ve komünizmle eşit tutmak isteyenlere karşı, « Biz bu söylediklerinizin hiçbiri değiliz. Biz yalnızca alçakgönüllülükle insanlığa hizmet etmek isteyen kimseleriz » dediler.

Tabanca kaçakçılığı

5 ocak - Son zamanlarda yurda çeşitli yollarla tabanca sokulduğu ve bunların yüksek fiyatla satıldığı tespit edildi. Emniyet makamları kaçak tabancaların özellikle Belçika, Çekoslovakya ve İtalya'dan getirildiğini ve bunların genellikle Doğu, Güney ve Güneydoğu bölgelerimize sevk edilerek, gerçek değerinden 4-5 misli daha fazla fiyatla satıldığını söylediler.
Bu tespitler üzerine harekete geçen emniyet memurları Galata'da silah bayiliği yapan Salih Özserezli adlı bir kişinin dükkânında yaptıkları araştırmada 36 sandık dolusu mermi ve tabanca ele geçirdiler.

Türkiye'ye yapılan yardım az

5 ocak - ABD'de yayımlanan *Morning World-Herald* gazetesinde Türkiye hakkında çıkan bir makalede şöyle denildi: « Türkiye Cumhuriyeti, ABD'den gerek kredi, gerekse askerî malzeme şeklinde hatırı sayılır bir yardım görmüştür. Ancak, bu yardım Yunanistan'a yapılan yardımla karşılaştırıldığında fazla olmadığı görülür. Nüfus itibarıyla Yunanistan'dan üç misli büyük olan bu ülkeye, 100 milyon dolar askerî yardım, 50 milyon dolar da kredi şeklinde olmak üzere, Yunanistan'a yapılan yardımdan üç kere daha az yardım yapılmıştır ».

Gericilik ve komünizme savaş açıldı

13 ocak - Hükûmet, Ankara ve İstanbul'da gerici kıpırdanmalara ve solcu kışkırtmalara karşı sert önlemler almaya başladı.
Ankara'da solculuk propagandası yapmak suçuyla yakalanan 50 kişiden, aralarında bir yedek subay öğrencisi ve bir hâkim adayının da bulunduğu 17 kişi tutuklandı. Yurt çapında genişletilen soruşturmalar sonucunda Balıkesir'de duvarlara orak-çekiçli afiş yapıştıran kişiler de yakalandı. Bu arada Paris'te İleri Jön Türkler adı altında faaliyet gösteren komünistler, hazırladıkları bildirileri Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a da gönderdiler. Bu konuda Meclis'te bilgi veren Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Fransa'daki bu « yolunu şaşırmış » kişilere karşı girişimlerde bulunulduğunu açıkladı.
Sola karşı girişimler sürdürülürken gerici akımlara karşı da mücadele veriliyor. Ankara'da dinî propaganda yapan bir kişi tutuklandı. Soruşturmalar Bursa ve Tavas'ta da sürdürülüyor.

1951

Şubat

1. Yunanistan Kral ve Kraliçesi Türk topraklarından geçti.
1. Birleşmiş Milletler, Kızıl Çin'i saldırgan ilan etti.
2. Van'da 33 vatandaşı sorgulamadan kurşuna dizdiren emekli Orgeneral Mustafa Muğlalı'nın mahkûmiyeti Meclis'te görüşüldü.
6. Amerikalı bir gazeteci, Marshall yardımının nasıl kullanıldığını incelemek üzere Türkiye'ye geldi.
7. Meclis, komünistlere ölüm cezası verilmesini isteyen kanun tasarısını reddetti.
8. Türk Dil Kurumu Olağanüstü Kurultayı toplandı. ☞
10. Kore'deki Birleşmiş Milletler Gücü, Seul şehrine girdi.
12. ABD'den 500 milyon liralık yardım sağlandı.
12. İran Şahı Rıza Pehlevî, Süreyya İsfendiyarî'yle evlendi.
12. General MacArthur, Kore'deki Türk Birliği'ni ziyaret etti. ☞
13. İtalya'da yaptırılan Samsun yolcu vapuru yurda geldi.
13. ABD Hava Bakanı, askerî birliklerimizde inceleme yaptı.
14. Dokuz yaşındaki « harika çocuk » piyanist İdil Biret, Paris'te konser verdi.
15. Ülkemizde ilk defa inşa edilen 2 tarak gemisi hizmete girdi.
17. Kore'ye gidecek 600 kişilik takviye birliği İskenderun'dan hareket etti.
17. Doğu Akdeniz Verem Merkezi İstanbul'da açıldı.
20. Rus yazarlara ait eserler okul kitaplıklarından kaldırıldı.
24. Kırşehir Cumhuriyet Meydanı'ndaki Atatürk Anıtı parçalandı. ☞
25. Buğday fiyatı 42 kuruşa yükseldi.
26. Doğu illeriyle telefon konuşmalarına başlandı.
29. Buğday ithaline karar verildi.
30. Menderes hükûmeti, bütçe tartışmalarından sonra 58'e karşı 375 oyla güvenoyu aldı.
30. Hastalık ve Analık Sigortası uygulamasına İstanbul'da başlandı.

MacArthur, Türk Birliği'ni ziyaret etti

General MacArthur, Tuğgeneral Tahsin Yazıcıoğlu'ndan durum hakkında bilgi alıyor.

12 şubat - Kore'de savaşan Birleşmiş Milletler Kuvvetleri'nin Komutanı Amerikalı General Douglas MacArthur, Kore'nin başkenti Seul yakınlarındaki Türk Birliği'ni ziyaret etti. Türk süngüsüyle alınan Kimpo Havaalanı'na uçakla gelen General MacArthur, Türk Birliği Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı'nın elini sıkarak, « Birleşmiş Milletler, Türk Ordusu'nun kahramanlığını hiçbir zaman unutmayacaktır. Sizlerle gurur duyuyoruz. Kahramanları kutlamak için geldim » dedi.

Daha sonra, Kore'deki Türk Birliği'nin Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, Selçuk Kız Enstitüsü'nün işleyerek Kore'ye yollamış olduğu Türk bayrağını General MacArthur'a hediye etti. Bayrağı öperek kalbine bastıran Douglas MacArthur, « Bu bayrağı, bugüne kadar bana verilen en mukaddes bir hediye olarak odamdaki Atatürk resminin üstüne asacağım » dedi.

İran Şahı Rıza Pehlevî ve yeni eşi Süreyya İsfendiyarî'nin düğününden bir sahne. Kraliçe'nin gelinliği 1,5 milyon dolar değerinde elmaslarla süslü.

1951

Türkiye'nin ilk kadın pilotu Sabiha Gökçen Kore'ye gitmek istedi

8 şubat - Atatürk'ün manevî kızı ve Türkiye'nin ilk kadın pilotu Sabiha Gökçen, pilot olarak Kore Savaşı'na katılmak için başvuruda bulundu. Gökçen'in bu girişimi Batı basınında da geniş biçimde yer aldı ve takdirle karşılandı.
Ancak Gökçen'in bu isteği Amerikan ordusunda kadın pilot bulunmaması nedeniyle gerçekleşemedi.

Basının yeni derdi resmî ilanlar

9 şubat - Bakanlar Kurulu'nun aldığı bir kararla, resmî ilanların gazeteler arasında eşit olarak dağıtımı yüksek tirajlı gazeteler tarafından hoşnutsuzlukla karşılandı. Yanlış ve adaletsiz olduğu ileri sürülen kararın değiştirilmesi istendi.

Kırşehir'de Atatürk heykeli parçalandı

24 şubat - Kırşehir Cumhuriyet Meydanı'ndaki Atatürk Anıtı, çirkin bir saldırı sonucu parçalandı. Kırşehir Valisi Edip Yavuz, tüm yurtta nefret uyandıran olayın soruşturulduğunu bildirdi.

Küçük piyanist İdil Biret Paris'te ilk konserini verdi

14 şubat - Harika çocuk İdil Biret, Paris'te halk önündeki ilk konserini verdi. Konsere siyah bukleli saçı ve beyaz elbisesiyle çıkan Biret'in oturduğu sandalye yükseltildi ve halk konser bitiminde küçük sanatçımızı ayakta alkışladı.

Filmciler Maraş'ta mahkemelik oldular

14 şubat - Senaryosunu Behçet Kemal Çağlar'ın yazdığı ve Maraş'ın Kurtuluş Savaşı sırasında düşman işgalinden kurtarılışını anlatan « Kendini Kurtaran Şehir » adlı filmin çekimi olaylara neden oldu. Rejisör Faruk Kenç ve ekibi, senaryo gereği Maraş Kalesi'ne Fransız bayrağı çekince yakalanarak mahkemeye sevk edildiler. Kararı Maraş Valiliği'nin verdiği bildirildi.

Mart

1. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Kırşehir'e Atatürk büstü hediye etti.
1. Afyon Sandıklı'da gripten 22 kişi öldü.
1. Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası faaliyete geçti.
5. Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğü'nden ayrılan Muhsin Ertuğrul, İstanbul'da özel tiyatro kuracağını söyledi.
8. Menderes kabinesi istifa etti.
9. Menderes, ikinci hükûmetini kurdu.
10. Unilever, Türkiye'de yağ fabrikası kuruyor.
10. Bulgarlar bir Türk kuryesini tutukladı.
11. Bulgaristan'ı protesto ettik.
12. Yeni Ermeni Patriği Haçaduryan İstanbul'a geldi.
16. Kore'ye gönderilen takviye birliğimiz Pusan'a çıktı.
17. Limanların inşası işi Danimarkalılara verildi.
17. Konyalılar miting düzenleyip gericiliği kınadılar.
19. İstanbul Deniz Komutanlığı'ndaki yolsuzluk davası başladı.
20. Üniversite gençliği, *Büyük Doğu* dergisine giderek devrim düşmanlarını kınadı.
21. Batı Almanya'da elçilik açıyoruz.
22. Ekmeğe çavdar katılacak.
23. Bingöl Milletvekili Feridun Fikri Düşünsel CHP'den ayrılarak DP'ye girdi.
23. Necip Fazıl Kısakürek, kumarhanede yakalandı.
23. Atatürk'ü Koruma Kanunu hazırlandı.
25. ABD, ordumuza 100 tepkili uçak veriyor.
25. Türk Birliği, Kore'de kuşatılan kızılları imha ediyor.
26. Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri okullardan solcu öğretmenleri ayıklıyor.
26. 56 üniversite öğrencisi mahkemeye verildi.
27. Kırım, Azerbaycan ve Türkistan'dan 131 ırktaşımız geldi.
28. Devlet Bakanı Refik Şevket İnce istifa etti.

Ruhsatsız vaiz Yeşil Hoca yargı önüne çıkarıldı

17 mart - « Yeşil Hoca » adıyla anılan Şemsettin Yeşil, izin belgesi olmadan vaaz verdiği gerekçesiyle mahkemeye verildi. Hoca'nın duruşmasına dinleyici olarak 100 kadar kadınla bir o kadar da çember sakallı ve bereli erkek katıldı. Hoca, duruşmasında reddi hâkim talebinde bulundu.

İstanbullu eroin kaçakçısı New York'ta yakalandı

5 mart - İstanbul doğumlu Josef Karino adlı bir kişi, New York polisi tarafından eroin kaçakçılığı suçundan yakalandı. 21 kişilik bir şebekenin mensubu olduğu anlaşılan Karino'nun, Türkiye'den ABD'ye baz morfin getirdiği tespit edildi.

CHP iktidarı dönemine ait jurnalcılık vesikaları

1 mart - Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, Emniyet Genel Müdürlüğü'nde düzenlediği basın toplantısında Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı döneminde devlet memurlarınca tutulan, DP ileri gelenlerinin nerelere gittiklerini ve kimlerle görüştüklerini bildiren raporların suretlerini gazetecilere dağıttı.
Ağaoğlu, eski iktidarın jurnalcılığı desteklediğini de ileri sürdü.

Samet Ağaoğlu basın toplantısında.

İkinci Menderes Hükûmeti kuruldu (20. hükûmet)

9 mart - Başbakan Adnan Menderes, 8 martta, « Demokrat Parti iktidarının hazırladığı ilk bütçenin Millet Meclisi'nde kabulüyle açılan bir devrenin başında, bugünkü şartlara göre yeni bir kabine teşekkülünü uygun gördük » diyerek, hükûmetin istifasını Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a sundu.

Aynı gün Cumhurbaşkanı tarafından hükûmeti yeniden kurmakla görevlendirilen Menderes'in yeni kabinesinin listesi, ertesi gün Cumhurbaşkanı tarafından da onaylandı.

Yeni kabine şu isimlerden oluşuyor:

Başbakan: Adnan Menderes
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Samet Ağaoğlu
Devlet Bakanı: Fethi Çelikbaş
Devlet Bakanı: Refik Şevket İnce
Adalet Bakanı: Rüknettin Nasuhioğlu
Millî Savunma Bakanı: Hulusi Köymen
İçişleri Bakanı: Halil Özyörük
Dışişleri Bakanı: Fuat Köprülü
Maliye Bakanı: Hasan Polatkan
Millî Eğitim Bakanı: Tevfik İleri
Bayındırlık Bakanı: Kemal Zeytinoğlu
Ekonomi Bakanı: Muhlis Efe
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: Ekrem Hayri Üstündağ
Gümrük ve Tekel Bakanı: Rıfkı Salim Burçak
Tarım Bakanı: Nedim Ökmen
Ulaştırma Bakanı: Seyfi Kurtbek
Çalışma Bakanı: Nuri Özsan
İşletmeler Bakanı: Hakkı Gedik

Adnan Menderes, Doktor Mükerrem Sarol (sağında) ve Samet Ağaoğlu ile (solunda).

İsmet İnönü sürgüne gönderilmeli (!)

14 mart - İzmir Belediye Başkanı Rauf Onursal, Osmanlı Hanedanı mensupları gibi, eski Millî Şef İnönü'nün de yurtdışına sürülmesini istedi. Onursal, CHP Genel Başkanı İnönü'nün halk arasında ikilik yaratmaya çalıştığını ileri sürdü.

Rauf Onursal.

Gericilik olayları protesto edildi

17 mart - Geçtiğimiz ay Kırşehir Cumhuriyet Meydanı'ndaki Atatürk Anıtı'nın meçhul kişilerce parçalanmasından sonra yurdun birçok yerinde gericileri kınayan mitingler düzenlendi. Bu mitinglerin en görkemlisi, olayın cereyan ettiği Kırşehir'de yapıldı. Mitinge İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerden gelen üniversite öğrencileri de katıldı. İstanbul'da da öğrenciler, *Büyük Doğu* dergisi önünde bir gösteri yaptılar. DP iktidarının gericilere ödün verdiğini ileri süren gençlerden 6'sı tutuklandı, 17'sinin de ifadesi alındı. Mitinglerle ve gericilik olaylarıyla ilgili olarak açıklamalarda bulunan Cumhurbaşkanı Bayar, « Bugün için toplu bir gericilik hareketi iddia edilemez » derken, Başbakan Menderes de, « Demokrat Parti vicdan hürriyetine uyacağını 5 yıl önce programıyla millete vaat etmiştir » dedi.

Öte yandan, Konya DP İl Kongresi'nde delegelerin fes, çarşaf ve eski yazı istediklerine dair *Vatan* gazetesinde yayımlanan bir haber, DP'lilerce yalanlandı. Konyalılar da bir miting düzenleyerek gericilik girişimlerini lanetlediler. Halk, kendilerini yatıştırmak için gönderilen Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu'yla tartıştı.

Muhsin Ertuğrul özel bir tiyatro kuruyor

5 mart - Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğü'nden ayrılan rejisör Muhsin Ertuğrul, Küçük Sahne adını vereceği özel bir tiyatro kurmaya karar verdiğini açıkladı. İstanbul Beyoğlu'nda, Atlas Sineması'nın üst katında yer alması planlanan yeni tiyatronun salonu 500 kişilik olacak.

Ödüllü fotoğraflar müstehcen mi, sanat eseri mi ?

3 mart - *Bütün Dünya* dergisi sahibi Osman Nebioğlu, dergide yayımlanan 3 fotoğrafın müstehcen olduğu iddiasıyla mahkemeye verildi. Duruşmada Nebioğlu, 3 fotoğrafın da Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir fotoğraf yarışmasında derece alarak ödüllendirildiğini açıkladı. Bu durumda mahkeme, dergi sahibi Osman Nebioğlu'nun beraatına karar verdi.

1951

Nisan

1. *Büyük Doğu* dergisi sahibi Necip Fazıl tutuklandı.
1. Nuh Baba'nın şeyhliğini yaptığı tarikatın 102 mensubu tutuklandı.
1. Yayın yoluyla hakaret ve şantajı cezalandırmak için kanun tasarısı hazırlandı.
2. Yeni Menderes hükûmeti Meclis'ten güvenoyu aldı.
4. Necip Fazıl Kısakürek mahkûm oldu. ☞
4. Yunanistan Kıbrıs'ı resmen istiyor. ☞
5. ABD'de Sovyet casusluğuyla suçlanarak yargılanan Rosenbergler ölüm cezasına çarptırıldı. ☞
6. Kıbrıs Başpiskoposu Makarios, Kıbrıslı Rumların Yunanistan'la birleşmek istediğini açıkladı.
7. 39 üniversite öğrencisi huzur bozucu faaliyetlerden yargılanıyor.
9. Zonguldak limanını, Marshall yardımıyla Hollandalılar yapacak.
10. Atatürk'ü Koruma Kanunu, Meclis'te tartışmalara yol açtı.
11. ABD Başkanı Truman'ın, Kore'deki görevinden aldığı MacArthur'un yerine General Matthew Ridgway atandı. ☞
13. Ev kiralarına yüzde 30, işyerlerine yüzde 50 zam yapıldı.
19. General MacArthur ABD Kongresi'nde, komünistlerin dünyayı tehdit ettiğini söyledi.
19. Diyanet işleri başkanlığına Eyüp Sabri Hayırlıoğlu getirildi.
19. Türkiye-Yunanistan Kültür Antlaşması Ankara'da imzalandı.
24. BM Genel Sekreteri Trygve Lie, Ankara'ya geldi.
25. Kore Türk Birliği Komutanı General Tahsin Yazıcı ve Alay Komutanı Celal Dora değiştirildi.
25. Ali Fuat Başgil için soruşturma açıldı.
26. İstanbul'da ayin yapan 26 Nakşî yakalandı.
26. Savarona okul gemisi oluyor.
28. Türk Güreş Millî Takımı, serbestte dünya şampiyonu oldu. ☞

Necip Fazıl mahkûm oldu

Kumar oynarken yakalanarak yargılanan Necip Fazıl ve arkadaşları.

4 nisan - 1 nisan gecesi İstanbul Beyoğlu'ndaki bir kumarhanede oyun oynarken yakalanan *Büyük Doğu* dergisinin sahibi Necip Fazıl Kısakürek ve arkadaşlarının yargılanmaları sona erdi. Beyoğlu Sulh Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmanın sonunda Necip Fazıl Kısakürek 30 lira para cezasına mahkûm oldu.

General MacArthur görevden alındı

11 nisan - General Douglas MacArthur, Kore'deki Birleşmiş Milletler Gücü Komutanlığı da dahil bütün görevlerinden alındı. Beyaz Saray'dan yapılan açıklamada, MacArthur'un politik açıklamalarına karşı Başkan Truman'ın yaptığı uyarıları dikkate almadığı bildirildi. MacArthur son zamanlarda, hareket özgürlüğünü sınırlayan kısıtlamaların kaldırılmasını istemekte ve gittikçe daha çok politik açıklamalarda bulunmaktaydı. Uzakdoğu'daki ABD politikasının anlaşmazlığın yayılmasını önlemeyi amaçladığını söyleyen başkan Truman, « Bu, şimdiye kadar başarılıdır, bugüne kadar bir Üçüncü Dünya Savaşı'nı önledik » dedi. ABD'nin savaşın yayılmasında öncü bir rol oynamasının trajik bir hata olabileceğini ekleyen Başkan, « Bir dizi olay, General MacArthur'un bu politikayla uyuşamadığını gösterdi. Bundan dolayı, politikamızın gerçek amaçları konusunda bir kuşku ve karışıklık olmaması için, onu görevden almanın şart olduğu kanısına vardım » dedi.

Douglas MacArthur ve onun yerine göreve getirilen General Matthew Ridgway.

Bütün diğerleri gibi Türk askerleri de kampa girerken elbiseleri dezenfekte ediliyor.

Kahramanlığı dillere destan olan Türk askeri Kore'de cephede.

Serbest güreşte şampiyon olduk

28 nisan - Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de yapılan Dünya Serbest Güreş Şampiyonası'nda Türkiye takım halinde dünya şampiyonu oldu.
Çeşitli kilolarda yapılan karşılaşmalar sonucunda Ali Yücel, Nasuh Akar, Nurettin Zafer, Celal Atik, Haydar Zafer ve Yaşar Doğu dünya birincisi oldular.

Masonlar Derneği'nin kapatılması istendi

27 nisan - Tokat Milletvekili Ahmet Gürkan, Masonlar Derneği'nin kapatılması için Büyük Millet Meclisi'ne önerge verdi. Ahmet Gürkan, 1909 yılında kurulmuş olan ilk derneğin önceleri özellikle Müslüman olmayan kişileri üye olarak kabul ettiğini ve Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkımına neden olduğunu da ileri sürdü. İçişleri Bakanı Halil Özyörük ise, 1927 yılında Türk Yükselme Cemiyeti adı altında kurulan mason derneğinin 1935 yılında kendini feshettiğini, yeni kurulan Masonlar Derneği için kararın daha sonra verileceğini açıkladı.

Komünist şebeke

9 nisan - Yüksel Tahsil Gençlik Derneği adı altında çalışan gizli bir komünist şebeke ortaya çıkarıldı ve 12 üyesi tutuklandı. Herhangi bir öğrenci derneği olarak kurulan derneğin gerçekte sol düşünceleri yaymak amacı güttüğü, dış ülkelerdeki komünist kuruluşlarla bilgi alışverişinde bulunduğu ve şebeke elemanlarının propaganda yaptıkları tespit edildi.

Yunanistan, Kıbrıs'ı istiyor

4 nisan - Yunanistan Başbakanı Sofoklis Venizelos, Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesi için İngiltere hükûmeti nezdinde girişimlere başladı. Kıbrıs Başpiskoposu Makarios, İstanbul ve Ankara'da Türk gençlerinin, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakına karşı düzenlediği gösterileri İngilizlerin desteklediğini iddia ederek, « Kıbrıslı Rumlar Yunanistan'la birleşmek istiyorlar. Başka bir çözüm yolu da yoktur. Türkler hiçbir hak iddia edemezler » dedi.

Rosenbergler ölüme mahkûm edildi

5 nisan - Amerika Birleşik Devletleri'nde, atom bombasının sırlarını çalmak ve Sovyetler'e vermekle suçlanan Julius ve Ethel Rosenberg ölüm cezasına çarptırıldı. Savaş zamanında casusluk suçlamasıyla yargılanan Rosenbergler ise suçsuz olduklarını iddia ediyor ve ABD'deki antikomünist çılgınlığı suçluyorlar.

Desportes takımı Fenerbahçe ve Galatasaray'ı yendi

28 nisan - Özel maçlar yapmak üzere Türkiye'ye gelen Brezilya'nın Desportes futbol takımı, İstanbul'da oynadığı maçlarda Fenerbahçe'yi 3-1, Galatasaray'ı da 4-2 yendi. Ülkemize ilk defa gelen Brezilya takımı büyük ilgi gördü.

Atatürk'ü Koruma Kanunu

17 nisan - Meclis Adalet Komisyonu, Atatürk aleyhine işlenen suçlarla ilgili kanun tasarısını uzun görüşmelerden sonra 7'ye karşı 9 oyla kabul etti. Toplantı çok sert tartışmalara sahne olurken, Başbakan Adnan Menderes yaptığı konuşmada, « Atatürk, inkılaplarının sembolü olan bir dehadır. Biz inkılapları koruyacak bu kanunu geri almamaktan şeref duyarız » dedi ve memleketin asayişi bakımından tasarının gerekli olduğuna inandığını belirtti. İçişleri Bakanı Halil Özyörük de, konu ceza hukuku bakımından ele alındığında, Atatürk'ün şahsına ve eserlerine yapılan tecavüzlere karşı bu kanunun çıkarılmasının hukuk esaslarına aykırı bir tarafı olmadığını söyledi.

1951

Mayıs

1. İran petrolleri devletleştirildi.
2. Kore'ye 800 kişilik bir takviye birliği daha gönderiliyor.
4. Atatürk'ü Koruma Kanunu Meclis'te tartışma yarattı.
6. Mısır Kralı Faruk evlendi.
6. Türkiye, Irak'ı futbolda 7-0 yendi.
11. Meclis'te gizli oturum yapıldı; 2 milletvekilinin silah kaçakçılığı yaptıkları iddiası görüşüldü.
14. DP'nin iktidara gelişinin birinci yıldönümü kutlandı.
14. İstanbul'da kan merkezi açıldı.
15. Haşimî Ürdün Kralı Abdullah Türkiye'de.
17. Kore'de Türk Birliği'ne saldıran komünistler ağır kayıplar verdi.
20. Donanmamız Akdeniz'de büyük bir tatbikat yapıyor.
21. Kore'de hücuma geçen Birleşmiş Milletler Kuvvetleri, komünistleri geri püskürttü.
21. Millî Türk Talebe Birliği Yönetim Kurulu üyeleri, 6'ncı Asliye Ceza Mahkemesi'nde siyaset yapmak suçundan açılan davada beraat ettiler
22. Kore'deki son hücumda Türk Birliği'nin büyük yararlık gösterdiği açıklandı.
23. Liman yapımı için Meclis 76 milyon lira ayırdı.
23. Uluslararası Telif Hakları Birliği'ne katılıyoruz.
24. Kırşehir'deki Atatürk Anıtı'nı parçalayan kişi, 2 yıl 2 aya mahkûm oldu.
25. « Resmî araba saltanatı » konusu Büyük Millet Meclisi'ne getirildi.
25. Kore takviye birliğimiz coşkun gösterilerle uğurlandı.
27. İrfan Atan, Kırkpınar'da başpehlivan oldu.
28. Türk Birliği, Kuzey Kore'de ilerliyor.
28. Sendikalar Kanunu yeni baştan ele alındı.
28. Demiryolu ve havayolu yük taşımacılığı fiyatlarında indirim yapıldı.
30. 5 milletvekili DP'den istifa etti.
30. Türkiye-Yunanistan askerî görüşmeleri Atina'da başladı.
31. Ömer İnönü davasında savcı, İnönü'nün beraatını istedi.

DP'nin iktidara gelişinin yıldönümü

14 mayıs - DP'nin iktidara gelişinin birinci yıldönümü kutlandı. Bu münasebetle Ankara'da düzenlenen mitingde söz alan Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu şöyle konuştu:
« Muhterem vatandaşlar,
14 mayıs bayramınızı, resmî olmayan ve fakat bütün unsurlarıyla millî olan bayramınızı DP Genel İdare Kurulu ve Parti Başkanı Adnan Menderes adına heyecanla tebrik ederim.
14 mayıs Türk milletinin eseridir, çünkü bir asırdan beri başlamış bulunan hürriyet, halk hükûmeti ve hukuk devleti yolundaki mücadele, 14 mayıs 1950'de zaferle bitmiştir.
14 mayıs 1950'den bu yana geçen bir yıl içinde, bu esaslı intikal devresinde Türk milletinin elde ettiği başarılar büyüktür. Öncelikle hürriyet rejimi tahakkuk ettirilmiştir. Vicdan hürriyeti, düşünce ve basın hürriyeti, tenkit ve şikâyet hakkı artık Türk vatandaşından hiçbir veçhile, hiçbir surette geri alınamaz. »

Atatürk'ü Koruma Kanunu Meclis'te görüşüldü

4 mayıs - Kırşehir'deki Atatürk Anıtı'nın parçalanmasından sonra hazırlanan Atatürk'ü Koruma Kanunu, Büyük Millet Meclisi'nin iki ayrı oturumunda görüşüldü. Kanun, üzerinde yapılan tartışmaların ardından Anayasa'ya aykırı olup olmadığının belirlenmesi için Anayasa Komisyonu'na gönderildi.
Tartışmalar sırasında bazı milletvekilleri Atatürk aleyhine konuşmalar yaptılar. Buna karşılık Atatürk'ün benzersiz bir deha olduğunu söyleyen milletvekilleriyse, « Ne yazık ki vatanımızın kurtarıcısını korumayı gerektirecek duruma düştük » dediler.

Boğaz'a köprü

9 mayıs - Köprü ve liman inşaatı işlerinde dünyaca ünlü bir uzman olan Profesör Disinger, İstanbul'un Avrupa yakasını Anadolu yakasına bağlayacak bir köprü projesi hazırladı. Disinger projeyi, inşaat için İstanbul Belediyesi'ne başvuran bir Alman firması vasıtasıyla Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'a gönderdi.

Yozgat şilebinde kaçakçılık

8 mayıs - Gümrük Muhafaza Teşkilatı, Devlet Deniz Yolları'na ait Yozgat adlı şilep mürettebatının bir kaçakçılık şebekesi halinde yurda yüzbinlerce liralık kaçak eşya çoktuğunu tesbit etti. Şilepte yapılan aramada 2 çuval pipo tütünü, 900 paket Amerikan sigarası, 900 paket çiklet, 4 çuval çeşitli kadın eşyası ele geçirildi.

DP Meclis grubunda din tartışıldı

2 mayıs - Demokrat Parti Meclis grubu toplantısında din eğitimi konusu tartışıldı. Söz alan milletvekilleri okullarda Arapça dersleri verilmesini ve din adamı yetiştirmek için liseler açılmasını istediler. Antalya Milletvekili Burhanettin Onat, komünizm gibi tehlikeli akımlara karşı siper olma yönünden dine büyük önem verilmesi gerektiğini ileri sürdü. Seyhan Milletvekili Cezmi Türk ise, « Tek başına din, komünizmi önlemeye yetmez. Komünizmin, din açısından koyu bir tutuculuğun hüküm sürdüğü Rusya'da ortaya çıktığını unutmayalım » dedi.

Kore'ye gönderilen 800 kişilik takviye birliğimiz gemiye bindirilirken, vatandaşlar tarafından büyük bir coşkuyla uğurlandı.

1951

Haziran

1. Devlet dairelerinde çalışan kadın memurların tasfiyesi isteniyor.
1. Ampul fabrikası hizmete girdi.
2. Kıbrıs konusu Meclis'e getirildi.
6. Köy okullarının inşasında köylülerin çalıştırılmasına son veriliyor.
7. İşçiye grev hakkı tanıyan kanun hazırlandı.
7. Ülkemizde ilk kalp ameliyatı yapıldı.
10. Türk-Amerikan paktı için çalışmalar yapıldığı açıklandı.
10. Bir grup Amerikalı sinemacı film çevirmek amacıyla İstanbul'a geldi.
11. Arap Birliği Genel Sekreteri Azzam Paşa, Türkiye'ye geldi.
12. Erbaşlar subay olabilecek.
12. Hava Harp Okulu kuruluyor.
15. Atina'ya ikinci bir askerî heyet daha gönderildi.
17. Türk Millî Futbol Takımı Almanya'yı 2-1 yendi. ☞
18. Turgutlu'da Ata'nın heykeline saldıran bir kişi tutuklandı.
18. Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, devlet bakanlığına getirildi.
19. Klakson yasağı eleştiriye uğradı.
20. Nâzım Hikmet'in yurtdışına kaçtığı ileri sürüldü.
21. Anayasa metninin « yaşayan Türkçe'ye » çevrilmesine başlandı.
22. Moskova Radyosu Nâzım Hikmet'in Doğu Bloku ülkelerinden birinde olduğunu açıkladı.
22. İnönü Stadı'nın adı Mithatpaşa Stadı olarak değiştirildi.
23. Terkos'tan İstanbul'a su verecek yeni tesisler açıldı.
25. Profesör Kazım İsmail Gürkan İstanbul Üniversitesi, Profesör Emin Onat da İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörü seçildiler.
26. Mithat Paşa'nın yurda getirilen kemikleri Hürriyeti Ebediye Tepesi'ne törenle defnedildi. ☞
29. 100'den fazla Ticanî gözaltına alındı. ☞
27. Nâzım Hikmet Moskova'da konuştu. ☞
30. Gericilik olayları Meclis'e getirildi.

Berlin Olimpiyat Stadı'nda Alman Millî Takımı'nı 2-1 yenen Türk Millî Takımı.

Türkiye Almanya'yı 2-1 yendi

17 haziran - Berlin Olimpiyat Stadı'nda Almanya'yla oynadığımız millî futbol maçını 2-1 kazandık. 100 000 seyircinin izlediği maçta ilk golümüzü 5. dakikada Beşiktaşlı Recep attı. Almanlar 74. dakikada beraberliği sağladılarsa da, maçın bitimine 5 dakika kala Muzaffer galibiyet golümüzü Alman filelerine gönderdi. Taraftarlar ve spor çevreleri kalecimiz Turgay'a, başarılı kurtarışlarından dolayı « Berlin Panteri » adını verdiler.

Yeni Gelir Vergisi Kanunu umut kırdı

10 haziran - Yürürlüğe konan yeni Gelir Vergisi Kanunu umulan sonuçlara ulaşamadı. Maliye Bakanı Hasan Polatkan, kanun hakkında bilgi verirken, « Yeni Gelir Vergisi Kanunu'nda hukukî boşluklar olduğu ortaya çıkmıştır. Bu boşlukları doldurmak için yeni bir kanun tasarısı hazırlanmaktadır » dedi.

Nâzım Hikmet Moskova'da

27 haziran - Moskova Radyosu şair Nâzım Hikmet'in Moskova'da olduğunu bildirdi. Radyo, Nâzım Hikmet'in Moskova Havaalanı'nda « Beni yaratan Stalin'dir » diye bağırdığını açıkladı. Moskova Radyosu'na göre Nâzım, Stalin'i göklere çıkaran şu sözleri de söyledi: « Gözlerimin ışığını Stalin'e borçluyum, her şeyimi ona borçluyum, beni o yaşatıyor. Bundan sonra onun bayrağı altında hizmet vereceğim, vatanım artık Sovyetler'dir ».

Sarkıntılık yapanlar Adlî Tıp'a gidecek

16 haziran - İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, son günlerde Florya gibi plaj bölgelerinde sarkıntılık olaylarının artması üzerine, bu gibi davranışlarda bulunanların Adlî Tıp'a gönderileceğini bildirerek, « Bu kişiler şehvet ve ruh hastası sayılırlar. Cinsel taşkınlıkların giderilmesi için tıpta metotlar vardır » dedi.

Millî Piyango bir dilenciye çıktı

9 haziran - Millî Piyango'nun 7 haziran tarihli çekilişinde büyük ikramiye İzmir'de « Kör Hafız » olarak tanınan bir dilenciye çıktı. Kör Hafız, kazandığı 100 000 liranın bir bölümünü hayır işlerinde kullanacağını söyledi.

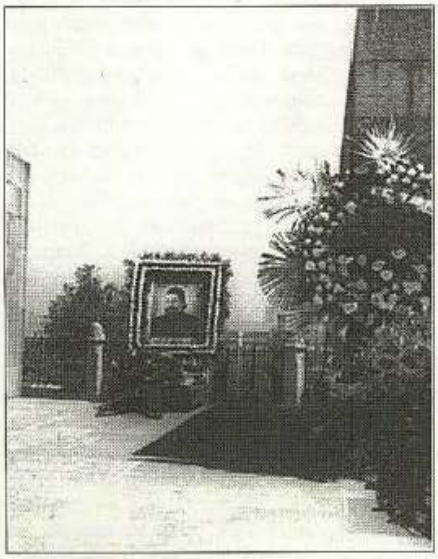
Ticanîler şeyhleriyle birlikte tutuklandı

29 haziran - Hükûmet, Atatürk'ün heykellerine karşı saldırıların artması üzerine gericiliğe karşı savaş başlattı. Ankara Etimesgut'ta Atatürk büstünün kırılması, ardından Zafer Anıtı'na saldırıda bulunulması üzerine polis, Ticanî şeyhi Kemal Pilavoğlu ile 10 müridini tutukladı; 100'den fazla Ticanî gözaltına alındı. Saldırılar Meclis'e de yansıdı; Cumhurbaşkanı Bayar, saldırıya uğrayan Zafer Anıtı'na çelenk koyarak duyduğu üzüntüyü belirtti. Başbakan Menderes'ten konuyla ilgili açıklama isteyen DP Rize Milletvekili Osman Kavrakoğlu, « Bu girişimlerin siyasî niteliği bulunup bulunmadığını öğrenmek istiyorum » dedi. Türkiye Millî Talebe Federasyonu da, bu küstahça saldırılara karşı savaşacağını açıkladı.

1951

Mithat Paşa'nın kemikleri defnedildi

26 haziran - Hürriyet şehidi Mithat Paşa'nın Taif'ten getirilen kemikleri Cumhurbaşkanı Bayar'ın da katıldığı bir törenle İstanbul'da Hürriyeti Ebediye Tepesi'ne defnedildi.

Mithat Paşa'nın yeni kabri.

Müzeyyen Senar'ın bavulları sorun oldu

14 haziran - Ünlü ses sanatçısı Müzeyyen Senar hakkında, yurda 6 bavul kaçak eşya soktuğu iddiasıyla soruşturma açıldı. Ankara Gümrüğü'nde ifadesine başvurulan Senar, bavulların Suudî Arabistan Büyükelçiliği'ne ait olduğunu söyledi; elçiliğin bu iddiayı yalanlaması üzerine soruşturma genişletildi.

Müzeyyen Senar.

Temmuz

1. Yunanistan Başbakanı Sofoklis Venizelos görevini bıraktı.
3. Ankara'da bir Atatürk büstü daha parçalandı; 23 Nakşî tutuklandı.
4. İstanbul Sergisi açıldı.
5. Ömer İnönü beraat etti. ☞
8. Kore'deki Türk Birliği'ne verilen en yüksek nişan törenle sancağa takıldı.
12. Kömür fiyatına zam, pamukluya indirim yapıldı.
12. İstanbul Adalet Sarayı'nın temeli atıldı.
13. Millet Partisi 16 eylülde yapılacak ara seçimlere katılmama kararı aldı.
13. Gelir Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapıldı; vergi kaçakçılarının cezası artırıldı.
14. 157 maddelik Seyrüsefer Talimatnamesi (Trafik Yönetmeliği) yürürlüğe girdi.
15. Casus Çiçero Ankara'da yakalandı. ☞
20. İstanbul'da 30 yıldır görülmeyen yağışlar; 7 kişi öldü.
20. Haşimî Ürdün Kralı Abdullah, Kudüs'te suikasta kurban gitti.
21. İskenderun'da Aleviler güvenlik güçleriyle çatıştı. ☞
22. Malatya'da belediye seçimini CHP kazandı.
24. Meclis, Atatürk'ü Koruma Kanunu'nu kabul etti. ☞
25. Nâzım Hikmet, Türk vatandaşlığından çıkarıldı.
26. Türkiye-Pakistan Dostluk Antlaşması imzalandı.
26. Kore Savaşı'nı sona erdirmek için görüşmeler başladı. ☞
27. Dul ve yetim maaşlarından Gelir Vergisi kaldırıldı.
29. Raman'daki aramalarda petrol bulundu.
30. Yabancı Sermaye Kanunu hazırlandı.
30. Çekoslovakya Ticaret Ataşesi Türkiye'ye iltica etti.
30. Cumhurbaşkanı Bayar, Afganistan Başbakanı Serdar Şah Mahmud Gazi Han'la görüştü.

ÖLÜM

29. Futbolcu ve spor adamı Ali Sami Yen. ☞

Atatürk'ü Koruma Kanunu çıktı

24 temmuz - Meclis'in, Cumhurbaşkanı Bayar'ın da locasından izlediği oturumunda Atatürk'ü Koruma Kanunu görüşüldü. Kabul edilen kanuna göre, Atatürk'ün hatırasına açıkça hakaret eden veya küfreden kişiler 1 yıldan 3 yıla kadar, Atatürk'ü temsil eden büst, heykel ve abideleri veya Atatürk'ün kabrini kıran veya bozan veya kirleten kişiler de 5 yıla kadar hapis cezalarına çarptırılacak. Bu suçlar topluca işlenirse cezalar iki kat artırılacak.
Kanunun Meclis'te kabulünden önce, Ankara ile Elmadağ arasındaki Lalabel'de Atatürk'ün bir büstü daha parçalandı. Olayla ilgili olarak 3 Ticanî tutuklandı, 63 Nakşî de dinî ayin yaparken yakalandı; bunlardan 23'ü mahkemece tutuklandı ve sakalları kesildi.

Heykel kaidesinin yeri sorun oldu

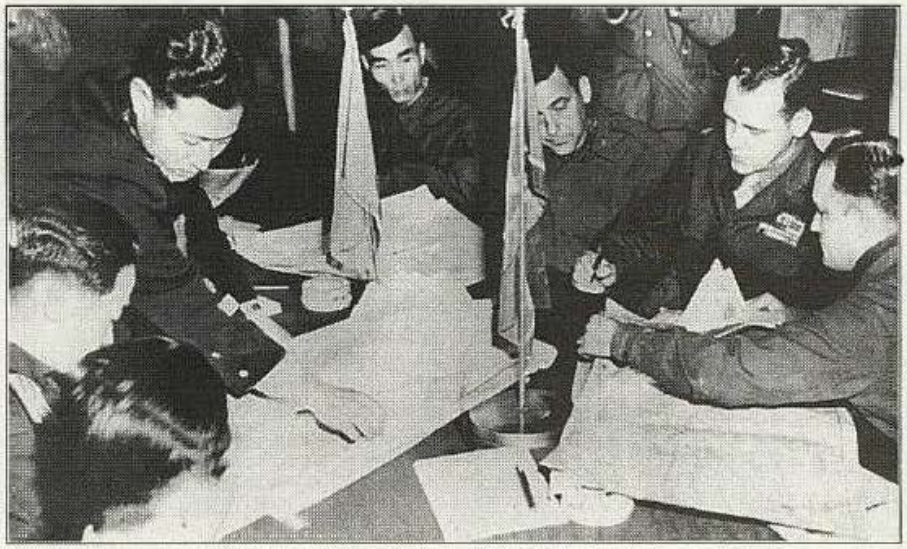
30 temmuz - Taksim'de, eski Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün at üstündeki bir heykelinin dikileceği heykel kaidesinin yıkılması için İstanbul Belediyesi'ne gelen öneriler üzerine, konu İstanbul Şehir Meclisi'nde görüşülerek yıkım kararı alındı. Ancak bir sonraki toplantıda Vali ve Belediye Başkanı Gökay, bu kararı veto ederek yıkımı engelledi.

Casus Çiçero yakalandı

15 temmuz - Amerikalı bir gazetecinin ihbarı üzerine Çiçero adlı bir casus Ankara'da yakalandı. Bazı kişiler Türkiye'de film çeviren Amerikalıların reklam için böyle bir olay yarattıklarını ileri sürerken, bazıları da Nâzım Hikmet'in yurtdışına kaçışında bu kişinin önemli bir rol üstlendiğini iddia ettiler. Basında olaya geniş yer verilmesi üzerine Ankara Valisi bir açıklama yaparak, « *Daily News* gazetesi muhabiri Ray Broock'un şikâyeti üzerine, asıl adı Elyasa Bosa olan casus Çiçero'nun yakalandığı doğrudur » dedi.
Türkiye'de « Beşparmak » adlı bir casusluk filmi çeviren Amerikalı Rejisör Mankiewich, 14 temmuzda Roma'ya giderken yaptığı açıklamada, bu kişinin İkinci Dünya Savaşı sırasında Ankara'daki İngiliz Büyükelçiliği'nden evrak çalan casus olabileceğini, çünkü konuşmasından elçilik binasını avucunun içi gibi bildiğinin anlaşıldığını söyledi.

Sivri uçlu bıçak yapımı yasaklanıyor

1 temmuz - DP İstanbul Milletvekili Firuzan Tekil, yurtta cinayetlerin artması üzerine Meclis'e bir kanun teklifi vererek sivri uçlu bıçak yapımının yasaklanmasını istedi.

Amerikalılar ile Kuzey Koreliler arasında temaslar başladı.

Kore'de barış görüşmeleri

26 temmuz - 2 temmuzda General Ridgway Kore'de ateşkes ilanı için Komünistlerle görüşmeyi kabul etti. 8 temmuzda bölgedeki savaşı sona erdirmek üzere Birleşmiş Milletler temsilcileriyle, komünist Kuzey Koreliler arasındaki ilk görüşme harabe şehir Kaesong'da yapıldı. Yaklaşık 6,5 saat süren görüşme bittikten sonra yapılan açıklamada, bölgede barışın sağlanması için görüşmelere devam edilmesi kararı alındığı açıklandı.
26 temmuzda Amiral Joy'un başkanlığındaki ABD heyeti ile General Nam Il başkanlığındaki Kuzey Kore heyeti Kaesong'daki bir çayevinde biraraya gelerek barış görüşmelerine başladılar. Ele alınacak ilk konuların, iki bölgeyi birbirinden ayıracak bir sınır çizgisinin tespit edilmesi ve savaş esirlerinin iadesi olduğu bildirildi.

İskenderun'da Alevîler güvenlik güçleriyle çatıştı

21 temmuz - İskenderun'da, güvenlik güçlerine karşı isyan halini alan bir olay güçlükle bastırıldı. Yörenin tanınmış kişilerinden İsmail Altındiş'in kızını kaçıran bir genç, Altındiş'in yeğeni tarafından öldürülünce, Alevî olan gencin yakınları ve 2 000 kadar Alevî sokaklara döküldü. Gösterilere engel olmaya çalışan polis ve askerle öfkeli Alevîler çatıştı. Polis 50 kişiyi gözaltına aldı. Şehirde asayiş sağlandı, fakat insanların gruplar halinde bir araya toplanması ve ana caddelerden toplu halde geçmesi yeni bir emre kadar yasaklandı.
Gösteriler sırasında bazı kişiler « Hatay Araplarındır, biz Türkiye'yi tanımıyoruz » diye bağırdılar. Vali Rebii Karatekin, olayın siyasî gaye güttüğünü ve elebaşılarının Suriye'ye kaçtıklarını açıkladı.

Nâzım Hikmet'in Moskova'da çekilen ilk resmi geldi

13 temmuz - 12 temmuz tarihli *Cumhuriyet* gazetesi, Nâzım Hikmet'in Moskova'dan gelen ilk resmini yayımladı.
Resmin altında şu yazı yer aldı:
« Sovyetler, Nâzım Hikmet'in Moskova'da çekilen boy boy, şekil şekil resimlerini bütün dünya fotoğraf ajanslarına dağıtmaya başladılar. Gördüğünüz resim bunlardan biridir. Bu fotoğrafı sütunlarımıza geçirirken, Şair Eşref'in Sultan II. Abdülhamid'e yaptığı tavsiye aklımıza geliyor. Söz konusu bu tavsiye, « Resmini teksir ettirip dağıt ki, millet doya doya yüzüne tükürsün » mealindedir. Biz de resmi Nâzım hesabına aynı gayeyle basmış bulunuyoruz ».

Ömer İnönü beraat etti

5 temmuz - İstanbul Teknik Üniversitesi Pansiyon Amiri Muzaffer Kayalıbay'ı, 11 mart 1945 gecesi otomobiliyle ezerek öldürdüğü iddiasıyla bir yıldır yargılanmakta olan, eski Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün büyük oğlu Ömer İnönü, 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde sona eren duruşması sonucu beraat etti. Mahkeme, gerçek katilin aranması ve 6 tanığın da yalan ifadeden dolayı haklarında soruşturma açılması için dosyayı tekrar savcılığa yolladı.

Ömer İnönü duruşma esnasında.

1951

Vatandaş Türkçe konuş

9 temmuz - Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Türkiye Millî Talebe Federasyonu toplantısında, Türkçe konuşmayan azınlık vatandaşlara uyarıda bulunarak « Türkçe konuşmalarını istemek en doğal hakkımızdır » dedi.

Birey ne demek, doğa ne demek!..

9 temmuz - Okul kitaplarından « acayip » kelimelerin çıkarılarak yerine « canlı ve yaşayan Türkçe'ye uygun » kelimelerin konulması için Ankara ve İstanbul'da iki komisyon oluşturuldu. İstanbul'daki komisyonun başkanı değerli bilim adamı Mustafa Şekip Tunç, « Bunalım, birey, doğa, doğal, anamal, devrim, anı ne demektir? Bunlar Türkçe değil de Korece gibi sanki. İşte bunları kitaplardan ayıklayacağız » dedi.
Yazar Peyami Safa ise, « Bugün uydurma adını taktığı Türkçe karşısında yangın var diye bağıran Şekip Tunç, Hasan Âli Yücel döneminde şu anda aforoz ettiği bu kelimeleri savunur ve benimle tartışırdı » dedi.

Necip Fazıl ile gazetecilerin davası

11 temmuz - Şair ve yazar Necip Fazıl Kısakürek'in, kendisine yayın yoluyla hakaret edildiği gerekçesiyle gazetecilere karşı açtığı davaya Toplu Basın Mahkemesi'nde başlandı. Yayımlanan bir haberde kendisine « kumarbaz » dendiğini ve hakarete uğradığını ileri süren Kısakürek'e gazetecilerin avukatı, « Kumarhanede yakalanan adama kumarbaz denmez de kuşbaz mı denir. Hakaret bunun neresinde? » diye sordu.

Çocuklara hediye panter

14 temmuz - Pakistan hükûmetinin Türk çocuklarına hediye olarak göndermeye karar verdiği bildirilen panter, bir İtalyan gemisiyle İstanbul'a getirildi.

Ali Sami Yen öldü

29 temmuz - Futbolcu ve spor adamı Ali Sami Yen 65 yaşında İstanbul'da öldü. Futbola 15 yaşında Galatasaray Lisesi'nde başlayan Ali Sami, 1905 yılında arkadaşlarıyla birlikte Galatasaray Spor Kulübü'nü kurdu; Türkiye'nin ilk spor örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kurulmasında da faal bir rol oynadı. Türk sporuna sayısız hizmetleri geçen Ali Sami Yen, uzun süre futbol hakemliği de yapmıştı.

Ağustos

1. Üniversiteye girecek öğrenci sayısı sınırlandırıldı.
1. Yabancı Sermaye Yatırımlarını Teşvik Kanunu Meclis'te kabul edildi.
2. İstanbul'da dolar kaçakçılığı araştırması yapılıyor.
5. İstanbul Sergisi kapandı; sergiyi 800 000 kişi gezdi.
6. Meclis, Halkevleri'nin Hazine'ye Devri Kanunu'nu görüştü; CHP milletvekilleri Meclis'i terk etti.
7. Meclis'te İnönü'ye ağır eleştiriler yapıldı.
7. Irak İçişleri Bakanı, petrol konusunu görüşmek için Türkiye'ye geldi.
8. Halkevleri kapatıldı ve malları Hazine'ye devredildi. ☞
8. Ticanîlerin duruşmasına Ankara'da başlandı.
9. Ücretli hafta tatili hakkındaki kanun Meclis'te kabul edildi.
10. Denizcilik Bankası Kanunu, Meclis'te kabul edildi.
11. Kore'ye daha fazla asker göndermeyeceğimizi Birleşmiş Milletler'e bildirdik.
11. Coğrafya Kongresi toplandı.
13. Faiz haddi yüzde 8,5'tan yüzde 7'ye indirildi.
14. Kore gazileri yurda döndü. ☞
14. Çankırı'da deprem: 56 ölü, 166 yaralı var, 500'e yakın ev yıkıldı.
18. Sovyetler nota verdi; 3 uçağımızın sınırı aştığı iddiası reddedildi.
19. Efes'te Meryemana Evi'nde dinî tören yapıldı.
21. Ara seçim mücadelesi sertleşti; Vedat Dicleli, Muğla'da savcılığa verildi.
23. İzmir Fuarı'nda komünizm propagandası yapılan Çekoslovak Pavyonu kapatıldı.
26. Kuzey Kore'nin bombalanmasına başlandı.
28. ABD, Genelkurmay Başkanı Nuri Yamut'a Liyakat Madalyası verdi.
30. ABD Başkan Yardımcısı Barkley, Türkiye'yi ziyaret ediyor.

ÖLÜM

19. Orgeneral İzzettin Çalışlar.

Halkevleri kapatıldı

8 ağustos - Büyük Millet Meclisi Halkevleri'nin kapatılması ve mallarının Hazine'ye devrine ilişkin kanunu Meclis'teki 365 milletvekilinin 362'sinin evet oyuyla kabul etti. Son derece tartışmalı geçen görüşmeler sırasında CHP milletvekilleri Meclis'i terk ettiler. CHP milletvekillerinin bu hareketi DP'lilerce « Meclis'ten firar » olarak adlandırıldı. Kanuna göre CHP'nin elinde bulunan Halkevleri'ne ait gayrimenkuller bir ay içinde Hazine'ye devredilecek.
CHP'liler bu kanunla partilerinin çökertilmek istendiğini ileri sürdüler. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü yaptığı konuşmada, « Bütün bunlar Anayasa'nın ihlali mahiyetindedir ve iktidar partisinin rakip siyasî partiyi Anayasa teminatından mahrum etme girişimidir » derken, İnönü'ye cevap veren DP'li Refik Şevket İnce, « Eğer Genel Af Kanunu'nu çıkarmasaydık, onun yeri bu kürsü değil hapishane idi » dedi. Türk Ocakları Sözcüsü Hamdullah Suphi Tanrıöver'in Atatürk'ten « diktatör » diye söz etmesi Meclis'te soğuk karşılandı.
Meclis'te yapılan görüşmelerin tümü dikkate alınırsa, İnönü, ne 14 mayıstan önce ne de sonra bu derece yoğun bir yaylım ateşine tutulmamıştı denilebilir.
Kapatılmasına karar verilen Halkevleri 1932'de CHP'nin denetiminde bir kültür kurumu olarak açılmıştı. Çokpartili hayata geçildiğinde DP, Halkevleri'nin CHP denetiminde bulunmasının iki parti arasında CHP lehine bir durum yarattığını ileri sürerek buna son verilmesini istemişti. DP'ye göre bütün partiler ve kişiler Halkevleri'nden fark gözetilmeksizin yararlanabilmeliydiler. DP, özellikle devletin parasıyla yaptırılan ve faaliyetini devletten aldığı ödenekle yürüten Halkevleri'nin CHP'nin malı sayılmasına karşı çıkmaktaydı. DP bu nedenle 1946-50 yıllarında Halkevleri meselesini hep gündemde tuttu ve CHP'ye sert eleştiriler yöneltti.

Aydınlar işsiz

9 ağustos - Üniversite mezunları iş bulamıyor. Kendi öğrenim ve birikimlerine göre bir iş bulamayan üniversite mezunları, kendilerine hiç de uygun olmayan işlerde çalışmak zorunda kalıyorlar: felsefe mezunu bir kişi aşçılık yaparken kimya mezunu bir kişi de inşaatta usta olarak çalışıyor.
Üniversite mezunlarına Anadolu'ya gitmeleri için yapılan öneriler de bir sonuç vermiyor. Çünkü Anadolu'da bu kişilerin çalışacağı işler yok.

İstanbul'da taksi bolluğu

1 ağustos - Şoförler Cemiyeti, İstanbul'daki otomobil ve özellikle taksi bolluğuna karşı önlemler alınması için bir dilekçeyle İstanbul Vilayeti'ne başvurdu.
Vilayet de dilekçeyi Başbakanlığa gönderdi.

Kore gazileri yurda dönüyor

Kore'den dönen askerlerimiz bindikleri gemiyi bayraklarla süslemişlerdi.

14 ağustos - Kore Savaşı'na katılan Türk Birliği'nden yurda dönen ilk kafile, sabah 8.50'de Amerikan bandıralı General Lang Fillt gemisiyle İstanbul'a geldi. Halk, 1 800 Kore gazisini büyük gösteriler ve sevinç gözyaşları arasında karşılayarak bağrına bastı. Gazilerimizi taşıyan gemi, donanmamıza bağlı iki savaş gemisi, üniversiteli gençleri taşıyan Büyükada vapuru, yüzlerce motor, taka ve sandal tarafından coşkuyla karşılandı.

Kore gazilerini coşkuyla karşılayan kalabalıklar.

Suikastçı kendini ihbar etti

8 ağustos - Nihat Bozkurt adındaki bir kişi, Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri ve DP Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan'ı öldürmek üzere komünistlerce görevlendirildiğini ileri sürerek polise teslim oldu. Polis, suikast ihbarcısı Bozkurt'un Adana'da bir fabrikada çalıştığını bildirerek, soruşturmanın gizlilik içinde devam ettiğini açıkladı.

Van'da üniversite kurulması şimdilik imkânsız

9 ağustos - Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri başkanlığında Doğu illerinde incelemelerde bulunan İstanbul ve Ankara üniversiteleri profesörlerinden kurulu 22 kişilik heyet, Van'da bir üniversite kurulmasının şimdilik olanaksız olduğunu açıkladı. Heyet ayrıca, ancak Doğu illerinin ekonomik kalkınması sağlandıktan sonra üniversite kurulabileceğini de belirtti.

Gazeteler ve resmî ilanlar

2 ağustos - Resmî ilanlarla ilgili yeni kararname *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Yeni kararnameye göre İstanbul gazeteleri üç sınıfa ayrıldı. Ayrıca resmî ilan dağıtımının yüzde 50'si Başbakanlığın takdirine bırakıldı; ancak bu karar basında olumsuz tepkilere yol açtı.

Yeşil Hoca aslan avcısı mı?

9 ağustos - *İslamiyet* gazetesinde laikliğe aykırı yazılar yazmak suçuyla yargılanmakta olan « Yeşil Hoca » lakaplı Şemsettin Yeşil, 1'nci Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmasına hayli garip bir şekilde süslenmiş olarak geldi. Mahkeme salonuna bir aslan avcısı kıyafetiyle gelen Hoca'nın kolonyal şapkası, parmaklarındaki ikişer yüzük ve gümüş bastonu ilgi topladı.

Navlun fiyatına zam

15 ağustos - İstanbul limanındaki sıkışıklık nedeniyle, limana gelen gemiler mallarını boşaltmak için uzun süre beklemek zorunda kalıyorlar. Hükûmet bu konuda yeni önlemler almayı düşünürken, yabancı vapur şirketleri zararlarını önleyebilmek için İstanbul'a sevk edilecek malların navlun ücretini yüzde 20 oranında artırdı.

1951

Ünlü hatip Hamdullah Suphi Tanrıöver Meclis'teki bir konuşma sırasında.

Ak saçlı papaz !

8 ağustos - Son seçimlerde Demokrat Parti listesinden Manisa bağımsız milletvekili olarak Meclis'e giren Hamdullah Suphi Tanrıöver'in, Büyük Millet Meclisi'nde Türk Ocakları'yla ilgili bir konu görüşülürken Atatürk'ten « diktatör » diye söz etmesi gençliği galeyana getirdi.
Bu sözleri Türk gençleri adına protesto ettiğini belirten Millî Türk Talebe Birliği Başkanı Suphi Baykam, « Dün eteklerine kapandığı bir insan için bugün böyle konuşan bu kişi, ak saçlı bir papazdır » dedi.

Suphi Baykam.

Eylül

3. 44 general ve 147 albay emekliye sevk edildi.
4. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in ifadesi alındı.
5. Ticanîler 4'er ay hapse ve 330'ar lira para cezasına mahkûm oldular.
8. Japonya Barış Antlaşması imzalandı.
8. İkinci Elmalı Bendi'nin temeli atıldı.
10. Türk Birliği Komutanı Albay Celal Dora görevi devretti.
10. Yunanistan'daki seçimi Papagos kazandı; koalisyon hükûmeti kurulacak.
15. Uluslararası 22. Müsteşrikler (Doğubilimciler) Kongresi İstanbul'da toplandı.
16. Ara seçimlerde DP 14, CHP 2 ilde kazandı.
20. Atlantik Konseyi, Türkiye ve Yunanistan'ı NATO'ya katılmaya davet etti. ☞
22. Mudanya limanının inşası ihale edildi.
22. Kore'de savaş yeniden şiddetlendi.
24. Uluslararası Basketbol Şampiyonası'nda Türkiye üçüncü oldu.
25. Türk Birliği Komutanı Albay Celal Dora'ya Silver Star (Gümüş Yıldız) Madalyası verildi.
26. *Volkan* dergisi yayımcıları mahkûm oldu. ☞
28. Almanya'nın savaş sırasındaki Ankara Büyükelçisi Von Papen Türkiye'ye geldi.
28. 8 futbol takımı profesyonel olmaya karar verdi.
28. Alman Parlamentosu din ve ırk ayrımcılığı yapan kanunu değiştiriyor; Yahudilere verilen zararlar tazmin edilecek.
28. CHP yeni binalarını açıyor.
30. Kıbrıs'ta Türkler müftünün seçimle işbaşına gelmesini istiyor.
30. Hava Kuvvetleri için Amerikan Askerî yardımından 30 tepkili uçak geldi.

ÖLÜM

1. Profesör Doktor Mazhar Osman Usman. ☞
27. Yörük Ali Efe. ☞

Türkiye NATO'ya üye oluyor

20 eylül - Atlantik Konseyi, Kanada'nın Ottawa şehrinde yaptığı son oturumda Türkiye ve Yunanistan'ın NATO ittifakına katılmaya davet edilmesine karar verdi.
Bu sonuç uzun ve zor bir çalışmadan sonra gerçekleşti. NATO antlaşmasının kapsamının genişletilmesine karşı çıkan İngiltere'nin ikna edilmesinden sonra, başta Danimarka olmak üzere Kuzey ülkeleri de bu teklife karşı çıktılar. Ama bir süre sonra Danimarka'nın da direnci kırıldı ve söz konusu karar oybirliğiyle kabul edildi.
Konsey tarafından verilen kararın NATO'nun asli üyeleri olan 12 devletin parlamentoları tarafından tasdik edilmesi gerekiyor. Kararın, Konsey'in beş gündür devam eden toplantılarının son dakikalarında alındığı bildirildi.
NATO Kuruluş Sözleşmesi'nin 2. maddesi gereği iktisadî ve sosyal alanlarda da ülkeler birbirlerine yardımcı olacaklar.
Karar Ankara'da sevinçle karşılandı. Başbakan Adnan Menderes, « Varılan sonuçtan çok memnunuz » dedi. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü de, « Bu durumda dünya barışı bakımından görevlerimiz artmış oluyor » diye görüş bildirdi.

İstanbul'a metro mu yapılıyor?

27 eylül - 26 eylül tarihli *Vatan* gazetesinde, İstanbul'a metro yapılmasıyla ilgili bir haber yayımlandı. Haberde özetle şöyle dendi:
« İstanbul'un trafik sorununu çözmek için belediyenin metro tesislerini kurması artık bir zorunluluk olmuştur ».

Volkan dergisinin yayımcıları mahkûm oldu

26 eylül - *Volkan* dergisinin 9. sayısında yayımlanan bir yazıda Atatürk'ün manevî şahsiyetini tahkir yoluyla inkılapları, rejimi ve millî birliği sarsmak gayesini güttükleri iddiasıyla yargılanan gazeteciler Mahmut Cevdet Sezer ve Nihat Yazar 1'er yıl 10'ar ay hapis cezasına mahkûm oldular.

Muhsin Ertuğrul yeniden sahnede

26 eylül - Rejisör Muhsin Ertuğrul, yeni kurduğu Küçük Sahne Tiyatrosu'nda ilk yıl 12 oyun sahneleyeceklerini açıkladı. Sanatçı bu yıl kendisini sahnede seyretmenin mümkün olup olmayacağına ilişkin bir soruya da, « Dördüncü oyundan sonra bu mümkün olacaktır » diye cevap verdi.

Doktor Mazhar Osman Usman öldü

Mazhar Osman Usman.

1 eylül - Ünlü akıl ve sinir hastalıkları hekimi Mazhar Osman Usman 67 yaşında İstanbul'da öldü. 1904'te Askerî Tıbbiye'yi bitiren Mazhar Osman, 1909'da uzmanlık öğrenimi görmek amacıyla Almanya'ya gitti. 1919'da vekaleten Toptaşı Bimarhanesi müdür ve başhekimliğine getirilen Mazhar Osman, bu sağlık kurumunu modern bir akıl ve sinir hastalıkları hastanesine dönüştürdü. 1927'de, Toptaşı Bimarhanesi'nin Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne taşınmasının ardından, kuruluşun başına getirildi. 1933'te İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği'ne ordinaryüs profesör olarak atanan Mazhar Osman, 1941'de Bakırköy'deki görevinden ayrıldı.
Eski tedavi yöntemleriyle zincire bağlanıp tecrit edilen akıl hastalarına çağdaş tedavi yöntemleri uygulayan ve çok sayıda uzman yetiştiren Mazhar Osman, adı « Mazhar Osman'a görün », « Mazhar Osman'lık » gibi çeşitli deyimlerde yer alacak kadar efsaneleşmiş bir hekimimizdi.

Sovyetler'e bilgi veren özel kalem müdürü yargılandı

7 eylül - Sovyetler Birliği hesabına casusluk yapmaktan sanık, Başbakanlık Yüksek Askerî Özel Kalem Müdürü Hayati Karaşahin'in yargılanmasına başlandı. Mahkeme, Ankara'daki Sovyetler Birliği Büyükelçiliği'nin bahçesine, çeşitli askerî sır ve vesikaları içeren bir paketi atarken suçüstü yakalanan Karaşahin'in askerî mahkemece yargılanmasını kararlaştırdı.

Yörük Ali Efe öldü

27 eylül - Millî Mücadele tarihimizin kahramanlarından Yörük Ali Efe vefat etti. Çok genç yaşta Millî Mücadele'ye katılan Yörük Ali Efe, Çine'de 57. Alay'a katılarak Yunanlılara karşı « millî direniş cephesi » kurmuş ve büyük kahramanlıklar göstermişti.

Taksitle kömür

17 eylül - Memurların taksitle kömür alabilmelerini sağlayacak belediye kararı uygulamaya kondu. Memurlar kömür parasını aylıklarından kesilecek beş taksitte ödeyecekler.

Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri.

Tonguç hakkında dosya hazırlandı

13 eylül - Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Köy Enstitüleri'nde bazı « dolaplar » çevrildiğini ileri sürerek ağır suçlamalarda bulundu. Bakan İleri, bu konuda şunları söyledi:
« Köy Enstitüleri'ne kim girerdi? Bir zamanlar Bulgar sınırından kaçıp giderken gebertilen komünist Sabahattin Ali girerdi. O ders okuturdu. Demek ki, kötü tohum ekiliyordu. İşte biz onları temizleyerek yeni tohum ekiyoruz. Bu okullarda komünist eserler okutuluyordu. Cumhurbaşkanı İnönü'nün sağ kolu olan bir Tonguç Baba vardı. Onun hakkında dosya hazırlattım. Bütün pisliklerini ortaya çıkaracağım. Köy Enstitüleri'nin geleceği buna bağlıdır ».

Çekoslovakya Pavyonu'nun yöneticisi yargıda

6 eylül - Bu yılki İzmir Fuarı'nda düzenlenen Çekoslovakya Pavyonu'nda, duvarlara asmış olduğu çeşitli afiş ve fotoğraflarla komünizm propagandası yapmak suçundan yargılanacak olan, söz konusu pavyonun yöneticisinin duruşmasına, İzmir 4'üncü Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlandı.

Albay Celal Dora (soldan üçüncü), Kore'de cephe gerisinde askerleriyle birlikte.

1951

Ekim

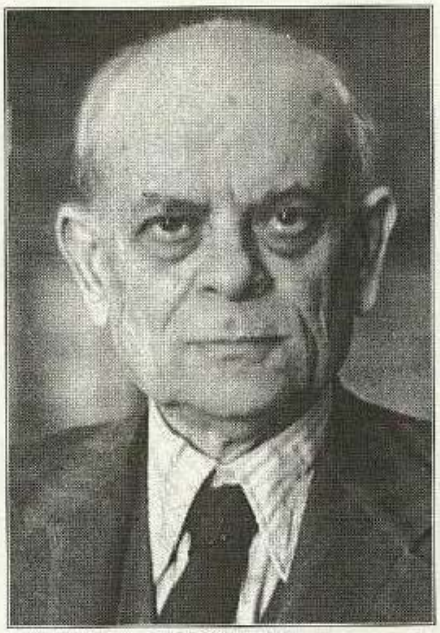
1. Hava Harp Okulu törenle açıldı.
1. Türkiye'de, NATO üsleri kurulacak.
3. General Tahsin Yazıcı, Kore'de uçak kazası geçirdi; ancak yara almadan kurtuldu.
4. Albay Celal Dora Kore'den döndü. ☞
4. Un ve ekmek imalindeki kısıtlama kaldırıldı.
7. İran Başbakanı Musaddık, Güvenlik Konseyi'ne giderken Türkiye'ye uğradı ve destek istedi.
8. Akdeniz Oyunları'nda serbest güreşte 8 şampiyonluk kazandık.
8. Mısır İngiltere'yle olan anlaşmasını bozdu.
8. Truman Cumhurbaşkanı Bayar'a özel bir mesaj yolladı.
9. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek mahkemeye verildi.
12. ABD, İngiltere ve Fransa genelkurmay başkanları Türkiye'de. ☞
13. Yeni Türkiye güzeli: Günseli Başar.
15. DP 3. Büyük Kongresi Ankara'da toplandı.
16. Pakistan Başbakanı Ali Han öldürüldü; katil linç edildi.
16. Mısır'da Türkiye aleyhine gösteriler yapıldı.
17. Türkiye'nin NATO'ya katılmasına ilişkin protokol Londra'da imzalandı.
17. Albay Celal Dora, Harp Okulu Komutanı oldu.
18. İçişleri Bakanı Özyörük, istifaya zorlandı. ☞
20. Kotrayla İstanbul'dan Filipinler'e gidecek olan Sinan Everest, yolculuğuna başladı.
20. DP Kongresi sona erdi, Adnan Menderes, yeniden DP genel başkanı seçildi.
22. Gümrük ve Tekel Bakanı Rıfkı Salim Burçak istifa etti.
22. Kore kahramanlarından 1 500 erimiz yurda döndü ve terhis edildi.
24. Mısır-İngiltere ilişkileri gerginleşti.
25. Mısır'ı protesto ettik. ☞
27. Başkan Truman Kore gazisi Hacı Altıner'i kabul etti.

Albay Celal Dora yurda döndü

Albay Celal Dora yurda dönüşü sırasında halkın omuzlarında.

4 ekim - Kore'de Kunuri Savaşları sırasında komünistlerin anî bir baskınında beline Türk bayrağını sarıp askere süngü taktırarak çemberi yaran ve böylece Türk Birliği'nin ağır kayıplar vermesini önleyen ve Türk'ün kahramanlığını bir kere daha ispat eden Alay Komutanı Celal Dora, uçakla yurda döndü. Yeşilköy'de halkın omuzlarında taşınan Albay Dora, « Bütün bu kahramanlıkları Mehmetçik yaratmıştır » dedi.

İçişleri Bakanı Halil Özyörük.

İçişleri Bakanı Halil Özyörük, Menderes tarafından istifaya zorlandı

18 ekim - İçişleri Bakanı Halil Özyörük, resmî makam otosunu özel kullanımı için eşine tahsis ettiği ve bir polis memurunu da özel şoförü olarak kullandığı iddiasıyla Başbakan Adnan Menderes tarafından istifa etmek zorunda bırakıldı.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin yayın organı *Ulus* gazetesinde yayımlanan bu suiistimal haberleri üzerine konu bir önergeyle Demokrat Parti Kongresi'ne getirildi ve Başbakan Adnan Menderes bu konuyla derhal hassasiyetle ilgilendi. Cumhuriyet Halk Partisi döneminde Yargıtay başkanlığı da yapmış olan Halil Özyörük, konuyla ilgili yorumu sorulduğunda gazetecilere, zaten yorulmuş olduğunu ve bir süre dinlenmeye ihtiyacı olduğunu söyledi.

İnönü: Devrimleri millet korur

29 ekim - Cumhuriyet'in 28. yıldönümü dolayısıyla bir konuşma yapan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « Devrimleri tehlikede görüyorum. Ama milletimizin devrimleri koruyacağına olan inancım da tam. Devrimler aleyhine akımlar ve arzular olduğunu fark etmemek mümkün değildir » dedi.

ABD, İngiltere ve Fransa genelkurmay başkanları Türkiye'ye geldi

12 ekim - Ankara şehri, başkent oluşundan bu yana siyasî ve askerî tarihinin en önemli günlerinden birini daha yaşıyor. Amerika Birleşik Devletleri Genelkurmay Başkanı General Omar Bradley, İngiltere Genelkurmay Başkanı Feldmareşal Sir William Slim ve Fransa'nın NATO Askerî Komitesi delegesi General Lecher Ankara'ya geldiler.

Yabancı generaller, Ankara'ya indikten hemen sonra Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes ile birer görüşme yaptılar.

Amerika Birleşik Devletleri Genelkurmay Başkanı ve İkinci Dünya Savaşı'nın en ünlü komutanlarından biri olan General Bradley, « Türkiye'nin NATO'ya alınması konusunun askerî yönünü Türkiye hükûmetiyle görüşmeye geldik » dedi.

Öte yandan, NATO askerî kanadı temsilcilerinden Oramiral Carney, Türkiye Cumhuriyeti'nin NATO'ya 22 tümen tahsis etmesini istedi. Başbakan Adnan Menderes ise Amiral Carney'in bu isteğine verdiği cevapta, « Türkiye NATO için 400 000 asker görevlendirebilir » dedi.

Fuad Köprülü: Türklere acımayınız !

15 ekim - *Time* dergisi, « Türkiye İlerliyor » başlıklı bir yazıda ülkemizin gelişmesini övdü ve Türkiye'nin NATO'ya girmesiyle Batılılaşma hareketini tamamladığını belirtti. Yazıda ABD'nin Türkiye Büyükelçisi George Wadsworth'un görüşlerine de yer verildi. Büyükelçi, Başbakan Menderes'in Kore'ye bir tümen göndermek istediğini, ancak kendisinin bunun bir tugaya indirilmesi için dil döktüğünü belirtti. Türk Birliği'nin Kore'de yüzde 25 kayba uğraması karşısında taziyete gittiği Dışişleri Bakanı Köprülü'nün de kendisine, « Bize acımayınız. Dünya harp edebildiğimizi öğrenmiş bulunuyor » dediğini de anlattı.

İstanbul'da 8 000 garsoniyer var

28 ekim - İstanbul'daki gayrimenkul sahipleri, İstanbul milletvekilleriyle görüşerek kiraların artırılmasını istediler ve böylece hava parasının kalkacağını söylediler. Bir ev sahibi, İstanbul'da 20 000 boş ev ve 8 000 garsoniyer olduğunu ileri sürdü.

Mısır'a protesto

25 ekim - Mısır basınında son zamanlarda Türkiye aleyhine çıkan yazı ve karikatürlerde artış görülüyor. İngiltere'yle olan anlaşmazlıkta Türkiye'den yardım isteyen Mısır hükûmetinin, olumlu cevap alamayınca bu yola başvurduğu ileri sürüldü. Bakanlar Kurulu konuyla ilgili bir bildiri yayımlayarak Mısır hükûmetini protesto etti.

Koca han kayboldu

31 ekim - İstanbul'da, Eminönü Yemiş Caddesi'ndeki iki han denize kaydı; bunlardan Hilal Han denizde tamamen kayboldu. Saat 21.00 sıralarında meydana gelen olayda gürültüyü duyanlar geldiklerinde altında 4 dükkân ve bir kahvehane bulunan Hilal Han'ın denize kayıp batarak gözden kaybolduğunu gördüler.

Canımız şoförlerin tehdidi altında

19 ekim - Emniyet Genel Müdürü Servet Sürenkök, son günlerde trafik kazalarının vahim bir hal aldığını söyledi. Genel Müdür Sürenkök, « Canımız ve malımızın, canilerden ziyade şoförlerin tehdidi altında kaldığını esefle gözlemliyoruz » dedi.

Kore'den dönen asker kafilesinin Karaköy'de, yolcu salonu önünde karşılanışından bir görünüş.

1951

Kasım

1. Meclis başkanlığına yeniden Refik Koraltan seçildi.
1. Gizli « Türkiye Komünist Partisi » ortaya çıkarıldı. ☞
3. SSCB, Türkiye'ye NATO'yla ilgili bir nota verdi.
4. General Namık Argüç, Kore'deki Türk Birliği komutanlığına atandı.
6. Bulgaristan'a giden Nâzım Hikmet Türkler arasında propaganda yapıyor.
6. Trafik Kanunu hazırlandı. ☞
7. Altın fiyatları yükseldi; Cumhuriyet altını 35 lira oldu.
8. Başkan Truman, SSCB'ye silah azaltma teklifinde bulundu.
8. Atatürk ile MacArthur arasındaki konuşma ABD'de açıklandı. ☞
9. Bulgarlar Çingeneleri de gönderince sınır kapatıldı.
10. Göçmenler için 2 954 evin yapımına başlandı.
13. Güney Kore Başbakanı Chang İstanbul'da.
14. Futbolda Türkiye İsveç'i 1-0 yendi.
14. Beyrut'ta Türkiye aleyhine gösteriler yapıldı.
17. Bir Alman ticaret heyeti geldi; 120 milyon dolarlık anlaşma yapılacak.
17. General Tahsin Yazıcı, Kore'de görevi General Namık Argüç'e devretti.
18. Halep'te göstericiler Türk bayrağını yakıtlar.
19. Perihan Sanerk, ilk kadın emniyet müdürü oldu.
20. Selim Sarper, Birleşmiş Milletler Siyasî Komitesi başkanı seçildi.
20. Devlet Hava Yolları'na ait Aca uçağı Kahire'de yandı; 1 yolcu ile mürettebattan 4 kişi öldü.
23. Birleşmiş Milletler ile komünistler, bir mütareke hattı için prensipte anlaştılar.
23. Hava Kuvvetleri'ne verilen ilk 2 tepkili uçak geldi.
29. Suriye'de bir askerî darbe daha oldu.
30. CHP Kurultayı'nda tüzüğün birinci maddesine « CHP'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'tür » kaydı kondu.
30. 1952 yılı bütçesi 1 milyar 698 milyon; bütçe açığı ise 194 milyon lira.

Churchill yeniden başbakan

Bir kere daha başbakan olan Winston Churchill, Londra'da halkın arasında.

26 kasım - Winston Churchill 77 yaşında yeniden İngiltere başbakanı oldu. Genel seçimlerde Muhafazakâr Parti'nin elde ettiği sınırlı seçim zaferinin ardından başbakanlığa atanan Churchill, ilk barış dönemi hükûmetini kuracak. Seçimlerde Muhafazakârlar 321, İşçi Partisi 295, Liberaller 6 ve diğerleri 3 sandalye elde ettiler.

Gizli Türkiye Komünist Partisi ortaya çıkarıldı

1 kasım - Liderliğini doktor Şefik Hüsnü Deymer'in yaptığı gizli TKP'yle ilgili olarak doktor Sevim Tarı, asistan Mihri Belli, Kuleli Askerî Lisesi edebiyat öğretmeni Yüzbaşı Abdülkadir Demirkan, Zeki Baştımar, Dündar Baştımar, Şevki Akşit, Tevfik Dilmen ve Reşat Fuat Baraner tutuklandı. Sevim Tarı, Ankara vapuruyla Fransa'ya giderken yolda yakalandı.
Ortaya çıkarılan gizli Türkiye Komünist Partisi programının 54. maddesine göre Türkiye'de, Moskova'ya bağlı Kürdistan, Lazistan ve küçük bir Türkiye olmak üzere üç devlet kurulması planlanıyor.
Sanıklar hakkındaki dosyalar polis ve savcılık tarafından askerî mahkemeye verildi.

Devlet Tiyatrosu'na Alman rejisör

7 kasım - Ankara Devlet Tiyatrosu için anlaşma yapılan Münih Devlet Tiyatrosu rejisörlerinden Arnulf Schröder Türkiye'ye geldi. Schröder, Ankara Devlet Tiyatrosu'nda ilk olarak Strauss'un « Yarasa Opereti »ni sahneleyeceklerini açıkladı.

Hükûmet Fahrettin Kerim Gökay'ı uyardı

12 kasım - Sarkıntılık yaparları Bakırköy Akıl Hastanesi'ne göndererek bellerinden su aldıran İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay hükûmetçe uyarıldı. Konu Meclis'e getirildi ve DP İstanbul Milletvekili Senihi Yürüten, bir yurttaşın belinden 120 defa su alındığını söyledi.

Fahrettin Kerim Gökay.

1951

DP İstanbul İl Başkanı Mükerrem Sarol.

Mükerrem Sarol'a işten el çektirildi

12 kasım - Demokrat Parti Büyük Kongresi tarafından alınan, milletvekili seçilenlerin aynı zamanda il başkanlığı yapamayacaklarına dair karara rağmen Demokrat Parti İstanbul il başkanlığından ayrılmayan Mükerrem Sarol'a, Parti Genel İdare Kurulu tarafından işten el çektirildi.

Atatürk-MacArthur görüşmesi

8 kasım - Amerikan *The Caucasus* dergisi, Atatürk ile General MacArthur arasında 20 yıl önce yapılan görüşmenin içeriğini açıkladı.
Atatürk, Avrupa'nın durumunu nasıl gördüğünü soran MacArthur'a şu cevabı verdi: « Avrupa'nın geleceği Almanya'nın tutumuna bağlıdır. Bu millet millî ihtiraslarını kamçılayacak bir siyasî cereyana kendini kaptırırsa Versailles Antlaşması'nı kaldırmaya girişecektir ».
Atatürk görüşmede, savaşın 1940-1945 yıllarında çıkacağını ve İtalya'da büyük kalkınma hamlesi yapan Mussolini'nin Sezar rolüne soyunabileceğini, Amerika'nın bu savaşta da tarafsız kalamayacağını ve Almanya'nın yenileceğini belirtti.
Atatürk'ün bu görüşlerine General MacArthur da katılarak, « Temenni ederim ki durumu biz yanlış görmekte olalım » dedi.

Yeni Trafik Kanunu hazırlandı

6 kasım - Ülkemizde, daha önce belediyelerce hazırlanan ve birbirine uymayan maddeleri içeren Trafik Kanunu'nun günün ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olması göz önüne alınarak, Bayındırlık Bakanlığı'nda, Adalet, İçişleri, Millî Eğitim ve Ulaştırma bakanlıklarının temsilcilerinden oluşturulan komisyon yeni bir Trafik Kanunu hazırladı. Bu kanunla tüm ülkede aynı trafik kurallarının uygulanacağı bildirildi.

Telefonsuz karakol, doktorsuz hastane

16 kasım - Fatih Çarşamba'da, bir hırsızın girdiği evde yaraladığı Ferit Güvenç adlı yurttaşın zamanında müdahale edilememesi nedeniyle ölmesi, İstanbul şehrinin üzerinde durulması gereken sorunlarını yeniden gündeme getirdi.
Polisten alınan bilgilere göre, hırsızın yaraladığı yurttaş önce Çarşamba Polis Karakolu'na getirildi, karakolda telefon bulunmadığı için cankurtaran çağrılması gecikti. Gecikmeyle de olsa Cerrahpaşa Hastanesi'ne kaldırılan yaralı, buradaki doktorların ameliyatta olması nedeniyle Haseki Hastanesi'ne sevk edildi ve nöbetçi doktor tarafından ilk tedavisi yapıldıktan sonra tekrar Cerrahpaşa Hastanesi'ne yollandı. Ancak tüm bu koşuşturmalara dayanamayan yaralı sonunda kurtarılamayarak öldü.

Komünistlere ölüm cezası

28 kasım - Büyük Millet Meclisi, Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. maddelerinde yapılacak değişikliklerle komünistler hakkında verilen cezaların artırılmasını isteyen önergeleri görüşmeye başladı. Yeni değişikliğe göre, birden çok komünist cemiyeti sevk ve idare edenler hakkında ölüm cezası uygulanacak, yol göstererek toplumun sosyal kanunlarına aykırı davrananlar da 8-15 yıl hapis yatacaklar.
Kanunun kabulünden önce Meclis üç gizli oturum yaparak ülkedeki solcu faaliyetleri görüştü. Komünistlere ölüm cezası verilmesi yanlısı DP Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan, Nâzım Hikmet'in 1935 yılında orduyu isyana teşvik etmekten yargılandığı dönemde Sovyet *Pravda* gazetesinde yayımlanan yazılardan pasajlar okudu ve bu yazılarda « Nâzım'ı mahkûm edenlerin ilerde çıkacak ihtilalde, Nâzım'ın yargılandığı geminin ağırlığınca kelle verecekleri »nin yazıldığını belirterek, « Biz birkaç komünist kellesini, gemi ağırlığıyla kelle tartanlardan çok görmeyelim » dedi. Başbakan Adnan Menderes de, Türkiye'de komünist partisi kurulmasına izin verilmeyeceğini açıkladı.

Aralık

1. Tekel maddelerine yüzde 8-17 oranında zam yapıldı.
3. Türk Ceza Kanunu'nun 141. ve 142. maddelerinde değişiklik yapılarak cezalar ağırlaştırıldı. Böylece hükûmet komünizmle daha etkili bir biçimde mücadele edebilecek.
3. Mısır'ın Süveyş Kanalı bölgesinde İngiliz kuvvetleri polisle çatıştı; 9 kişi öldü.
5. Kore'deki Türk Birliği'nin eski komutanı Tahsin Yazıcı yurda döndü.
5. Mısır'da Türkiye aleyhine gösteriler yapıldı.
7. Kahire ve Tahran'da çarpışmalar oldu; 125 ölü, 888 yaralı var.
8. Sivas'ta soygun; 5 otobüs durduruldu, 45 yolcu soyuldu.
9. Kore'de 520 şehit, 282 kayıp verdik; 1 170 de yaralı var.
9. ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı McGhee, Ankara'ya elçi oldu.
10. Yol Vergisi kaldırıldı.
12. Orgeneral Şükrü Kanatlı Kara Kuvvetleri Komutanı oldu.
12. Doğu'da 33 vatandaşı kurşuna dizdirmekten mahkûm emekli Orgeneral Mustafa Muğlalı öldü.
13. Mısır, İngiltere'deki elçisini geri çağırdı.
15. İsrail'e giden Yahudilerden 177'si geri döndü.
20. Kore'de esir düşen Türk askerlerinin adları açıklandı. Esirler arasında 3 subay ile 3 astsubay da var.
22. Kore'de esir düşen hasta erlerimiz geri verilecek.
23. Libya bağımsızlığını ilan etti; İdris el-Senusî, kral ilan edildi.
25. Ankara'da bir askerî uçak düştü; 4 subay, 2 başçavuş öldü.
26. Denizyolları yolsuzluğu davası sonuçlandı.
27. Hâkim ve savcıların görev yerlerinin değiştirilmesi Meclis'te tartışmalara yol açtı.
29. İskenderun Sümerbank'ta 175 000 liralık yolsuzluk; müdür Fransa'ya kaçtı.
29. 2 Nakşî mahkûm oldu.
30. 10 milyon liralık döviz kaçakçılığı ortaya çıkarıldı.

Bayan Peron için Şişli Camii'nde mevlit

8 aralık - Arjantin Devlet Başkanı Juan Peron'un eşi Eva Peron'un rahatsızlığının şifa bulması için, Şişli Camii'nde bir mevlit okutuldu. Mevliti düzenleyen İsmail Kadri Türkmen, Türkiye'de bir süre Tekel'de çalıştıktan sonra gittiği Arjantin'de bir tütün fabrikası kurarak servet sahibi olmuş bir vatandaşımızdır. Mevlit dinî tartışmaya yol açtı. Ancak Diyanet İşleri Başkanı Sabri Hayırlıoğlu, « Dinimizde dua ayrılık gözetmez » dedi.

Geçirdiği ameliyattan sonra ilk defa halkın huzuruna çıkan Eva Peron (sağdaki beyaz elbiseli kişi Başkan Juan Peron'dur).

Saraylardan kaybolan eşyalar için soruşturma

21 aralık - Büyük Millet Meclisi, saraylardan kaybolan tarihî eşyaların sorumluları hakkında meclis soruşturması açılmasını kararlaştırdı. Bazı milletvekilleri Meclis'ten daha önce bir Genel Af Kanunu çıktığını ve artık geçmişe dönülemeyeceğini ileri sürerek soruşturma açılmasına karşı çıktılar. CHP milletvekilleri soruşturma açılması yönünde oy verdiler. Kurulacak olan bir meclis komisyonu, konuyla ilgili olarak birçok kişinin bilgisine başvuracak.

Saraylardan kaybolan eşyalar konusu günlerce basın organlarını ve kamuoyunu meşgul etti. DP Kastamonu Milletvekili Ziya Termen, 600 yıllık Osmanlı İmparatorluğu'nun en kıymetli eşyalarının kaybolduğunu belirterek, « Bu eşyalar CHP'li eski idarecilerin evlerindedir » dedi.

Meclis'teki konuşmalar üzerine Topkapı Sarayı Müdürü Tahsin Öz bir açıklama yaparak, « Aralıksız 45 yıldır çalışmanın ödülü, hiçbir vesikaya dayanmayan böyle bir iftira mı olacaktı! » dedi.

Hukuk devleti arayışı

28 aralık - Ülkede daha çağdaş bir hukuk düzeninin kurulması için Anayasa'nın değiştirilmesi isteniyor. İstanbul Üniversitesi profesörleri bu konudaki görüşlerini bazı gazetelerde yayımlanan makalelerde ifade ediyorlar.

Arabacılar kongresi

3 aralık - Arabacıların yıllık kongresi Şehzadebaşı Kızılay Salonu'nda yapıldı. Bu yılki kongrede salona, her yıl çıkan olayların tekrarlanmaması için askerî bir müfreze getirildi. Kongrede arabacılar, trafik tıkanıklığından ve fazla vergi ödemekten şikâyetçi oldular.

500 000 liralık arsa 70 000 liraya satıldı

3 aralık - Mercan'da, Evkaf'a (Vakıflar İdaresi) ait olan ve planda yeşil alan olarak gözüken 500 000 liralık arsa, 70 000 liraya satıldı. Arsanın dörtte üçü İstanbul Belediyesi'ne ait olduğundan satıştaki yolsuzluk Şehir Meclisi'ne aksettirildi.

Ömür boyu hapse mahkûm olan müteahhit

25 aralık - İstanbul Deniz Komutanlığı'ndaki yolsuzluk davası, Harp Okulu'ndaki askerî mahkemede sonuçlandı ve sanıklardan, müteahhit Cahit Tanyu ve diğer iki kişi ömür boyu, üçü 17 yıl 6'şar ay, diğerleri de muhtelif hapis cezalarına çarptırıldı.

Düşünen Adam heykeli tamamlandı

5 aralık - Bakırköy Akıl Hastanesi'nin bahçesinde Kemal adında bir hastanın yapmaya başladığı « Düşünen Adam » heykeli, diğer bir hasta, Yüzbaşı Mehmet Pişdar tarafından tamamlandı.

Yüzbaşı Mehmet Pişdar, Düşünen Adam heykelinin önünde.

2,5 milyon topraksız aile

19 aralık - Ülkede topraksız 2,5 milyon aile, yani yaklaşık 12 milyon kişi bulunduğu ileri sürüldü. Konuyla ilgili bir açıklama yapan İçişleri Bakanı F. Lütfi Karaosmanoğlu, bu ailelerin Van, Muş ve Bitlis yörelerine yerleştirilmesi için çalışmalar yapıldığını açıkladı.

1952

Ocak

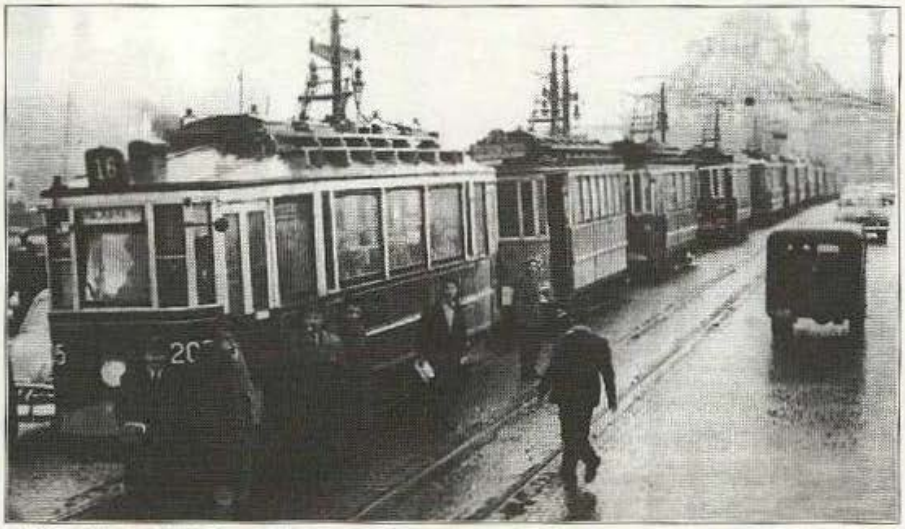
1. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu yürürlüğe girdi.
2. Süveyş'te İngilizler ile Mısırlılar arasında şiddetli çatışmalar.
4. ABD'nin yeni Ankara Büyükelçisi McGhee geldi.
6. Batı Almanya ordusu kuruluyor.
7. Falih Rıfkı Atay, Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanıyor. ☞
12. Özel sektörün kuracağı 38 fabrika için Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası kredi açtı.
14. Meclis görüşmelerinin radyodan yayını tartışmalara yol açtı.
16. Mülteci Bulgar Albay Mihalakiev, casus olduğu gerekçesiyle tutuklandı. ☞
16. NATO'ya koşulsuz girmemiz kabul edildi; Türkiye, General Eisenhower'ın emrindeki komutanlığa bağlandı.
17. İngiltere Başbakanı Churchill, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Süveyş'te bulundurulmasını istedi. Ancak Ankara bu teklifi soğuk karşıladı. ☞
19. Atina'da Kıbrıs için gösteri yapıldı.
20. İran Başbakanı Musaddık, 1857 tarihli İran-İngiltere Dostluk Antlaşması'nın uzatılmayacağını açıkladı.
21. Mısır ve İran'a asker yollayacağımız haberi yalanlandı.
22. Tunus'ta Fransız yönetimine başkaldırı; Fransız karakolları saldırıya uğradı, 50 kişi öldü.
24. Türkiye-İtalya Ticaret Antlaşması imzalandı.
24. Tunus'ta Fransızlar, halka karşı uçak ve tank kullandı.
25. Süveyş'te çatışma; 50 Mısır polisi öldü, 200'ü yaralandı.
25. 60 milyonluk iç istikraz için kanun çıkarıldı.
26. Kahire'de kan gövdeyi götürüyor; 36 ölü var. ☞
27. Mısır ordu birlikleri gösterici halka ateş açtı. Kral Faruk, Başbakan Nahhas Paşa'yı görevden aldı.
29. Yunanistan Dışişleri Bakanı Venizelos Türkiye'ye geldi. ☞
31. Benzine 3 kuruş zam yapıldı.

CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in BBC'deki konuşması iktidarı kızdırdı

13 ocak - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek, hükümetin masrafları karşılamamasına rağmen kendi olanaklarıyla Avrupa Konseyi toplantısına katılmak üzere Fransa'nın Strasbourg şehrine gitti. Toplantı sonrası İngiliz BBC Radyosu'nun Türkçe yayın bölümünde bir konuşma yapan Kasım Gülek'in sözleri Türkiye'de iktidarı kızdırdı. Konuyla ilgili bir açıklama yapan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, Gülek'in yabancı bir radyo istasyonunda yaptığı konuşmayla ülkeyi dışa jurnal ettiğini ileri sürdü. Kasım Gülek ise, « Ülkemdeki radyoda konuşmalarım yayımlanmazken yabancı bir radyonun bana ve muhalefete yer vermesi iktidar partisi için düşündürücü olmalıdır » dedi.

Bu arada radyoda yayımlanan « Meclis Saati » de Meclis'te gündeme getirildi. Bu programda radyonun sadece iktidar sözcülerine yer verdiği, muhalefetten kimseye söz hakkı tanımadığı iddia edilerek şikâyetçi olundu.

İstanbul'da tramvaylar kaldırılıyor

Galata Köprüsü'nün üzerinde tramvaylar.

2 ocak - İETT Genel Müdürlüğü'ne atanan İstanbul Teknik Üniversitesi'nin profesörlerinden Kâmran Görgün, « Yakın bir gelecekte İstanbul'da tramvaylar kaldırılarak yerine metro işletilecek » dedi. Görgün, kendi müdürlüğü döneminde bu konudaki çalışmaların hızlandırılmasına özen göstereceğini de sözlerine ekledi.

Falih Rıfkı Atay beraat etti

9 ocak - *Ulus* gazetesindeki bir başyazısında hükûmete hakaret ettiği gerekçesiyle 6 yıl hapis talebiyle yargılanan Falih Rıfkı Atay, davasının ikinci gününde beraat etti. Atay'ın beraatı üzerine DP yayın organı *Zafer* gazetesinde hâkimleri suçlayan bir yazı yayımlandı. Ancak Ankara Barosu bu yazıyı protesto eden bir bildiri yayımladı; bildiride DP'li olarak bilinen avukatların imzaları da yer aldı.

Gökay'a göre mesai

1 ocak - İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, « 1952 yılında İstanbul'daki resmî daireler için mesai saati yoktur. Her memur masasındaki iş bitinceye kadar çalışacaktır » dedi.

Churchill'in teklifi Ankara'da soğuk karşılandı

17 ocak - İngiltere'nin yeni Başbakanı Winston Churchill'in Amerika Birleşik Devletleri gezisi sırasında ABD Kongresi'nde yaptığı konuşmada, NATO üyesi olan Türkiye Cumhuriyeti'nin de Süveyş'teki savaş içinde yer almasını istemesi, başkent Ankara'da soğuk karşılandı.

Hükûmet yetkilileri derhal bu konuda bir açıklama yaparak, Türkiye'nin böyle bir isteğe hiçbir şekilde yanaşmayacağını müttefiklerine bildirdiler.

Öte yandan, İngiltere ve Mısır kuvvetleri arasında Süveyş'te devam eden çatışmada İngilizlerin zor duruma düştükleri bildiriliyor. Mısırlılar, İngilizleri ülkeyi terke zorlamak için her yola başvuruyorlar.

Yunanistan Dışişleri Bakanı Sofoklis Venizelos, Cumhurbaşkanı Celal Bayar, ABD'nin Ankara Büyükelçisi McGhee ve Başbakan Adnan Menderes, Venizelos şerefine verilen davette.

Türk-Yunan dostluğu pekiştirilecek

31 ocak - Cumhurbaşkanı Celal Bayar, ülkemizde bulunan Yunanistan Dışişleri Bakanı Sofoklis Venizelos'u kabul etti. Bayar, Venizelos'tan, Türk-Yunan dostluğunun daha da pekiştirilmesini istedi. Venizelos buna cevaben, « İşte ben de bunun için buradayım » dedi.

Öte yandan, Yunanistan Dışişleri Bakanı Venizelos'la birlikte gelen heyetle Türk heyeti arasında yapılan görüşmelerde, her iki ülkenin NATO'da izleyeceği politika saptandı.

Kahire'de olayların büyümesi üzerine güvenlik güçleri kontroller başlattı.

Kahire ayaklanmalarla sarsılıyor

26 ocak - Kahire'de meydana gelen ayaklanma 17 İngilizin ölümüyle sonuçlandı. Olaylar sırasında bütün seçkin İngilizlerin üyesi olduğu Turf Club, hemen de tamamen tahrip edilirken, dünyanın en ünlü otellerinden biri olan Shepheard's da ciddî hasar gördü. Aralarında Kahire'deki en büyük İngiliz bankası olan Barclays Bank'ın da bulunduğu birçok bina yakıldı ve yağmalandı.

Kral Faruk, Nahhas Paşa hükûmetini görevden aldı ve durumu kontrol altına alabilmek için sokağa çıkma yasağı koydu. Bu arada Kanal bölgesindeki İngiliz birlikleri, gerektiğinde Kahire'ye girmek üzere alarma geçirildi.

Yeşil sarıklı hoca mahkemeye verildi

22 ocak - Laikliğe aykırı yayınlar yapmaktan sanık 90 yaşındaki Said Nuri Hoca'nın yargılanmasına, İstanbul 1'inci Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı.

Said Nuri Hoca, duruşmaya cüppe ve yeşil sarıkla geldi. Duruşmayı aynı kıyafetleri giymiş sakallı müritleri ile üniversiteli olduklarını söyleyen bir grup genç de izledi.

Dava, Hoca'nın daha önce eski Türkçe'yle yayımlanan « Gençlik Rehberi » adlı kitabının, laikliğe aykırı görülmesine rağmen, bugünkü Türkçe'yle yeniden bastırılarak satışa çıkarılması nedeniyle açıldı.

Savcı duruşmanın gizli yapılmasını istedi, ancak mahkeme bu talebi kabul etmedi. Sorgusu yapılan Hoca, kendisinin bir din adamı olduğunu ve kitabının da laikliğe aykırı olmadığını söyledi. Müritlerden bazıları yüksek sesle bir şeyler söylemek isteyince, mahkeme heyeti tarafından susturuldular.

Mülteci Bulgar casus çıktı

16 ocak - Türkiye'ye iltica eden Bulgar Albay Mihalakiev'in Bulgaristan Büyükelçiliği mensuplarıyla sıkı ilişki içinde bulunması üzerine hakkında soruşturma açıldı. Casusluk suçlamasıyla askerî mahkemeye verilen Albay Mihalakiev, suçlu bulunarak Kastamonu'daki Bulgar mülteci kampına gönderildi.

Zafer gazetesi hakkında soruşturma açıldı

22 ocak - *Ulus* gazetesi başyazarı Falih Rıfkı Atay'ın Ankara 1'inci Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşması sonucu beraat etmesi üzerine *Zafer* gazetesinde, karan eleştiren bir yazının yayımlanması nedeniyle gazete hakkında soruşturma açıldı, *Zafer*'in yazışleri müdürü Fatin Fuat'ın savcılıkça ifadesi alındı.

Bir hakem saldırıya uğradı

5 ocak - Vefa Stadı'nda oynanan İkinci Küme B Grubu takımları Adalet ile Galata arasındaki futbol maçının ilk yarısı Adalet'in 2-0'lık üstünlüğüyle sona erdiğinde hakem Sulhi Garan seyircilerin saldırısına uğradı; burnu kınlan Garan, karşılaşmayı tatil etti. Maçın önemi dolayısıyla Vefa Stadı'nda görevde olan güvenlik kuvvetleri saldırgan taraftarları yakalayarak suçüstü mahkemesine sevk ettiler. Hakeme saldıran 4 taraftar 1'er ay hapse mahkûm edildi.

1952

Şubat

1. DP Çanakkale Milletvekili Süreyya Endik partiden çıkarıldı.
2. Seyhan Barajı'nın inşasına başlandı.
6. İngiltere Kralı VI. George öldü.
6. Odalar ve Borsalar Birliği ilk toplantısını yaptı.
7. DP Zonguldak Milletvekili Abdurrahman Boyacıgiller partiden çıkarıldı.
8. II. Elizabeth, İngiltere Kraliçesi ilan edildi.
8. İstanbul Belediyesi Şehir Meclisi Daimî Encümeni ve tüm komisyonların yerine yenileri seçilecek.
9. Arap harfleriyle din dersi verenlere karşı mücadele başlatıldı.
11. Cumhurbaşkanı Bayar, İngiltere Kralı'nın cenaze töreni için Londra'ya gidiyor.
12. Devlet 60 milyon liralık istikraz tahvili çıkardı; faiz oranı yüzde 5. ☞
14. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Londra'da Kraliçe II. Elizabeth'le görüştü.
16. Türkiye-Almanya Ticaret Antlaşması imzalandı; Almanya'ya 60 milyon dolarlık pamuk satacağız.
18. Büyük Millet Meclisi, NATO'ya girilmesini onayladı.
20. İstanbul'da ekmeğe 1 kuruş zam yapıldı.
21. Türkiye NATO'da. ☞
22. İstanbul'da havagazı, tramvay ve otobüs ücretlerine zam.
23. Atatürk devrimlerini korumak amacıyla Türk Devrim Ocakları kurulmasına karar verildi; kurucular arasında Hikmet Bayur, Behçet Kemal Çağlar, Yavuz Abadan, Fethi Çelikbaş ve Avni Başman bulunuyor.
23. Resmî ilanlar konusu Meclis'te tartışmaya yol açtı.
28. Türk Devrim Ocakları 26 yerde çalışmaya başladı.
28. Yusuf Ziya Öniş, Denizcilik Bankası genel müdürü oldu.
29. NATO Başkomutanı General Eisenhower, 15 kişilik bir heyetle Ankara'ya geliyor.

Başbakan Adnan Menderes: Basın hürriyeti sövme hürriyetine kadar gitti

26 şubat - Büyük Millet Meclisi'nde Anayasa değişikliği konusu eski ve yeni başbakanları karşı karşıya getirdi. CHP iktidarının son başbakanı Şemsettin Günaltay yaptığı konuşmada, « Her parti içinde demokrasiyi kavrayamamış insanlar vardır. Demokrasi bir kültür işidir. Ben demokrasinin ülkenin tek kurtuluş yolu olduğu inancındayım. Sorarım, Menderes iktidara geldikten sonra demokrasiyi kökleştirmek için ne gibi önlemler almıştır. Eldeki Anayasa, yönetimin tek parti hâkimiyetine dayandığı zaman yapılmıştır. Çeşitli partilerden kurulu bir yönetimin yürüyebilmesi esaslarına göre, değiştirilmesi gerekir. Menderes eğer içten davranıyorsa önce bu konuyu düşünmelidir » dedi.

Başbakan Menderes, Günaltay'a cevap verirken Anayasa değişikliğinden sonra seçime gidilmesi gerektiğini, bu nedenle de değişikliği seçim öncesi gerçekleştirmeyi düşündüklerini söyledi. Ayrıca ülkede kanunlara rağmen bazı olayların devam ettiğini de belirterek, « Basın hürriyeti, sövme hürriyetine kadar gitti » dedi.

Basında resmî ilan kavgası

22 şubat - Gazetelere verilen resmî ilanlar konusu Meclis'te görüşüldü. Konuyla ilgili olarak söz alan Cumhuriyet Halk Partisi Yozgat Milletvekili Avni Doğan, ülke işgal altında iken, görevini yapan ve demokratik gelişmemizde büyük emeği geçmiş olan Türk basınının baskı altında bulundurulmamasını isteyerek hükûmetin resmî ilan politikasını eleştirdi. DP Afyon Milletvekili Kemal Özçoban da, sırf kişisel çıkar için yeni yeni gazeteler çıkarıp şakşakçılık edenleri devletin ilanlarıyla beslemenin doğru olmadığını, resmî ilanların *Resmî Gazete*'de yayımlanmasının daha sağlıklı olacağını söyledi.

Bazı milletvekilleri, sivillerin askerî mahkemelerde yargılanmasının doğru olmadığını, gazetecilerin de sivil mahkemelerde yargılanması gerektiğini belirttiler.

6 şubatta ölen İngiltere Kralı VI. George'un 15 şubatta yapılan cenaze töreni.

Türkiye NATO'da

21 şubat - Kuzey Atlantik Paktı Teşkilatı'nın (NATO) Türkiye açısından tarihî önem taşıyan toplantısı Portekiz'in başkenti Lizbon'da yapıldı. Toplantı binası önündeki bayraklar arasında Türk bayrağı da yerini alırken, ilk defa katıldığımız bu toplantıda bir konuşma yapan Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü, « Yeni dostunuz aranızda yer almaya gelmiştir » dedi. NATO'ya bağlanacak Türk birliklerinin komutası bir İtalyan generaline verilmek istendi. Türkiye buna karşı çıkarak Kara ve Hava kuvvetlerimizin NATO Başkomutanı Amerikalı General Eisenhower'ın komutasına verilmesini istedi.

Türkiye adına Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü NATO antlaşmasını imzalarken.

Türk-Yunan federasyonu

29 şubat - Yunanistan Başbakanı Nikolaos Plastiras, kendisinden özel demeç alan *Cumhuriyet* gazetesi muhabiri Haluk Durukal'a, Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya arasında daha sıkı bir işbirliğini dilediğini söyledi ve « Gelecekte Türkiye ile Yunanistan'ın bir federasyon halinde birleşecekleri kanaatindeyim » dedi.
Başbakan Plastiras sözlerine şöyle devam etti: « Türk ordusuna bugünkünden daha fazla silah verilmelidir. Bu anlayış ve görüş bütün NATO için büyük bir kazanç olacaktır ».

Yunanistan Başbakanı General Plastiras Türk gazetecileriyle konuşurken.

Filipinler yolculuğuna çıkan tekne, İzmir limanında takıldı

23 şubat - Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün tahsis ettiği « Kader » isimli kotrayla Filipinler yolculuğuna çıkan yelkenci Sinan Everest İzmir'e vardı, ancak İzmir Liman İdaresi böyle bir tekneyle açık denize açılmasının kanuna uygun olmadığı gerekçesiyle geziyi önledi. Everest, kararın iptali için Danıştay'a başvurdu.

Antidemokratik kanunlar belirlendi

25 şubat - Başbakanlıkta kurulmuş olan ve yaklaşık 10 aydan beri çalışmalarını sürdüren ilmî komisyon, Anayasa'daki antidemokratik maddeleri tespit edip, bu konudaki raporunu hazırladı. Söz konusu komisyonun üyelerinden Profesör Hıfzı Timur, antidemokratik kanun sayısının, daha önce iddia edildiği gibi 3 000'e yakın olmayıp sadece 40 adet olduğunu söyledi.

Devlet tahvilleri kapışıldı

12 şubat - Yüzde 5 faizle satışa çıkarılan 60 milyon liralık istikraz tahvili günün ilk saatlerinde tamamen tükendi. Öte yandan büyük ticarî kuruluşların tahvil satın almak için ellerindeki altınları piyasaya arz etmeleri sonucu altın fiyatları da düştü.

Pakistan'ın lideri Cinnah'ın türbesini bir Türk mimar yapacak

15 şubat - Pakistan hükûmeti, yüksek mimar Ali Vasfi Egeli'yi, 11 eylül 1948'de ölmüş olan, ülkenin kurucusu Muhammed Ali Cinnah'ın türbesini yapmak üzere Pakistan'ın başkenti İslamabad'a davet etti.

Saat hırsızı güreşçiler

10 şubat - Güreş karşılaşmalarına katılmak için gittikleri İsveç'te adları bir saat hırsızlığı olayına karışan Ali Yücel ve Bektaş Can adlı güreşçilere 6 ay yarışmalara katılmama cezası verildi.

1952

Mart

1. Mısır Meclisi bir ay süreyle tatil edildi.
3. Doğu'da deprem: 133 ölü, 262 yaralı. ☞
3. NATO Başkomutanı General Eisenhower Ankara'ya geldi.
3. İslam Demokrat Partisi kapatıldı.
8. 1951'de milli gelir kişi başına 339 liradan 450 liraya yükseldi.
10. İstanbul Bölge Kalkınma Kongresi toplandı. ☞
11. İran basınında Türkiye aleyhine yayınlar yapılıyor.
12. NATO Güneydoğu Başkomutanı Amiral Carney Türkiye'ye geldi.
15. Başbakan Menderes, İran'da Türkiye aleyhine yayın yapan gazetelerin yayımlarının durdurulduğunu açıkladı.
16. İran, Batılı devletlerle ilişkilerini kesti.
17. Türkiye aleyhine yazan bir Mısır gazetesi kapatıldı.
18. 3 Kars milletvekili CHP'den ayrılıp DP'ye geçti.
21. Galatasaray şilebi Karadeniz'de mayına çarptı; 16 kişilik mürettebattan kurtulan olmadı.
21. Ankara'da şoförler 10 saat grev yaptı; bazı şoförler tutuklandı. ☞
22. DP'den ayrılan Diyarbakır Milletvekili Nâzım Önen, Millet Partisi'ne girdi.
22. Kore Savaşı'nda 10 günde 5 şehit verdik; 36 yaralı var.
24. Ömer İnönü davasının yalancı tanığı Olga Kayalıbay tutuklandı.
26. CHP Hatay Milletvekili Abdullah Çilli, partisinden istifa ederek DP'ye girdi.
26. Fransızlar, Tunus'ta Başbakan Burgiba ile üç bakanı tutukladı.
27. CHP Urfa Milletvekili Hasan Oral DP'ye geçti.
29. İstanbul trafiğini düzenlemek için komisyon kuruldu.
30. ABD Başkanı Truman, yeniden aday olmayacağını açıkladı.

ÖLÜM

13. Yazar Ömer Rıza Doğrul.

Profesör Emin Onat.

Anayasa dilinin yaşayan dile çevrilmesi istendi

7 mart - Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü ile 222 arkadaşı, Anayasa'nın dilini « yaşayan » dile dönüştürmek için DP Meclis grubu adına bir önerge hazırlayarak Meclis'e sundular. Önergede, değiştirilmesi gereken bakanlar kurulu, devrim, suç, ivedilik gibi kelimelere yer verildi.

Taksim ile Beyazıt arası metro projesi

26 mart - Trafik sorununun çözümü için İstanbul'da araştırmalar yapan Hollanda'nın NEDECO firması hazırladığı raporda, Taksim ile Beyazıt arasında bir metro hattı inşa edilmesini önerdi. 100 milyon liraya çıkacak olan bu metro hattı, Haliç'i üçüncü bir köprü üzerinden geçecek.

Amerika'yı Türk modası sardı

9 mart - Bu yıl Amerika Birleşik Devletleri'ni Türk modası sardı. Amerikan moda dergileri, « İstanbul sarısı », « Türk kırmızısı », « helva beji », « fes rengi » gibi renk isimlerinden geçilmez oldu. Bir firma, « Harem » adı altında kozmetikler piyasaya sürerken, lalenin Türklerin millî çiçeği olduğunu belirten mağazalar yapma lale çiçekleri satmaya başladılar.

İstanbul Bölge Kalkınma Kongresi toplandı

10 mart - Ankara'nın başkent oluşundan sonra İstanbul'a gereken önemin verilmediği ileri sürülerek İstanbul'un kalkınması için bir kongre toplandı. İstanbul Bölge Kalkınma Kongresi adı verilen bu toplantıya, siyasîler, yöneticiler ve bilim adamları katıldı ve bu kişilerden oluşturulan komisyonların raporları üzerinde çalışmalar yapıldı.

Kongrede İstanbul'un imar planını hazırlayan Fransız mimar Henri Prost'un da adı geçti ve Tevfik Demircigil, « Prost, midesini düşünen bir zümrenin kurbanı olmuştur » dedi. Profesör Emin Onat ise, işine son verilmek istenen Prost için, « Prost'un 15 yıllık bir planlama çalışmasına rağmen verdiği raporda, daha İstanbul'un liman, sanayi, ana ulaşım konuları, imar sınırlarının belirlenmesi kesinlik kazanmadı. Bunlar yapılmadan planların yararı olmaz. İstanbul'un imarı için uluslararası bir yarışma açılmalıdır » dedi.

Cinayetler için ilmî heyet

6 mart - İstanbul'da işlenen cinayetlerin bu yılın ilk aylarında çok artması üzerine, nedenlerini araştırmak ve önleyici tedbirler alınmasını sağlamak amacıyla ilmî bir heyet toplandı. Vali ve Belediye Başkanı Gökay başkanlığında yapılan toplantıya tanınmış doktor, hukukçu, idareci ve kriminoloji uzmanları katıldı.

Toplantıda konuşanlar, cinayetlerde film ve gazetelerin de rol oynadığını, bunların bazı cahil kişileri özendirdiğini öne sürdüler. Bazı konuşmacılar cezaların artırılmasını, bazıları da eğitime önem verilmesini istediler.

İstanbul'a soğuk hava deposu

10 mart - İstanbul'da yıllardan beri ihtiyaç duyulan soğuk hava deposunun temeli Beşiktaş'ta atıldı. Alınan bilgiye göre 1 600 ton et ve 1 200 ton balığı muhafaza edecek tesis, günde 100 ton da buz üretecek.

Adliyeye hakaret eden hâkim yargılanıyor

29 mart - Adana'da hâkimlik yapan Hasan Basri Erkin, yayımladığı bir kitapta adliyenin manevî şahsiyetini küçük düşürdüğü gerekçesiyle Adana Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanıyor.

Doğu'da deprem

3 mart - Erzurum'un Pasinler İlçesi'nde meydana gelen deprem büyük can ve mal kaybına yol açtı. Richter ölçeğiyle 5,6 şiddetindeki depremde ilk belirlemelere göre 94'ü Pasinler ilçe merkezinde olmak üzere 133 vatandaşımız öldü, 262 vatandaşımız da yaralandı. İlçe merkezi ve bağlı köylerde yapılan belirlemelere göre 1 570 evin yıkıldığı ve çok sayıda büyükbaş ve küçükbaş hayvanın telef olduğu bildirildi. Bölgedeki yoğun kurtarma çalışmaları sürüyor.

74 Ticanî yargı önünde

5 mart - 74 Ticanînin duruşmasına Ankara 1'inci Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Tarikat Şeyhi Kemal Pilavoğlu, 1934 yılında mahkûm olduktan sonra Ticanîliği bıraktığını, hatta müritlerine verdiği izinnameleri de geri aldığını söyledi.

Et fiyatları arttı

30 mart - İstanbul'da et fiyatlarına zam yapıldı; daha önce 320 kuruşa satılan et 340 kuruşa yükseldi. Mezbahada az kesim yapılması nedeniyle etin kilosunun 400 kuruşa yükselmesinden korkuluyor.

2 güreşçiye boykot

15 mart - İsveç'teki yarışmalar sırasında bir saat hırsızlığına karıştıkları gerekçesiyle 6 ay müsabakalara katılmaları yasaklanan güreşçiler Ali Yücel ile Bektaş Can'ın cezaları, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Merkez Danışma Kurulu'nca süresiz boykota çevrildi.

Telsizli polisler

19 mart - Emniyet Teşkilatı telsizle donatıldı. Yeni uygulamaya göre, İstanbul ile Ankara arasındaki polis görüşmeleri artık telsiz yardımıyla yapılacak.

Profesör Neumark ülkesine döndü

14 mart - İkinci Dünya Savaşı öncesinde Türkiye'ye gelerek (1933), uzun yıllar İstanbul Üniversitesi Hukuk ve İktisat fakültelerinde hocalık yapan, uluslararası üne sahip Maliye ve İktisat Profesörü Fritz Neumark, Frankfurt Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmak için Türkiye'den ayrılarak yurduna döndü. Neumark'ın 1950'de çıkarılan Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi kanunlarının hazırlanmasında önemli katkıları olmuştu

Ordinaryüs Profesör Fritz Neumark.

Ankara'da şoförler grev yaptı

21 mart - Ankara'da şoförler, taksi kullanma zorunluluğu ve 500'den fazla otomobile dolmuş yapma izni verilmemesi yolunda Belediye'nin aldığı kararı protesto etmek için, 10 saat süren bir grev yaptılar. Çalışan şoförlerin de arabalarının camları kırıldı, lastikleri bıçaklandı. Polis, olay çıkaranları yakaladı, 7 şoför tutuklandı.

Başkent Ankara'da, Belediye'nin aldığı bazı kararları protesto eden şoförler yürüdüler.

1952

Nisan

3. Bir Türk askerî heyeti NATO Karargâhı'nda temaslar yapmaya gitti.
5. 5 günde 113 orman yangını oldu.
5. Mucize verem ilacının İstanbul'daki denemesi başarılı sonuç verdi.
7. Atina'yı ziyaret eden İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Gökay yurda döndü.
7. İçişleri Bakanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu istifa etti.
8. Ürün azlığı nedeniyle, yurtdışına buğday satışları durduruldu.
8. İstanbul imar planının bir kısmı kayıp.
10. Gecekondu sorunu için kanun hazırlandı.
11. General Eisenhower, NATO başkomutanlığından istifa etti.
14. Yeni dış ticaret rejimi yürürlüğe girdi; bütün bankalar akreditif işlemi yapabilecek.
16. Başbakan Menderes, muhalefeti iddialarını ispata çağırdı.
16. İstanbul'da yapılacak 300 odalı otelin temeli atıldı.
17. Bu yıl yaz saati uygulanmaması kararlaştırıldı.
17. Türkiye-İngiltere askerî görüşmeleri Londra'da başladı.
18. Basın özgürlüğünü kısıtlayacak bir kanun tasarısı hazırlandı.
19. *Ulus* gazetesi başyazarı ve CHP Kars Milletvekili Hüseyin Cahit Yalçın'ın dokunulmazlığı Büyük Millet Meclisi'nde kaldırıldı. ☞
19. İşçilerin Taksim'de miting yapmalarına izin verilmedi.
19. Cumhurbaşkanı Bayar yerli sanayii destekleyeceklerini açıkladı.
22. Beşiktaş futbol takımı, Brezilya şampiyonu Corinthian'ı 1-0 yendi.
23. İngiliz Mareşal Saunders Ankara'ya geldi.
26. Yunanistan'a giden Başbakan Menderes Atina'da görkemli bir törenle karşılandı. ☞
28. NATO başkomutanlığına General Ridgway atandı.

Başbakan Menderes ve Dışişleri Bakanı Köprülü beraberlerindeki heyetle Akropol'u gezerken.

Başbakan Adnan Menderes, Yunan Kralı I. Paulos ve Kraliçe Frederika'yla birlikte.

Başbakan Menderes Atina'da

26 nisan - Başbakan Adnan Menderes, beraberinde Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü olduğu halde resmî bir ziyarette bulunmak üzere Yunanistan'ın başkenti Atina'ya gitti. Menderes'i Yunanistan'a götüren Ankara gemisi Pire limanına girerken, limandaki bütün gemiler düdük çalarak Türk heyetini selamladılar. Pire-Atina yoluna dökülen halk da, Başbakan Menderes ve beraberindekileri coşkuyla alkışladı.

Türk ve Yunan heyetleri arasındaki görüşmelere hemen başlandı ve ilk görüşme 1 saat 10 dakika sürdü. Türkiye Başbakanı Adnan Menderes ile Yunanistan Başbakanı Sofoklis Venizelos arasındaki görüşmelere daha sonra Speciya Adası'nda devam edildi. Başbakan Menderes'in burada halka Yunanca hitap etmesi coşkuyla karşılandı. Yunan basını da iki ülke arasındaki dostluğun bu ziyaretle daha da güçlendiğini belirtiyor.

İslam Demokrat Partisi yeniden kapatıldı

28 nisan - Daha önce İstanbul 2'nci Sulh Ceza Mahkemesi'nce kapatılan, ancak yapılan itiraz üzerine İstanbul 2'nci Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından tekrar faaliyetine izin verilen İslam Demokrat Partisi, savcılığın bu kararı Yargıtay'a götürmesi ve Yargıtay'ın İstanbul 2'nci Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararını onaylaması üzerine tekrar kapatıldı. Parti kurucuları 2'nci Sulh Ceza Mahkemesi'nde yargılanacaklar.

Savcılık, İslam Demokrat Partisi'nin kapatılması talebiyle ilgili delil olarak, Ödemiş İlçe Teşkilatı'nı kurmakla görevli Muhammet Pak ile Keçiborlu İlçe Teşkilatı kurucusu Mehmet Çatal'ın parti başkanlığına yazdığı iki mektubu gösterdi. Söz konusu mektuplardan birinde şöyle yazıyor:

« Müslümanları siyonist ve masonlardan koruyacak olan partimizin kuruluşuna çok sevindik. Allah muvaffak etsin kardeşim ».

İslam Demokrat Partisi, ağustos 1951'de Cevat Rıfat Atilhan tarafından kurulmuştu. Parti, dinî kurum ve kuralları toplumsal hayata sokmayı amaçlıyordu.

Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü, Yunanistan'ın başkenti Atina'da Meçhul Asker Anıtı'na çelenk koyarken.

Çalışmadan İstanbul Belediyesi'nden maaş alanlar

12 nisan - İstanbul Belediyesi'nde bazı kişilerin çalışmadan açıktan maaş aldıkları yolundaki söylentiler ayyuka çıktı. Daha önce dedikodulara konu olan Temizlik İşleri Müdürlüğü'nden sonra, Şehir Tiyatrosu'nun ve Mezbaha Müdürlüğü'nün kadrosunda görünen bazı kişilerin de sadece maaş dağıtım günü belediyeye geldikleri söyleniyor.

Amasya ve civarında sel felaketi

3 nisan - Yeşilırmak ve kolları Çekerek ile Deliçay'ın bir haftadan beri taşmasıyla Amasya şehri sular altında kaldı. Çarşı içi ve şehrin bütün caddelerinde bir metreye yakın yükseklikte sular akıyor. Amasya dahilinde 5 000 dekar arazi ve bu araziler üzerinde yerleşim yerleri tamamen sular altında kaldı. 50 kadar ev tamamen yıkıldı. Can kaybı olup olmadığı bilinmiyor. Sel felaketi yüzünden binlerce hayvan da telef oldu.

Hüseyin Cahit Yalçın'ın dokunulmazlığı kaldırıldı

19 nisan - *Ulus* gazetesinde yayımlanan « Gözü Kapalı Oy Verme » başlıklı yazısından dolayı gazeteci-yazar ve CHP Kars Milletvekili Hüseyin Cahit Yalçın'ın dokunulmazlığı Büyük Millet Meclisi'nce kaldırıldı. Konuyu inceleyen Meclis komisyonu, Yalçın'ın yazısının ağır hakaret suçu içerdiği kanısına vardı.
Hüseyin Cahit Yalçın konuyla ilgili olarak, « Adliyeye intikal ettiği için konuşamam. Kararı mahkeme verecektir » dedi.

İstanbul'da 157 000 radyo var

3 nisan - Radyo ücreti ödeme süresi sona erdiğinden 1 nisandan sonra başvuruda bulunanlar 2 lira fazlasıyla 12 lira ödeyecekler.
Öte yandan ülkede radyo kullananların sayısı her geçen gün artıyor. Bu yıl yalnız İstanbul Posta ve Telgraf Müdürlüğü bölgesindeki radyo sayısının 157 000'i bulduğu bildirildi.

İstanbul'da inşaat sayısı arttı

17 nisan - Yeni yapılan binaların 10 yıl vergi dışı bırakılması ve bankaların mevduat faiz oranlarını indirmesi, para sahiplerini inşaat alanına yöneltti. İstanbul Belediyesi sınırları içindeki bina sayısı bu yıl 152 787'ye ulaştı.
1947 yılında 3 281 bina yapılmışken, bu sayı 1951'de 4 443'ü buldu. Şehir, Ortaköy - Beşiktaş sırtlarıyla Hürriyeti Ebediye Tepesi'ne doğru genişlemeye başladı.

Atatürk devrimleri için TMTF bildirisi

4 nisan - Türkiye Millî Talebe Federasyonu Kongresi toplandı. Kongrede Orhan Arıman ve 40 arkadaşı, Atatürk devrimlerinin baltalanmasına karşı mücadele için bir önerge verdiler. Önergede şunlar belirtildi:
« Bir süredir bazı gazete ve dergiler, sistemli bir şekilde Atatürk devrimlerini baltalamak ve iğrenç gayeleri uğruna Türk halkının düzenini bozmak için ellerinden geleni esirgememektedir. Türk tarihinin yüz karası 31 Mart Vakası'nın yaratıcısı malum *Volkan* dergisi 1952 Türkiyesi'nde hâlâ yayımlanmaktadır.
Atatürk Devrimlerinin koruyucusu yükseköğrenim gençliğinin bu tür yayınlara karşı nefret duygularını açıklıyor ve TMTF Kongresi'nin bu konuyu Türk kamuoyuna duyurmasını istiyoruz ».

1952

Mayıs

2. Atina'daki Türk-Yunan görüşmeleri sona erdi; yayımlanan bir bildiriyle dostluğun daha da güçlendirileceği belirtildi.
2. Emir erliğinin kaldırılmasıyla ilgili kanun Meclis'te görüşülüyor.
5. Siyasî partilerin kuruluş amacı dışında mal edinemeyeceği kanunlaştı.
6. İzmir'de 150 temizlik işçisi grev girişiminde bulundu.
7. Büyük Millet Meclisi grev ve miting olaylarını görüştü.
9. Meclis'te Başbakan Menderes ile Millet Partisi Kırşehir Milletvekili Bölükbaşı arasında sert tartışmalar oldu.
11. Mareşal Montgomery askerî temaslar için Türkiye'ye geldi.
11. İngiltere-Mısır görüşmeleri kesildi.
12. Sümerbank pamuklu fiyatını yüzde 5-13 oranında indirdi.
16. NATO Güneydoğu Başkomutanı Amiral Carney, « Türk birlikleri istenmeyen bir komutan emrine verilmeyecek » dedi.
16. Türkiye Köylü Partisi kuruldu.
17. Adana treni raydan çıktı; 32 yolcu öldü.
17. Gençlik, Millet Partisi'nin kongresini protesto etti.
20. ABD, Türkiye'ye 25 milyon dolar yardım verdi.
20. 78 yaralı askerimiz Kore'den döndü.
21. Buğday alım fiyatı, 28 kuruş 80 santimden 30 kuruşa yükseltildi.
23. ABD'den alınan yardım tutarı açıklandı; 351 milyon dolar iktisadî, 537 milyon dolar da askerî yardım aldık.
25. Tekirdağ belediye seçimini DP kazandı.
26. Meclis'te olay çıktı; muhalefet Meclis'i terk etti.
30. Gazetelere verilen resmî ilanlar konusu Meclis'te tekrar görüşüldü.
30. Türk Devrim Ocakları İstanbul Teşkilatı açıldı.

İnönü-Menderes söz düellosu

20 mayıs - Karadeniz illerini kapsayan bir yurt gezisine çıkan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, konuşma yaptığı illerde iktidar partisi DP'yi devamlı olarak eleştirdi. Gezisi sonunda İstanbul'a gelen İnönü, « Siyasî parti tartışmaları hiçbir zaman ahlak dışına çıkmamalıdır » dedi. İnönü gezisi süresince vatandaşlara hür basının demokratik rejimin temeli olduğunu ve radyonun partizanca kullanıldığını anlattığını söyledi; ayrıca, Anayasa'da değişiklik istediklerini de belirtti.
DP Genel Başkanı ve Başbakan Adnan Menderes, İnönü'nün bu konuşmalarına Balıkesir, Bursa ve Konya'da yaptığı konuşmalarla cevap verdi. Menderes, « İnönü lafla vakit geçirmesin, bayındırlık hakkında söylediklerime cevap versin » dedi. Ülkedeki tarım ve bayındırlık kalkınmasını rakamlarla açıklayan Menderes, « Bunlar eski iktidarın çeyrek asırda yaptığı işlere eşittir » dedi.
İnönü'nün, « Radyonun keyfî kullanılmasının hesabını soracağız » şeklindeki sözlerine de Menderes, « Radyo orta malı olmayacak » diye karşılık verdi.

Demokrat İşçi Partisi'nin mitingi yapıldı

Demokrat İşçi Partisi'nin mitinginde Başkanı Orhan Arsal konuşuyor.

25 mayıs - Demokrat İşçi Partisi'nin daha önce yapılmasına izin verilmeyen mitingi, İstanbul Taksim Meydanı'nda nihayet yapıldı. Partinin Genel Başkanı Orhan Arsal, toplanan 200 kişiye hitaben yaptığı konuşmada, Türk işçisinin haklarını korumak amacıyla kurmuş oldukları Demokrat İşçi Partisi'nin yılmadan mücadele edeceğini söyledi.

Doğu illerinde silahlanma

29 mayıs - Cumhuriyet Halk Partisi Diyarbakır İl Başkanı, Güneydoğu ve Doğu Anadolu illerine uzun bir inceleme gezisine çıkan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'a vatandaşların silahlandıklarını bildirerek, bu konuda gerekli önlemlerin alınmasını istedi. Bakan Üstündağ, « Bu meseleyi 6 ay önce haber aldık. Titizlikle üzerinde durduğumuzdan emin olabilirsiniz. Halk, hükûmetine sadıktır. Aksi halde zaten yaşama imkânı olmaz. Şimdiye kadar yapılan haksız davranışların neticesi bellidir. Halka gösterilecek iyi muameleyle her şey düzelir » dedi. Bakanın bu sözlerine rağmen eski Cumhuriyet Halk Partisi Diyarbakır Milletvekili Şeref Uluğ, « Silahlanma vardır ve korkunç boyuttadır » dedi.

Türkiye Köylü Partisi kuruldu

16 mayıs - Türkiye'nin siyasî hayatına yeni bir parti daha katıldı. Türkiye Köylü Partisi'nin kurucuları arasında DP'den ayrılan milletvekilleri Remzi Oğuz Arık, Süreyya Endik, Yusuf Ziya Eker ve Cezmi Türk de var. Partinin genel başkanlığına Remzi Oğuz Arık, genel sekreterliğine de Tahsin Demiray getirildi

İstanbul'da Gelir Vergisi

2 mayıs - Mart ayı içinde İstanbul'da toplanan Gelir Vergisi miktarının 92 milyon lirayı bulduğu açıklandı. Bu rakamın geçen yılki miktarın iki katı olduğu da bildirildi.

Millet Partisi'nden Ata'ya saygısızlık

16 mayıs - Ankara'da toplanan Millet Partisi Genel Kongresi'nde, delegelerin topluca Atatürk'ün kabrini ziyarete gitmesinin önerilmesi olaylara neden oldu. Yapılan teklif üzerine bu konuda konuşan Millet Partisi Bolu delegesi Haydar Seçkin, « Çelenk koyma, heykel yapma ananelerimize aykırıdır. Atatürk, Babatürk gibi ayrılıklara gerek yoktur » dedi.

Parti başkanının, « Atatürk'ün kabrine çelenk koymayı arzu edenler el kaldırsın » sözü üzerine ancak 30 kadar elin kalktığı görüldü. Bu arada ön sıradan bir delegenin, « O putperesttir. Ona mı çelenk koyacağız! » diye bağırdı.

Olay yurt çapında çeşitli gençlik teşkilatları tarafından şiddetle kınandı.

Nihal Atsız'a soruşturma

10 mayıs - Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Türk Milliyetçiler Derneği'nin Ankara Atatürk Lisesi Konferans Salonu'nda düzenlemiş olduğu bir toplantıda ırkçı konuşmalar yapan İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nin edebiyat öğretmenlerinden Nihal Atsız hakkında soruşturma başlattı.

Nihal Atsız konuşmasında, « Hitler, Çekoslovakya'yı işgal ederken, Almanya'nın ilk imparatorlarının Çekoslovakya'nın başkenti Prag'da oturmuş olduklarını, bu nedenle Çekoslovakya'nın onlara ait olduğunu söylemiştir. Bizim de ilk hükümdarlarımız Tebriz'de, Horasan'da oturdular. O halde bizim sultanlarımızın hüküm sürdüğü eski ülkeler de bizim olmalıdır. Bunu istemek bizim hakkımızdır » demişti.

Nihal Atsız.

İstanbul'da eroin ticareti yaygınlaştı

5 mayıs - Eroin imalatı, ticareti ve kullanımının giderek arttığı bildirildi. Bu nedenle İstanbul'da, Tahtakale ve Tophane gibi merkezlerde polisiye önlemler artırıldı. « Beyaz zehir » imalinde Türkiye'nin, dünyada ön sırayı aldığı bildirildi.

İnönü için bayrak çekti, emekli edildi

27 mayıs - Karadeniz dönüşünde yolcuları arasında İnönü de bulunan, Denizcilik Bankası'na ait Tan vapurunun Kaptanı Zeki Görkey emekli edildi. Banka yöneticileri Kaptan'ın emeklilik nedeni gizlidir derken, bazı çevreler Görkey'in gemiye İnönü için bayrak çekmesi nedeniyle emekli edildiğini ileri sürdüler.

Asma köprü profesörü geldi

13 mayıs - İstanbul'da yapılacak asma köprü için projeler hazırlayan Berlin Teknik Üniversitesi profesörlerinden F. Dischinger, bir dizi konferans vermek üzere İstanbul'a geldi.

Başbakan Menderes ve Dışişleri Bakanı Köprülü, Yunanistan ziyaretinden dönüşlerinde halk tarafından coşkuyla karşılandılar.

1952

Haziran

3. NATO'nun eski başkomutanı General Eisenhower askerlikten ayrıldı.
6. Kore Türk Birliği Komutan Yardımcısı Albay Nuri Pamir şehit oldu.
8. Yunanistan Kralı Paulos ve Kraliçe Frederika Türkiye'de. ☞
8. Üçüncü Kore değiştirme birliği hareket etti.
13. Fikir İşçileri Kanunu Meclis'te ivedilikle kabul edildi.
13. Buğdaya 1,2, diğer tahıllara 2 kuruş zam yapıldı.
14. DP Meclis grubunun başkanı Refik Şevket İnce istifa etti. ☞
15. Yunanistan Kral ve Kraliçesi Türkiye'den ayrıldı. ☞
16. Almanya'nın savaş sonrası ilk Türkiye büyükelçisi geldi.
17. Türkiye Sosyalist Partisi Genel Merkezi basıldı, üyeler tutuklandı. ☞
17. Refik Şevket İnce DP'den istifa etti. ☞
18. Atlantik Okyanusu'nu geçecek olan Rüyam kotrası ABD'den yola çıktı. ☞
18. Meclis, ara seçimin yapılmamasına karar verdi.
19. CHP, « Muhalefet Yok Edilmek İsteniyor » adlı bir broşür yayımladı. ☞
19. Türkiye'deki petrol kuyularından günde 600 ton ham petrol çıkarılıyor.
20. Hükûmetin göstereceği yerde görev yapmak istemeyen doktor, diş hekimi ve eczacılar bir daha resmî görev alamayacak.
21. Yunanistan'la anlaşma yapıldı; okul kitaplarından iki ülke aleyhine bölümler çıkarılacak.
26. Yunanistan Gümülcine'de, Celal Bayar adına okul yapılıyor.
27. Üçler Konferansı Londra'da toplandı; Kore için daha sıkı işbirliği kararı alındı.
28. Kore'de hava ve kara savaşı şiddetlendi.
30. Yunanistan'daki Batı Trakya okullarına Türk öğretmenler gönderiliyor.
30. 10 milyon liralık kaçakçılık olayı ortaya çıkarıldı.

Yunanistan Kralı Paulos ve Kraliçe Frederika Türkiye'de

Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Ankara'da şereflerine verilen davette Yunanistan Kralı Paulos ve Kraliçe Frederika'yla sohbet ederken.

15 haziran - Türkiye'ye resmî bir ziyarette bulunan Yunanistan Kralı Paulos ve Kraliçe Frederika ülkemizden ayrıldılar.
8 haziranda başlayan ziyaretleri sırasında Türk halkından çok büyük bir ilgi gören Yunanistan Kral ve Kraliçesi, Ankara'daki hava muhalefeti nedeniyle ertelenmiş olan ve ancak 12 haziranda yapılan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı gösterilerine de katılma fırsatı buldular.

13 haziranda, ziyaretlerinin altıncı gününde Ankara'dan İstanbul'a geçen konuk Kral ve ve Kraliçe burada görkemli bir törenle karşılandılar. İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı'nda konuk edilen Kral Paulos ve Kraliçe Frederika, « Bizim hem Türkiye'nin yöneticilerinden hem de Türk halkından görmüş olduğumuz bu sıcak ilgi, iki ülkenin birbirine ne kadar yakınlaştığının önemli bir göstergesidir » dediler.

Yunanistan Kralı Paulos ve Başbakan Adnan Menderes, yabancı misafirler şerefine verilen davette, Türkiye Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü (soldan birinci) ve Yunanistan'ın Atina Büyükelçisi'yle (soldan ikinci) sohbet ederken.

Siyasetle uğraşan memurlar

2 haziran - İstanbul İl Genel Meclisi, haziran dönemi toplantılarından ilkini saat 15.00'te Ferzan Araç'ın başkanlığında yaptı. Toplantıda Meclis Başkanlığı'na, bazı belediye memurlarının siyasetle uğraştıklarının tespit edildiğini bildiren bir takrir sunuldu ve makamın bu meseleyle ilgili aldığı tedbirler olup olmadığı soruldu. Bunun üzerine İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay şunları söyledi: « Memurin Kanunu'nun 9. maddesi gayet sarihtir. Buna rağmen siyasetle uğraşan memur olup olmadığını elbette tahkik ettireceğim. Siyasetle uğraştığı tespit edilen belediye memurları, kanuna göre tecziye edileceklerdir. »

Türkiye Sosyalist Partisi'ne baskın; 14 üye tutuklandı

17 haziran - Türkiye Sosyalist Partisi'nin yönetici ve üyeleri, ülkede komünizmi yaymak amacıyla çeşitli faaliyetlerde bulundukları gerekçesiyle yakalanarak mahkemeye sevk edildiler. Ayrıca, 1950 yılında Esat Adil Müstecaplıoğlu tarafından kurulmuş olan partinin, Kore'ye asker gönderilmesine karşı çıktığı ve bölücülük yaptığı da ileri sürülüyor. Partinin tutuklanan 14 üyesi savcının iddialarını reddettiler.

Millî Emlak'a ait arsalar dar gelirlilere satılacak

15 haziran - İstanbul il sınırları içinde bulunan, Millî Emlak'a ait toplam 2 milyon metrekare arsa, çok düşük bir bedelle dar gelirli vatandaşlara dağıtılmak üzere İstanbul Belediyesi'ne devredildi. Belediye arsaları parselleyerek satacak. Ancak hemen de tamamı şehrin uzak semtlerinde bulunan bu arsaların, düşünüldüğünün aksine halk tarafından rağbet görmeyeceği ve amelî bir fayda getirmeyeceği belirtildi.

Demokrat Parti Meclis grubunun başkanı Refik Şevket İnce.

Refik Şevket İnce'nin istifası Demokrat Parti Meclis grubunu karıştırdı

17 haziran - Demokrat Parti Meclis grubu, « Hükûmet, partinin Meclis grubunun, her ne suretle olursa olsun kendisini müdafaa etmek zorunda olduğunu düşünüyor » diyerek 14 haziranda istifa eden Demokrat Parti Meclis grubu başkanı Refik Şevket İnce'nin bu görüşüne katılmadı. İstifa eden İnce ile Başbakan ve Demokrat Parti Genel Başkanı Adnan Menderes arasında DP Meclis grubunda sert tartışmalar oldu. Milletvekilleri, 17 haziranda partiden de istifa eden İnce'nin bu tutumuna katılmadıkları belirttiler.

Atatürk Kanunu ilk defa tatbik edildi

18 haziran - Bir süre evvel Kalecik Gölköy'deki okulda bulunan Atatürk büstünü kırıp bozmaksızın sadece kirletmiş olan, aynı köyün ahalisinden Cemalettin Benli'nin, Ankara 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam eden yargılanması sona erdi. Söz konusu kişinin suçu sabit görülerek yeni Atatürk Kanunu'na göre 10 ay ağır hapisle cezalandırılmasına karar verildi.

Kiralara yüzde 100 zam yapılacak

18 haziran - Adalet Komisyonu yaptığı toplantıda, Millî Korunma Kanunu'nun mesken olarak kullanılan binalara ait 30. maddesini ele alarak görüştü ve söz konusu madde yeni bir formüle bağlandı.
Kabul edilen yeni düzenlemeye göre, mesken kiralarına yüzde 100, işyeri olarak kullanılan binaların kiralarına ise yüzde 200 zam yapılması kararlaştırıldı.

Rüyam kotrası Asor Adaları'nda

30 haziran - 18 haziranda Amerika'dan Atlantik Okyanusu'na açılan armatör Haşim Mardin'e ait Rüyam kotrası, 1 850 mil yol kat ederek Asor Adaları'na yaklaştı.

Bayramda gazeteler yayımlanmayacak

20 haziran - Basında çalışanlarla işverenler arasındaki ilişkileri düzenleyen 5953 sayılı kanun yürürlüğe girdi. Kanuna göre Şeker Bayramı'nın ilk iki günü ve Kurban Bayramı'nın ilk üç günü gazeteler yayımlanmayacak. Bunun yerine gazeteciler cemiyetlerinin yayımlayacağı gazeteler çıkacak.

Muhalefet Yok Edilmek İsteniyor

19 haziran - Cumhuriyet Halk Partisi yönetimi, « Muhalefet Yok Edilmek İsteniyor » başlıklı bir broşür yayımladı.
Cumhuriyet Halk Partisi'nin zimmetindeki paralara ilişkin kanun teklifi ile, İçişleri Bakanlığı'nın böyle bir kanuna gerek olmadığını belirten oybirliğiyle alınmış kararına yer verilen broşürde, Halkevleri ile bunların eşya ve kütüphanelerinin Hazine'ye devredildiği ve böylece Demokrat Parti iktidarının Cumhuriyet Halk Partisi'ni, yani yasal muhalefeti susturmak için her yola başvuracağının anlaşıldığı ileri sürüldü.

1952

Temmuz

1. Genelkurmay Başkanı Nuri Yamut, NATO Güneydoğu Komutanı Amiral Carney'le görüşmek üzere Napoli'ye gitti.
3. Başbakan Menderes'in Londra gezisi ertelendi.
3. Eski Muharipler Federasyonu'nun kongresi İstanbul'da toplandı.
4. İngiliz Avam Kamarası'nda, Türkiye'den daha çok ithalat yapılması istendi.
4. Kıbrıs için Atina'da gösteri yapıldı.
5. Uluslararası Kadın Hukukçular Derneği'nin kongresi İstanbul'da toplandı.
5. Kıbrıs Türkleri, Yunanistan'la birleşmeye karşı çıktı. ☞
5. Ticaniler mahkemede olay çıkardı.
8. Meçhul kişiler İstanbul'da Rus Konsolosluğu'nun vitrin camlarını kırdılar.
10. Uluslararası Kadın Hukukçular Derneği başkanlığına Süreyya Ağaoğlu seçildi.
11. Helsinki Olimpiyatları'na katılacak Türk sporcular gitti.
14. Veba salgını dolayısıyla hacca gidiş yasaklandı.
17. İran'da Musaddık'ın yerine Ahmed Gavam başbakanlığa getirildi.
19. XV. Olimpiyat Oyunları Helsinki'de başladı.
21. İran'da Musaddık, protesto gösterileri sonucu yeniden başbakanlığa getirildi.
23. Mısır'da General Necib hükûmet darbesi yaptı.
23. Helsinki Olimpiyatları'nda, 52 kiloda Hasan Gemici ve 62 kiloda Bayram Şit serbest güreşte şampiyon olarak altın madalya kazandılar. 87 kilodaysa Adil Atan bronz madalya elde etti.
24. Çankırı köylerinde selden 20 kişi boğuldu.
26. Tahtını bırakan Mısır Kralı Faruk, ülkeden ayrıldı. ☞
27. Arjantin Cumhurbaşkanı Juan Peron'un eşi Evita Peron öldü.
30. Rüyam kotrası İstanbul'da. ☞
31. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) Ankara'da kuruldu. ☞

İnönü Parti Meclisi toplantısında, Genel Sekreter Gülek ve Faik Ahmet Barutçu'yla.

CHP: Muhalefetsiz rejim isteniyor

30 temmuz - CHP Parti Meclisi'nin toplantıları sona erdi. CHP, parti meclisi toplantısı sonrası bir bildiri yayımladı. Bildiride, alınan kararlar şöyle açıklandı:

1. İktidarın CHP'yi borçlandırma tertipleri, muhalefetten kurtularak muhalefetsiz bir rejim kurmak yolunda takibine koyulduğu politikanın merhalelerinden biridir.
2. Anayasa ve genel hukuk prensipleri çerçevesinde ve yüksek Türk mahkemeleri önünde Cumhuriyet Halk Partisi'nin verilmeyecek hiçbir hesabı yoktur.
3. Partimiz ve muhalefetin hayatına tevcih edilmiş olan bu tertipler karşısında CHP olarak, Anayasa teminatı içinde sonuna kadar mücadele etmek ve bu yoldan da demokrasimizi korumak azmindeyiz.

CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek bildiri hakkında yaptığı açıklamada, « İktidar muhalefetsiz rejim istiyor » dedi. CHP Trabzon Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Faik Ahmet Barutçu da, *Ulus* gazetesinde yayımlanan « Çukur » ve « Uçurum » başlıklı makalelerinde « Demokrasilerde azınlığın haklarını çiğnemeye hiçbir iktidar heves edemez » diye yazdı.

Türk-İş kuruldu

31 temmuz - Türkiye'nin ilk işçi sendikaları konfederasyonu olan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) Ankara'da kuruldu. Türk-İş'in bünyesinde Ankara İşçi Sendikaları Federasyonu, Adana-Çukurova İşçi Sendikaları Birliği, Eskişehir-Sakarya Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonu, Bursa İşçi Sendikaları Birliği, Türkiye Otel, Lokanta ve Eğlence Yerleri Sendikaları Federasyonu (Toleyis), Türkiye Tekstil ve Örme Sanayii İşçileri Sendikaları Federasyonu (Teksif) yer alıyor.

Konfederasyonun kuruluş çalışmaları 17 şubat 1952'de toplanan Teksif Kongresi'nde başladı. Bu kongrede bir işçi sendikaları konfederasyonu kurulması kararı alındı ve hazırlık çalışmalarını yürütme görevi Teksif'in İstanbul şubesine verildi. 6 nisanda Bursa'da bir araya gelen kurucu örgütlerin temsilcileri, Ömer Akçakanat (başkan), Şaban Yıldız (genel sekreter), Seyfi Demirsoy (sayman), Mehmet Inhanlı (denetçi) ve Adil Boğakaptan'dan oluşan beş kişilik bir geçici yürütme kurulu seçti. Resmî kuruluşunu tamamlayan Türk-İş'in, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na katılması bekleniyor.

Ayasofya ve Yunan oyunu

9 temmuz - Atina'da yayımlanan *Akropolis* gazetesi aklın kabul edemeyeceği bir küstahlığa cüret ederek, Türk-Yunan dostluğunun gelişmesi adına Ayasofya'nın kiliseye dönüştürülmesini istedi.

İstanbul'da yaşayan Rum vatandaşlar, « Bu yazı iki ülke arasındaki dostluğu zedelemek için yayımlanmıştır » dediler. 15 gün önce yayımlanan bu yazı üzerine Yunanistan Büyükelçisi, Türk Dışişleri Bakanlığı'na giderek üzüntülerini bildirdi.

İhracatçıya yapılacak kolaylıklar

30 temmuz - Ekonomi Bakanlığı bir bildiri yayımladı. Bildiride, ihracat işlerine ait bütün muamelelerde azamî sürat ve kolaylığın temini için bakanlıkça gereken kararların alındığı bildirildi. Bu konuda Bölge Ekonomi ve Ticaret müdürlüklerine de gerekli tebligat yapıldığı bildirildi.

Çarşaf ve peçeyle mücadele

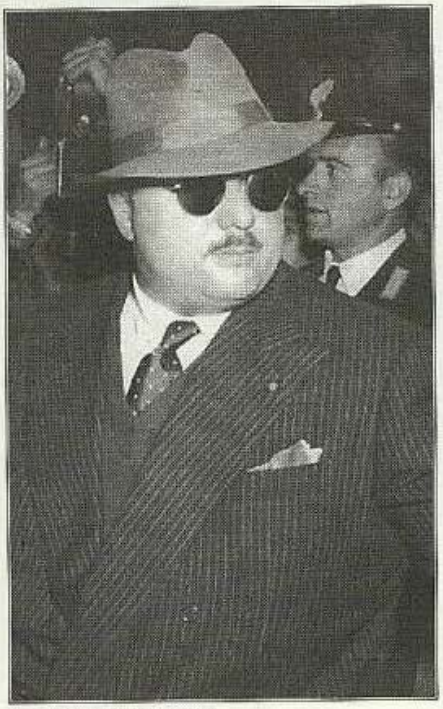
19 temmuz - Bazı bölgelerde kadınların çarşaf giyip çifte peçe takmaları üzerine Türk Kadınlar Birliği harekete geçti. Birlik üyesi iki avukat hanım, Kahramanmaraş ve Erzincan bölgelerine gitti. Başkan Mualla Anıl da Samsun ve Trabzon'a gidecek.

Boğaziçi Lisesi kapanıyor

7 temmuz - 1921'de Sandalcı Kardeşler tarafından kurulan İstanbul'daki eski Feyziati, yeni Boğaziçi Lisesi'nin ekonomik zorluklar ve Millî Eğitim Bakanlığı'yla olan anlaşmazlık sonucu kapatılacağı açıklandı. Böylece okula bağlı 30 ve dışardan ders vermeye gelen bir o kadar öğretmen mağdur olacak.

Kıbrıslı Türklerin itirazları

5 temmuz - Yunanistan'ın başkenti Atina'da 4 temmuzda, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için Yunan Ortodoks Kilisesi'nin öncülüğü ve İşçi Federasyonu'nun katılımıyla yapılan mitingi, ertesi gün Kıbrıslı Rumların yaptığı gösterilerin izlemesi üzerine, adada yaşayan Türkler harekete geçtiler. Kıbrıs Türkleri, İngiltere Sömürgeler Bakanı Oliver Lyttelton'a bir telgraf çekerek, Kıbrıs ile Yunanistan'ın birleşmesine her zamankinden daha fazla karşı olduklarını bildirdiler.

Kral Faruk Napoli'de.

Ekonomi Bakanı: Piyasada istikrar sağlanacak

8 temmuz - Ekonomi Bakanı Enver Güreli, piyasada istikrarın sağlanacağını açıkladı. Bakan Güreli, « 6 ay sonra rejim değişmeyecektir. İlan edeceğimiz dış ticaret rejimimiz önümüzdeki bir yıl süreyle asla tadil edilmeyecektir » dedi.

Rüyam kotrası İstanbul'da

30 temmuz - Amerika'dan Atlantik Okyanusu'na açılan armatör Haşim Mardin'e ait Rüyam kotrası, 17 gün 22 saat 50 dakika yol aldıktan sonra İstanbul Florya Plajı önlerine gelerek demirledi. Kotra mürettebatı, yaz dönemi çalışmaları nedeniyle İstanbul'da bulunan Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı, Florya'daki Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde ziyaret etti; Cumhurbaşkanı Bayar, kotra mürettebatına bir kupa verdi.

İTÜ televizyon kurdu

4 temmuz - İstanbul Teknik Üniversitesi, Taşkışla'da bir televizyon istasyonu kurdu. Kullanılan birçok aletin üniversitede yapıldığı bu istasyon 60 000-70 000 lira gibi düşük bir fiyata mal oldu. 40 km2'lik bir alana yayın yapacak olan televizyonun yayınlarından, ellerinde alıcı bulunmaması nedeniyle halkın yararlanma imkânı olmayacak.

Mısır Kralı Faruk tahtını bırakmak zorunda kaldı

26 temmuz - Hüküm sürdüğü dönemde masallardaki hükümdarların hayatını yaşayan Mısır Kralı Faruk, ülkesini terkederek özel yatıyla Napoli'ye gitti. Sabık Kral, 1 milyon 400 bin sterlin harcayarak İtalya'da yeni baştan onartıp donattığı yatından Napoli limanına çıkarken ağladı.

Mısır'da 23 temmuzda General Necib bir hükûmet darbesi yapmış ve kendisini başkomutan ilan etmişti. 1948'de yeni kurulan İsrail devletine karşı alınan yenilgiden Kral Faruk'u sorumlu tutan ve Mısır'daki otorite boşluğundan yararlanarak gelişen, Nâsır'ın önderliğindeki milliyetçi Hür Subaylar Hareketi'nin güvenini kazanmış bir asker olduğu bilinen General Necib, aynı gün tahttan feragat eden Faruk'un yerine altı aylık oğlu II. Fuad'ı tahta geçirdi. Bundan sonra da yolsuzluk ve rüşvet işine karışan birçok kişiyi tutuklattırdı ve « paşa » unvanını kaldırdı.

İngiltere de, Süveyş Kanalı'nı korumak için bu bölgeye yeniden askerî birlik gönderdi.

Arjantin Cumhurbaşkanı Juan Peron'un eşi Evita Peron, 27 temmuzda öldü.

Ayin yapan Nakşîler yakalandı

15 temmuz - Bolu İli'nin Gerede İlçesi'nde, polise yapılan ihbar üzerine bir eve düzenlenen baskında, 3'ü kadın 7 Nakşî ayin yaparken suçüstü yakalandı. Evdeki aramalarda Nakşibendî tarikatının tarihine ve şeyhleri Süleyman Efendi ile Malatyalı İsmail Hakkı'nın hayatlarına ait kitaplar bulundu. Tarikat üyelerinin aslında 50 kişiye yakın olduğu, bunlardan bir kısmının İstanbul'da bulunduğu bildirildi. Mahkemeye çıkarılan tarikat üyeleri topluca tutuklandı.

General Necib.

1952

Ağustos

1. Aydın Milletvekili Ethem Menderes İçişleri bakanı oldu.
3. 19 temmuzda başlayan Helsinki Olimpiyatları sona erdi.
6. Yeni Hâkimler Kanunu hazırlandı.
6. Cumhurbaşkanı Bayar ve Başbakan Menderes, ABD 6. Filosu'nun tatbikatını izlemek üzere Ege'ye hareket ettiler.
7. 1 762 gazimiz Kore'den döndü.
10. Ürdün Kralı Tallal tahtından feragat etti; yerine oğlu Prens Hüseyin geçti.
11. Zonguldak Çatalağzı Elektrik Santralı İstanbul'a bağlandı.
12. Nuri Demirağ, kurucusu olduğu Millî Kalkınma Partisi'nden ihraç edildi. ☞
14. ABD Ordu Bakanı, Ankara'ya geldi.
15. Nuh'un gemisini arayan Fransız heyet Ağrı Dağı'nın zirvesine vardı, ancak hiçbir iz bulamadı.
16. Türk-Yunan ortak deniz tatbikatı Ege'de başladı. ☞
16. Cumhurbaşkanı Bayar, ABD Ordu bakanıyla görüştü.
18. İzmir, NATO'nun güneydoğu karargâhı oldu. ☞
19. Günseli Başar Avrupa güzellik kraliçesi seçildi. ☞
22. Hava Yedek Subay Okulu'na ilk defa öğrenci alınıyor.
25. Sivas'ta tren otobüse çarptı; 6 ölü, 10 yaralı var.
26. Toptan eşya fiyatları yüzde 3 arttı.
27. İzmit Kâğıt Fabrikası'nda ambalaj kâğıdı üretecek makineler hizmete girdi.
28. İzmir'de bir tütün deposu yandı; 18 kadın işçi öldü.
28. Yeni imzalanan Türkiye-Fransa Ticaret Antlaşması, Fransa'ya ihracatımızı 3 misli artıracak.
30. Erzurum'da Aziziye Abidesi törenle açıldı.
30. Ankara'da Kriminoloji Enstitüsü kuruldu.
31. Et ve Balık Kurumu çalışmaya başladı.

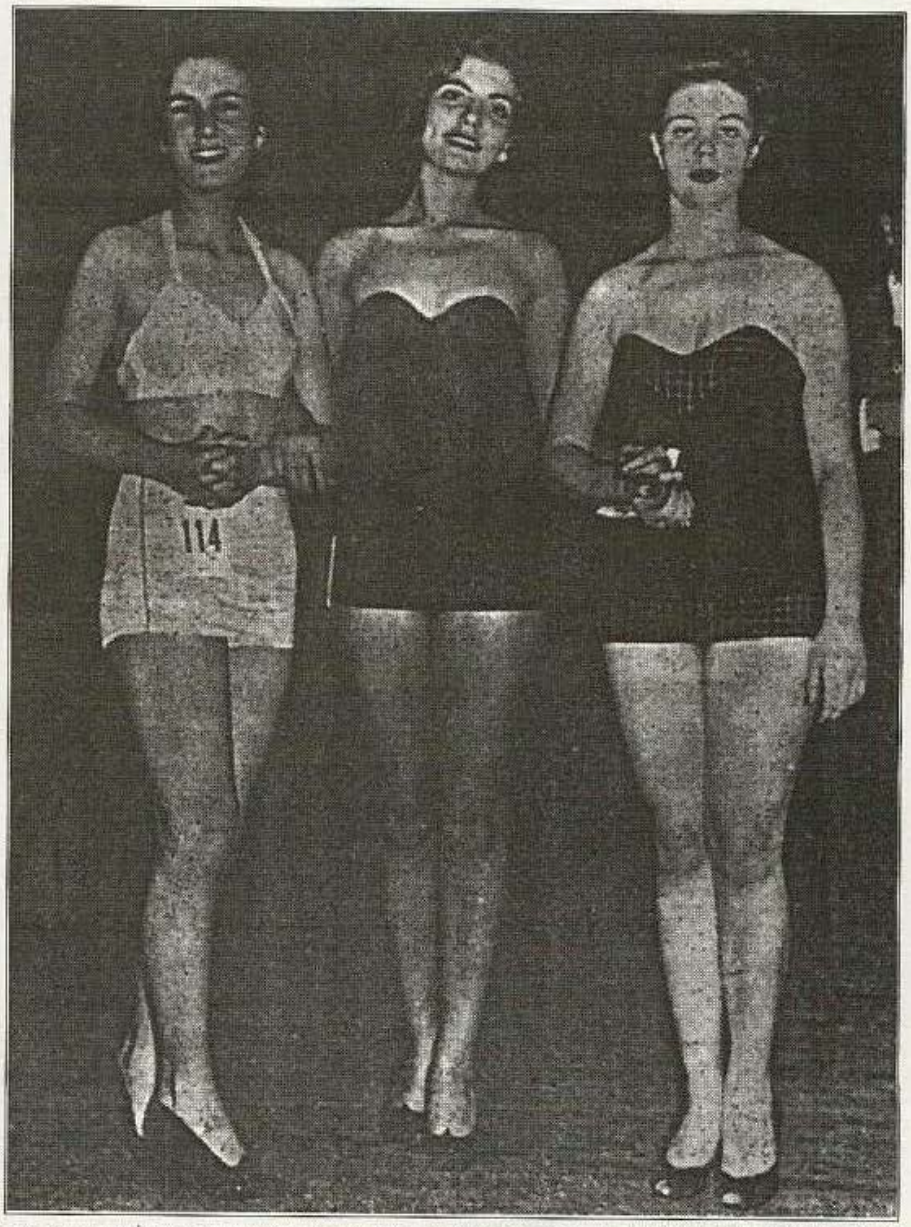
Nuri Demirağ, kendi kurduğu Millî Kalkınma Partisi'nden ihraç edildi

12 ağustos - Millî Kalkınma Partisi Kongre Başkanı Cemal Dümen imzalı bir yazıda, Nuri Demirağ'ın kurucusu olduğu partiden ihraç edildiği bildirildi.

Buna karşılık Nuri Demirağ, konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, « O kişi daha önce partiden ihraç edilmiştir. O nedenle onun aldığı bu kararın önemi yoktur » dedi.

Türkiye güzeli Günseli Başar, Avrupa güzellik kraliçesi seçildi

19 ağustos - Napoli'de yapılan yarışmada Türk güzeli Günseli Başar, Avrupa güzellik kraliçesi seçildi. Bir Türk kızının Avrupa güzellik kraliçesi seçilmesi yurtta büyük sevinç yarattı. Başar, ilerde ne yapmayı düşündüğünü soran gazetecilere, « Güzel Sanatlar Akademisi'nde yarım kalan öğrenimimi bitirmek düşüncesindeyim » dedi.

19 ağustosta İtalya'da yapılan yarışmada Avrupa güzeli seçilen 1951 Türkiye Güzeli Günseli Başar, sağında Türkiye ikinci güzeli İffet Seçal ve solunda yarışmanın üçüncüsü Hilmiye Sülün ile 13 ekim 1951'de Türkiye güzeli seçildiği gece.

İstanbul'a yeni otobüsler geldi, dolmuşların kaldırılması istendi

15 ağustos - İstanbul Belediyesi'nin Almanya'ya sipariş etmiş olduğu 50 tane otobüsten 30'u geldi, geriye kalan 20 otobüsünde pek yakında geleceği bildirildi.

Bunun üzerine İstanbul Otobüs İdaresi, İstanbul Belediyesi'ne başvurarak, yeni gelen araçların da ilave olmasıyla otobüslerin İstanbul halkının toplu taşıma ihtiyacını karşılamak için yeterli hale geldiğini bildirerek, bu nedenle artık dolmuşçuluğun yasaklanmasını istedi.

Dolmuşların kaldırılmasıyla İstanbul Otobüs İdaresi'nin, yaklaşık 1 milyon Türk lirası ek gelir sağlamayı umduğu bildiriliyor.

İstanbul'da hizmet verecek olan yeni otobüslerden biri.

Helsinki Olimpiyat Oyunları'nda 5 000 m finali: Emil Zatopek'in arkasında Fransız atlet Alain Mimoun ve Batı Alman Helbert Schade, düşen atlet ise Chataway. 5 000 m'den sonra 10 000 m'de de Olimpiyat rekoru kıran ve maratonda dünyanın en iyi derecesini yapan Emil Zatopek, üç altın madalya elde ederek « Çek Lokomotifi » adıyla tarihe geçiyor.

1952

Sadeyağ krizi ve Yunanlılar

4 ağustos - Son anlaşmalarla Türkiye'ye ziyarete gelen Yunanlılara dönüşlerinde yanlarında 100 liralık mal götürme izni verilmesi, İstanbul'da yağ fiyatlarının artmasına neden oldu. Yunanlılar genellikle dönerken çeşitli gıda maddeleri götürmeyi tercih etmekte ve bunların başında da yağ gelmektedir. Ülkemize gelen hemen her Yunanlının ülkesine en az 5 kg yağ götürdüğü ve bu nedenle 3,5-4 liradan satılması gereken sade yağın kilosunun İstanbul'da 8-10 liraya kadar yükseldiği bildiriliyor.

Türk-Yunan ortak deniz tatbikatı

23 ağustos - Ege'de 16 ağustosta başlayan Türk-Yunan ortak deniz tatbikatına iki gün katıldıktan sonra uçakla Selanik'e geçen Türk Deniz Kuvvetleri Komutanı Koramiral Sadık Altıncan, Yunanlı gazetecilere yaptığı açıklamada, « Dostuz, dostluğumuz kuvvetlidir, memleketlerimizin ve bütün dünyanın barış içinde yaşamasını istiyoruz » dedi.
Tatbikat sonrası Selanik limanını ziyaret eden Türk savaş gemileri Yunan halkı tarafından büyük sevgi gösterileriyle karşılandı. Koramiral Sadık Altıncan daha sonra Atina'da Yunanistan Başbakanı Plastiras tarafından kabul edildi.

Koramiral Sadık Altıncan.

İzmir, NATO'nun güneydoğu karargâhı oldu

18 ağustos - Güneydoğu Avrupa NATO Müttefik Kara Kuvvetleri Genel Karargâhı'nın İzmir'de kurulacağı resmen açıklandı. NATO Başkomutanı General Ridgway, vermiş olduğu kararı resmî bir tebliğle açıkladı.

Trafikte korkunç bilanço

17 ağustos - 1952 yılının ilk altı ayında trafik kazalarında ölenlerin sayısının 440 kişiyi bulduğu bildirildi. Emniyet Genel Müdürü Kemal Aygün, büyük can kaybına neden olan kazaları önlemek için İstanbul-Ankara arasında hız kontrolu yapılacağını, bunun için de dört adet cip alındığını açıkladı.

103 sanayiciye kredi verildi

28 ağustos - Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası'nın 103 sınaî teşebbüse 48 milyon lira kredi verdiği açıklandı. Bankaya kredi talebiyle toplam 900 kişinin başvuruda bulunduğu bildirildi. Ülkedeki yün mensucat tesisleri ihtiyaca yeterli görüldüğünden, bu alan için kredi talebinde bulunanların istekleri karşılanmadı.

Kürekçilerimizin büyük başarısı

19 ağustos - Almanya'nın Frankfurt şehrinde yapılan Uluslararası Kürek Yarışmaları'nda Türk Millî Kürek Takımı üç birincilik, iki ikincilik elde ederek büyük bir zafer kazandı.
İlk gün tek çiftede Fenerbahçe Kulübü'nden Tonguç Türsan, çift kıdemlilerde 400 m üzerinden yapılan yarışta Fenerbahçe'den Ahmet Yavaşoğlu ile Galatasaray'dan Petro Fanaryotis ikilisi birinciliği elde ettiler. İkinci gün yapılan müsabakalarda da iki çifte kıdemlide Fenerbahçe'den Tonguç Türsan ve Adem Çavdar ikilisi birinci oldular.

Çarşaf ve şeffaf mayoyla savaş

5 ağustos - Türk Kadınlar Birliği İstanbul Şubesi, sokaklarda sık sık rastlanan çarşaflı kadın ve İstanbul'un çeşitli plajlarında görülen « şeffaf mayo, bikini mayo » konularında bir bildiri yayımladı.
Bildiride, nereden geldiği bilinmeyen bir etkiyle Türk kadınına bu kara damganın vurulmasını önlemek için Türk aydınlarının halkı bilgilendirmesi istendi.

Taksitle otomobil

27 ağustos - Bayındırlık Bakanlığı, Bakanlık ve Karayolları Genel Müdürlüğü çalışanlarına taksitle otomobil satacak. Fiyatları bakımından 3 gruba ayrılan otomobillerin en ucuzu 5 400, en pahalısı 10 885 lira değerinde. Ucuz araba alanların ayda 180, pahalı araba alanların 325 lira ödeyecekleri bildirildi.

Eylül

2. 404 000 kişi hacı oldu.
2. Uludağ'da volfram madeni damarı bulundu.
3. ABD kuru incir ithali gümrük resmini artırdı.
5. NATO Başkomutanı General Ridgway Ankara'ya geldi.
6. İstanbul Boğazı'nda İtalyan ve Romen şilepleri çarpıştı.
7. Türk-İş 1. Kongresi İzmir'de toplandı.
7. Mısır'da General Necib yönetimi iki eski başbakan ve yüzlerce kişiyi tutukladı.
10. Dış ticaretimiz 380 milyon lira açık verdi.
12. Kore Türk Birliği Komutanı Tuğgeneral Namık Argüç yurda döndü.
12. Bir askerî uçağımız Eskişehir'de kamyonete çarptı; 10 kişi öldü.
12. Adapazarı'nda yapılacak şeker fabrikasının temeli atıldı.
13. NATO'nun yüksek komutanları 1. Ordu'nun tatbikatına katıldı.
16. NATO Başkomutan Yardımcısı İngiliz Mareşal Montgomery, Türkiye'ye geldi.
18. Lübnan'da askerî darbe; General Fuad Şahap yönetime el koydu.
18. Kore Türk Birliği'ne Kore Cumhurbaşkanlığı Mümtaz Birlik Nişanı verildi.
20. Uluslararası Kalkınma Bankası Türkiye'ye 150 milyon lira yardım yaptı.
21. NATO Başkomutan Yardımcısı Mareşal Montgomery 3. Ordu tatbikatını izledi.
22. Amerikan Hava Bakanı Finetter Türkiye'ye geldi.
24. Bir Yugoslav askerî heyeti Türkiye'ye geldi.
26. Yazar Falih Rıfkı Atay, bir yazısından dolayı yargılandığı mahkemede üçüncü defa beraat etti.
27. Yassıada'da kurulan modern askerî tesisler, Deniz Topçu ve Harekât okulları açıldı.
28. Kore'de müttefikler yanlışlıkla Yunan birliklerini bombaladı.
30. Türkiye'nin NATO'ya 16 tümenlik kuvvet vereceği ileri sürüldü.

Bulgarlar bir erimizi kaçırdı

30 eylül - Bir hafta önce Kırklareli sınırından gizlice topraklarımıza girerek askerlerimize ateş açan Bulgarlar konusunda, Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi Çobanov Dışişleri Bakanlığı'na çağrılarak uyarılarda bulunuldu.
Bulgarlar 24 eylül gecesi saat 24.00 sıralarında Kırklareli sınırındaki Malkoç Köyü'nün 3 km kadar kuzeyinde devriye gezen üç erimize ateş açtılar. Sınırdan 180 m içeri giren Bulgarlar gizlendikleri yerde erlerimizi pusuya düşürdüler. Yaralı erlerden ikisini bırakıp birini kaçırdılar.
Olaydan sonra, hükûmetin sınır olaylarını önlemek için genel tedbirler alacağı açıklandı.

İthalat kısıtlanıyor

22 eylül - Dış ticaret açığının 380 milyon lira gibi büyük bir rakama ulaşması sonucu hükûmet, ithalatı kısıtlayıcı önlemler aldı. Ekonomi Bakanlığı, döviz stokunun azalması üzerine, bundan sonra yapılacak her türlü ithalatta « onay alınması » esasını getirdi. Ancak bu karar tepkilere yol açtı. İstanbul Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı, hükûmetin aldığı bu kararı eleştirdi ve « Bir gün liberasyona gidiyoruz, piyasa kendini ona göre ayarlıyor, birkaç ay geçmeden bundan vazgeçiyoruz. Olmaz böyle şey » dedi.

Gökay'a eleştiri yağmuru

29 eylül - Çıkmış olduğu bir Avrupa gezisi dönüşünde gazetecilere, « Bu yolculukta gezdiğim şehirlerin içerisinde en ucuz şehir İstanbul'dur » diyen İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, büyük eleştirilerle karşılaştı. Başta eski Vali ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar olmak üzere birçok kişi ve kurum, Gökay'ın bu demecine tepki gösterdi. Eleştiriler karşısında Gökay, « Biz konuşmasını bildiğimiz kadar susmasını da biliriz » diyerek basına demeç vermeme kararı aldı.

Amerika, kuru incir gümrük resmini yüzde 80 artırdı

3 eylül - Amerika Birleşik Devletleri hükûmetinin kuru incir gümrük resmini yüzde 80 oranında artırması üzerine ihracatçılar bu kararın geri alınması için hükûmetin girişimde bulunmasını istediler. Her ne kadar Türkiye ABD'ye pek az kuru incir satıyorsa da, Türk taçirlerinin Avrupa'ya sattıkları kuru incirlerin, daha sonra Avrupa ülkeleri tarafından Amerika'ya satılması nedeniyle karar Türk tüccarları etkiliyor.

Nuri Özsan.

İşsizlik sigortası gündemde

7 eylül - İzmir'deki Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu 1. Kongresi'ne gözlemci olarak katılan Çalışma Bakanı Nuri Özsan, ülkede sendika sayısının 239'u bulduğunu söyledi. Özsan, « İşsizlik sigortasının kurulması bizim için bir gayedir » dedi. Bakan Özsan, Samatya'da 500 yataklı bir işçi hastanesinin kurulması için çalışmaların hızlandırıldığını, Uluslararası Büro'dan istenen planlar gelir gelmez inşaata başlanacağını söyledi.

Hafta tatili uygulaması kontrolü

7 eylül - Dokuma ve Örme Sanayii Sendikası Mahmutpaşa Şubesi, Hafta Tatili Kanunu'na aykırı davranan müesseseler bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla, Eminönü ve Beyazıt dahilindeki sanayi bölgesini emniyet memurlarına kontrol ettirdi. Kontrol sonucu, 30'dan fazla işyerinin Hafta Tatili Kanunu'na aykırı hareket ettiği tespit edildi. Durum savcılığa bildirildi.

NATO üst düzey komuta heyeti, NATO Kuvvetleri Başkomutanı General Ridgwey'le birlikte.

NATO subayları Türkiye'de

13 eylül - 1. Ordu'nun modern silahlar kullanarak yaptığı dört günlük tatbikatı izleyen yüksek rütbeli NATO subayları, Türk ordusuna takdirlerini bildirdiler. Bu tatbikatı izlemek için Türkiye'ye gelen, Fransız, İngiliz, İtalyan ve Amerikalı subaylardan oluşan 64 kişilik heyetin içinde, NATO Güneydoğu Başkomutanı Amiral Carney ve NATO Hava Kuvvetleri Komutanı General Schlatter de bulunuyor.
1. Ordu'nun yaptığı tatbikata piyade kuvvetleri, zırhlı birlikler ve hava birlikleri katıldı.

Gemilerde yolcularla hayvanlar birbirinden ayrıldı

18 eylül - Denizcilik Bankası, Karadeniz'e sefer yapan gemilerle ilgili yeni kararlar aldı. Buna göre sürat postası olarak çalışan gemilere hayvan alımı yasaklandı. Hayvan nakliyatı aralık postalarında ve yolcuyla alakası olmayan ambarlarda yapılacak.

1952

Ekim

2. NATO Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral McCormik Türkiye'ye geldi.
2. Göçmen evlerinin kura çekimi yapıldı, tapular dağıtıldı. ☞
3. İstanbul'da yeni Sahaflar Çarşısı açıldı.
4. İstanbul Merdivenköy'de 30 Bektaşî ayin yaparken yakalandı.
4. Başbakan Menderes yeni bir seçime girmeye hazır olduklarını açıkladı.
5. Türkiye, ABD'den üç mayın döküme ve bir denizaltı onarım gemisi aldı.
5. İzmir'de konuşan CHP Genel Başkanı İnönü, « Tehlike görüyorum » dedi.
6. Donanmanın onarım limanı Gölcük işletmeye açıldı.
7. CHP Genel Başkanı İnönü Manisa'da konuşurken CHP'liler ile DP'liler kavga ettiler; CHP binası taşlandı.
7. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, askerî mahkemede beraat etti. ☞
8. Balıkesir'de DP'liler CHP'lilerle çatıştı; İnönü şehre girmekten vazgeçti. ☞
10. Türkiye Tütüncüler Federasyonu kuruldu.
11. İzmir Torbalı'da 2 otoray çarpıştı: 6 ölü, 26 yaralı.
13. Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü Londra'ya gitti.
13. ABD Deniz Bakanı Türkiye'de.
14. Türk-İngiliz görüşmeleri başladı; Menderes, Churchill'le görüştü. ☞
15. Başbakan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü, İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth tarafından kabul edildi. ☞
16. Ticaret Odası öğle tatilini kabul etti.
17. Ticaret ve Sanayi Odaları ile Ticaret Borsaları Birliği'nin ilk genel kurulları Ankara'da toplandı.
22. Çukurova'da deprem; 10 kişi öldü.
28. Denizcilik Bankası açıldı.
29. Hıfzıssıhha Enstitüsü İstanbul'da açıldı.

Balıkesir'de Halk Partililer ile Demokrat Partililer birbirlerine girdiler

8 ekim - Bir süredir yatışmış görünen partiler arası gerginlik İnönü'nün Balıkesir gezisiyle yeniden alevlendi. CHP'lilerin miting yapacağı alanda DP'liler de aynı saatte miting yapmak isteyince, taraflar arasında taşlı sopalı kavga çıktı, 7 kişi yaralandı. Daha önce, İnönü'nün Manisa'daki konuşmasından sonra da CHP binası taşlandı. CHP'liler olay çıkacağının güvenlik kuvvetlerine bildirilmesine rağmen önlem alınmadığını ileri sürdüler.
CHP konvoyu Balıkesir il sınırına geldiğinde Vali Nurettin Aynuksaya, İnönü'ye, gelmemesinin daha hayırlı olacağını söyledi. Bu sırada iki partinin taraftarları arasında çıkan kavga nedeniyle, İnönü şehre girmeyerek Bursa yoluyla İstanbul'a gitti
CHP Genel Kurulu yayımladığı bildiride, « yürüdüğü yoldan dönmeyeceğini » açıkladı ve tecavüzleri önlemeyen görevlilerin cezalandırılmasını istedi. DP Genel Kurulu'nda ise iç güveni sarsıcı faaliyetlerin önlenmesi için önlemler alınması gerektiği görüşü ağır bastı.

ABD hükûmeti, zamlı gümrük resmini yeniden görüşeceğini bildirdi

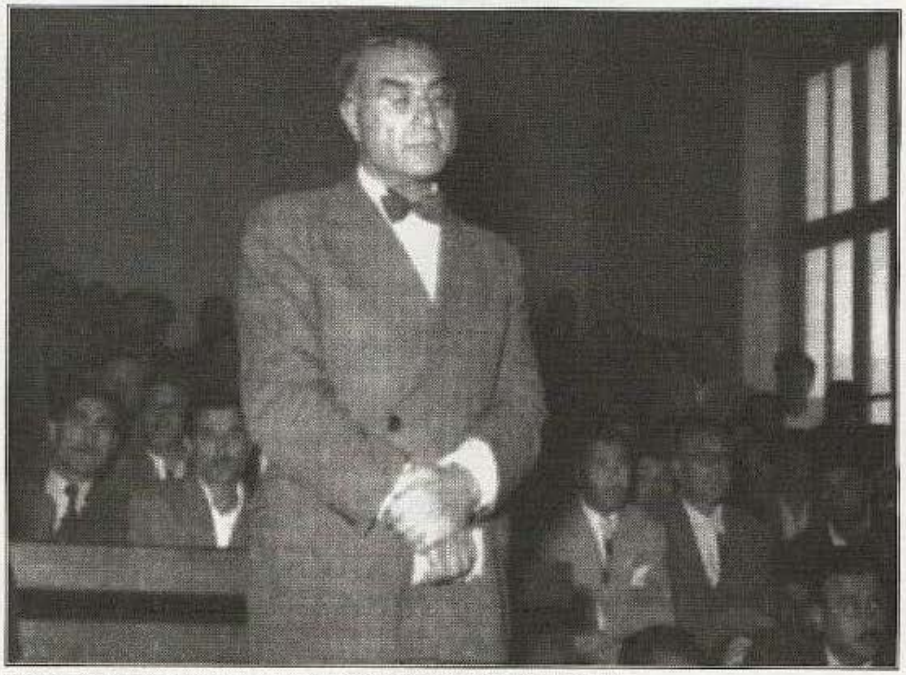
18 ekim - Amerika Birleşik Devletleri hükûmeti, 3 eylülde almış olduğu, kuru incirden alınan gümrük resminin yüzde 80 oranında artırılması kararını, gelen şikâyetler üzerine yeniden inceleyeceğini açıkladı. Bu karar, Avrupa'ya sattığımız kuru incirlerin daha sonra ABD'ye satılması nedeniyle Türk tüccarları da ilgilendiriyor.

Bir milletvekilinin dehşet uyandıran makalesi

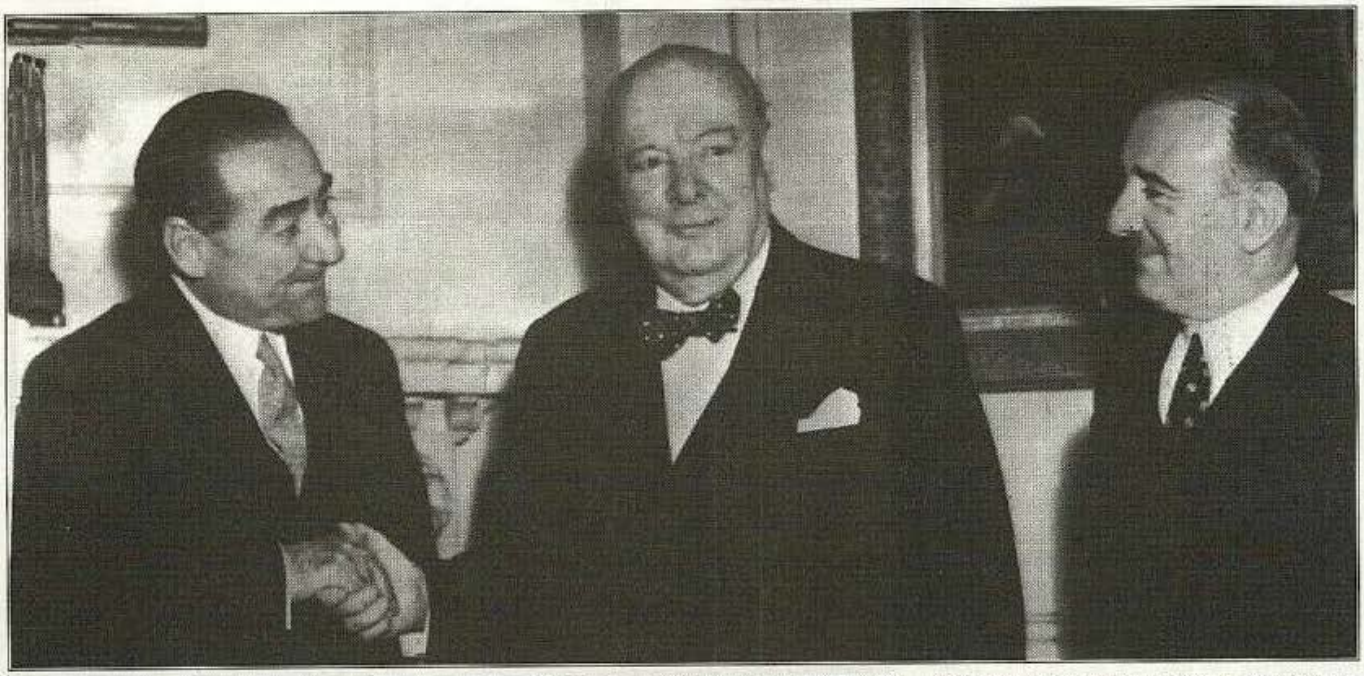
14 ekim - DP Samsun Milletvekili Hasan Fehmi Ustaoğlu'nun *Büyük Cihad* gazetesinde yayımlanan « Milletin Atatürk İnkılabına Medyun Bulunduğu İddiası Asla Doğru Değildir » başlıklı makalesi tepkilere neden oldu.
Ustaoğlu'nun görüşlerine DP milletvekilleri de karşı çıktılar ve kendisini istifaya davet ettiler. DP yayın organı *Zafer* gazetesi de, yazıyı « sefil bir yazı », sahibini de « yobaz » diye adlandırdı.

CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek beraat etti

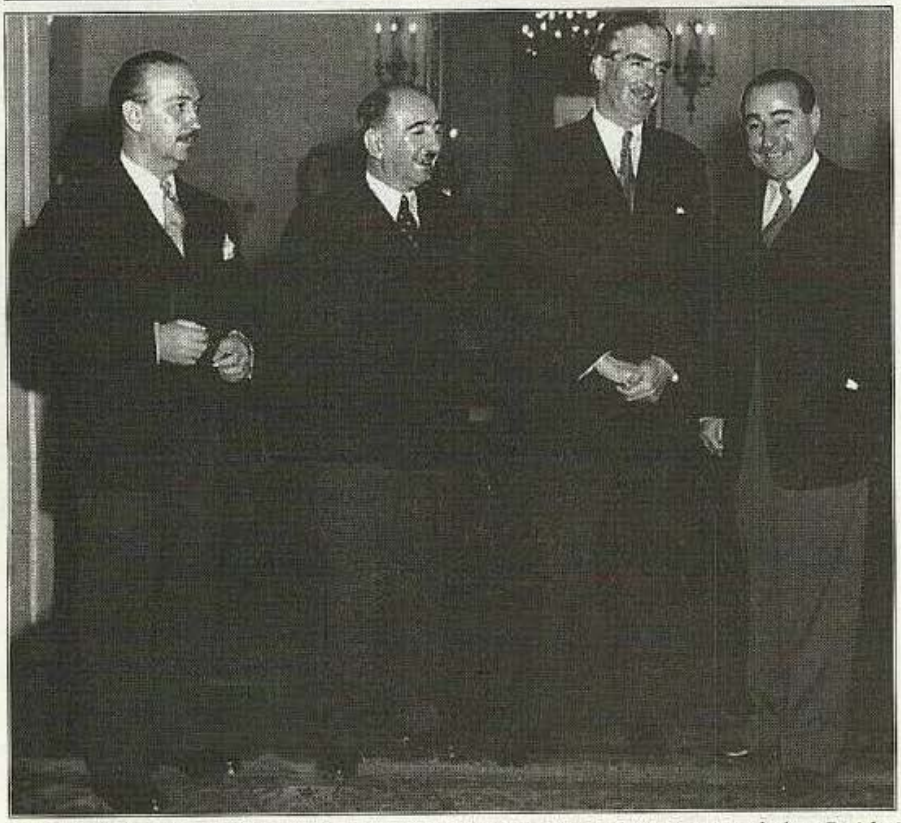
7 ekim - CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in, bir yıl önce ara seçimler sırasında kaleme aldığı « DP Milletvekillerine Açık Mektup » başlıklı bildiride, « ammenin telaş ve heyecanını mucip, halkın maneviyatını kırıcı mahiyette maksadı mahsus yayın » yaptığı gerekçesiyle yargılanmasına askerî mahkemede devam edildi. Ankara Garnizonu Mahkemesi duruşma sonunda Gülek'in beraatına karar verdi.

Kasım Gülek, Ankara Garnizonu Mahkemesi'ndeki duruşmada.

Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü, Londra'da şereflerine verilen davette İngiltere Başbakanı Winston Churchill ile birlikte.

Adnan Menderes, (soldan sağa) Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Cevat Açıkalın, Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü ve İngiltere Dışişleri Bakanı Anthony Eden'le birlikte.

Menderes ve Köprülü'nün Londra görüşmeleri

15 ekim - 13 ekimde, resmî bir ziyarette bulunmak amacıyla İngiltere'nin başkenti Londra'ya giden Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü, 14 ekimde İngiltere Başbakanı Winston Churchill ve Dışişleri Bakanı Anthony Eden'la görüşerek, Ortadoğu komutanlığı konusunda görüşlerini bildirdiler ve Türk-İngiliz ticarî ilişkilerini bir kere daha gözden geçirme fırsatı buldular. Türk devlet adamları, ertesi gün de İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth tarafından Buckingham Sarayı'nda kabul edildiler.

Türk heyeti ile yapılan görüşmeler sonrası bir açıklama yapan İngiltere Dışişleri Bakanı Eden, « Türk-İngiliz dostluğu bu temaslardan sonra daha da kuvvetlenmiştir » dedi.

Türk ve İngiliz heyetleri arasındaki görüşmeler tamamlandıktan sonra yayımlanan resmî bildiride, iki ülke arasında tam bir mutabakat sağlandığı açıklandı. Başbakan Adnan Menderes de gazetecilere, « Gezinin verimli sonuçları ilerde görülecektir » dedi.

Kore'deki kayıplar

11 ekim - BM Kuvvetleri içinde Kore Savaşı'na katılan Türk Birliği'nin 1950-1951 yıllarındaki kayıpları kamuoyuna açıklandı. Buna göre Türk Birliği subaylarından yüzde 6'sı, assubaylarından yüzde 3'ü, erlerinden de yüzde 5'i çarpışmalar sırasında şehit oldu.

Göçmen evleri

2 ekim - İstanbul'da, Rami Taşlıtarla'da göçmenler için yaptırılmış olan toplam 2 014 ev sahiplerine dağıtıldı. Noter huzurunda kura çekimi suretiyle yapılan dağıtıma İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay da katıldı.

Yurtlar yetersiz

3 ekim - Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı yurtlarda kalabilmek için bu yıl tam 15 000 öğrencinin başvurduğu bildirildi. Yetkililer bu sayının bir rekor olduğunu, yazık ki yurtların ancak 2 000 öğrenciyi barındıracak durumda olduğunu söylediler.

1952

Kasım

1. Millî Savunma Akademisi İstanbul'da törenle öğretime başladı.
2. Bulgaristan sınırında 4 saat süren çatışmalar oldu.
2. Millî Savunma Bakanı Hulusi Köymen istifa etti.
3. NATO Başkomutanı General Ridgway İstanbul'a geldi.
5. Cumhuriyetçi Parti adayı Dwight D. Eisenhower ABD başkanı seçildi. ☞
5. Çalışma Bakanı Nuri Özsan istifa etti.
7. Osman Şevki Çiçekdağ, Rüknettin Nasuhioğlu'nun yerine Adalet bakanı oldu.
10. CHP Meclis'e Balıkesir olaylarıyla ilgili bir önerge verdi.
10. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie istifa etti.
12. Ege sahillerinde 5 ülkenin katılımıyla bir çıkarma tatbikatı yapıldı.
16. Osmanlı Bankası'yla yeni anlaşma yapıldı; banka Türk mevzuatına uymayı kabul etti.
17. Yunanistan'da seçimi kazanan Başbakan Papagos göreve başladı.
17. İlk hidrojen bombası denemesi Pasifik'te yapıldı.
18. Takas doları 525 kuruşa yükseldi.
22. *Vatan* gazetesi başyazarı Ahmet Emin Yalman Malatya'da vuruldu. ☞
23. Bağdat'ta ordu yönetimi ele aldı; siyasî partiler kapatıldı.
27. Yunanistan'ı ziyaret eden Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Atina'da sevgi gösterileriyle karşılandı.
28. Menderes ile İnönü Meclis'te birbirlerine ağır suçlamalarda bulundular. ☞
28. Ahmet Emin Yalman'ı vuran Hüseyin Üzmez Elazığ'da yakalandı. ☞
30. 1953 bütçe tasarısı Meclis'e verildi; ordumuzun takviyesi için 1 milyar 700 milyon lira harcanacak.

Eisenhower ABD başkanı

5 kasım - Amerikan demokrasi tarihinin en uzun ve şüphesiz en çekişmeli seçim kampanyası sona erdi ve Dwight D. Eisenhower, Demokrat Partili rakibi Adlai E. Stevenson'ı ciddî bir yenilgiye uğratarak, 24 milyona karşılık 31 milyon seçmenin oyuyla ABD başkanı seçildi.

Bu şaşırtıcı bir kişisel zaferdi; çünkü bu seferki başkanlık seçimi kampanyasının en dikkat çekici özelliği, Normandiya Çıkarması'nın Komutanı Eisenhower'ın veya halkın ona sempatisini göstererek taktığı ismiyle « Ike »ın, Cumhuriyetçi Parti'den daha fazla taraftarı olmasıydı. Bazı yorumculara göre bu sonuçlar Amerikan halkının Kore'de komünistlere karşı sürdürülen savaş konusundaki endişeleri giderebilecek bir baba figürüne ihtiyaç duyduğunu gösteriyor.

Senato ve Temsilciler Meclisi'nde de Cumhuriyetçilerin çoğunluğu elde etmesiyle, Demokratların ABD'de 20 yıldır devam eden iktidarı sona eriyor.

Başkanlık seçimlerini kazanan Eisenhower Cumhuriyetçi seçmenleri selamlarken.

Bayındır Canavarı Halil öldürüldü

3 kasım - Bugüne kadar 15 kişiyi öldürdüğü bilinen ve Ege bölgesine dehşet saçan katil Bayındır Canavarı Halil, Manisa'nın Turgutlu İlçesi'nde vurularak öldürüldü.

Bayındır Canavarı son defa bir karı-kocayı öldürdükten sonra güç de olsa yakalanarak hapsedilmiş, ancak bir süre önce, hapsedildiği İzmir Cezaevi'nin demir parmaklıklarını keserek siyasî bir mahkûmla birlikte kaçmıştı. Turgutlu'da bir dam arasında sıkıştırılan azılı katil, uzun süren bir çatışmadan sonra ölü olarak ele geçirildi.

Ankara'da fırıncıların uyarısı

23 kasım - Ankara'da fırıncılar, Toprak Mahsülleri Ofisi'nin kendilerine yüksek fiyatla un verdiğini ve bu fiyatla bugünkü gramajda ekmek çıkarmak suretiyle zarar ettiklerini belirttiler. Bir toplantı düzenleyen Ankara Fırıncılar Derneği, on gün içinde ekmek gramajı indirilmediği veya Ofis unu daha ucuza vermediği takdirde ya bayilere ekmek vermemeyi ya da fırınlarını kapatmayı kararlaştırdılar.

Askerî uçak düştü; 4 havacımız şehit

14 kasım - Ankara'da Sincan yakınlarında bir askerî uçak düştü, 4 havacımız şehit oldu. Etimesgut üssüne bağlı 98 numaralı C-47 uçağı saat 11.00 sıralarında birdenbire alev alarak yanmaya başladı ve yere düşerek parçalandı. Kaza sonucu uçakta bulunan Binbaşı Adil Öçalan, Kıdemli Yüzbaşı Orhan Şanlı, Kıdemli Yüzbaşı Hakkı Gökdemir ve Üstçavuş Hasan Ertürk şehit oldu.

İktidar ve muhalefetin liderleri Meclis'te tartıştı

28 kasım - Balıkesir'de 8 ekim günü CHP'liler ile DP'liler arasında miting yeri anlaşmazlığı yüzünden çıkan kavga Meclis'te görüşüldü. Konuyla ilgili olarak ilk sözü alan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, « Kanunî yollardan çıkmak yanlış bir yoldur, zulüm yoludur. Zulüm yolu hükûmetleri başarılı kılmaz. Halkın sonuna kadar zulme boyun eğeceğini sanmak hatadır. Hükûmet gericiliğe çanak tutmaktadır. Buradan kendisine bir kuvvet temin edeceğini sanmaktadır » dedi.
DP Genel Başkanı ve Başbakan Adnan Menderes İnönü'ye verdiği cevapta, « Zulüm, zulüm diye bağırdığı neymiş. İsmet Paşa sabah akşam kalkıp bu kürsüyü adî politika kavgalarına alet ederek Meclis'i çalıştırmayacak, memleket işlerini aksatacak ve kendisi köşesinden kıs kıs gülecek, bu olacak iş değil » diyerek İnönü'nün siyasetten çekilmesini önerdi. Menderes'in İnönü'nün bu şekilde vatana daha büyük hizmet edeceğini söylemesi üzerine, İnönü « Vatana hizmetin en büyüğü sizinle mücadele etmektir » diye bağırdı.

İki yeni çay fabrikası kuruluyor

27 kasım - Tekel İdaresi memleketin çay ihtiyacını karşılamak üzere Rize'nin Gündoğdu Köyü ile Çayeli İlçesi'nde iki yeni çay fabrikasının kurulmasına karar verdi. Her iki fabrikanın kısa sürede tamamlanarak faaliyete geçirilmesi sağlanacak. Bu hususta çalışmaların başladığını belirten yetkililer, ayrıca halen faaliyette olan Rize'deki çay fabrikasının modern makinelerle takviye edilmesinin de planlandığını bildirdiler.

Galata Köprüsü'ne bakım

25 kasım - 25 yıldan beri esaslı hiçbir tamir görmemiş olan Galata Köprüsü'nün revizyona tâbi tutulmasına karar verildi. İstanbul Teknik Üniversitesi profesörlerinin de katılacağı bir yetkili kurul köprünün durumunu gözden geçirecek ve tamirat, bu heyetin tespit ettiği esaslar dahilinde yapılacak. İlk olarak tehlikeli haldeki birkaç dubanın değiştirilmesi planlanıyor.

Kabinede değişiklik

7 kasım - Birkaç gündür kabinede birbiri ardına eklenen istifalar ve bu istifaların ardından, boşalan yerlere atananlarla ilgili Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık tezkereleri, 6 kasımda *Resmî Gazete*'de yayımlandı.
2 kasımda istifa eden Millî Savunma Bakanı Hulusi Köymen'in yerine Ulaştırma Bakanı Seyfi Kurtbek, 5 kasımda istifa eden Çalışma Bakanı Nuri Özsan'ın yerine Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu atanırken, Ulaştırma bakanlığına da Bilecik Milletvekili Yümnü Üresin getirildi. Bu arada 7 kasımda Adalet Bakanı Rüknettin Nasuhioğlu da istifa edince, onun yerine de Adalet bakanlığına Ankara Milletvekili Osman Şevki Çiçekdağ getirildi.

Valiler seçimle işbaşına gelecek

6 kasım - Valilerin seçimle işbaşına getirilmesi öngören bir kanun tasarısı hazırlandığı bildiriliyor. Eğer tasarı Büyük Millet Meclisi'nden geçerse, ilk valilik seçimi İstanbul'da gerçekleştirilecek.

Beyoğlu'nda silahlı soygun

5 kasım - Beyoğlu İstiklal Caddesi'ndeki ünlü kuyumcu Franguli saat 20.40 sıralarında iki kişi tarafından silah tehdidiyle soyuldu. Kasadaki paraları alan soyguncular, o sırada dükkânda bulunan üç kadın ile üç erkekten de üzerlerinde bulunan paraları istediler. Beyoğlu'nun göbeğinde ve en kalabalık saatte meydana gelen bu olay, diğer dükkân sahiplerini de tedirgin etti.

Ahmet Emin Yalman.

Hüseyin Üzmez.

Ahmet Emin Yalman'ı vuran kişi yakalandı

28 kasım - *Vatan* gazetesi başyazarı Ahmet Emin Yalman'a suikast girişiminde bulunan Hüseyin Üzmez, Elazığ'da yakalandı. Elazığ Lisesi son sınıf öğrencisi olduğu bildirilen Üzmez, « Maddî ve manevî etkileri altında bulunduğum kişilerden emir aldım, kim olsa vuracaktım » dedi. Üzmez, kendisini olaya azmettiren kişinin Hafız Abdülkadir olduğunu söyledi ve « Ben izleniyordum. Eğer Yalman'ı vurmasaydım, beni öldüreceklerdi » dedi. 22 kasım gecesi saat 23.30'da, Malatya'da postaneden çıkıp kaldığı otele gittiği sırada silahlı bir saldırıya uğrayan Ahmet Emin Yalman'ın üzerine altı el ateş edilmiş ve kurşunlardan üçü Yalman'a isabet etmişti.
Olayla ilgili geniş çaplı bir soruşturma açıldı, Büyük Doğu Cemiyeti ile kapatılan İslam Demokrat Partisi'ne kayıtlı 50 kişinin ifadesi alındı ve toplam 100 evde arama yapıldı, 15 kişi tutuklandı.
Sağlık durumu iyiye giden Ahmet Emin Yalman İstanbul'a döndü.

Ünlü kuyumcu Franguli.

1952

Aralık

1. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Selanik'te Atatürk'ün doğduğu evi ziyaret etti.
3. Gıda Maddeleri Tüzüğü yürürlüğe girdi.
3. DP Kastamonu Milletvekili Ahmet Keskin öldürüldü. ☞
6. Başbakan Menderes irtica hareketlerine değinerek, « Dini siyasete alet etmek isteyenler ağır hüsrana uğrayacaktır » dedi.
8. Anayasa dilinin değiştirilmesi Meclis'te 5,5 saat görüşüldü.
9. DP Yüksek Haysiyet Divanı, gerici yayın yapan Samsun Milletvekili Hasan Fehmi Ustaoğlu'nu partiden ihraç etti.
9. Fransa'daki İleri Jön Türkler Cemiyeti'nin çalışmaları ortaya çıkarıldı; olayla ilgili olarak 4 tiyatro sanatçısı tutuklandı. ☞
12. Türkiye, Almanya'ya 250 000 ton hububat ihraç etti.
12. Yazar Necip Fazıl Kısakürek, 9 ay 12 günlük hapis cezasını çekmek üzere cezaevine gönderildi.
15. Türkiye, Paris'te toplanan NATO Konseyi çalışmalarına ilk defa katıldı.
16. DP Meclis grubu, Anayasa dilinin değiştirilmesine karşı çıktı.
17. Başbakan Menderes, Millet Partisi'nin yayın organı *Millet* gazetesine dava açtı.
20. Başbakan Menderes, « Dincilere taviz vermemiz söz konusu olamaz » dedi.
22. Türk Devrim Ocakları'nın düzenlediği Laiklik Haftası başladı.
23. Said Nursî adındaki dinci, mahkemeye verildi.
24. Meclis eski Anayasa metnini kabul etti; Türkçecilerle aleyhtarları tartışhlar.
25. Yugoslavya'da incelemelerde bulunan Türk askerî heyeti, Mareşal Tito'yla görüştü.
27. Küçük piyanist İdil Biret, Paris Konservatuvarı giriş sınavını kazandı.
28. ABD'nin verdiği 3 mayın gemisi donanmaya katıldı.
29. Pamuklu ve yünlü fiyatlarında yüzde 4,5 ila 7 oranlarında indirim yapıldı.

İleri Jön Türkler Cemiyeti'nin üyeleri tutuklandı

9 aralık - Fransa'nın başkenti Paris'te faaliyet gösterdiği tespit edilen İleri Jön Türkler Cemiyeti'nin çalışmalarını incelemek için Fransa'ya gönderilen siyasî polis ekibi, hazırladığı raporu ilgililere verdi. Rapor sonucunda cemiyetin Türkiye'deki faaliyeti de gün ışığına çıkarıldı ve Türkiye İcra Komitesi'ni oluşturan Ankara Devlet Tiyatrosu sanatçıları Ruhi Su, Ulvi Uraz, Aclan Sayılgan ve Kemal Bekir Özmanav ile İstanbul Şehir Tiyatrosu dekoratörlerinden Süheyl Terek tutuklandı.

Rüyam kotrasının ithalinde yolsuzluk

14 aralık - Cumhuriyet Halk Partisi Van Milletvekili Ferit Melen'in, Atlantik Okyanusu'nu aşan Rüyam kotrasının yurda gümrüksüz ithal edildiğine ilişkin bir sorusuna cevap veren Gümrük ve Tekel Bakanı Sıtkı Yırcalı ile Maliye Bakanı Hasan Polatkan, Çanakkale ve İstanbul gümrüklerindeki bazı memurlar için soruşturma açıldığını, bazılarına da işten el çektirildiğini açıkladılar.
Melen « Bizim gümrüklerde iğneden iplik geçirilmezken, Cumhurbaşkanı Bayar ve Başbakan Menderes'in gezi yaptıkları Rüyam kotrası geçirilmiştir » dedi.

1 aralıkta Selanik'te Atatürk'ün doğduğu evi ziyaret eden Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Ekonomi Bakanı Enver Güreli'yle birlikte.

Milletvekili öldürüldü

3 aralık - DP Kastamonu Milletvekili Ahmet Keskin, bir kadın meselesi nedeniyle öldürüldü. Keskin, Kastamonu'da metresi Seher'in evindeyken, Seher'in daha önce ilişkide olduğu Abdullah adlı kişi arkadaşlarıyla evi bastı. Keskin Abdullah'ı vurdu, ancak Abdullah'ın kardeşi Mustafa da Keskin'i vurarak öldürdü.

Cinayete kurban giden Ahmet Keskin.

İktidarla muhalefet yakınlaşıyor mu?

30 aralık - İzmir'de CHP Konak İlçe Teşkilatı'nı ziyaret eden ve CHP'lilere hitap eden Menderes, « Vatan gayelerini güttüğümüzü, birbirimizle kopmaz bağlarla bağlı olduğumuzu düşünerek, demokrasimizde yeni bir safhayı süratle tahakkuk ettirmeye çalışalım. Niyaz ediyorum, temenni ediyorum ki bunun artık zamanı gelmiştir » dedi. Başbakan Menderes İstanbul'a dönüşünde de, « Partiler arası münasebetler anlayışlı bir hava içerisinde devam edecektir, bunun böyle sonuçlanması er geç mukadder olacaktır » dedi.
İnönü de, Menderes'in bu sözleri üzerine, « İktidarın beyanlarını ümit verici vaatler telakki ederiz. Bu yolda bize düşen vazifeleri ifa etmek borcumuzdur » dedi.

Karşılama ve uğurlama törenleri kaldırılmalı

17 aralık - DP Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan, « Karşılama ve uğurlama törenleri, devlet işlerini saatlerce durduracak bir alışkanlık haline gelmiştir » diyerek, bunların kaldırılması için bir kanun teklifi verdi.

Boğaz kıyılarında inşaat yasağı kararı alındı

4 aralık - İstanbul'un düzenli olarak gelişmesi ve Boğaziçi'nin güzelleştirilmesi için İstanbul Belediyesi tarafından bazı tedbirler alındığı bildirdi. Konuyla ilgili olarak İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay başkanlığında toplanan İstanbul Şehir Meclisi, Boğaziçi kıyısında herhangi bir inşaata müsaade edilmeyeceğini, kıyıların inşaata kapatılacağını açıkladı. Karar, kıyılarda satın alınan ve alınacak arsalar için geçerli olacak.

Ürgüp'ün geçirdiği büyük tehlike

2 aralık - Nevşehir'in Ürgüp İlçesi'nde Temenni Tepesi denilen kayalıktan kopan taşlar kasabanın üstüne yuvarlandı. 4 han ile 5 evin tamamen yıkıldığı olayda 2 kişi yıkılan evlerin altında kalarak öldü.

Aktör kedi öldü

23 aralık - Dram Tiyatrosu'nun 22 yaşındaki « aktör » kedisi Tekir öldü. Sanatçılar, birçok defa sahneye çıkan Tekir'in mezarına bir de kitabe diktiler.

Uskumru akını vatandaşın yüzünü güldürdü

12 aralık - Son günlerde İstanbul gene bir balık akını yaşıyor. Şehrin dört bir tarafındaki balık pazarlarına tonlarca uskumru balığı geldi. Olağanüstü bolluğu nedeniyle kilosunun fiyatı 50 kuruşa kadar düşen uskumrudan, komşumuz Yunan ve Bulgar balıkçı gemilerinin de külliyetli miktarda satın aldığı bildiriliyor.

İstanbul'da balıkçılar uskumru akınının keyfini yaşıyor.

1953

Ocak

4. Bursa'da *Büyük Doğu*'cular için soruşturma açıldı; 2 kişi tutuklandı.
7. ABD Başkanı Truman, Kongre'ye sunduğu raporda Türkiye için « askerî kudret kalesi » dedi.
8. İstanbul Üniversitesi'nde konuşan Menderes, « Gençlik inkılapların korunmasıyla vazifelidir » dedi.
9. Hâkimlik stajı 1 yıla indirildi.
9. Yugoslavya'dan bir ticaret heyeti geldi.
9. 1937'de Doğu illerinde öldürülen 103 kişi için Meclis'te bir komisyon kuruldu.
10. NATO « sulh kervanı » sergisi Ankara'da açıldı.
14. Meclis'te çirkin olaylar; 2 milletvekili sille tokat dövüştü.
14. DP'den çıkarılan Samsun Milletvekili Hasan Fehmi Ustaoğlu'nun 3 İstanbul gazetesi aleyhine açtığı davaya başlandı.
14. Tito, Yugoslavya devlet başkanlığına getirildi.
16. SSCB'de Yahudilerin tutuklanması tepki yarattı.
16. ABD, Türkiye'ye 140 milyon dolarlık yeni yardım verdi.
20. ABD'nin yeni Başkanı Eisenhower göreve başladı.
22. Türk Milliyetçiler Derneği kapatıldı. ☞
23. İslam Demokrat Partisi Genel Başkanı Cevat Rifat Atilhan tutuklandı.
24. Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Yugoslavya'yla işbirliğinde mutabakat sağlandığını açıkladı.
26. Nurcular için soruşturma başlatıldı, evleri arandı.
29. NATO Akdeniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Mountbatten Ankara'ya geldi.
31. Türk Milliyetçiler Derneği üyesi DP'li milletvekilleri Sait Bilgiç ile Tahsin Tola partiden çıkarıldı. ☞
31. Seyhan Barajı'nın inşasına başlandı.

ÖLÜM

5. Karikatürcü Ramiz Gökçe. ☞
28. Şair Neyzen Tevfik Kolaylı. ☞

Türk Milliyetçiler Derneği kapatıldı

Tevkif edilen milliyetçilerden, Serdengeçti dergisinin sahibi Osman Yüksel.

31 ocak - Başbakan Adnan Menderes'in 17 ocakta Demokrat Parti Gaziantep İl Kongresi'ndeki konuşmasında yaptığı, « Siyasî mürteci, dinî mürteci, komünist ve diğer sapıklar hürriyetin düşmanıdırlar. Bunlarla mücadele edeceğiz » şeklindeki açıklamanın ardından, 22 ocakta Türk Milliyetçiler Derneği kapatıldı, Nurcular hakkında da soruşturma açıldı. Türk Milliyetçiler Derneği'nin yüze yakın şubesi savcılıklarca mühürlenirken malları koruma altına alındı. 31 ocakta dernek üyesi Demokrat Parti milletvekilleri Sait Bilgiç ile Tahsin Tola, Haysiyet Divanı'nca partiden ihraç edildiler. İki milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılması için de çalışma başlatıldığı açıklandı.

Öte yandan, Malatya'da *Vatan* gazetesi sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman'a yapılan suikast girişimiyle ilgili olarak İslam Demokrat Partisi Genel Başkanı Cevat Rifat Atilhan ile Türk Milliyetçiler Derneği üyelerinden Osman Yüksel Serdengeçti tutuklandı. Bir süredir İstanbul'da cezaevinde bulunan gazeteci-yazar Necip Fazıl Kısakürek de, aynı davayla ilgili olarak yargılanmak üzere Malatya'ya gönderildi.

Müzeyyen Senar düğününü erteleyip Kahire'ye gitti

6 ocak - Suudî Arabistan'ın Ankara büyükelçisiyle evlenen ünlü ses sanatçısı Müzeyyen Senar, Ankara Palas'ta yapılması beklenen düğün törenini erteleyerek Mısır'ın başkenti Kahire'ye gitti. Bazı gazeteler sanatçının bu gidişini bir « kaçış » olarak nitelendirdilerse de, Senar bu iddiaları yalanladı.

Galatasaray-Beykoz maçında olay

12 ocak - Galatasaray-Beykoz takımları arasında oynanan futbol maçının 80. dakikasında Galatasaray'ın bir gol atması ve Beykozluların buna itiraz etmesi üzerine olaylar çıktı. Maçı izleyen 10 000 seyirciden bir grup fanatik sahaya girdi. Hakemi dövmek isteyen taraftarlar, Galatasaraylı futbolcu Naci'yi de muştayla bacağından yaraladılar. Valilik olaylara el koydu.

1948 yılında Yugoslavya Komünist Partisi'ni Kominform'dan çıkarmış olan Yugoslavya lideri Josip Broz Tito, ülkesinin ilk devlet başkanı seçildi.

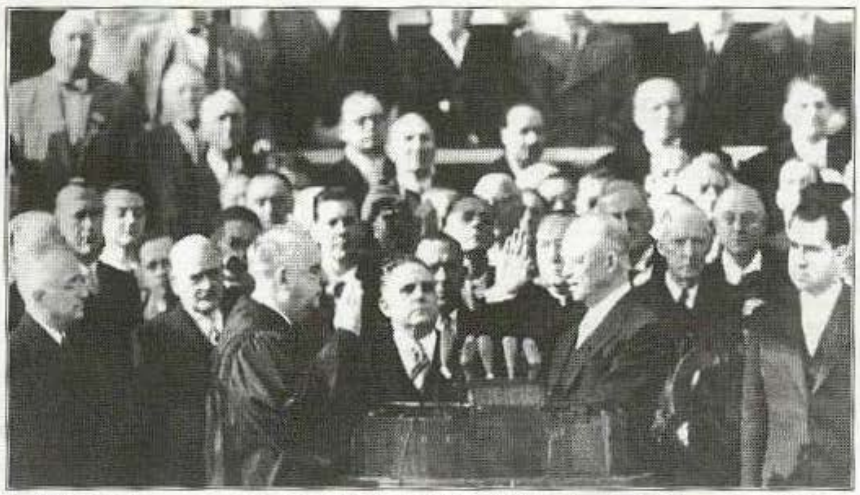

Büyük hiciv ustası şair Neyzen Tevfik.

İktidarın aşırı uçlarla mücadele kararını, Cumhuriyet Halk Partisi de destekliyor

21 ocak - Başbakan Menderes'in millî birliği bozmaya çalışan kızıllar, karalar ve faşist ruhlularla savaş kararı, muhalefet partisi CHP tarafından da olumlu karşılandı. 21 ocakta bir basın toplantısı düzenleyen CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, « Türkiye ihtilal devrini kesin olarak kapamış ve serbest seçimle tecelli edecek millî iradesine göre iktidar tesis etmek devrini muvaffakiyetle tahakkuk ettirmiştir. Türkiye'de iktidar değişmesinin yalnız serbest seçimle mümkün olması, CHP'nin fiiliyatla sabit olan samimî prensibidir. Bu prensibe aykırı olarak hükûmet aleyhine hareket etmek istidatında olan her teşebbüs, hükûmet gibi CHP'yi de karşısında bulacaktır » dedi.

İnönü, « Siyasî irtica bir de, gene etrafımızda ve birçok yerde gördüğümüz gibi iktidar sahipleri tarafından rejim aleyhinde darbeler ve tertiplerle meydana gelebilir. Bunun için türlü vesileler çıkarılabilir, yoğun bir propaganda ile vatan tehlikesi kaygıları yaratılabilir. Şimdi yeryüzünde görülmekte olan siyasî irtica örnekleri, daha ziyade bu cinstendir » diyerek konuşmasını tamamladı.

Dwight Eisenhower, Amerika Birleşik Devletleri'nin 34. başkanı olarak yemin etti. Yemin töreni Yüce Divan Başkanı Fred Vincent tarafından yönetilirken, bir önceki Başkan Harry Truman (en önde, solda) ve başkan yardımcısı seçilen California Senatörü Richard Nixon (en önde, sağda) dikkatle izliyorlar.

Neyzen Tevfik öldü

28 ocak - Türkiye en ilginç şahsiyetlerinden birini daha kaybetti; hiciv ustası şair Neyzen Tevfik Kolaylı, 74 yaşında İstanbul'da öldü. Geniş halk yığınlarının tanıdığı ve sevdiği Neyzen'in hayatı kahvehanelerde, meyhanelerde, bekâr odalarında ve içkiye olan düşkünlüğü sebebiyle sık sık tedavi görmek üzere yattığı Bakırköy ve Haydarpaşa hastanelerinde geçti.

Daha İkinci Meşrutiyet'te hem neyzen, hem de hiciv ustası bir şair olarak ünü bütün İstanbul'a yayılmıştı. Kalenderliği, kim olursa olsun yöneticileri çekinmeden eleştirmesi, alaycılığı onun başlıca özellikleriydi. Kendisine ilgi gösteren varlıklı kişilerden kaçmış, neyini bir geçim kapısı haline getirmemek için direnmişti. Hiciv tarzının Şair Eşrefden sonraki son büyük temsilcisi olarak kabul edilen Neyzen'in « Hiç » (1919) ve « Azab-ı Mukaddes » (1924) adlı iki şiir kitabı yayımlanmıştır. Kendisini « Meyde Bektaşî göründüm, neyde Mevlevî oldum » diye tanımlayan Neyzen, Bektaşî ve Mevlevî törenleriyle Kartal Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

Ünlü bestekâr Selahattin Pınar'a çirkin saldırı

4 ocak - Ünlü bestekâr Selahattin Pınar, eşiyle birlikte gece Taksim'deki evine giderken, kimliği bilinmeyen bir kişinin saldırısına uğradı. Ünlü bestekâr, saldırgan tarafından kafasına vurulan demirle yaralandı.

Karikatürcü Ramiz Gökçe öldü

5 ocak - Karikatürcü Ramiz Gökçe 53 yaşında İstanbul'da öldü. Başta « Tombul Teyze » ve « Yeni Zengin » olmak üzere, unutulmaz karikatür tiplerinin yaratıcısı Ramiz, uzun yıllar orta dereceli okullarda resim öğretmenliği yapmış, 1916'da ilk karikatürü *Şeytan* dergisinde yayımlandıktan sonra *Akbaba, Aydede, Karikatür, Yeni Gün, Karagöz, Cumhuriyet, Tasvir, Yeni Sabah* gazete ve dergilerinde çizmiş, *Mizah, Peri* ve *Salon* adlı dergileri çıkarmıştı.

General Arnold'un arabası çalındı

18 ocak - Türkiye'de bulunan Amerikan Yardım Heyeti Başkanı General Arnold'un 3016 plakalı otomobili İstanbul Taksim'de park etmiş haldeyken çalındı. Araba, daha sonra lastikleri sökülmüş fakat başka zarar görmemiş bir halde Aksaray civarında bulundu. Arabayı çalan Murat adındaki hırsız, polisin sıkı takibi sonucu yakalandı.

1953

Şubat

2. NATO üst düzey subayları Ankara'da.
2. Yugoslavya Devlet Başkanı Tito Türk meclis heyetini kabul etti.
3. Çankırı milletvekilleri Kâzım Arar ve Kemal Atakurt, parti nüfuzunu kötüye kullandıkları gerekçesiyle DP'den çıkarıldı.
4. Emirerliğin kaldırılmasıyla ilgili tasarı Meclis'te reddedildi.
6. Basın suçlarına askerî mahkemelerin bakması uygulamasına son verildi. ☞
7. DP İstişarî Kongresi Ankara'da toplandı.
10. CHP Genel Başkanı İnönü Çankaya'ya davet edildi.
11. Gazete sahip ve başyazarları, irtica ve ırkçılığa karşı bir Millî Tesanüt (Dayanışma) Cephesi kurmaya karar verdiler.
11. Meclis 1955'ten itibaren kiraların serbest bırakılması ilkesini kabul etti.
11. Subayların mecburî hizmeti 10 yıla indirildi.
13. 877 000 ton buğday ihraç edildi.
14. Doktor Behçet Uz CHP'den istifa etti.
16. Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet Emin Yalman, Mümtaz Faik Fenik, Falih Rıfkı Atay ve Ali Naci, Millî Tesanüt Cephesi Yönetim Kurulu'na seçildiler.
18. Başbakan Menderes, « Kutsî din mefhumunu siyasete alet etmek çok tehlikelidir » diyerek Millî Tesanüt Cephesi'ni destekledi. ☞
19. Harran şilebi, borcu nedeniyle Kopenhag limanında alikondu.
22. Eskişehir'de işçiler, « Komünizmi Telin » mitingi düzenledi; Türk işçisinin Atatürk devrimlerinin bekçisi olduğu açıklandı.
22. Kıbrıs Başpiskoposu Makarios, Amerika'da 3 ayda 100 000 km yol katederek Kıbrıs için plebisit istedi.
24. DP'li Kâzım Taşkent milletvekilliğinden istifa etti.
24. Millet Partisi de irticaya karşı olacağını açıkladı.
28. Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya arasında Dostluk ve İşbirliği Antlaşması, Ankara'da imzalandı.

Aziziye Tabyası'nı, 9 kasım 1877 günü kahramanca savunan Erzurum halkından bugün hayatta olan son şahit Nene Hatun'a, vatanî hizmet tertibinden 170 lira aylık bağlanması Millet Meclisi'nde oybirliğiyle kabul edildi.

DP'den ihraç edilen Isparta Milletvekili Sait Bilgiç hakkında soruşturma açıldı

4 şubat - Halk arasına nifak soktuğu gerekçesiyle mahkeme tarafından 22 ocakta kapatılan Türk Milliyetçiler Derneği'nin evrakı üzerinde inceleme yapan savcılık, söz konusu derneğin başkanı olan ve bu mesele nedeniyle 31 ocakta parti Haysiyet Divanı'nca Demokrat Parti'den ihraç edilen Isparta Milletvekili Sait Bilgiç hakkında soruşturma yapılması kararı aldı.

Savcılık, milletvekili Bilgiç'in dokunulmazlığının kaldırılması tabeliyle Büyük Millet Meclisi'ne başvurdu.

Basının gericiliğe karşı çıkması doğaldır

15 şubat - Samsun'da çıkan *Büyük Cihad* gazetesinde yayımladığı gerici yazılar nedeniyle İstanbul basını tarafından ağır eleştirilere uğrayan ve bu yüzden gazeteleri, kendisine hakaret ettikleri gerekçesiyle dava eden eski DP Samsun Milletvekili Hasan Fehmi Ustaoğlu'nun *Cumhuriyet* gazetesiyle olan davası İstanbul Basın Mahkemesi'nde sona erdi.

Ustaoğlu, *Cumhuriyet* gazetesi aleyhine açtığı davayı kaybetti. Verilen kararda, « Bu şekilde yayın yapmak basının görevidir » dendi. Mahkeme yıkıcı girişimlere karşı basının ağır eleştirilerini doğal gördü.

1953

Adnan Menderes

Menderes, partileri birliğe davet etti

18 şubat - Başbakan Adnan Menderes, şubat ayı içinde yaptığı her konuşmasında, gericiliğe karşı cephe kurulması tavsiyelerinde bulundu.

Meclis'teki bütçe görüşmeleri sırasında yaptığı konuşmada da, « Partileri, irtica konusunda açık olmaya davet etmeyi zorunlu bir görev kabul etmekteyim » diyen Menderes, sözlerine şöyle devam etti: « Dinî ve vicdanî kanaatler baskı altında değildir ki siyasî partiler bu baskıyı kaldırmak için mücadele etmek lüzumunu hissedip bunu programlarına alsınlar ».

Menderes, Millî Tesanüt Cephesi kurulması için öncülük yapan İstanbul gazete sahip ve başyazarlarına da teşekkür etti ve « Beliren tehlike karşısında kurulan bu cepheyi memnunlukla karşılıyoruz. Kutsî din mefhumunu siyasete alet etmek çok tehlikelidir » dedi.

CHP Genel Başkanı İnönü de, « Türlü nikaplar (peçe) altındaki gericilik yanlılarına, parçalayıcı cereyanlara ve dini siyasete alet edenlere karşı çalışmalarında hükûmeti desteklemek borcumuzdur. İnkılapların müdafaası için girişilen mücadeleyi doğru ve haklı buluyoruz » dedi.

Basın suçlarına sivil mahkeme

6 şubat - Meclis, basın suçlarına sadece sivil mahkemelerin bakmasını öngören kanun tasarısını oyçokluğuyla kabul etti. Adalet Komisyonu ile Adalet Bakanı Osman Şevki Çiçekdağ'ın karşı çıkmalarına rağmen kabul edilen kanun gereği, gazeteciler artık askerî mahkemelerde yargılanmayacaklar.

Mart

1. İran'da Şah yanlıları ile ordu arasında çatışma; 48 kişi yaralandı, 70 subay tutuklu.
2. Türkiye'ye hahambaşı seçilen Rafael Saban göreve başladı.
5. SSCB lideri Yosif Stalin öldü. ☞
6. Georgiy Malenkov, SSCB Komünist Partisi birinci sekreterliği ve başbakanlığa, Kliment Voroşilov Yüksek Sovyet Prezidyumu başkanlığına getirildi.
8. Türkiye Stalin'in cenaze törenine, Cevat Açıkalın başkanlığında heyet gönderdi.
8. Gazeteci-yazar Ahmet Emin Yalman'a suikast düzenleyenler Malatya'dan Ankara'ya sevk edildiler.
9. Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü Paris'e gitti.
9. Savaşta kapatılan Almanya'nın İstanbul Konsolosluğu binası açılarak Almanlara teslim edildi.
10. Yedek subaylık 1,5 yıla çıktı.
14. Nikita Hruşçev, Malenkov'un yerine SSCB Komünist Partisi genel sekreterliğine getirildi.
16. Taksim'de yapılacak sendika mitingine izin verilmedi.
16. İrticayı önleyecek yeni kanun tasarısı hazırlandı.
18. Gönen'de deprem; 246 kişi öldü. Deprem sonrası yangınlar çıkan Yenice'nin de kaybı 600 kişi.
23. Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası Seyhan Barajı'nın inşası için kredi açacak.
24. Türkiye Amme İdaresi Enstitüsü açıldı.
25. Trafik Kanunu, Meclis'te görüşüldü; okuryazar olmayana ehliyet yok.
27. İngiltere'den ithalat kısıtlandı.
29. CHP Gençlik Ocakları açıldı.
30. ABD, Türkiye'ye 54 milyon dolarlık yeni bir yardım yaptı.
31. UNİCEF, Türkiye'ye 115 000 dolar yardım kararı aldı.
31. İsveçli Dag Hammarskjold, Birleşmiş Milletler genel sekreterliğine seçildi.

ÖLÜM

5. Yosif Stalin. ☞

Makarios: Yunanistan Kıbrıs davasını benimsemiştir

3 mart - Atina'da Yunanistan Başbakanı Papagos'la görüştükten sonra bir açıklama yapan Kıbrıs Başpiskoposu Makarios, « Kıbrıs konusunda çabuk bir hal çaresi bulunacak » dedi. Makarios, Başbakan Papagos'un kendisine, « Yunan hükûmeti Kıbrıs konusunda kendisine düşen millî görevi mutlaka yerine getirecektir. Kıbrıs halkının bundan hiç şüphesi olmasın. Yunanistan'a güvensinler. Kıbrıs konusu yalnız Kıbrıs halkını değil, bütün Yunan halkını ilgilendiren bir meseledir » dediğini söyledi.

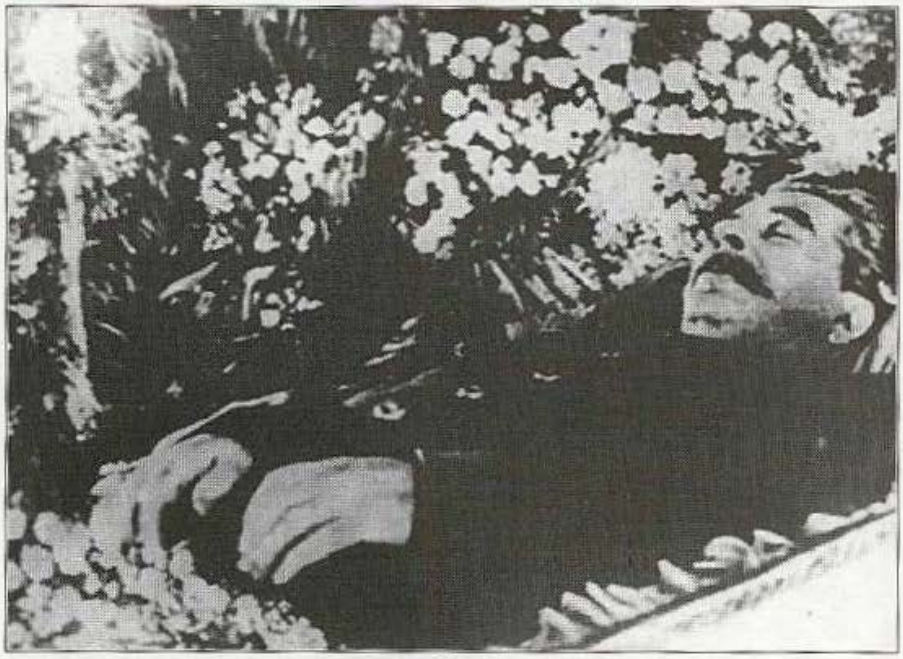

Başpiskopos Makarios.

Emlak Kredi Bankası İstanbul'da 1950 konut inşa edecek

9 mart - Emlak Kredi Bankası Genel Müdürü Medenî Berk bir açıklama yaptı. Emlak Bankası'nın sermayesinin 200 milyon liraya çıkarılacağını, İstanbul'da, Levent ve Koşuyolu'nda 450, Baruthane'de 1 500 konut içeren, bugüne kadar yapılmamış büyüklükte siteler inşa edileceğini söyleyerek, iki yıl içinde İstanbulluların mesken sıkıntısını büyük ölçüde hafifletip kira endişesini ortadan kaldıracaklarını açıkladı.

Stalin'in katafalkı önünde saygı duruşu; soldan sağa doğru, Vyaçeslav Molotov, Kliment Voroşilov, Lavrentiy Beria, Georgiy Malenkov ve katafalkın diğer yanında Nikolay Bulganin, Nikita Hruşçev, Lazar Kaganoviç, Anastas Mikoyan.

Fransa Başbakanı René Mayer (soldan birinci), resmî bir ziyaret için Paris'e gelen Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'yü karşılarken. İki başbakanın arasında Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Numan Menemencioğlu görülüyor.

Stalin öldü

5 mart - SSCB'yi yaklaşık 30 yıl « demir bir elle » yöneten Yosif Stalin öldü. Dört gün önce bir beyin kanaması geçiren 73 yaşındaki Stalin, konuşma yeteneğini ve bilincini yitirmişti. 1922'de Komünist Parti genel sekreterliğine getirilen Stalin, 1924'ten 1929'a kadar Lenin'in yerine geçmek isteyen diğer adayları tasfiye etti. 1929-1930'da SSCB'yi mutlak bir kolektifleştirmeye sürükledi; ilk beş yıllık planı başlattı ve ağır sanayi yatırımlarına büyük önem verdi. Gulag kamplarında zorunlu çalışma rejimi uyguladı ve 1934-1938 arasında, ünlü Moskova duruşmalarında baskı ve işkenceyle imzalatılan itiraflarına dayanılarak yüzlerce eski yöneticiyi idam ve tasfiye ettirdi. 1939'da Almanya'yla saldırmazlık paktını imzaladı. Fakat 1941'de Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırması üzerine, Rus yurtseverliğine ve halkın geleneksel duygularına çağrıda bulunarak, başta çok kötü giden askerî durumu düzeltmeyi başardı. Sovyet orduları tarafından kurtarılan Doğu Avrupa ülkelerini Sovyetler Birliği'nin nüfuzu altına aldı. 1947'de Kominform'u kurdu ve Batı'ya karşı « Soğuk Savaş »ı başlattı.
Stalin'in ölümü SSCB'de şaşkınlık yarattı. Bazıları acı içinde gözyaşı dökerken, ülkeyi baştan başa saran çalışma kamplarında ve hapishanelerde bulunanlar için bir ümit ışığı doğdu. Ancak insanların çoğu şaşırmış durumda ve geleceği düşünmekten korkuyor.
Henüz Stalin'in halefinden söz edilmiyor, ancak muhtemel mirasçısının, ölen liderin yakın çevresinde yer alan Malenkov, Berja, Hruşçev, Molotov gibi parti önderleri arasındaki iktidar mücadelesi sonunda belirleneceği yolunda işaretler var.

Menderes Millet Partisi'ni uyardı

4 mart - Başbakan Adnan Menderes bir basın toplantısı düzenleyerek Millet Partisi'ni uyardı. Menderes, « Millet Partisi'nin dini siyasete alet etmek zihniyetini değiştireceği ümidindeyim » dedi. Tahrikçi güçlerin ricat halinde olduğunu belirten Başbakan, seçimlerden önce dini siyasete alet eden partiler hakkında önlem almak gerektiğini bildirdi.
Millet Partisi'ndeyse Hikmet Bayur ve Vasfi Raşit Seviğ dinin siyasete alet edilmemesi konusunda hassas davranırlarken, bazı partililer Millî Tesanüt Cephesi'ne yanaşmıyorlar.

Şehir ortasında gangsterlik

18 mart - Karaköy Fermeneciler Caddesi'nde gündüz vakti bir gangsterlik olayı cereyan etti; bir mutemetin, içinde binlerce lira bulunan çantası tabancalı bir haydut tarafından çalındı. Mutemet Lütfi Özgürel'i elinden tabancayla yaralayan gangster, içinde 4 825 lira bulunan çantayı alarak kayıplara karıştı.

1953

Nisan

2. NATO, Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu'na 25 milyon liralık sipariş verdi.
2. Türk Milliyetçiler Derneği duruşmasında sanıkların reddi hâkim talebi kabul edilmedi.
3. Türkiye-Almanya Ticaret Antlaşması bir yıl uzatıldı.
4. Dumlupınar denizaltısı, Çanakkale açıklarında battı; 81 denizcimiz şehit oldu. ☞
6. 1. Enerji Kongresi Ankara'da toplandı.
6. Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Çalışma Bakanı Samet Ağaoğlu ve Devlet Bakanı Muammer Alakant istifa etti.
6. Türk Genç Millî Futbol Takımı dünya üçüncüsü oldu.
8. Rıfkı Salim Burçak Millî Eğitim bakanı, Emin Kalafat Gümrük ve Tekel bakanı, Hayrettin Erkmen Çalışma bakanı, Celal Yardımcı ve Fethi Çelikbaş da Devlet bakanı oldu.
9. 1952'de 30 278 vatandaş 100 lirayla yurtdışına gitti. ☞
15. Devalüasyon haberleri Maliye Bakanı Polatkan tarafından yalanlandı.
16. Milliyetçilerin Isparta'da yapmak istedikleri miting engellendi.
17. Ev kiralarına yüzde 100, dükkân kiralarına yüzde 150 zam yapıldı.
20. Memur maaşlarına zam kabul edildi. Terfiler dikey ve yatay olarak ikiye ayrıldı.
20. Kore'de esir değişimi yapıldı; 7 Türk askeri geri verildi.
21. Edirne sınırında 2 Bulgar eri Türkiye'ye iltica etti.
21. Ünlü İngiliz yazar Sommerset Maugham İstanbul'a geldi.
22. Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilatı Tediye Birliği'ne 3 yıllık borcumuz 131 milyon 900 bin dolar olarak açıklandı.
25. Atina'daki Uluslararası Çalışma Kongresi'nde Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı istendi; Türkiye delegesi İsmail İnan toplantıyı terk edip yurda döndü.
27. İstanbul'da İslam kongresi yapılmasına izin verilmedi.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar bir manevrayı izlerken.

Bayar: Atatürk'ün eserleri yaşatılacaktır

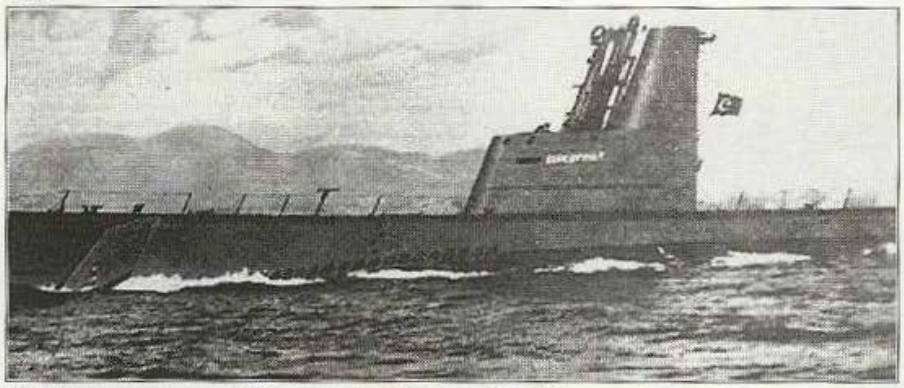
18 nisan - Cumhurbaşkanı Celal Bayar yurt gezisine çıktığı Antakya'da halka hitaben yaptığı konuşmada, « Gericilik hareketlerinin ölmediği göz önünde bulundurulmalıdır » dedi. Gericilikle ciddî olarak savaşılacağını belirten Bayar daha sonra şunları söyledi: « Vazifelerimiz son bulmamıştır. Medeniyet yolunda süratle yürüyeceğiz. Gericiliği önlemek için Türk milleti zinde olmalıdır. Atatürk'ün bize emanet ettiği eserleri yaşatmak vazifemizdir ».
Cumhurbaşkanı Bayar, Hatay konusuna da değinerek, « Hatay Türkiye'nin kalbidir. Asırlardan beri Türktür » dedi.

Türk Kadınlar Birliği Kongresi'nde olay

25 nisan - Türk Kadınlar Birliği 2. Kongresi hizipler yüzünden tartışmalı başladı. Mualla Anıl ve İffet Halim Oruz önderliğindeki hizipler arasındaki tartışmalar seçim sonucuna rağmen bitmedi. Mualla Anıl, İdare Kurulu'na seçilmesine rağmen bir bildiri yayımlayarak kongre kararlarını tanımadığını, mahkemeye başvurarak iptalini isteyeceğini söyledi.

1953

Dumlupınar denizaltısı Çanakkale açıklarında bir şileple çarpışarak battı

1950'de satın alınan 1 800 tonluk Dumlupınar denizaltısı.

29 nisan - Akdeniz'de yapılan ve NATO'ya bağlı ülkelerin katıldığı Blue Sea adlı deniz tatbikatına katıldıktan sonra Gölcük'teki üssüne dönmekte olan Dumlupınar denizaltısı, 4 nisan sabaha karşı saat 02.15 sularında Çanakkale açıklarında Nara Burnu önünde Naboland adlı bir İsveç yük gemisiyle çarpışarak battı. Çarpışma, denizaltı su üstünde seyir halindeyken oldu. Nara'daki dönüş yerine gelmeden bir ticaret gemisinin fenerlerinin farkedildiği, ancak şilebin çok hızlı seyretmesi nedeniyle tedbirlerin sonuç vermediği ve çarpışmanın gerçekleştiği anlaşıldı.
Çarpışma sırasında köprü üstünde bulunan, aralarında Komutan Yüzbaşı Sabri Çelebioğlu'nun da bulunduğu 5 kişi kurtarıldı. Bu beş kişi dışındaki bütün mürettebatıyla birlikte batan denizaltı 92 metre derinlikte dibe oturdu. Kazadan bir süre sonra şamandıra telefonuyla yapılan konuşmada denizcilerin hayatta oldukları anlaşıldı. Ancak 72 saat aralıksız devam eden, donanmanın ve kaza yerine gelen yabancı kurtarma ekiplerinin katıldığı kurtarma çalışmalarından güçlü akıntı nedeniyle sonuç alınamadı. Bütün çabalara rağmen su yüzüne çıkarılamayan denizaltıda, Denizaltı Filotillası Komodoru Kurmay Albay Hakkı Burak dahil 7'si subay, 35'i astsubay, 39'u er olmak üzere toplam 81 denizcimiz şehit oldu.
Swenska Orient Linien Şirketi'ne ait İsveç bandıralı Naboland şilebinin kaptanı Oscard Lorentzon tutuklandı. Faciayla ilgili mahkeme 29 nisanda başladı.

Maliye Bakanı Hasan Polatkan.

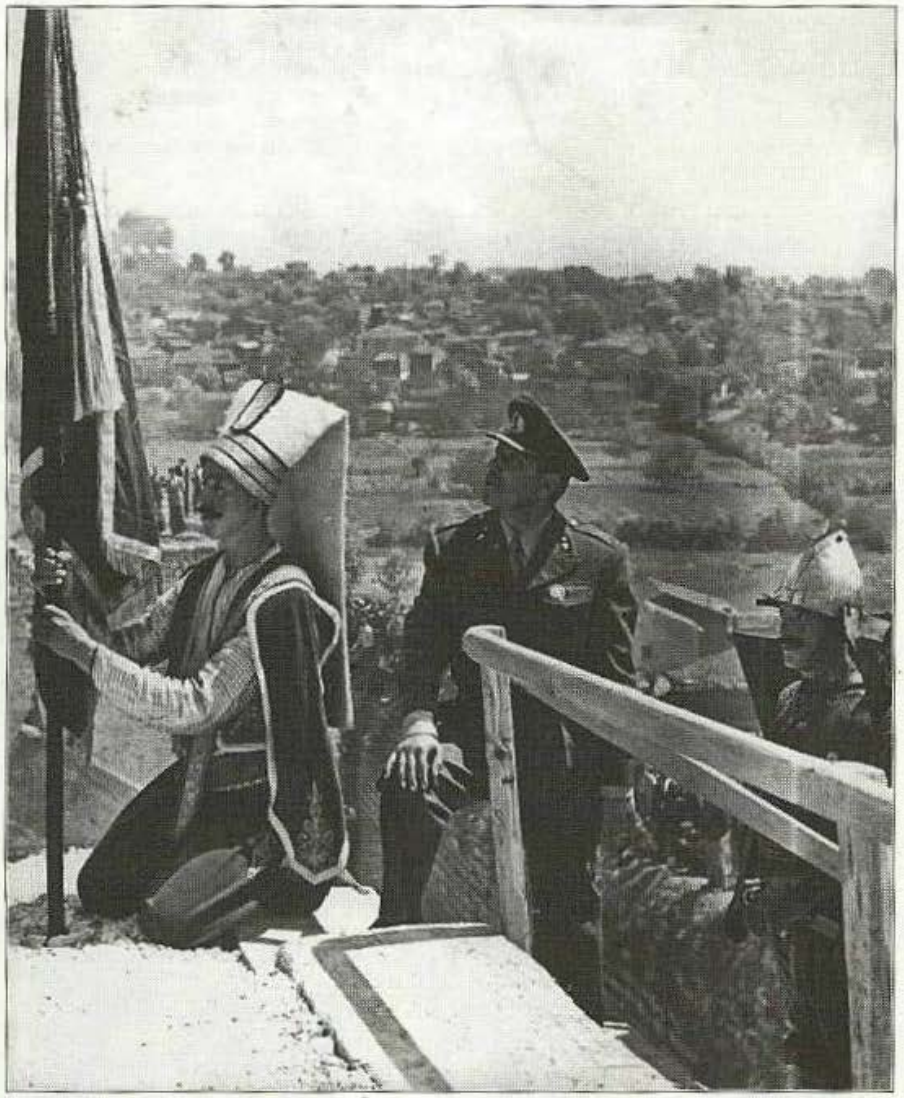
100 lirayla gidip binlerce liralık malla dönenler

9 nisan - Maliye Bakanı Hasan Polatkan, Meclis'e verilen bir soru önergesi üzerine milletvekillerine, Türkiye'nin mevcut döviz açığı konusunda bilgi verdi. Polatkan Meclis'te yaptığı açıklamada Türkiye'nin döviz açığının 553 milyon dolar olduğunu söyledi. Aynı önergede yer alan ve 100 liralık tahsisle yurtdışına gidenlerin daha sonra yanlarında binlerce liralık eşyayla yurda döndükleri şeklindeki iddialara da cevap veren Hasan Polatkan, son bir yılda Türkiye'den yurtdışına toplam 42 907 kişinin gittiğini ve giden bu kişilerden sadece 12 629'una döviz tahsis edildiğini açıkladı.

Mayıs

1. ABD'nin Ankara Büyükelçisi McGhee görevinden istifa etti.
2. İzmir'de deprem; Karaburun ve Foça'da hasar var.
2. Irak Kralı Faysal tahta çıktı.
4. Menderes devalüasyon yapılmayacağını açıkladı.
4. Meclis, 1953 yılında kiralara yüzde 50 zam yapılmasını kabul etti.
6. Samsun Milletvekili Hasan Fehmi Ustaoğlu'nun dokunulmazlığı kaldırıldı.
7. Altın stokunun 127,5 ton olduğu açıklandı.
9. Bankalardaki mevduat 1 milyar 801 milyon liraya ulaştı.
9. Ticaniler tekrar mahkûm oldu.
11. İrfan Atan, Kırkpınar'da başpehlivan oldu.
12. Sarıyar Barajı Hidroelektrik Santralı tüneli açıldı.
15. Kore Türk Birliği, komünistlerin saldırısını püskürttü.
15. İstinye Tersanesi'nde inşa edilen 250'şer kişilik yolcu vapurları denize indirildi.
18. Meclis, Yunanistan ve Yugoslavya'yla yapılan üçlü antlaşmayı onayladı.
22. Malatya'da 7 ton çekirge imha edildi.
24. Ekonomi Bakanı Enver Güreli istifa etti.
25. ABD Dışişleri Bakanı John Foster Dulles Türkiye'ye geldi.
25. Türk Millî Futbol Takımı, İsviçre'yi 2-1 yendi.
26. Dumlupınar denizaltısıyla çarpışan Naboland şilebinin İsveç'e dönmesine izin verildi.
28. Ekonomi bakanlığına Fethi Çelikbaş atandı.
29. Dumlupınar denizaltısının komutanı Yüzbaşı Sabri Çelebi hakkında soruşturma açıldı.
30. SSCB Türk hükûmetine bir nota vererek, Türkiye'den toprak talebi olmadığını, Boğazların idare ve savunmasına katılma isteklerinden vazgeçtiğini bildirdi; ayrıca, 1945'te feshettiği Türkiye-SSCB Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması'nın yenilenmesini istedi.
30. II. Elizabeth'in taç giyme törenine katılacak olan Başbakan ve Dışişleri Bakanı Londra'ya gittiler.

İstanbul'un fethinin 500. yıldönümü törenlerle kutlandı

Fethin 500. yıldönümü kutlamalarında temsilî Ulubatlı Hasan'ın bayrak dikişi.

29 mayıs - İstanbul'un fethinin 500. yıldönümü törenlerle kutlandı. İstanbul'u fethederek, bu Doğu'nun en büyük başkentini bir Türk ve İslam şehri haline getiren Fatih Sultan Mehmed bütün yurtta anıldı.

Fatih Camii'nin önünden başlayan geçit resminde, Fatih Sultan Mehmed'in ordusunu temsil eden o günün kıyafetlerini giymiş askerî birlikler de yer aldı.

İstanbul'un fethinin 500. yıldönümünün diğer Müslüman ülkelerde de kutlandığı, Suriye'de anma ve kutlama törenlerinin düzenlendiği, Mısır'da da camilerde ilahîler okunduğu bildiriliyor.

Batılı gazeteler yıldönümü dolayısıyla bir hükümdar olarak Fatih'i ve İstanbul'un fethinin sonuçlarını ele alan makaleler yayımladılar.

Öte yandan Yunanistan'da kiliseler 10 dakika süreyle matem çanları çaldı. Atina Katedrali'nde « Şehirlerin kraliçesinin son savunucusu, Helenlerin sadık kral ve imparatorları Konstantin »in hatırasına ithaf edilen dinî bir ayin yapıldı. Ayini Yunanistan Başpiskoposu Spirido yönetti.

Kariye Camii mozaikleri ortaya çıkarılıyor

7 mayıs - Amerika Birleşik Devletleri'nde Bizans Enstitüsü Müdürü olan Profesör Paul Underwood, İstanbul'daki, Bizans dönemine ait Ayasofya ve Kariye camilerinde vaktiyle üzerleri kapatılmış son derece kıymetli mozaiklerin ortaya çıkarılması için çalışmalar yapmak üzere Türkiye'ye geldi. Kariye Camii'nin mozaik ve fresklerinin uzmanlar tarafından temizlenmesi işleminin yaklaşık 4 yıl sürmesi bekleniyor.

« Emanat-ı Mukaddese » adlı kitap toplatıldı

19 mayıs - Topkapı Sarayı Müzesi'nin eski müdürü Tahsin Öz tarafından yayımlanan « Emanat-ı Mukaddese » adlı kitap satışı yasaklanarak toplatıldı. Savcılık, her hakkı devlete ait olan eşyaların fotoğraflarının izinsiz yayımını kanunlara aykırı buldu.

11 zeytinyağı taciri yargılanıyor

12 mayıs - Polis, piyasada düşük asitli olarak satılması gereken zeytinyağının, karışık ve fazla asitli olarak satıldığına dair aldığı ihbarları değerlendirerek toptancılara baskın düzenledi. Soruşturma sonucunda 11 firma mahkemeye verildi.

İstanbul'daki veremliler

4 mayıs - İstanbul Sağlık Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada, 1952 yılında İstanbul'da 10 452 kişinin verem şüphesiyle kendilerine başvurduğu bildirildi.

Dilencilerle savaş

7 mayıs - İçişleri Bakanı Ethem Menderes Meclis'te yaptığı konuşmada, dilencilerle mücadele için mevcut kanunların yetersiz kaldığını söyledi ve 1950 yılında yalnız İstanbul'da 3 234 dilencinin toplandığını bildirdi.

İstanbul'da 15 117 motorlu taşıt var

15 mayıs - İstanbul Emniyet Müdürlüğü Trafik Şubesi Müdürü Orhan Eyüboğlu, sayfiye mevsiminin başlaması nedeniyle şehirde trafik bakımından önlemler alınacağını açıkladı. Eyüboğlu, İstanbul'da 15 117 motorlu taşıt ve 7 000 at arabasının mevcut olduğunu söyledi.

Yeşilköy Havaalanı bir türlü bitmiyor

1 mayıs - Yeşilköy Havaalanı inşaatı Ulaştırma Bakanlığı ile Bayındırlık Bakanlığı'nın arasını açtı. 24 milyon lira harcanarak 7 yılda inşa edilen havaalanının bir an önce teslim alınmasını isteyen Bayındırlık Bakanlığı'nın teklifine, Ulaştırma Bakanlığı, « daha çok eksikler var » iddiasını ileri sürerek bir türlü yanaşmıyor.

1953

Haziran

2. İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth taç giydi.
2. Türkiye-Yunanistan ortak deniz tatbikatı Ege'de başladı.
3. İngiltere, Türkiye'den olan alacağından 100 milyon lirayı sildi.
5. Başbakan Menderes başkanlığındaki Türk heyeti, İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth'e takdim edildi.
9. CHP'nin malları DP Meclis grubunda ele alındı.
10. Dumlupınar denizaltısı kazasıyla ilgili mahkemede, Komutan Yüzbaşı Sabri Çelebi de sanık olarak yargılandı.
11. Suriye, Türkiye'ye karşı düşmanca bir tavır takınıyor; birçok Türk ilini Suriye sınırları içinde gösteren haritalar bastırdı.
15. Kore'de 30 000 kişilik bir Çin askerî birliği Birleşmiş Milletler kuvvetlerine saldırdı.
16. Yunanistan Başbakanı Papagos Türkiye'de.
18. Edirne'de deprem; Selimiye Camii'nin kubbesi çatladı.
18. Mısır'da cumhuriyet ilan edildi; Necib cumhurbaşkanı oldu.
19. Atom bombası casusları Ethel ve Julius Rosenberg, Washington'da elektrikli sandalyede idam edildiler. ☞
20. Yunanistan Başbakanı Papagos, Fener Rum Patriği Atenagoras'ı ziyaret etti.
20. İstanbul Tabipler Odası kuruldu.
22. CHP 10. Kurultayı toplandı.
24. *Büyük Cihad* gazetesi sorumluları mahkûm oldu. ☞
25. Profesör Fahir Yeniçay, İstanbul Üniversitesi'ne rektör seçildi.
26. CHP 10. Kurultayı'nda İnönü yeniden genel başkan, Kasım Gülek de genel sekreter seçildi.
26. ABD, Türkiye'ye 50 milyon dolarlık yeni bir yardım yaptı.
28. Mustafa Kentli, Millet Partisi genel başkanı seçildi.
29. Millet Partisi'nde ikilik baş gösterdi; 40 üye partiden ayrıldı. ☞
30. 70 milyon liraya mal olacak Samsun limanının inşaatı ihale edildi.

Sovyetler Birliği'nin yumuşama politikası

11 haziran - Bakanlar Kurulu, Sovyetler Birliği tarafından Türk hükûmetine verilen şifahî notayı görüştü. Toplantıdan sonra yapılan resmî açıklamada şöyle denildi:

« SSCB hükûmetinin, iki ülke arasındaki gerginliğin ortadan kaldırılmasını ve daha iyi ilişkilerin kurulmasını hedefleyen bir beyanatı Moskova büyükelçimize verilmiştir. Gerek SSCB'nin şifahî notası, gerek buna vereceğimiz cevap, taraflar arasında metinlerin yayını konusunda anlaşmaya varıldıktan sonra kamuoyuna sunulacaktır ».

Bazı siyasî çevreler, Sovyetler Birliği'nin Boğazlarda üs isteğinden ve Kars ile Ardahan'la ilgili taleplerinden vazgeçerek, « yumuşak politika » izlemesinin gerçek nedeninin, Türkiye'yi NATO'dan koparmak arzusu olduğunu iddia ettiler.

Türkiye'yi ziyaret etmekte olan Yunanistan Başbakanı Aleksander Papagos şerefine verilen suarede, Başbakan Adnan Menderes'le birlikte. Resmin solundaki kişi Yunanistan Savunma Bakanı Georgios Mavros.

Adnan Menderes, Yunanistan Başbakanı şerefine verilen suareden ayrılan İsmet İnönü'yü uğurlarken. İki liderin arasında CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, İnönü'nün arkasındaysa Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur görülüyor.

Ethel ve Julius Rosenberg idam edildi

New York'ta toplanarak Rosenberglerin idamını protesto eden kalabalık.

Ethel ve Julius Rosenberg.

19 haziran - Ethel ve Julius Rosenberg, ABD'nin ünlü Sing Sing Hapishanesi'nde elektrikli sandalyede idam edildiler. Bütün izleyenleri etkileyen bir vakarla elektrikli sandalyeye yürüyen Rosenbergler atom bombasının sırlarını çalmak ve Sovyetlere vermekten yargılanarak suçlu bulunmuşlardı.
6 mart 1951'de mahkeme önüne çıkarılan ve 5 nisanda mahkûm edilen Rosenbergler, o zamandan beri cezalarının hafifletilmesi için üst mahkemelere başvurmaktaydılar.
New York'taki Union Square'de 5 000 kişiyi aşkın bir kalabalık, Rosenbergleri affetmeyi reddeden Başkan Eisenhower'ı protesto etti.

Millet Partisi'nde anlaşmazlık

29 haziran - Millet Partisi'nin 27 haziranda toplanan 4. Kurultayı'nda Mustafa Kentli'nin genel başkan seçilmesinden sonra parti içinde bir süreden beri devam eden görüş ayrılıkları su yüzüne çıktı. Aralarında Hikmet Bayur'un da bulunduğu 40 kişi, partiden ayrıldıklarını açıkladılar. Ayrılanların yayımladığı bildiride, « İnkılaplara sadakat hakkındaki Genel Kurul teklifinin kongrece reddi, partinin hangi istikamete götürülmek istendiğinin açık delilidir. Atatürk ve inkılapları aleyhtarlığının parti içinde bir prensip olarak yer aldığı sabit oldu. Bunun için çekiliyoruz » denildi.

Havaî fişek gösterisi

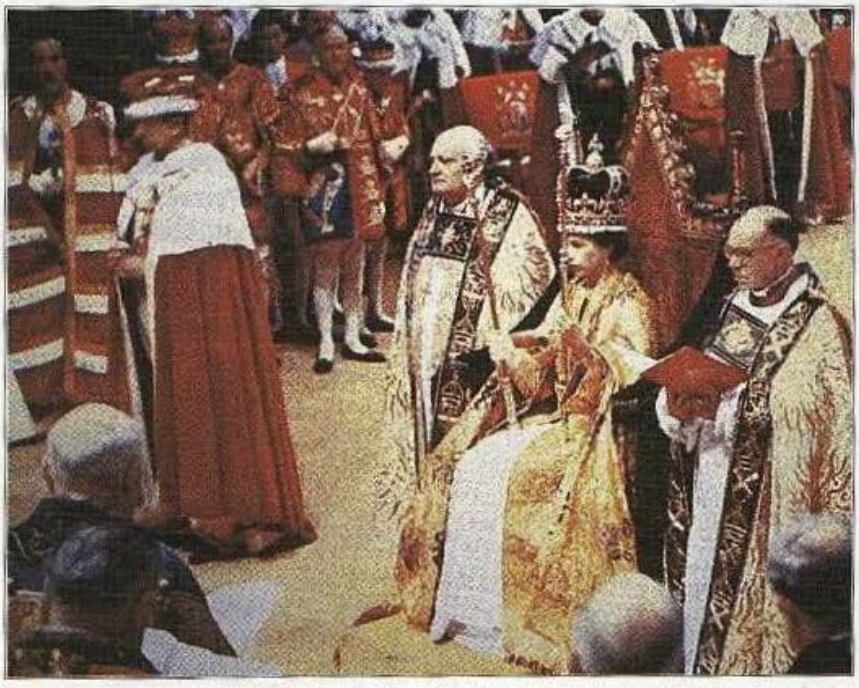
1 haziran - İstanbul'un fethinin 500. yıldönümü kutlamaları çeşitli etkinliklerle devam ediyor. Şehirdeki abideler ve camiler geceleri ışıklandırılırken, Fetih Derneği'nin Almanya'dan getirdiği üç uzman, havaî fişeklerle gökyüzünde bir renk cümbüşü yaratıyorlar.

Bayan Roosevelt İstanbul'da

29 haziran - Eski Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Franklin Roosevelt'in eşi Eleanor Roosevelt İstanbul'a geldi. İstanbul'da kaldığı 4 saatlik süre içinde Ayasofya'yı gezen Bayan Roosevelt, daha sonra Atina'ya gitti.

Büyük Cihad sorumluları mahkûm oldu

24 haziran - *Büyük Cihad* gazetesinde yayımlanan, Ankara Üniversitesi Nur Talebeleri imzalı, « Âlemi İslamın Halaskârı, Ehli İmanın Sertacı, Risale-i Nur'un Aziz Tercümanı, Üstadımız Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri » başlıklı yazı nedeniyle haklarında dava açılmış olan, söz konusu gazetenin sorumluları Mustafa Sungur ile Hüseyin Yücel 1'er yıl 6'şar ay 20'şer gün hapis cezasına mahkûm edildiler.

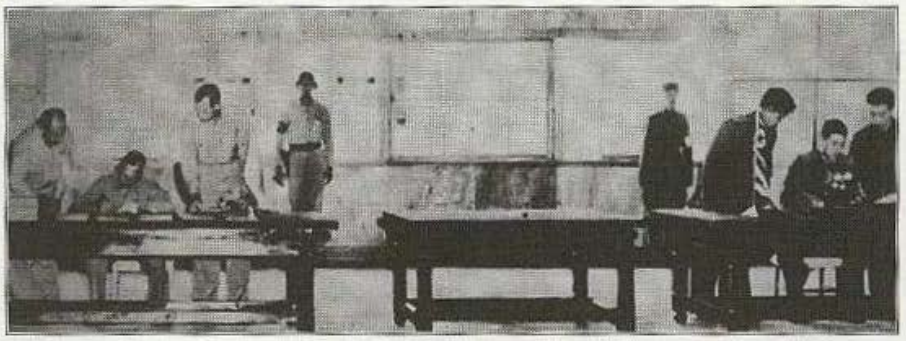
İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth, Londra'nın ünlü Westminster Katedrali'nde düzenlenen muhteşem bir törenle taç giydi.

1953

Temmuz

1. Savcılık, Millet Partisi'nden ayrılanların yayımladıkları bildiri üzerine soruşturma açtı.
2. ABD, Türkiye'den ithalatını azalttı; fındık ihracatımız 2 milyon libre azaldı.
6. Depremde onarılamaz hale gelen Edirne Saat Kulesi yıkıldı.
6. Kore Türk Birliği 38 şehit verdi.
7. DP Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan partiden çıkarıldı.
8. Millet Partisi faaliyetten men edildi. ☞
9. Millet Partisi'nin 2 000'den fazla şubesi mühürlendi. *Millet* gazetesi başyazarı Nurettin Ardıçoğlu tutuklandı.
10. SSCB Başbakan Yardımcısı Lavrentiy Beria görevinden alındı ve tutuklandı.
10. Sanat Enstitüsü Yapı Usta okulları mezunlarına yedek subay olma hakkı tanındı.
14. Kore'de Kızıl Çin kuvvetleri taarruza geçti.
16. Memurların yabancı kadınlarla evlenmesi yasağının kanundan çıkarılması teklifi kabul edilmedi.
16. Cumhurbaşkanı Bayar, yıllık 150 000 lira tahsisatını kaldırttı.
17. DP'den ihraç edilen Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan CHP'ye girdi.
17. CHP, muhtarlık seçimlerinin 1954'te yapılmasına karşı çıktı.
19. Türkiye, SSCB'ye verdiği cevabî notada Boğazların Montreux Sözleşmesi'ne tâbi olduğunu bildirdi.
21. SSCB yeni bir nota vererek, Amerikan ve İngiliz filolarının İstanbul'u ziyaretlerinin « askerî bir gösteri » olduğunu ileri sürdü.
23. Vicdan ve toplanma hürriyetinin korunması hakkındaki kanun Meclis'te kabul edildi. ☞
27. Kore'de ateşkes imzalandı; çarpışmalar sona erdi. ☞
27. Millî Savunma Bakanı Seyfi Kurtbek, görevinden istifa etti.
29. Gecekondularla ilgili kanun yürürlüğe girdi. ☞
30. Demiryolları, devlet işletmesi haline getirildi.

Kore'de silahlar sustu

Antlaşmayı, General William Harrison (BM) ve General Nam Il (Kuzey Kore) imzaladı.

27 temmuz - 37 aydan beri devam eden ve 2 milyondan fazla insanın hayatına mal olan Kore Savaşı, ateşkes anlaşmasının imzalanmasıyla sona erdi. Ateşkes anlaşması hükümlerine göre sınır, her iki tarafın şimdiki konumlarından 2 kilometre daha geri çekilmesiyle belirlenecek. Kore'de tam barış 90 gün sonra toplanacak siyasî konferansta gerçekleşecek. Esirler 60 gün içinde karşılıklı olarak değiştirilecek.

Sabiha Gökçen genç pilotlara kendi uçuş deneyimleri hakkında bilgi verirken.

Sabiha Gökçen Amerika'da

29 temmuz - Amerikan Hava Kuvvetlerinin düzenlediği ve çeşitli milletlerden 120 pilot adayının katıldığı program için Türk havacılık heyetiyle birlikte ABD'ye giden Binbaşı Sabiha Gökçen, Washington üzerinde yaptığı gösteri uçuşuyla büyük ilgi topladı. Gökçen, birçok Amerikan televizyonunda konuk edilerek halka tanıtıldı.

Amerikalı trafik uzmanı şaşkın

28 temmuz - Amerikalı yol ve trafik uzmanı Pyke Johnson, İstanbul'u inceleme gezisinde, « Ülkenizde halk şoförlere o kadar çok güveniyor olmalı ki, kimse yolda arabalardan kaçmıyor » dedi.

Opera binası önünde ucuz sebze satışı

2 temmuz - Sebze ve meyve fiyatlarının sürekli artışını engellemek için tanzim satış yerleri açan İstanbul Belediyesi, Taksim'deki Opera binası karşısında da domates ve patlıcan satışına başladı.

Osmanlı Bankası Türkiye'de kalacak

4 temmuz - Osmanlı Bankası'nın mukavelesinin yenilenmesine dair kanun tasarısı Meclis'te kabul edildi. Maliye Bakanı Hasan Polatkan, « Bazı milletvekilleri bu bankanın Türkiye'de kazandığı paraları yurtdışına kaçırabileceğini ileri sürüyorlar. Ancak yabancı sermayenin ülkeye gelmesi açısından bu bankanın Türkiye'de açık tutulması gerekiyor » dedi.

Gecekondu kanunu

29 temmuz - Gecekondularla ilgili kanun *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Mesken olarak kullanılan gecekondular sahiplerinin mülkiyetine bırakılacak, mesken dışında kullanılanlar ve kanun yürürlüğe girdikten sonra inşa edilenler derhal yıkılacak.

Mahkemeye verilen siyasetçiler

30 temmuz - Kapatılan Sosyal Demokrat Partisi yöneticilerinden Avukat Orhan Arsal, millî birliği bozucu konuşmalar yaptığı iddiasıyla mahkemeye verildi. Millî Kalkınma Partisi Genel Başkanı Nuri Demirağ da, Kristal Gazinosu'nda yaptığı bir konuşmada memleketin emniyetini tehlikeye düşürücü sözler söylediği gerekçesiyle yargılanacak.

Vicdan ve toplanma hürriyeti kısıtlandı

23 temmuz - Vicdan ve toplanma hürriyetinin korunması hakkındaki kanun tasarısı Meclis'te kabul edildi. CHP ve Türkiye Köylü Partisi milletvekilleri tasarının tümüne ret oyu verdiler. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, « Bu kanunla yaklaşan seçimlerde muhalefetin sesini kısmak ve dolambaçlı yollardan seçim kazanmak isteniyor » dedi.

Profesörlere siyaset yasaklandı

21 temmuz - Üniversite öğretim üyelerini siyasetin dışında tutmak isteyen kanun tasarısı Meclis'te sert tartışmalara neden oldu. Muhalefet üniversite özerkliğinin yok edildiğini ileri sürdü. CHP'li Mehmet Kâmil Boran, Menderes'in şahsına ağır eleştirilerde bulunduğundan Meclis Başkanı Koraltan tarafından salondan çıkarıldı. Diğer milletvekilleri de Boran'la birlikte salonu terk etti. Boran, « Menderes'in rüyasına giren yahut uykusunu kaçıran her konu için her gün yeni bir kanun çıkarılacaktır » derken, Millî Eğitim Bakanı Burçak, « Üniversite özerkliği ilim hürriyetini teminat altına almak içindir, yoksa politika yapmak hürriyetini teminat altına almamıştır » dedi.

Millet Partisi faaliyetten men edildikten sonra 2 000'den fazla şubesi mühürlendi.

Millet Partisi faaliyetten men edildi

13 temmuz - Savcılığın başlatmış olduğu Millet Partisiyle ilgili soruşturma yurt çapında genişletildi; 7 temmuzda 46 il, ilçe, ocak ve bucak merkezi arandı. 8 temmuzda Millet Partisi, « dini kendi çıkarlarına alet etmek ve Atatürk devrimlerini yok etmek » istediği iddiasıyla faaliyetten men edildi.

Parti hakkında açılan soruşturmanın seyri bakımından geçici önleme gerek gören mahkeme, kararı gece yarısını birkaç saat geçtikten sonra aldı. Partinin yurt genelindeki 2 000'i aşkın şubesi mühürlendi, bütün malları koruma altına alındı.

Ankara ve İstanbul'da parti üst yöneticilerinin ifadelerine başvuruldu. Parti yayın organı *Millet* gazetesinin başyazarı Nurettin Ardıçoğlu, mahkemece tutuklandı. Partinin dinî tutumuna karşı çıkan Vasfi Raşit Sevig'e tutucular telefonla ağır hakaretler yağdırdılar, Hüseyin Orak'ıysa ölümle tehdit ettiler.

Öte yandan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek, Millet Partisi'nin geçici olarak kapatılmasını eleştirerek, « Parti kapatma ağır bir olaydır » dedi. Millet Partisi Genel Başkanı Mustafa Kentli de karara mahkeme yoluyla itiraz etti.

1953

Ağustos

1. Yeşilköy Havaalanı hizmete açıldı.
3. Yalman'a suikast düzenleyenlerin mahkemesi Ankara'da başladı. ☞
3. Air-France'a ait bir uçak Fethiye açıklarında denize düştü; 4 kişi öldü, 37 yolcu kurtarıldı.
4. Kore'de savaş esirlerinin değişimine başlandı; 23 Türk askeri Birleşmiş Milletler Kuvvetleri'ne iade edildi.
6. İstanbul valiliğiyle ve belediye başkanlığının ayrılmasına ilişkin kanun yürürlüğe girdi.
6. Kore'de 148 Türk esiri daha iade edildi.
7. Türkiye, İngiltere'ye olan kredi borcunun 240 milyon lirasını ödemeyecek; anlaşma Ankara'da imzalandı.
8. SSCB hidrojen bombası yaptığını açıkladı.
8. Devlet Hava Yolları'nın İktisadî Devlet Teşekkülü olacağı açıklandı.
11. ABD, Türkiye'ye 2 denizaltı verdi.
13. Yunanistan'da deprem; 600 kişi öldü.
14. *Millet* gazetesi yazıişleri müdürü Hüsnü Söylemezoğlu tutuklandı.
14. 5 000 tonluk Rize silebinin omurgası Camialtı Tersanesi'nde kızağa kondu.
15. Eski Ürdün Kralı Tallal, İstanbul'da hastaneye yatırıldı.
15. 12 çimento fabrikası 100 milyon liraya ihale edildi.
15. Diyanet İşleri Başkanı Eyüp Sabri Hayırlıoğlu'na 2 ay izin verildi.
16. İran Şahı Rıza Pehlevî ve eşi Süreyya, Başbakan Musaddık'ı devirmeyi amaçlayan başarısız darbe girişiminin ardından Roma'ya gitti.
22. İran Şahı Pehlevî, ülkesine döndü; hapiste olan Başbakan Musaddık yargılanacak. ☞
23. 9 şeker fabrikası kurulacağı açıklandı.

ÖLÜM

3. Gazeteci ve siyaset adamı Necmettin Sadak. ☞

Gazeteci Ahmet Emin Yalman'a suikast davasına Ankara'da başlandı

Malatya suikasti davasında ifadesi alınan Necip Fazıl Kısakürek cezaevine dönerken.

3 ağustos - *Vatan* gazetesi sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman'a 22 kasım 1952 gecesi saat 23.30'da Malatya'da kaldığı otele gittiği sırada suikast düzenleyerek 6 el ateş eden ve Yalman'ı yaralayan Hüseyin Üzmez ve arkadaşlarının yargılanmasına, Ankara 1'inci Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Bir irtica şebekesine bağlı oldukları öne sürülen sanıklarla ilgili dava önce Malatya'da başlamış, 8 marttan itibaren Ankara'da sürdürülmesine karar verilmişti.

İddianameyi okuyan savcı, davanın sanıklarını, laikliğe aykırı olarak dinin veya dinî hissiyatın ve dince mukaddes sayılan şeylerin siyasete alet edilmesi suretiyle, devletin temel nizamlarını dinî esas ve inançlara uydurmak için çalışmak, siyasî menfaat ve şahsî nüfuz temin etmek amaçlarıyla bu yönde propaganda yapmak ve halka telkinde bulunmakla suçladı.

Daha sonra sanıkların ifadesine geçildi. Ahmet Emin Yalman'ı vuran Hüseyin Üzmez olayı tekrar anlattı. Sanık, Yalman'ı vurmak için daha önceden gizli bir toplantı yapıp karar almadıklarını söyledi.

Öte yandan, olayla ilgili olarak 31 ocakta Malatya'ya sevk edilmiş olan ve 8 martta diğer sanıklarla birlikte Ankara'ya gelen *Büyük Doğu* dergisi sahibi Necip Fazıl Kısakürek mahkeme heyetine, dergisini hükûmet yardımıyla çıkardığını söyledi. Kısakürek, 2 saat süren sorguda, « Mesnetsiz, delilsiz iddialar karşısındayım. Ben kanuna bağlı biri olarak İslamın müdafiiyim » dedi.

Şah Rıza Pehlevî tahtına kavuştu

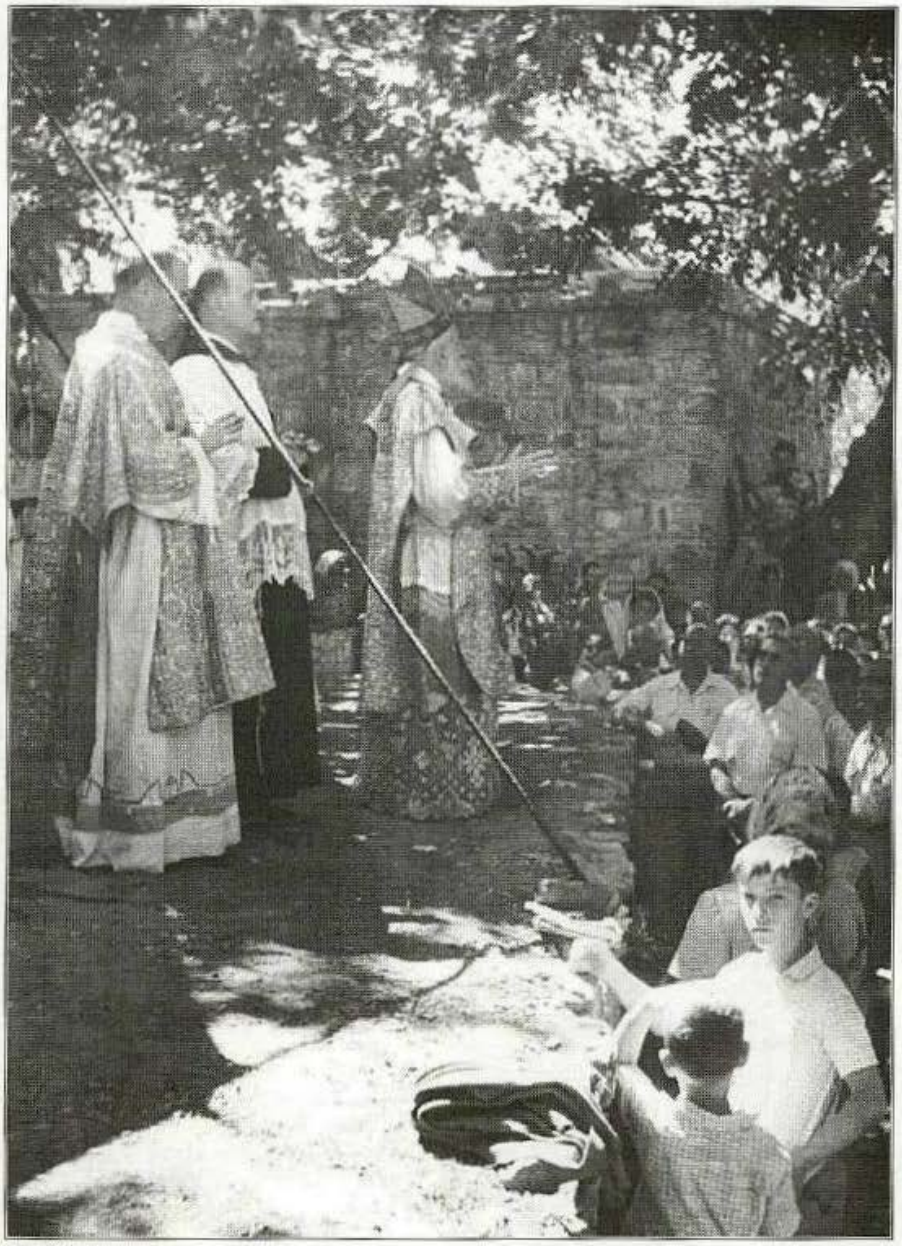
22 ağustos - 16 ağustosta ülkesini terk ederek ailesiyle birlikte İtalya'nın Roma şehrine giden İran Şahı Rıza Pehlevî, Başbakan Musaddık'ı düşüren askerî darbeden sonra muazzam bir karşılama töreniyle ülkesine döndü. Özel uçağıyla havaalanına inen Şah Pehlevî ve ailesi, darbeye önderlik eden General Zahidi tarafından karşılandı.

General Zahidi, Şah'ın İran'ı terk etmesinden sonra Başbakan Musaddık'ı hapse attırmıştı. Musaddık yanlılarının baş kaldırısını bastıran Zahidi, durum yatışınca Şah Pehlevî'yi ülkesine geri dönmeye davet etmişti.

Kıyafet Kanunu'na aykırı hareket edenler yakalanacak

24 ağustos - İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Kıyafet Kanunu'na aykırı olarak dinî kisveyle dolaşanların çoğalması üzerine bu kişileri takip için motorlu ekipler kurdu.

Bayram günlerinde İstanbul'un çeşitli semtlerinde bu tür kıyafetlerle sokakta gezdikleri tespit edilen 5 erkek yakalandı ve savcılığa sevkedilen bu kişiler hakkında kanunî soruşturma açıldı.

Bülbül Dağı'ndaki Meryemana'da yapılan törenle Hıristiyanlar hacı oldu.

İzmir Selçuk'ta Meryemana Evi

16 ağustos - Papa XII. Pius'un verdiği imtiyazla İzmir Selçuk Panayakapu'da inşa edilen Meryemana Evi törenle açıldı. Kutsal Meryem'in son günlerini yaşadığı yerlerden biri olarak kabul edilen Meryemana Evi'ni ziyaret edenlerin günahlarının bağışlanacağının ilan edilmesi üzerine törene kalabalık bir hacı adayı topluluğu katıldı.

Zeytinyağının içine ayçiçek yağı karıştırılıyor

28 ağustos - Zeytinyağına ayçiçek yağı karıştırıldığı tespit edildi. Son aylarda Trakya illerinden çok miktarda çiçek yağının bu maksatla zeytinyağı üretim bölgelerine gönderildiği anlaşıldı.

Etek boyu tartışması

15 ağustos - Ünlü Fransız modacı Christian Dior'un yarattığı kadın eteklerini kısaltma modası Türk modacılarını ikiye böldü. Bazı modacılar « Bütün dünya gibi biz de bu modayı uygulayacağız » derken, bazıları da bu yeni akıma karşı çıkarak, zaten geçici bir şey olduğunu iddia ettiler.

Millî futbolcu döviz kaçırmaktan yargı önünde

18 ağustos - Türk Millî Futbol Takımı kafilesiyle İsviçre'ye gittiği sırada bavulunda 100 dolar bulunduğu tespit edilen Fenerbahçeli ünlü futbolcu Küçük Fikret'in duruşmasına İstanbul 6'ncı Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Küçük Fikret'in mahkemede, yurtdışına döviz kaçırmak suçundan yargılanacağı bildirildi.

Necmettin Sadak öldü

3 ağustos - Gazeteci ve siyaset adamı Necmettin Sadak 63 yaşında New York'ta öldü. Gazeteciliğe *Vakit* gazetesinde başlayan Necmettin Sadak, 1918 yılında arkadaşlarıyla birlikte kurduğu *Akşam* gazetesinde Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen yazılarıyla tanındı. 1927-1950 yılları arasında Sivas milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bulundu. Cenevre Silahsızlanma Konferansı'nda (1932) ve Montreux'de toplanan Boğazlar Konferansı'nda (1936) Türkiye delegesi olarak yer alan Sadak, Hasan Saka (1947-1948; 1948-1949) ve Şemsettin Günaltay (1949-1950) hükûmetlerinde Dışişleri bakanı olarak görev yaptı. 1950'de politikayı bıraktıktan sonra Akşam gazetesi başyazarlığını sürdürdü.

Necmettin Sadak.

1953

Ünlü kemancı Ayla Erduran.

Ayla Erduran'ın başarısı

1 ağustos - Türk müzik dünyasının « harika çocukları »ndan ünlü kemancı Ayla Erduran, ABD'de bir dizi konser verdi. Konserlerinde büyük başarı sağlayan Erduran, dinleyiciler tarafından ayakta alkışlandı.

Tanzim satışları

31 ağustos - İstanbul Belediyesi şehrin birçok bölgesinde tanzim satışlarına başladı. Bu yerlerde domatesin 25, patlıcanın da 70 kuruşa satılması vurguncu esnafı sindirdi.

Gülhane Parkı Hyde Park mı olacak?

7 ağustos - İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Gökay, son zamanlarda miting yapmak isteyenlerin artması üzerine, Gülhane Parkı'nın Londra'daki Hyde Park gibi genel konuşma yeri olması ve parka yerleştirilecek kürsülerden her isteyen vatandaşın konuşabilmesi için hükûmete teklifte bulundu.

Döviz israfı

1 ağustos - CHP iktidarının eski Ekonomi ve Ticaret bakanlarından Cemil Sait Barlas, DP hükûmetinin iktisadî politikasını sert bir dille eleştirdi. Barlas, dövizlerin lüks maddelere tahsisi yüzünden ülkede ilaç ve röntgen filmi sıkıntısı çekildiğini söyledi.

Eylül

1. Ürdün Kralı Hüseyin İstanbul'a geldi.
1. *Sebilürreşad* dergisi sahibi ve başyazarı Eşref Edip tutuklandı.
4. DP Isparta Milletvekili İrfan Aksu partiden çıkarıldı.
6. Batı Almanya'daki seçimleri Adenauer'ın Hıristiyan Demokrat Partisi kazandı.
7. CHP Adana Milletvekili Cavit Oral partisinden ayrıldı.
12. Gazeteci Nizamettin Nazif, Başbakan Menderes'e hakaretten mahkemeye verildi.
13. 2 şeker fabrikasının temeli atıldı.
13. İran Şahı Pehlevî eski Başbakan Musaddik'ı askerî mahkemeye verdi.
15. Millet Partisi yöneticileri mahkemeye verildi; savcı 13 yönetici için hapis cezası istedi.
15. *Serdengeçti* dergisi sahibi Osman Yüksel irticayı teşvikten 1 yıl 6 aya mahkûm oldu.
16. Maliye Bakanı Hasan Polatkan, ABD'de yaptığı bir konuşmada yabancı sermayeyi Türkiye'ye davet etti.
16. Kore'de esir düşen subay ve erlerimizin ilk kafilesi geldi.
19. Çanakkale ve Bandırma uçak seferleri başladı.
22. ABD Savunma Bakanı Roger Kyes Türkiye'ye geldi.
23. Kars'ta benzin deposu yandı; 29 kişi öldü.
23. Ödemeler dengesi açığı tartışmalara yol açtı. ☞
25. Van'a gitmekte olan Ege uçağı havada alev alarak düştü; 4 kişi öldü, 17 kişi kurtuldu.
26. Kapatılan Millet Partisi yöneticilerinin yargılanmasına başlandı. ☞
28. İngiltere Süveyş'i 1,5 yılda terk edeceğine dair Mısır'la bir anlaşma yaptı.
29. Türk ve Yunan kuvvetlerinin de katıldığı Weld-Fast Tatbikatı başladı.

ÖLÜM

29. Profesör Ernst Reuter. ☞

Ödemeler dengesi açığı 11 milyon mu, 206 milyon mu?

23 eylül - Başbakan Menderes'in 1953 yılı ilk 7 aylık ödemeler dengesi açığını 11 milyon lira olarak açıklamasına rağmen, Avrupa Tediye Birliği'nin raporunda bu miktarın 206 milyon lira olarak yer alması ortalığı karıştırdı. Hükûmet adına konuşan Maliye Bakan Vekili Emin Kalafat, bu rakamın 36 aylık bir devrenin toplamı olduğunu, Menderes'in ise son 7 aylık rakamı açıkladığını ileri sürdü.
Emin Kalafat, Anadolu Ajansı'na verdiği beyanatta, bankalar arasında kurulacak bir kurumun, başta asma köprü olmak üzere birçok baraj ve benzeri büyük yatırımlara para sağlamak için halktan hisse senedi karşılığı kaynak toplama girişimlerine karşı çıkanlara da sert bir dille çattı. Kalafat, bu konuda *Ulus* gazetesinde bir yazı yayımlayan Hüseyin Cahit Yalçın'ı « fesatçı ve müfteri » olarak vasıflandırdı ve yazıyı « millî iktisadımızı arkadan vuran hain kurşun »a benzetti.

Asma köprü için bankalar devrede

17 eylül - İstanbul'un Anadolu ve Rumeli yakalarını birleştirecek asma köprünün finansmanı için büyük bankalar arasında bir komite oluşturulması kararlaştırıldı.
Bankalar tarafından kurulacak olan bu komite, İstanbul'a yapılacak asma köprü gibi ülkenin diğer bölgelerine yapılacak başka büyük tesislerin inşaası için de kaynak bulmak amacıyla halka hisse senedi satıp para toplayacak, halk da bu senetlerle sözü edilen yatırımlara ortak olacak.

Almanlar şikâyetçi

18 eylül - Türkiye'ye ihraç ettikleri malların parasını bir yıldır tahsil edemeyen Alman firmaları, Türk gazetecilere dert yandılar. Alman ihracatçılar, büyük faiz zararlarına uğradıklarını söylediler.

Cumhurbaşkanı Bayar, Amerika'ya davet edildi

17 eylül - Dışişleri Bakanlığı, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Dwight Eisenhower tarafından resmî bir ziyaret için ABD'ye davet edildiğini açıkladı. Bakanlık, davet mektubunun Cumhurbaşkanı Bayar'a, ABD'nin yeni Ankara Büyükelçisi Warren tarafından itimatnamesini sunarken verildiğini bildirdi.
Cumhurbaşkanı Bayar ve eşi, ABD'de Beyaz Saray'da ağırlanacaklar.

Millet Partisi yöneticileri hâkim önünde

Mustafa Kentli, Enis Akaygen, Fuat Arna, Ahmet Tahtakılıç ve Ertuğrul Akça duruşmada.

26 eylül - Dernekler Kanunu'na aykırı hareket ettiği gerekçesiyle geçici olarak kapatılan Millet Partisi'nin yöneticileri hakkında savcılıkça açılan davanın görülmesine, Ankara 3'üncü Sulh Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Savcılığın iddianamesinde Millet Partisi, din devletinin geri getirilmesini amaç edinmekle suçlanıyor ve partinin kapatılması isteniyor. Mahkeme, 5'er 10'ar dakikalık birkaç ara tatili haricinde öğle ve akşam yemekleri için bile ara verilmeden 12 saat devam etti.

Sanıklar ve avukatları, mahkemenin yetkisizliğini ileri sürerek reddi hâkim talebinde bulundular. Bu talep bir üst mahkemeye gönderilecek ve mahkeme talebi kabul etmezse dosya gene aynı mahkemede ele alınacak.

Yargılanan Millet Partisi yöneticileri şu isimlerden oluşuyor: Mustafa Kentli, Fuat Arna, Enis Akaygen, Nurettin Ardıçoğlu, Ahmet Tahtakılıç, Ertuğrul Akça, Lütfi Bornovalı, Suphi Batur, Yesari Bilgisav, Galip Bilge, Mehmet Ali Derman, Cemal Işlak ve Hasan Dinçer.

Sorun yaratan oyun yasaklandı

10 eylül - Haldun Taner'in yazdığı ve Şehir Tiyatrosu Edebî Heyeti ile İdare Kurulu'nca beğenilip onaylanarak daha bir yıl önce repertuvara alınan « Günün Adamı » adlı oyunun sahnelenmesinden, « zülfiyâre » dokunduğu ileri sürülerek vazgeçildi.

Sahnelenmesi yasaklanan oyunun yazarı Haldun Taner ise, hayalî bir ülkede hayalî bir seçim kampanyası sırasında geçen olayların Türkiye'deki partileri ve partilileri ilgilendirmediğini söyledi.

Kokain ve tarihî eser kaçakçısı kadın yakalandı

11 eylül - Uçakla Beyrut'a gideceği sırada şüpheli görülerek aranan Mezruka Akçam adlı bir kadının bavulunda 10 000 liralık kokain, 26 altın sikke, 2 altın heykelcik, 3 tarihî küpe, bir yakutlu yüzük, 450 dolar ve 106 tarihî gümüş sikke bulundu.

Mezruka Akçam'ın, Ekonomi Bakanlığı'nda çalışan üst düzey bir yöneticinin eşi olduğu bildirildi.

Telif hakkı davası

28 eylül - Telif Hakları Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra açılan davaların en ilgi çekicisine İstanbul 10'uncu Asliye Hukuk Mahkemesi'nde bakıldı.

Ahmet Çetincan adlı bir bestekâr, kendi eseri olduğunu söylediği « Sakarya Marşı »nın, Atlas Film tarafından çekilen « Vatan İçin » filminde, kendi izni olmaksızın kullanıldığını ileri sürerek, Nedim Otyam ve Nazif Duru aleyhine toplam 3 000 liralık maddî tazminat davası açtı.

Suna Kan-İdil Biret konseri

20 eylül - İki küçük sanatçımız kemancı Suna Kan ile piyanist İdil Biret, Taksim Gazinosu'nda yaklaşık 2 saat süren bir konser verdiler. Konsere önce Suna Kan başladı, 10 dakika sonra İdil Biret de ona katıldı. Konseri izleyen yabancı müzikseverler, « Küçük sanatçılarınızı dinledik, gözlerimizle görmeseydik inanmazdık; harika, cidden harika » dediler. Konser radyodan da naklen yayımlandı.

Petrol uzmanı geliyor

19 eylül - BM Teknik Yardım İdaresi, hükûmetin talebi üzerine Türkiye'ye bir petrol uzmanı gönderiyor. Güneydoğu'daki petrol bölgelerinin geliştirilmesiyle ilgili konularda çalışacak uzman, bir yıl Türkiye'de kalacak.

İstanbul'un telefon sorunu

17 eylül - Telefon sıkıntısı çekilen İstanbul'da, Kadıköy, Kalamış ve Kızıltoprak'ı besleyecek şebekenin genişletilmesi çalışmaları ilerliyor. Bu semtlere Cumhuriyet Bayramı'na kadar telefon dağıtılacağı açıklandı.

Yeşilköy ve Bebek otomatik santrallarının malzemeleri geldi, Fatih santralının kurulmasına başlandı. 1954'te faaliyete geçecek bu santrallar 8 000 abonenin ihtiyacına cevap verecek. Öte yandan İstanbul-Ankara arasındaki görüşmelerde beklemeyi azaltmak için de kanal sayısı 30'dan 42'ye çıkarıldı.

Kral Faruk'un malları

29 eylül - Mısır Devrim Konseyi, sabık Kral Faruk'un tüm mallarına el koydu. Kral Faruk'un servetinin yaklaşık 10 milyon sterlini bulduğu sanılıyor.

Mısır'ın eski kralı Faruk.

Türk dostu Profesör Reuter öldü

29 eylül - Hitler Almanya'sından kaçarak Türkiye'ye sığınan ve 12 yıl Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde hocalık ve İktisat Bakanlığı'nda danışmanlık yapan, ancak savaş sonrası ülkesine dönerek Batı Berlin Belediye Başkanlığı'na seçilen Türk dostu Profesör Ernst Reuter, 64 yaşında öldü. Türkiye'yi ikinci vatanı olarak bilen ve dilimizi çok iyi konuşan Profesör'ün ölümü ülkemizde büyük üzüntü yarattı.

1953

Ekim

1. Fransa Başbakanı Laniel ve Dışişleri Bakanı Bidault, Ankara'ya geldiler.
3. Dumlupınar denizaltısıyla çarpışan Naboland adlı İsveç şilebinin Kaptanı Loretson 6 ay ağır hapse mahkûm edildi; Dumlupınar denizaltısının komutanı Yüzbaşı Sabri Çelebi ise beraat etti.
4. 12 firma ihtikârdan (vurgunculuk) mahkemeye verildi. ☞
5. Türkiye, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne 40 oyla üye seçildi.
7. İngiltere Savunma Bakanı Antony Head Ankara'ya geldi.
8. Trieste'nin « A » bölgesi İtalya'ya terk edildi; Tito bu kararı tanımadı.
9. İlim Yayma Cemiyeti, fesih talebiyle mahkemeye verildi.
10. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, Türkiye'nin Kıbrıs'la ilgilendiğini açıkladı.
11. Adapazarı Şeker Fabrikası açıldı.
14. Türkiye Komünist Partisi mensubu 167 kişinin yargılanmasına başlandı. ☞
17. Türkiye, Trieste için toplantı teklif etti.
20. ABD tarafından inşa edilen İskenderun Üssü, Deniz Kuvvetleri'ne devredildi.
22. Millet Partisi yöneticileri duruşmada hâkime hakarette bulundular; hâkim duruşmadan çekildi. ☞
25. Seyhan Barajı'nın temeli atıldı; 100 milyon liraya mal olacak baraj 3 yılda tamamlanacak.
25. Adana Bağımsız Milletvekili Sinan Tekelioğlu DP'ye katıldı.
26. Narlı-Gaziantep demiryolu hattı işletmeye açıldı
28. *Hürriyet* gazetesi sahibi ve başyazarı Sedat Simavi'nin yargılanmasına başlandı. ☞
30. Pamuk ihracatında yolsuzluk ortaya çıkarıldı.
30. Türkiye Köylü Partisi 2. Kurultayı Ankara'da toplandı.

ÖLÜM

2. Eski Millî Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin Sirer.

Komünizm propagandası yapmaktan sanık 167 solcu mahkeme huzurunda.

Komünist Partililer yargılanıyor

14 ekim - Gizli Türkiye Komünist Partisi kurmaktan sanık 167 kişinin yargılanmasına İstanbul'da, 1. Ordu Garnizon Mahkemesi'nde başlandı. Yargı önüne çıkarılan sanıklar arasında Şefik Hüsnü Değmer, Zeki Baştımar, Mihri Belli, Reşat Fuat Baraner gibi tanınmış solcular bulunuyor. Aralarında çok sayıda üniversite öğrencisinin de bulunduğu sanıklar için 5 ila 15 yıl arasında değişen çeşitli hapis cezaları isteniyor.

Millet Partisi davasında hâkim çekildi

22 ekim - Millet Partisi'nin 8 temmuzda kapatılmasının ardından, Parti yöneticilerinin Dernekler Kanunu'na aykırı faaliyet gösterdikleri gerekçesiyle Ankara 3'üncü Sulh Ceza Mahkemesi'nde görülmekte olan davalarına devam edildi.
Duruşma sırasında hâkime hakarette bulunan, Millet Partisi'nin yayın organı *Millet* gazetesinin başyazarı Nurettin Ardıçoğlu ile Parti yöneticilerinden Abdurrahman Boyacıgiller mahkemeden çıkarıldılar. Bunun üzerine sanıklar davaya ağır ceza mahkemesinde bakılmasını istediler. Duruşma salonunda bulunan partili izleyicilerin de hâkime karşı isnatta bulunmaları üzerine Hâkim Memduh Balamir davadan çekilme kararı aldı.
Bu durumda savcılık dosyayı yeni bir mahkemeye gönderecek.

Fuad Köprülü-Sedat Simavi davası

28 ekim - Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü'nün *Hürriyet* gazetesinin sahibi ve başyazarı gazeteci Sedat Simavi aleyhine açmış olduğu hakaret davasına İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı.

Otomobil ve kamyon lastiği darlığı

17 ekim - Ekonomi Bakanlığı, son zamanlarda hissedilen otomobil ve kamyon lastiği darlığını gidermek için önlemler aldı.
Yeni uygulamaya göre gümrüklerde bekleyen lastikler hemen çekilerek Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu'na verilecek. Kamyon ve Taksi Sahipleri Federasyonu da buraya başvurarak lastik ihtiyaçlarını karşılayacak.

Türkiye'nin altın stokları

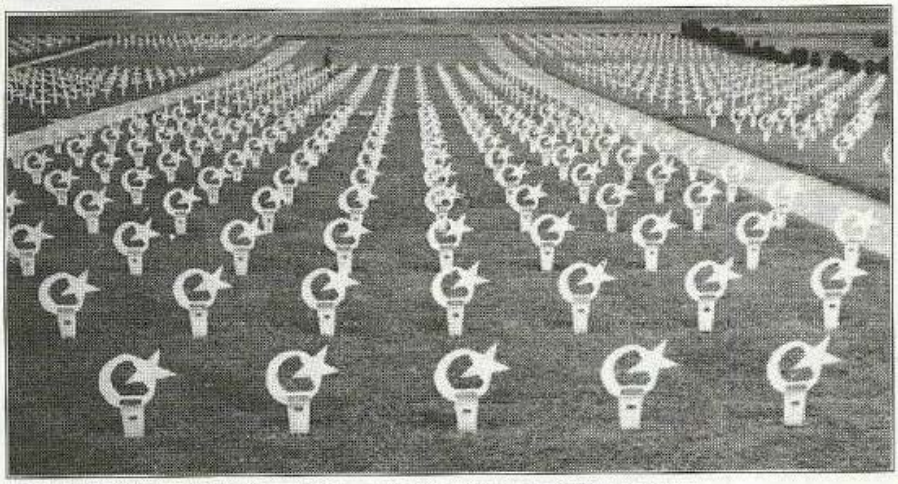
26 ekim - Bazı gazetelerde yayımlanan altın ve döviz stoklarının azaldığına dair haberler Demokrat Parti ile Cumhuriyet Halk Partisi'nin arasını açtı.
Konuyla ilgili bir açıklama yapma gereği duyan Başbakan Adnan Menderes, Türkiye'nin mevcut altın stokunun 127,5 ton olduğunu söyledi. Başbakan Menderes, bu miktarın 91 tonunun yurtdışındaki bankalarda bulunduğunu da belirtti.
Maliye Bakanı Hasan Polatkan da aynı konuda, « Enflasyonun 1950 başından bu yana yüzde 50 olmasına rağmen, iş hacmindeki artış yüzde 100'dür. Geçim darlığı söz konusu değildir, halkın hayat seviyesini daha da yükselteceğiz » dedi.

Başbakan Adnan Menderes, yurt gezisi sırasında halka hitap ederken.

Başbakan Menderes, CHP'yi sert bir dille suçladı

24 ekim - DP Genel Başkanı ve Başbakan Adnan Menderes yurt gezisine çıktığı Mersin'de CHP'yi sert bir dille suçladı. Menderes, « Cumhuriyet Halk Partisi iliğine kadar millet kesesinden beslenmiştir. Onlarda yağma devrinden kalma muazzam bir servet vardır. Onları yakalayıp gayrimeşru elde edilen servetleri toptan ellerinden alacağız » dedi. Başbakan Menderes daha önce Adana'da yaptığı konuşmada da, CHP'nin tahrik politikası güttüğünü, buna da vicdanların tahammül edemeyeceğini söyledi. Bazı CHP yanlısı gazetelerin yayınlarına da değinen Başbakan, « Bunlar, Moskova Radyosu'na bile rahmet okutacak şerî ve adî iftiralardır » dedi. Menderes, İnönü'yü göreve davet ederek muhterislerin faaliyetlerinin devamı halinde hükûmetin önlem alacağını ifade etti.
CHP Parti Meclisi, Başbakan Menderes'in bu konuşmalarına bir bildiri yayımlayarak cevap verdi. Bildiride « Ülke partizan idareden ıstırap çekmektedir. Ayrıca yüksek enflasyon ve hayat pahalılığı da geniş vatandaş kitlelerini takatsız bırakmıştır » denildi.

Kore'deki Türk şehitliği: dünya barışı için toprağa düşen Mehmetçikler.

Kore'deki kayıplarımız

23 ekim - 1950 haziranında başlayıp, 37 ay sürdükten sonra 27 temmuzda sona eren ve 2 milyondan fazla insanın hayatına mal olan Kore Savaşı'nın kesin kayıp listesi açıklandı. Buna göre Türkiye, Kore Savaşı'ndaki kayıp sıralamasında 717 şehit, 2 246 yaralı ve 167 kayıpla Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra ikinci sırayı aldı.

12 vurguncu yargılanıyor

11 ekim - İtalya'dan ithal ettikleri pamuklu mensucatı hükûmetin tespit ettiği azamî kâr haddinin üstünde sattıkları ve satış faturalarını fiyat kontrolüne imkân vermeyecek şekilde tanzim ettikleri gerekçesiyle 12 firma hakkında 4 ekimde açılan davanın duruşmasına 9'uncu Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Duruşma sonunda mahkeme, davayı ağır ceza mahkemesine nakletti.

Cahide Sonku sahneyi terk etti

23 ekim - Cahide Sonku, Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenen « Yavru Kartal » adlı oyun sırasında bazı seyircilerin konuşmalarını tekrarlaması üzerine kızgın bir şekilde sahneyi terk etti. Seyircilerin uyarılmasıyla siniri yatışan Sonku, 20 dakika aradan sonra oyuna devam etti.

1953

Kasım

1. İzmir Belediye Başkanı Rauf Onursal CHP'nin kapatılmasını istedi.
1. Meclis, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın konuşmasıyla açıldı. *Ulus* gazetesi konuşmayı eleştirerek, « Bayar'ın konuşmasındaki rakamlar DP lehine düzenlenmiştir » şeklinde yazdı.
4. Atatürk'ün naaşı törenle kabrinden alınarak katafalka kondu.
5. ABD Hava Bakanı Talbott Türkiye'ye geldi.
7. *Yeni Sabah* gazetesinin « Moskova ve Kutuplar Gezisi » adlı yazı dizisi olay yarattı; savcılık *Yeni Sabah* gazetesi sahibi Safa Kılıçlıoğlu'nun ifadesini aldı.
10. Atatürk'ün naaşı törenle Anıtkabir'e nakledildi. ☞
11. Sümerbank'ın 20 milyon liralık manifatura ithal etmesi kararlaştırıldı.
12. İtalya Başbakanı Guiseppe Pella Ankara'ya geldi.
12. İran'da eski Başbakan Musaddık'ın idamı istendi.
12. Yılda 500 000 kişi çoğalan Türkiye'nin nüfusu 24 milyona çıktı.
16. Uşak il oldu; İl Genel Meclisi seçiminde CHP 11, DP 1 üyelik kazandı.
16. Kıbrıs'taki İngiliz sömürge yönetimi, bir Türk okulunu kapattı.
17. DP Meclis grubu, CHP'nin mallarına el konulmasına karar verdi. ☞
19. İstanbul'da 2 banliyö treni çarpıştı; 4 kişi öldü.
20. Türkiye'de ilk defa oto mukavemet yarışı yapıldı. ☞
22. Mısır, Kahire Büyükelçimiz Fuat Hulusi Tugay'ın geri çağrılmasını istedi.
24. Türkiye, Mısır'a nota verdi.
25. Eczane sınırlaması kaldırıldı.
25. DP Tokat Milletvekili Ahmet Gürkan, İnönü ve 1946 seçimlerinden sonra hükümette bakan olanların seçime iştirak ettirilmemelerini istedi.
27. Pakistan Genel Valisi Gulam Muhammed, resmî bir ziyaret için Ankara'ya geldi.

Atatürk'ün naaşı Anıtkabir'de

10 kasım - Büyük Önder Atatürk, ölümünden tam 15 yıl sonra Ankara'da ebedî istirahatgâhına tevdi edildi. Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrinden çıkarılarak bir süre katafalka konulan Atatürk'ün naaşı, 18 no'lu top arabasını çeken Harp Okulu öğrencileri tarafından Anıtkabir'e götürülürken binlerce insan gözyaşlarını tutamadı.

Törene katılan Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Atatürk'ün başucunda ağlayarak O'nun hüviyet ve meziyetlerini bir kere daha belirten bir konuşma yaptı. Büyük bir intizam ve vakar içinde geçen tören 4,5 saat sürdü. İlk gün Anıtkabir'i 70 000 kişi ziyaret etti.

Etnografya Müzesi'nden Ulus Meydanı'na ve TBMM'den Rasattape'ye uzanan yollar sabahın erken saatlerinden itibaren insan doluydu. Ankaralılar ve yurdun her tarafından gelen binlerce insan O'nu son istirahatgâhına uğurlamaya hazırlanıyordu.

Atatürk'ün naaşı, Etnografya Müzesinden Harbiyelilerin omuzlarında çıkarılarak top arabasına kondu. Saat dokuzu beş geçe saygı duruşu yapıldıktan sonra yürüyüş başladı.

Top arabasının iki yanında nöbetleşe 12 general yürüyordu. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, top arabasının hemen arkasında yürüyen Makbule Atadan'ı ara bırakarak izliyordu, yanında yaverleri vardı. Onun arkasında aynı hizada yürüyen CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, Başbakan Adnan Menderes ve Meclis Başkanı Refik Koraltan yer alıyordu. Kurtuluş Savaşı'nın ve Cumhuriyet döneminin önde gelen isimleri, bakanlar, milletvekilleri, askerî ve mülkî erkân, diplomatlar, meslek kuruluşlarının temsilcileri kortejdeki yerlerini almışlardı. Törene katılanlardan ve yol kenarında duranlardan yüzlercesinin göğsünde İstiklal Madalyası parlıyordu. Rasattepe'ye tırmanırken kortejin göz alabildiğine uzadığı görülüyordu.

Atatürk'ün naaşı Harbiyelilerin omuzlarında Anıtkabir'e taşınırken.

İnönü-Menderes tartışması

18 kasım - Devlet Bakanı Celal Yardımcı'nın, « Bu millet dindar doğmuştur, dindar ölecektir » şeklindeki sözleri üzerine Meclis'e verilen dinin siyasete alet edilmesiyle ilgili önerge sert tartışmalara konu oldu.

DP Genel Başkanı ve Başbakan Menderes, « Bizi hak bildiğimiz yolda yıldıracak hiçbir şey yoktur. Bir aczin feveranı ve kudurganlığıyla... » ifadesini kullanarak CHP Genel Başkanı İnönü'ye hücum edince, Osman Bölükbaşı, Menderes'ten « kudurganlık » kelimesini geri almasını istedi. Menderes buna yanaşmayıp, Bölükbaşı ısrar edince gürültülü tartışmalar oldu. Meclis Başkanı Koraltan, Bölükbaşı'yı Meclis'ten çıkardı.

İnönü, Menderes'e verdiği cevapta, « Bu rejim, bir iktidarın daimî olmasının tılsımını bulamadı. Bir gün elbet düşeceklerdir. İnsanlar düştükleri zaman vatandaşların içinde şerefle dolaşabilmelidir » dedi.

Giyecek fiyatlarına kâr haddi getiriliyor

21 kasım - Ekonomi Bakanı Fethi Çelikbaş, İstanbul'daki tanzim satış yerlerinin daha düzenli bir hale getirilmesi için çalışmalar yapıldığını, fiyatların gereğinden fazla yükselmesini önlemek için umumî mağazalar açılacağını ve giyecek fiyatlarına kâr haddi konulacağını söyledi.

Oto mukavemet yarışları

20 kasım - Türkiye Turizm Kurumu'nun düzenlediği Şehirlerarası Otomobil Mukavemet Yarışı'nın sonuçları belli oldu. Buna göre, 8 silindirli otolarda birinci kategoride İbrahim Bahçeli ile Zeki Tuzgül birinci oldular. 19 arabanın katıldığı yarış İstanbul-Ankara-İzmir-İstanbul güzergâhında yapıldı.

Yeni Sabah gazetesi ortalığı karıştırdı

20 kasım - *Yeni Sabah* gazetesinde yayımlanan Esat Mahmut Karakurt imzalı « Moskova ve Kutuplar Gezisi » adlı yazı dizisi basında ve siyasî çevrelerde sert tartışmalara ve hatta kavgalara neden oldu. Konuyla ilgili bir açıklama yapan Başbakan Menderes, « Gazetede yayımlanan SSCB'ye ait fotoğraflar bu meçhul âlemi cazip bir diyar gibi gösteriyor » dedi.
Öte yandan gazetenin, yazı dizisinin reklamını yapmak amacıyla İstanbul sokaklarına astırdığı afişler de olaylara neden oldu. Afişlerdeki « Moskova » kelimesi baskılar üzerine kaldırıldı. Gençlerin gazeteye baskın yapacağı yolundaki söylentilere karşı, « gazetesini kendi olanaklarıyla savunacağını » söyleyen *Yeni Sabah* gazetesi sahibi Safa Kılıçoğlu savcılığa çağrıldı ve ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı.

VATAN

"Yeni Sabah,,ın neşriyatı D.P. Grupunda görüşüldü

İki banliyo treni dün gece Kazlıçeşme'de çarpıştı

Cumhuriyet Halk Partisi'nin mallarına el konacak

17 kasım - Demokrat Parti Meclis grubu 4,5 saat süren gizli bir toplantı sonrası Cumhuriyet Halk Partisi'ne ait olan mallara el konulmasına karar verdi. Bu konuda bir kanun tasarısı hazırlanarak Büyük Millet Meclisi'ne verilecek, kurulacak komisyon da tasarıyı hazırlarken CHP'den mal beyanında bulunmasını isteyecek.
DP Genel Başkanı ve Başbakan Menderes, kararın alınmasının nedeniyle ilgili olarak, « Bir avuç muhteris, iktidara karşı kötülük yapmak için hiçbir melanetten geri kalmıyor » dedi. Menderes, CHP'nin mallarına el koymanın partinin faaliyetlerini kısıtlamak anlamına gelmediğini de söyledi.

1kasım 1953. Meclis Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın konuşmasıyla açılıyor.

Zeyrek Camii'nde Bizans mozaikleri

7 kasım - İstanbul'da Zeyrek Camii'nde, Bizans döneminden kalma çok değerli mozaikler bulundu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim görevlilerinden Profesör F. Schweinfurd ile ABD Boston Üniversitesi profesörlerinden Underwood, ortaya çıkarılan tarihî eserleri incelemek için Zeyrek Camii'ne gittiklerinde, camide bulunan Kuran kursu öğrencileri tarafından içeri sokulmadılar. Profesörler daha sonra Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ın girişimleriyle incelemelerine başladılar.
Bizans döneminde adı Pantokrator Kilisesi olan Zeyrek Camii, İstanbul'un fethinden sonra camiye çevrilmiş, mozaiklerle kaplı olan zemini daha sonra tahtayla kaplanmıştı.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes, bir İzmir ziyaretinde Belediye Başkanı Rauf Onursal'la (Menderes'in solunda) birlikte.

1953

Aralık

1. 1954 yılı bütçesi 2 287 640 029 lira olarak açıklandı; geçen yıla oranla 238 milyon lira artış var.
2. Sülfürik asit fabrikalarının ihalesi yapıldı.
4. Üç Büyükler Bermuda'da buluştu; ABD, İngiltere ve Fransa Dışişleri bakanları SSCB'ye saldırmazlık paktı teklifi hazırladı.
7. Irak basını Türkiye aleyhine yazılar yayımladı, gericiliğe karşı girişilen savaşa çattı.
9. Türk mühendisler ülkeye yabancı mühendis getirilmesine karşı çıktılar.
11. Türk Millî Futbol Takımı, İtalya'ya 1-0 mağlup oldu.
14. CHP'nin mallarına el konmasına dair kanun Meclis'te kabul edildi. ☞
15. CHP'nin mallarına el kondu. Bunun üzerine *Ulus*, *Son Havadis* ve *Karagöz* gazeteleri son sayılarını yayımladılar. ☞
17. DP İstanbul Milletvekili Ahmet Hamdi Başar partisinden istifa etti.
19. Kırıkkale Mermi Fabrikası'nın temeli atıldı.
19. CHP yeni Genel Merkezi yeni bir binada açıldı.
19. Kıbrıs'ta müftülük seçimlerinde Mehmet Dânâ taraftarlarının hepsi seçildi.
20. DP Konya İl Kongresi'nde, din derslerinin ilkokullarda bütün sınıflarda okutulması istendi.
21. Türkiye-Fransa Ticaret Antlaşması imzalandı.
21. İşçilere yılda bir aylık ikramiye verilmesi kararlaştırıldı.
23. SSCB eski gizli polis şefi Lavrentiy Beria ve 6 suç ortağı idam edildi.
26. Mısır Cumhurbaşkanı Necib, Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesini destekledi.
30. Mehmet Dânâ, Kıbrıs müftüsü seçildi.

ÖLÜM

11. Gazeteci Sedat Simavi. ☞
27. Eski Başbakan Şükrü Saracoğlu. ☞

Sedat Simavi öldü

Sedat Simavi'nin cenazesi, inşa halindeki Hürriyet gazetesinin önünde.

11 aralık - Türk basınındaki birçok yeniliğin öncüsü Sedat Simavi, 57 yaşında İstanbul'da öldü. Basın hayatına Galatasaray Lisesi'ndeki öğrenciliği sırasında, çeşitli dergilerde yayımladığı karikatürlerle giren Sedat Simavi, 1933'te çıkarmaya başladığı haftalık *Yedigün* dergisiyle Türk dergiciliğinde bir çığır açtı. Birçok ünlü gazeteci ve yazarı bünyesinde toplayan *Yedigün*, bol resimli röportajları ve ilginç yazılarıyla, yayımlandığı 18 yıl boyunca Türkiye'nin en çok satan dergisi oldu. 1 mayıs 1948'de çıkarmaya başladığı *Hürriyet* gazetesiyse, o güne kadar geçerli olan gazetecilik anlayışını altüst etti. Gazetenin başlıca özelliği, siyasî iktidarlara uzak durması ve o güne kadar geçerli olan uzun haber geleneğine son vermesiydi. Simavi'nin yönetiminde *Hürriyet*, geniş halk kesimlerine dönük ilginç haberleri, fotoğrafları, kısa yazı ve yorumlarıyla, kısa zamanda bir kitle gazetesi haline geldi.

İnceleme, roman, hikâye, piyes şeklinde 60 kadar eseri bulunan Simavi'nin « Hürriyet Apartmanı » adlı oyunu 1943'te Şehir Tiyatroları tarafından sahnelendi.

Kürtaj davası

8 aralık - 27 yaşındaki genç bir kadına kürtaj yaparken ihbar üzerine yakalanan Ortaköy Şifa Yurdu'nun sahibi Doktor Asım Onur ile Doktor Melahat Bolayır ve Başhemşire Hikmet Soysal'ın yargılanmasına, İstanbul 4'üncü Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı.

Adaba mugayir afiş

11 aralık - Beyoğlu Kaymakamlığı, sinemalarda gösterilen müzikli bir Türk filminin afişlerindeki genç kız resimlerini « umumî adaba mugayir » olduğu iddiasıyla toplattı. Film sansürden geçtiğinden, kaymakamlığın tutumu keyfî olarak nitelendirildi.

Cüzam kolonisi

3 aralık - Sağlık ve Sosyal Yardım Genel Müdürü Seyfettin Okan, hükûmetin Doğu illerinde bir cüzam kolonisi kuracağını söyledi. Ülkede dağınık halde bulunan cüzamlılar bu koloniye yerleştirilerek üretici duruma getirilecekler.

Türk esirlere işkence

2 aralık - BM'deki Türk delegesi Selim Sarper, Kore'de kaybolan 167 Türk askerinden 135'inin yakalandıktan sonra öldürüldüğüne dair ellerinde delil bulunduğunu söyledi. Sarper, 8 Türk esirine sistemli şekilde işkence yapıldığını da etraflı şekilde açıkladı.

Beria idam edildi

23 aralık - Sovyet Güvenlik Örgütü'nün yöneticisi olarak Stalin muhaliflerinin temizlenmesinde önemli rol oynayan ve 1946'dan itibaren Politbüro üyesi olan Lavrentiy Beria idam edildi. Stalin'in mart 1953'te ölümünden sonra dört başbakan yardımcısından biri olan ve gizli güvenlik örgütünün başı oluşundan yararlanarak iktidarı eli geçirmeye çalışan Beria temmuz ayında Malenkov, Molotov ve Hruşçev karşısında yenik düşerek emperyalist ajanı olduğu gerekçesiyle tutuklanmış ve yargılanmıştı.

Lavrentiy Beria.

Yeni Sabah'ın sahibi Kılıçlıoğlu gizli yargılanıyor

15 aralık - Kasıtlı haber yayımlayarak millî menfaatlere aykırı hareket ettiği gerekçesiyle hakkında dava açılan *Yeni Sabah* gazetesi sahibi Safa Kılıçlıoğlu'nun yargılanmasına İstanbul 4'üncü Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Mahkeme duruşmanın gizli yapılmasına karar verdi.

Konservatuvar İlmî Kurulu istifa etti

16 aralık - Konservatuvar İlmî Kurulu üyelerinden Neşet Halil Öztan, Şefik Gürmeriç, İzzettin Ökte ve Nevzat Atlığ görevlerinden istifa ettiler. Kurul üyelerinin istifa mektuplarında, Türk musikîsinde son yıllarda ilerlemeler kaydedildiği, ancak bazı sanatçıların para uğruna görevlerini ihmal ederek içkili gazinolara programa gittikleri belirtildi. İstifacılar ayrıca, Konservatuvar'ın dış etkilerle yıpratıldığını ve yönetimin bu konuda önlem almadığını söylediler.

İnönü'den DP'lilere: Suçluların telaşı içindesiniz

15 aralık - CHP'nin mallarının Hazine'ye iadesi hakkındaki kanun 14 aralıkta Meclis'te kabul edildi. Görüşmeler sırasında CHP Genel Başkanı İnönü, kanunun Anayasa'ya aykırı olduğunu belirttikten sonra, « Tarih kürsüsünden halinizi seyrediyorum, suçluların telaşı içindesiniz » dedi. İnönü'nün konuşmasından sonra CHP milletvekilleri Meclis'i terk ettiler. Başbakan Menderes ise, « Eğer yaptıklarımızın hata olduğuna millet hükmedecekse üç ay sonra seçimlerde hatamızın bedelini mertçe ödeyeceğiz » dedi.

Kanun 15 aralıkta Cumhurbaşkanı Bayar tarafından imzalanarak yürürlüğe girdi. CHP'ye ait matbaalara el konduğundan *Ulus*, *Son Havadis* ve *Karagöz* adlı parti yayın organı gazeteler son sayılarını yayımladılar. Ankara'daki Genel Merkez binasına da el konulduğundan CHP Genel Merkezi başka bir binaya yerleşti. İstanbul İl Merkezi binasının da partiden alınıp Türkiye Millî Talebe Federasyonu'na verilmesi üzerine, yurdun her yerinden CHP'ye bağışlar yağdı. Genel Başkan İsmet İnönü de, evindeki eşyaları ve 10 000 lirayı CHP'ye bağışladı.

Şükrü Saracoğlu öldü

27 aralık - Eski başbakanlardan Şükrü Saracoğlu, 66 yaşında İstanbul'da öldü. Cenevre'de siyasal bilimler öğrenimi gören Saracoğlu, 1923'te İzmir milletvekili olarak Meclis'e girdi. Millî Eğitim (1924-1925), Maliye (1927-1930) ve Adalet (1933-1938) bakanlıklarında bulundu, 1938'de Dışişleri bakanlığına getirildi. 1942'de başbakanlığa atandı. Başbakanlığı sırasındaki Varlık Vergisi uygulaması çeşitli eleştirilere yol açtı. Çokpartili siyasî hayata geçilmesi ve tartışmalı 1946 seçimleri onun başbakanlığı döneminde gerçekleşti. 1946 seçimlerinden sonra yerini Recep Peker'e bırakan Saracoğlu, 1948-1950 arası Meclis başkanlığı yaptı. 1950 seçimlerinde milletvekili seçilemedi ve siyasî hayattan uzaklaştı.

İşçilerin reçeteleri için önlem alındı

12 aralık - Sosyal Sigortalar Kurumu, bazı kişilerin reçetelerdeki ilaçlar yerine parfüm ve benzeri şeyleri daha düşük fiyatla temin etmeleri karşısında, bundan sonra ilaçları kendi dağıtma kararı aldı. Bazı işçilerin de reçetelerdeki ilaçlar yerine ilaç tutarının altında para aldıkları tespit edildi.

İstanbul'da 3 günde 500 ton uskumru, 1 000 ton hamsi avlandı. Ayın 10'unda uskumrunun kilosu 50, hamsinin de 5 kuruştan satıldı, bazı yerlerde de halka bedava dağıtıldı.

1954

Ocak

1. Türkiye pamuk ihraç eden ülkeler sıralamasında beşinci duruma geldi.
4. Mısır, Türkiye Büyükelçisi Fuat Hulusi Togay'ı sınır dışı etme kararı aldı. ☞
4. İzmir Bağımsız Milletvekili Halide Edip Adıvar, siyasetten çekileceğini açıkladı.
5. Devlet Hava Yolları'nın BAG yolcu uçağı Lapseki'de düştü; pilot, makinist ve 2 yolcu öldü.
6. Kat Mülkiyeti Kanunu Meclis'te kabul edildi.
6. Türk Millî Futbol Takımı, Dünya Kupası grup eleme maçında İspanya'ya 4-1 yenildi.
10. Uluslararası Öğrenci Konferansı İstanbul Yıldız Sarayı Şale Köşkü'nde toplandı.
11. İç İstikraz tasarısı kanunlaştı; 125 milyon liralık iç istikrazla 1953 yatırım bütçesi açığı kapatılacak.
14. Kore'de barış görüşmeleri çıkmaza girdi.
15. 165 milyon liraya mal olacak 20 çimento fabrikası ihaleye çıkarıldı.
17. İsviçreli « ucuzluk kralı » Duttweiler İstanbul'a geldi. ☞
18. Türk Masonlar Derneği'nin yıllık kongresi yapıldı. ☞
18. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, resmî bir ziyaret için ABD'ye hareket etti.
18. Yabancı Sermaye Kanunu Meclis'te kabul edildi.
19. Ankara'da traktör fabrikası kurulması kararlaştırıldı.
21. ABD ilk nükleer denizaltı Nautilus'u denize indirdi.
25. ABD, İngiltere, Fransa, SSCB dışişleri bakanları, Doğu-Batı sorunlarını görüşmek üzere bir araya geldiler.
26. Türkiye ile Pakistan arasında askerî pakt görüşmeleri başladı.
27. Millet Partisi mahkeme kararıyla kapatıldı. ☞
28. Başkan Eisenhower, Cumhurbaşkanı Bayar'a Liyakat Madalyası'nın en büyük rütbesini verdi. ☞
29. Cumhurbaşkanı Celal Bayar ABD Kongresi'nde konuştu. ☞

Millet Partisi kapatıldı

27 ocak - Ankara 3'üncü Sulh Ceza Mahkemesi, « dinî esasa dayanan ve gayesini saklayan bir cemiyet olduğu » gerekçesiyle, altı ay önce faaliyetten men edilmiş olan Millet Partisi'nin kapatılmasına karar verdi.

Demokrat Parti'den ayrılan bir grubun 1948 yılında kurduğu Millet Partisi, kurucuları arasında bulunan birçok ünlü isme rağmen Türk siyasî hayatında esaslı bir varlık gösterememiş, 1950 seçimlerinde yalnızca Kırşehir'den milletvekili seçilen Osman Bölükbaşı'yı Meclis'e sokabilmişti.

27 haziran 1953'te toplanan Millet Partisi 5. Kongresi'nde parti yöneticileri arasındaki ciddî fikir ayrılıkları su yüzüne çıkmış, kurucu üyelerden ve eski Genel Başkan Hikmet Bayur, partinin devrim düşmanlığı yaptığını ve dinci grupların gericilik gayretlerini desteklediğini ileri sürerek istifa etmişti. Hikmet Bayur'un istifa gerekçesini ihbar kabul eden savcılık parti hakkında soruşturma açmış ve parti 8 temmuz 1953'te soruşturmanın sağlıklı yürütülmesi amacıyla faaliyetten men edilmiş, 2 000'den fazla şubesi mühürlenmişti.

Büyükelçi Fuat Hulusi Togay ve Mısır Başbakanı Yardımcısı Nâsır.

Mısır, büyükelçimizi sınır dışı etti

4 ocak - Mısır hükûmetinin, Türkiye'nin Kahire Büyükelçisi Fuat Hulusi Togay'ı sınır dışı etmesi yurtta büyük tepkilere yol açtı.

Mısır hükûmeti karara neden olarak Büyükelçi Togay'ın bir sergi açılışında Mısır Başbakan Yardımcısı Cemal Abdünnâsir'ın elini sıkmamasını gösterdi. Türk hükûmetinin Mısır'a nota vermesi üzerine Mısır hükûmeti olayın Büyükelçi Togay'la ilgili olduğunu, Mısır'ın Türkiye'ye karşı bir tavrının söz konusu olmadığını açıkladı. Bazı çevreler, Mısır Büyükelçimiz Fuat Hulusi Togay'ın eşinin Mısır'da geniş arazileri ve büyük mal varlığı bulunduğunu, Hür Subaylar Örgütü lideri ve Mısır Başbakan Yardımcısı Nâsır'ın bunları devletleştirmesi üzerine, Büyükelçi Togay'ın Mısır hükûmetine karşı tavır aldığını ileri sürüyorlar. Mısır Büyükelçimizin gümrük çıkışı sırasında bavullarının didik didik aranması, olayın büsbütün büyümesine yol açtı.

Bayar Amerika'da

ABD'yi ziyaret etmekte olan Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Washington Havaalanı'ndan üstü açık bir otomobille ayrılırken, kendisine Başkan Yardımcısı Richard Nixon refakat ediyor.

29 ocak - ABD'yi ziyaret eden Cumhurbaşkanı Celal Bayar, ABD Kongresi'nde beklenen konuşmasını yaptı. Bayar konuşmasında, barış davasında Amerikan milletinin asil tutumunu övdükten sonra, Türkiye'ye yapılan yardımlardan dolayı ABD'ye teşekkür etti ve barış cephesindeki çabaların gerekliliğini savundu. Bayar'ın konuşması, Kongre üyelerinin alkışları ve büyük sevgi gösterileriyle karşılandı. Konuşmanın ABD'deki yankıları da tam manasıyla mükemmel oldu.

Bayar, ABD Başkanı Eisenhower tarafından Beyaz Saray'da kabul edildi. Gece verilen ziyafette Bayar'a ABD'nin en yüksek Liyakat Madalyası verildi. Eisenhower, « Hür dünyanın en çetin savunucularından biri olan Türk milletini selamlıyoruz » dedikten sonra, Atatürk devrimlerine değindi ve « Türkiye'nin tek bir nesilde sağladığı gelişme, zamanımızın harikalarından biridir » dedi.

Amerika Cumhurbaşkanı Dwight Eisenhower, Beyaz Saray'ın önünde Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a elini uzatarak hoşgeldiniz derken. İki devlet başkanının arasında, soldan sağa, bayan Mamie Eisenhower ve Reşide Bayar.

Ucuzluk kralı İstanbul'da

17 ocak - İsviçreli « ucuzluk kralı » Duttweiler, Ekonomi Bakanlığı'nın davetlisi olarak İstanbul'a geldi.

Migros mağazalarının kurucusu olan Duttweiler, büyük şehirlerde satış mağazaları ve depolar kurularak seyyar arabalarla halkın ayağına gıda maddeleri götürüldüğü takdirde, fazla kazanç sağlamak isteyen dükkân sahiplerinin hizaya geleceğini söyledi. « Ucuzluk kralı » Duttweiler, üreticilerle tüketiciler arasındaki aracıların da kaldırılmasını tavsiye etti.

Gangster yakalandı

12 ocak - Tahtakale Karakolu'nun 50 m yakınındaki bir sarraf dükkânını tabanca tehdidiyle soymak isterken yakalanan Nazif Kubak'ın bir süre önce Beyoğlu'ndaki ünlü kuyumcu Franguli'yi soyan kişi olduğu anlaşıldı. Tahtakale'deki dükkâna giren soyguncu, sarraftan 50 000 lira istedi, ancak dükkân sahibinin kardeşinin üzerine atılarak elindeki tabancayı almaya çalışması üzerine kaçmak zorunda kaldı. Eminönü Meydanı'ndaki kovalamacanın ardından polis ve jandarma tarafından yakalanan soyguncu, bütün suçlarını itiraf etti.

Sanatçılara yasaklar

9 ocak - İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, Şehir Tiyatrosu Müdürlüğü'ne bir yazı göndererek, kadrodaki sanatçıların film çevirmelerini ve dublaj yapmalarını yasakladı. Gökay'ın gönderdiği yazıda bu tarihten itibaren rol kabul etmeyenlerin, provalara gelmeyenlerin ve rollerini izin almadan dublörlere devredenlerin de şiddetle cezalandırılacakları belirtildi

Şişhane yokuşuna trafik kulesi

19 ocak - İstanbul Trafik Müdürlüğü, Şişhane yokuşu başına dört metre yüksekliğinde ışıklı bir kule konulmasına ve kuleye yerleşecek memurun trafiği ışıkla yönetmesine karar verdi. Eğer yapılacak bu deneme başarılı olursa şehrin başka yerlerine de ışıklı trafik kuleleri konulacak.

50 kuruşa hasta muayenesi

9 ocak - Hekim Haklarını Koruma Derneği Kongresi'nde söz alan konuşmacılar, hekim muayene ücretlerinin 50 kuruşa kadar düştüğünden şikâyet ederek, bunun önlenmesi için asgarî hekim ücretinin tespit edilmesi gerektiğini söylediler.

1954

Şubat

1. Yunanistan'ın Türklere baskısı arttı; Batı Trakya'dan 5 Türk daha Türkiye'ye iltica etti.
2. Suriye'den ilticalar: 28 ırktaşımız Türkiye'ye sığındı.
8. ABD gezisini sürdüren Cumhurbaşkanı Bayar, San Francisco ve Los Angeles'e gitti.
9. Kapatılan Millet Partisi'nin ileri gelenleri, Cumhuriyetçi Millet Partisi'ni (CMP) kurdular. ☞
10. 60 yaşını aşan emeklilerin aylıkları gelir vergisinden muaf tutuldu.
10. Hollywood film stüdyolarını gezen Cumhurbaşkanı Bayar, bazı film yıldızlarıyla tanıştı.
11. DP'den çıkarılan Isparta milletvekilleri Sait Bilgiç, Tahsin Tola ve İrfan Aksu tekrar partiye alındı.
12. Cumhuriyetçi Millet Partisi genel başkanlığına Ahmet Tahtakılıç seçildi.
12. Yüzde 5 faizli 125 milyon liralık istikraz tahvillerinin tümü satıldı.
14. Kıbrıs Başpiskoposu Makarios, Yunanistan'ın Kıbrıs konusunu Birleşmiş Milletler'e götürmesini istedi.
17. Seçim Kanunu değişikliği Meclis'te kabul edildi. ☞
18. Berlin'deki Dörtler Konferansı sona erdi; SSCB ile Almanya ve Avusturya üzerinde uzlaşma sağlanamadı.
18. Meclis'teki bütçe görüşmelerinde 4 saat konuşan Maliye Bakanı Hasan Polatkan, Cumhuriyet tarihinin en uzun süren bütçe konuşmasını yaptı.
20. Cumhurbaşkanı Bayar, ABD'de 14 500 km yol kat etti.
24. Tuna Nehri'nden koparak gelen buzlar, İstanbul limanını kapladı; deniz trafiği durdu. ☞
25. CHP 3. Olağanüstü Kurultayı Ankara'da toplandı.
27. Cumhurbaşkanı Celal Bayar ABD'den ayrıldı.
28. Türk, Yunan ve Yugoslav gazetecileri Ankara'da Balkan Basın Paktı'nı imzaladılar.
28. Meclis yeni bütçeyi 55'e karşı 339 oyla kabul etti.

ÖLÜM

8. Gazeteci Abidin Daver.

Gökay, halkı az et yemeğe çağırdı

4 şubat - İstanbul Belediyesi'nin bütün gayretlerine rağmen şehrin yakacak, et, ekmek ve çeşitli gıda maddeleri sıkıntısı bir türlü önlenemiyor. Son günlerde iyice hissedilen yakacak sıkıntısına neden olarak, şiddetli kış nedeniyle halkın odun ve kömürü evlerinde stoklaması gösterildi. İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, şehir halkından yardım isteyerek, « Evlerinizde odun, kömür istifçiliği yapmayın, haftada iki defadan fazla et yemeyin, yiyebileceğinizden daha fazla ekmek almayın » dedi.

Askerî araçlar tarafından İstanbul'a yakacak taşındı

6 şubat - İstanbul'daki yakacak sıkıntısını giderebilmek için askerî araçlarla şehre odun ve kömür taşınmasına başlandı. Bizzat Başbakan Adnan Menderes'in emriyle Şile ve Terkos'tan getirilen odun ve kömür İstanbul Belediyesi eliyle halka satılacak.
Öte yandan Yugoslavya'dan iki vagon yükü kömür daha getirtildiği ve Belediye'nin fakir halka parasız mangal kömürü dağıtma kararı aldığı bildirildi.

Galatasaray Lisesi öğretmenleri beraat etti

22 şubat - Öğrencilerinin notlarını düzeltmek suretiyle görevlerini kötüye kullandıkları iddiasıyla İstanbul 3'üncü Asliye Ceza Mahkemesi'ne verilen 26 Galatasaray Lisesi öğretmeninin yargılanması sona erdi. Duruşma sonunda mahkeme, öğretmenlerin görevlerinde iyi niyetle hareket ettikleri kanaatine vararak beraat kararı verdi.

Otomobil yarışına katılan Türk

10 şubat - 9919 plakalı özel otomobiliyle 24. Monte Carlo Uluslararası Otomobil Mukavemet Yarışı'na katılan Ali Sipahi adlı genç yurda döndü.
Sipahi, otomobilinin arka tekerleğinin yarış sırasında fırlamasına rağmen 3 300 km'lik parkuru tamamladığını, ancak sonuncu olduğunu söyledi.

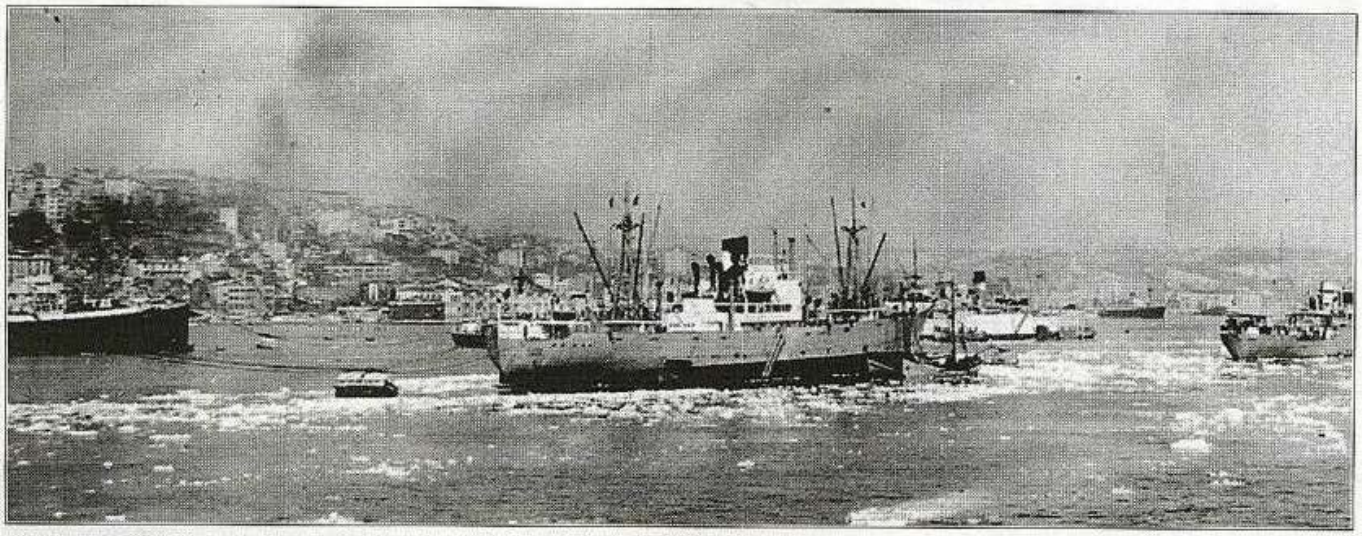
Siyasî amaçlı pil sıkıntısı (!)

5 şubat - Son aylarda yaş ve kuru pillerin piyasadan çekildiğinin tespit edilmesi bazı siyasî kuşkulara yol açtı. Bu seferki karaborsanın siyasî amaçlı olduğunu ileri süren bazı çevreler, bu yolla vatandaşların, seçimler arifesinde radyodan hükûmetin icraatını izlemesinin engellenmek istendiğini söylüyorlar. Son iki ayda pil ithali için hükûmet tarafından 4 milyon lira tahsis edilmesine rağmen piyasada pil bulunamıyor.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar, New York'ta şerefine verilen ziyafette.

Tuna'dan gelen buzlar İstanbul Boğazı'nı kapladı

Demir atmış gemiler ve suda yer yer eriyen buzlarla İstanbul, sanki bir kuzey limanı.

24 şubat - Karakış bütün şiddetiyle devam ediyor. İstanbul'da sıcaklık -6°C'ye kadar düştü. Tuna Nehri'nden koparak Karadeniz'e ulaşan ve daha sonra İstanbul Boğazı'na inen buzların, Boğaz'ı ve limanı kapladığı ve bu nedenle gece yarısından itibaren vapur seferlerinin iptal edildiği bildirildi. Bu arada, Boğaz'dan Karadeniz'e çıkmak üzere olan bir Sovyet ve iki « peyk » vapurunun buzlar arasında kaldığı ve gemilere yardım teşebbüslerinin de başarısızlıkla sonuçlandığı bildirildi.

İstanbul limanını kaplayan buzların üzerine çıkan bazı vatandaşlar, bu alışılmadık manzarada hatıra resmi çektirdiler.

Öte yandan Çavuşoğlu adlı bir balıkçı motorunun Karadeniz'de buzlar arasında kaldığı, teknesini diğer gemicilerle birlikte terk etmeye razı olmayan kaptan Mehmet Yirmibeş'in de donarak öldüğü bildirildi.

1954 kışı, 26 şubat: İstanbul Boğazı'nda buzlar. Geride Anadoluhisarı görülüyor.

Cumhuriyetçi Millet Partisi kuruldu

9 şubat - Kapatılan Millet Partisi'nin yöneticileri Osman Bölükbaşı, Fuat Arna, Ahmet Tahtakılıç, Enis Akaypen, Sadık Aldoğan, Ahmet Bilgin, Nurettin Ardıçoğlu ve Suphi Batur, Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) adıyla yeni bir siyasî parti kurdular. Kapatılan Millet Partisi'nin devamı niteliğindeki partinin programında, ikinci bir meclisin ve mecliste kabul edilen kanunları yürürlüğe sokacak bir anayasa mahkemesinin kurulması öngörülüyor. Yeni partinin programında Millet Partisi programında bulunmayan laiklik ilkesine de yer veriliyor, ancak laikliğin din düşmanlığı anlamına gelmediği belirtiliyor.

Camiülezher'de Türk öğrenciler

13 şubat - Mısır'daki Camiülezher'de okuyan Türk öğrencilerinin askerliklerinin tecili konusu Meclis'te tartışmalara yol açtı. Konuyla ilgili bir açıklama yapan Millî Eğitim Bakanı Rıfkı Salim Burçak, bakanlığın Kahire'ye bir uzman göndererek inceleme yaptığını belirterek, « Camiülezher'de 14-54 yaş arasında 84 Türk öğrenci okumaktadır. Bunlardan 24'ü ilkokul mezunu olmadan, 28'i de ilkokulu bitirdikten sonra buraya kaydolmuşlardır. Bunlar izinsiz olarak gittiler. Oraya girişte diploma sorulmamaktadır. Müspet ilimlere yer verilmeyen bu okulda yapılan eğitim üniversite eğitimi hüviyetini taşımamaktadır » dedi.

Seçim Kanunu değişikliği kabul edildi

17 şubat - Seçim Kanunu'nun bazı maddelerini değiştiren ve kanuna bazı hükümler ekleyen tasarı Meclis'te görüşülerek kabul edildi. Yumuşak ve anlayışlı bir hava içinde geçen görüşmelerde CHP adına konuşan Trabzon Milletvekili Faik Ahmet Barutçu, parti olarak tasarıyı memnuniyet verici olarak karşıladıklarını söyledi. Daha sonra söz alan Adalet Bakanı Osman Şevki Çiçekdağ, « Türk milleti emin olsun, 1954 seçimleri tam bir emniyet havası içinde, son derece dürüst olarak cereyan edecektir » dedi.

1954

Leyla Gencer Puccini'nin Tosca'sının bir sahnesinde, San Carlo Operası, Napoli.

Leyla Gencer'in başarısı

12 şubat - Ankara Devlet Operası sanatçılarından soprano Leyla Gencer, Puccini'nin « Madam Butterfly » operasının ilk sahnelenişinin 50. yıldönümü münasebetiyle Napoli'de San Carlo Operası'ndaki temsilde başrolü oynadı. Büyük bir başarı sağlayan Gencer, izleyiciler tarafından ayakta alkışlandı.

Teslim edilen silahlar

18 şubat - Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Kanunu'nun yürürlüğe girmesi üzerine, evlerinde silah bulunduran vatandaşlar bunları valiliklere teslim etmeye başladılar. Teslim edilen silahlar arasında tarihî kılıçlar, antika yatağan ve kamaların da bulunduğu açıklandı.

Kahve 10 lira

23 şubat - İzmir limanına getirilen bir miktar kahve İstanbul'a gönderiliyor. Bölge ticaret müdürlüğünün kontrolü altında perakendecilere dağıtılacak olan kahve, kilosu 10 liradan satılacak.

Mart

4. Atina, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için Birleşmiş Milletler'e başvuracağını açıkladı.
4. Yeni Petrol Kanunu Meclis'te sert tartışmalara neden oldu.
7. İspat hakkı önerisi TBMM'de reddedildi. ☞
7. Zonguldak ve Yolaç şilepleri Karadeniz'de çarpıştı; Zonguldak battı, mürettebat kurtarıldı.
7. Petrol Kanunu kabul edildi.
10. ABD gezisinden dönen Cumhurbaşkanı İstanbul'da törenle karşılandı. ☞
10. İstanbul valiliğiyle belediye başkanlığını ayıran kanun Meclis'te kabul edildi.
12. Meclis genel seçim kararı aldı; seçim 2 mayıs pazar günü yapılacak.
13. CHP, seçimde CMP'yle işbirliği yapacağını açıkladı.
13. Kıbrıs Lefkoşa Lisesi'nde İstiklal Marşı çalınmasına izin verilmedi.
14. Türkiye Köylü Partisi, CHP ve CMP'yle işbirliğini reddetti.
14. ABD, Pasifik'te tarihin en büyük patlamasını gerçekleştirdi; hidrojen bombası denendi.
14. Dünya Kupası elemesinde İspanya'yı 1-0 yendik. ☞
15. Irak, Türkiye-Pakistan Paktı'na katılma kararı aldı.
16. Karaborsayı önlemek için 4 milyon liralık kahve ithali kararlaştırıldı.
17. Millî Futbol Takımımız Dünya Kupası finallerinde. ☞
19. Federal Alman Şansölyesi ve Dışişleri Bakanı Adenauer, ikili görüşmeler için Ankara'da.
20. SSCB bir notayla Türkiye - Pakistan Paktı'na karşı çıktı.
24. Yeni Kâr Hadleri Kararnamesi yürürlüğe girdi.
24. Atina'da Kıbrıs için gösteri yapan Yunanlı gençler İngiliz bayrağını yaktılar.
25. Yunanistan Meclisi'nde Kıbrıs için gösteri yapıldı.
28. Partilerin aday yoklaması yapıldı; DP ve CHP'de yoklamaya 14 000 kişi katıldı.
30. Kâr Hadleri Kararnamesi iptal edildi; Başbakan Menderes yeni bir kararname hazırlanacağını açıkladı.

Malatya suikasti davasında avukata saldırı

9 mart - Ankara'da devam eden, *Vatan* gazetesi sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman'a Malatya'da girişilen suikastle ilgili davada sanık Hüseyin Üzmez, Avukat Burhan Apaydın'a saldırınca suçüstü mahkemesine verildi.

Çırağan Sarayı belediyeye verildi

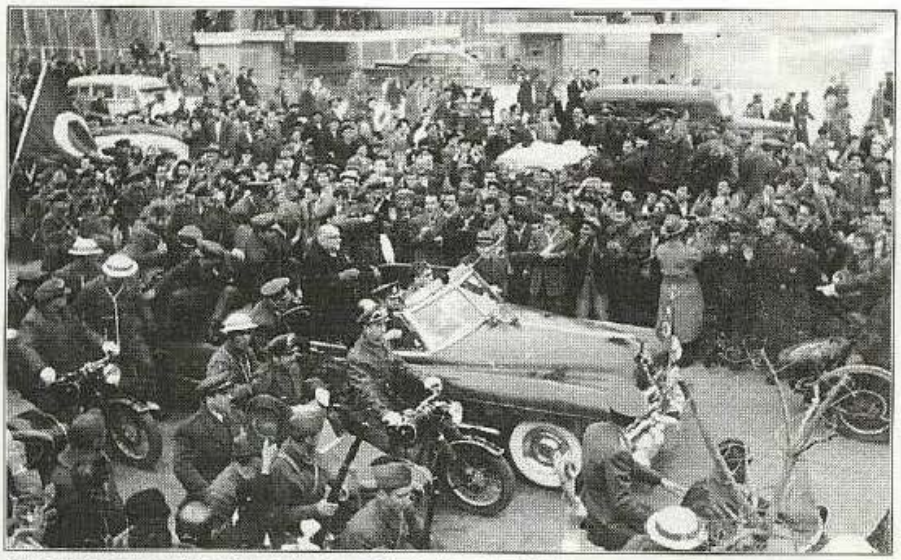
3 mart - Uzun zamandan beri İstanbul Belediyesi ile Hazine arasında ihtilaf konusu olan Çırağan Sarayı, Meclis'te kabul edilen bir kanunla İstanbul Belediyesi'ne devredildi. Çırağan Sarayı enkazı, 1955 yılı sonuna kadar otel haline getirilmek şartıyla arsası da dahil olmak üzere devir ve temlik edildi.

Fahrettin Kerim Gökay.

Gökay: Metronun temeli bir ay sonra atılacak

8 mart - İstanbul'da yapılan çalışmalar hakkında basına bilgi veren Vali ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, Mecidiyeköy-Yenikapı arasındaki metronun temelinin nisan ayında atılacağını söyledi.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar Ankara Garı'ndan ayrılırken.

Bayar, Amerika'dan döndü

11 mart - Resmî bir ziyaret için 18 ocakta ABD'ye giden Cumhurbaşkanı Celal Bayar, 10 martta Gemlik zırhlısıyla yurda döndü. Cumhurbaşkanı Bayar'ın karşılanması sırasında İstanbul tarihî günlerinden birini yaşadı. Halk, Bayar'ı karşılamak için sokaklara dökülürken, okullar da tatil edildi. Bayar, « Türk-Amerikan dostluğu milletimizin malı oldu. İşte bundan dolayıdır ki İstanbul bu dostluğu kutluyor » dedi.

Ertesi gün Başbakan Adnan Menderes'le birlikte başkente dönen Bayar, treni Ankara Garı'na girdiğinde « Yaşa, varol » sesleriyle karşılandı. Açık bir otomobille önce Anıtkabir'e giden Celal Bayar'a yol boyunca halk coşkun tezahürat yaptı.

Millî Futbol Takımımız Dünya Kupası finallerinde

17 mart - Türkiye ile İspanya millî futbol takımları arasındaki Dünya Kupası elerne maçlarının son karşılaşması, 100 000 kişilik Roma Olimpiyat Stadı'nda 65 000 seyirci önünde oynandı. Çok çekişmeli geçen maç 2-2 berabere sonuçlandı. 6 ocakta, İspanya Türkiye'yi Madrid'teki ilk maçta 4-1 yenmiş, 14 martta İstanbul'da Mithatpaşa Stadı'nda yapılan rövanş maçındaysa, Türkiye İspanya'yı 1-0 mağlûp etmeyi başarmıştı. Roma'daki üçüncü maç da berabere sonuçlanınca Dünya Kupası finallerine katılacak takımı belirlemek için, talimat gereği kura çekimine başvuruldu. Franco adında bir çocuğun çektiği kurayla Türkiye İsviçre'deki finallere katılmaya hak kazandı.

Menderes'in yeğeni tutuklandı

14 mart - Demokrat Parti'den açık bir mektupla istifa ederek Cumhuriyet Halk Partisi'ne geçen, Başbakan Adnan Menderes'in yeğeni Özdemir Evliyazade, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a sözle hakaret ettiği gerekçesiyle tutuklandı.

Halil Özyörük'e protesto

9 mart - Gazeteciler Cemiyeti ve Gazeteciler Sendikası, Meclis'te yaptığı bir konuşmada yazı işleri müdürleri için « baldırı çıplak » tabirini kullanan DP İzmir Milletvekili Halil Özyörük'ü Meclis'e ve DP Genel Başkanlığı'na çektikleri bir telgrafla protesto ettiler.

Marmara Denizi'nde motor battı; 4 denizci öldü

2 mart - Marmara Denizi'nde, Bandırma açıklarında meydana gelen bir deniz kazası sonucu 4 kişi boğularak öldü, bir kişiyse 25 saat dalgalarla mücadele ettikten sonra kurtarıldı.

Bir denizcilik şirketine ait « Yayla » isimli 16 tonluk motor, kontraplak yüklü olarak Bandırma açıklarında seyrederken, sabah 05.00 sıralarında henüz adı bilinmeyen bir geminin çarpmasıyla parçalanarak ikiye bölündü. Motorun 5 kişilik mürettebatı denize düştü, 4 denizci boğularak öldü, beşinci denizciyse denize düşen kontraplak parçalarından yararlanarak 25 saat sonra kurtulmayı başardı. Motora çarpan ve yardım etmeden kaybolan geminin aranmasına başlandı.

İspat hakkı önerisi reddedildi

7 mart - Basın ve radyo yoluyla işlenecek bazı suçlar hakkındaki kanun tasarısının görüşülmesine Meclis'te devam edildi. Tasarıda basın yolu veya radyoyla işlenen suçların kapsamının genişletilmesi ve cezaların artırılması öngörülüyor. Kanun tasarısı gazetecilere iddialarını ispat etme hakkını tanımıyor. Oturumda söz alan DP Sinop Milletvekili Server Somuncuoğlu, resmî sıfata sahip şahıslar için yapılan yayınlarda ispat hakkının tanınmasını istedi. DP Muğla Milletvekili Nadir Nadi de bu konuda bir önerge verdi. Bu konuda söz alan konuşmacılar bazı gazetelerin DP aleyhine dönmesi nedeniyle bu kanun tasarısının hazırlandığını ileri sürdüler.

Başbakan Menderes bu iddiaları cevaplandırırken gayelerinin iftira ve dedikoduları önlemek olduğunu belirtti.

İspat hakkını içeren önerge Büyük Millet Meclisi'nde reddedildi.

İspat hakkı önerisini reddeden DP'liler bu önerinin adını « İsmail Hakkı » şeklinde değiştirerek alay konusu yaptılar.

Vatandaşın namusu ve basın

6 mart - Büyük Millet Meclisi'nde Türk Ceza Kanunu'nun 161. maddesinin son fıkrasının değiştirilmesi ve bu maddeye yeni bir fıkra eklenmesi hakkındaki kanun tasarısı tartışmalara yol açtı. Tasarı üzerinde konuşan Başbakan Menderes, « Bunu basın özgürlüğünü sınırlamak için hazırlamadık, vatandaşların şeref, namus ve haysiyetleri söz konusudur. Vatandaşın bu memlekette itfiradan masun, korkusuz yaşamak hakkıdır. Vatandaş namusunu teminat altına almak azmindeyiz » dedi. Muhalefet ise, « Bu kanun suiistimalleri gizleyecek » teziyle tasarıya karşı çıktı.

Sanatçıların isyanı

26 mart - Şehir Tiyatrosu sanatçılarının başkaldırısı üzerine İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Gökay, sanatçılarla bir toplantı yapmak zorunda kaldı. Gökay, sanatçılardan müesseseye bağlılık istedi. Sanatçılar da geçici bir idare heyeti kurulmasını istediler. Sanatçılar, « Önce ikramiye, sonra talimatname istiyoruz » deyince Gökay, sanatçıların talebini kabul etti.

Toplantı olumlu bir havada sona erdi.

Fırıncılar zam isteklerinde haksız

12 mart - İstanbul Un ve Unlu Mamûlat İşçileri Derneği Kongresi'nde söz alan işçiler, patronları eleştirerek fırıncıların zam isteklerinde haksız olduklarını ileri sürdüler.

1954

Nisan

1. Ankara'da toplanan Türk, Yunan ve Yugoslav genelkurmay heyetleri, muhtemel bir tecavüze karşı ortak savunma tedbirlerini belirledi.
2. Halka ucuz mal satacak Migros kuruldu.
2. Türkiye-Pakistan Paktı Karaçi'de imzalandı.
3. Devlet Hava Yolları'nın Ark yolcu uçağı Adana'da düştü, 25 kişi öldü.
4. Samsun limanının temeli Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından atıldı.
7. İzmir'de yeni NATO karargâhı açıldı.
8. Fransızların Çinhindi'ndeki kalesi Diên Biên Phu komünist gerillaların eline geçti.
9. Komünistlikten sanık 20 kişinin duruşmasına başlandı.
9. Ordu Millî Futbol Takımı, ABD'yi 10-0 yendi.
11. Bebek telefon santralı açıldı.
12. Yugoslavya Devlet Başkanı Tito Türkiye'ye geldi.
12. Genelkurmay Başkanı Nuri Yamut emekliye ayrıldı ve DP'den İstanbul milletvekili adayı oldu.
14. İstanbul Enstitüsü kuruldu.
15. İsmet İnönü, Petrol ve Yabancı Sermayeyi Teşvik kanunlarını eleştirdi.
16. Türkiye-Yugoslavya resmî görüşmeleri sona erdi; Ankara Paktı'nın resmî bir ittifaka dönüştürülmesi kabul edildi.
17. Çanakkale Şehitleri Anıtı'nın temeli atıldı.
18. Mısır'da General Necib'i tasfiye eden Albay Cemal Abdünnâsır, başbakan olarak bütün iktidarı elinde topladı.
19. İstanbul Tarabya'daki Konak Oteli yandı.
21. İzmit'te üçüncü bir kâğıt fabrikası açıldı.
25. Mersin limanının temeli Cumhurbaşkanı tarafından atıldı.
27. Yugoslavya'da kalan Türk malları karşılığı Yugoslavya, Türkiye'ye 10,5 milyon liralık mal verecek.

İstanbul Taksim Meydanı'nda düzenlenen Demokrat Parti mitingi.

Seçim kampanyaları sona erdi

28 nisan - Partilerin genel seçim kampanyası, Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes'in İstanbul Taksim Meydanı'nda yaptıkları son seçim konuşmalarıyla sona erdi.

20 gün süren seçim kampanyasını CHP Genel Başkanı İsmet İnönü 9 nisanda Malatya'da, DP Genel Başkanı Adnan Menderes de 19 nisanda Erzurum'da başlatmışlardı. İnönü seçim konuşmalarında, Petrol Kanunu, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ve basın özgürlüğü üzerinde durarak, iktidara geldikleri takdirde partizanlığa son vererek bir hukuk devleti kuracaklarını belirtti. Bayar ve Menderes ise ülkenin kalkınmakta olduğunu vurgulayıp Türkiye'yi daha mamur bir ülke yapacaklarını söylediler. İnönü, 18 nisanda Mersin'de DP'liler tarafından konuşturulmadı. CHP, halkı seçimde karma liste kullanmaya çağırırken, Cumhurbaşkanı Celal Bayar halkı karma liste kullanmaması için uyardı. Bu arada Cumhurbaşkanı Bayar, seçim kampanyası sırasında hemen hemen tüm yurdu dolaşarak aralarında Samsun ve Mersin limanlarının da bulunduğu birçok tesisi törenle hizmete açtı.

Öte yandan CHP-CMP işbirliği girişimleri seçim kampanyaları sırasında gerçekleşemedi.

55 gündür kuşatma altında olan, Fransızların Çinhindi'ndeki son kalesi Diên Biên Phu düştü. 6 mayıs akşamı Vietminh son saldırıya başlattı. 7 mayıs günü saat 16.00'da General De Castries, « Teslim olmayacağız. Ama artık dayanmamıza imkân yok » şeklindeki son radyo mesajını verdi. 12 000 Fransız askerinin öldüğü veya esir düştüğü çarpışmalarda, Vietminh'in de 20 000'den fazla kayıp verdiği sanılıyor.

1954

Adana'da uçak düştü; 25 ölü

3 nisan - Ankara-İstanbul seferini yapmak üzere 13.40'da Adana Havaalanı'ndan kalkan Devlet Havayolları'na ait Ark uçağı havada patlayarak düştü. Türk havacılığının bu en büyük kazasında, 20 yolcu ile 5 kişilik mürettebattan kurtulan olmadı.
Uçak havalanışından 10 dakika sonra Toros eteklerindeki Kurttepe mevkii üzerinde birdenbire patladı ve yanarak yere düştü. Uçağın parçaları tepeler üzerine dağıldı.
Kazanın nedeni henüz tespit edilemezken, ölenler arasında Köylü Partisi Genel Başkanı Remzi Oğuz Arık ve Demokrat Parti İstanbul Milletvekili Salamon Adato'nun da bulunduğu bildirildi.

İnönü ve İkinci Dünya Savaşı

24 nisan - Başbakan Adnan Menderes Samsun'da yaptığı seçim konuşmasında, eski Cumhurbaşkanı İnönü'nün İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'yi savaşa sokma niyetinde olduğunu; bu amaçla savaş hazırlıklarının yapıldığını, ancak Fransa'nın düşmesi üzerine bu hazırlıkların durdurulduğunu ileri sürdü.

Gökay'ın plağı

28 nisan - İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'ın eskiden doldurmuş olduğu bir plak, İstanbul Taksim Meydanı'ndaki CHP mitinginde çalındı. Gökay plaktaki konuşmasında, CHP ve Millî Şef İnönü'yü överek vatandaşları CHP'ye oy vermeye davet ediyor. Vali ve belediye başkanı olmadan önce CHP İstanbul İl Başkanı olan Gökay, savcılığa başvurarak bu plağı izinsiz yayımlayanlar hakkında soruşturma açılmasını istedi.

27 milyon liralık yabancı sermaye

10 nisan - Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'nun kabulünden sonra, yatırım yapmak isteyen yabancı firmaların sayısı 150'yi buldu. Yapılan incelemeler sonucu 30 firmaya Türkiye'ye yatırım yapma hakkı verildi. Bu 30 firmanın Türkiye'ye yaklaşık 27 milyon lira tutarında yabancı sermaye getireceği bildirildi.

Çürük göçmen evleri

18 nisan - Devlet Bakanı Celal Yardımcı, İstanbul Rami'de yaptırılan 1 000 adet stabilize evin kesin kabulünün yapılmayacağını açıkladı. Bakan Yardımcı, bu evlerin sağlık açısından oturulmaya elverişli olmadığının ilmî heyetçe tespit edildiğini bildirdi.

Mayıs

2. Genel seçim yapıldı.
3. Mecidiyeköy-Yenikapı arasında yapılacak metronun ilk kuyusu törenle açıldı.
5. Tunceli'den CHP adayı olarak milletvekili seçilen Aslan Bora ile Fethi Ülkü DP'ye girdiler.
6. CHP, Giresun, Seyhan ve Mardin'de seçimlerin iptalini istedi.
7. Türkiye, SSCB'ye bir nota vererek Türkiye-Pakistan Paktı'nın bir tecavüz olmadığını bildirdi.
10. Türkiye'de her türlü tarım makinesi imali için bir ABD şirketiyle protokol imzalandı.
14. Genel seçimin resmî sonuçları belli oldu: DP yüzde 56,61; CHP yüzde 34,78.
14. Meclis 10. dönem çalışmalarına başladı; Bayar yeniden cumhurbaşkanı seçildi; Refik Koraltan Meclis başkanı.
15. Bulgaristan sınırında çatışma çıktı; 3'ü asker, 4 Bulgar öldü.
17. Başbakan Menderes yeni kabineyi açıkladı; kabinede 7 yeni bakan var.
19. SSCB, ABD'den aldığı 10 savaş gemisini İstanbul'da iade etti.
20. ABD-Pakistan Antlaşması imzalandı.
21. Alman mühendisler Haydarpaşa limanını 2 ayda bitireceklerini söylediler.
22. İşçiler grev hakkı istedi.
23. İzmir Bağımsız Milletvekili Behçet Uz DP'ye girdi.
25. Türk Güreş Millî Takımı, Tokyo'daki 4. Dünya Serbest Güreş Şampiyonası'nda takım halinde şampiyon oldu; Mustafa Dağıstanlı ve Hüseyin Akbaş dünya şampiyonu.
27. ABD, Sarıyar Hidroelektrik Santralı için 2 milyon 228 bin dolar yardım verdi.
27. Yazar Hüseyin Cahit Yalçın için soruşturma açıldı.
29. Başbakan Adnan Menderes ABD'ye gitti.
29. Orgeneral Nurettin Baransel Genelkurmay başkanı oldu.

ÖLÜM

11. Yazar Sait Faik Abasıyanık.

İşçiler grev hakkı istedi

22 mayıs - Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu bir bildiri yayımlayarak, işçiye grev hakkı verilmesini istedi. Bildiride grev hakkıyla ilgili bir yasa çıkarılmasının yeni hükûmetin programına alınması da önerildi.

Sait Faik öldü

11 mayıs - Sait Faik Abasıyanık 48 yaşında İstanbul'da öldü; 1944'ten beri siroz hastası olan yazar, 5 mayısta yemekborusundaki kanama nedeniyle Marmara Kliniği'ne kaldırılmıştı.
Olay örgüsünü temel alan hikâye kalıplarının dışına çıkan Sait Faik, Türk hikâyeciliğine yeni bir tarz getirdi. Başlıca tutkusu, sokakta, semt kahvelerinde, birahanelerde, ucuz sinemalarda, vapurlarda karşılaştığı, mütevazı işlerle uğraşan sıradan insanların hayatlarını kayda geçirmekti. Küçük insan ve sorunlarına sevecen yaklaşımı, ayrıntılara verdiği önem, gerçekçiliğini gölgelemeyen şiirselliği onu gününün çok okunan yazarlarından ve hikâye türünün dünya çapında büyük ustalarından biri yaptı. 1949'da *Akşam* gazetesinin bir anketine verdiği cevapta sanat anlayışını şöyle dile getirmişti: « Cemiyeti düzeltmek hususunda iddiamız yok. Biz cemiyetle, insanlarımızla birlikte, aynı hayatı yaşamak istiyoruz ».
1953'te ABD'deki Mark Twain Derneği'ne fahrî üye seçilen Sait Faik Abasıyanık, Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Sait Faik Abasıyanık.

Seçimler DP'nin zaferiyle sonuçlandı

14 mayıs - 2 mayısta yapılan genel seçimi Demokrat Parti ezici bir çoğunlukla kazandı. Resmî sonuçlara göre seçimde Demokrat Parti yüzde 56,61, Cumhuriyet Halk Partisi de yüzde 34,78 oy aldı. CHP yalnızca Malatya, Konya ve Sinop illerinde, CMP ise Kırşehir'de çoğunluk sağlayabildi. Diğer bütün illerde seçimleri DP kazandı.

Seçimlere katılım oranı yurt genelinde yüzde 88,63 olarak tespit edildi. Bazı illerde seçime itiraz eden Cumhuriyet Halk Partisi, genelde seçim sonuçlarını ve Demokratların zaferini serinkanlılıkla karşıladı.

DP Büyük Millet Meclisi'ne 503 milletvekili sokarken CHP 31, CMP 5 ve bağımsızlar da 2 milletvekilliği kazandı.

Bu sonuçlardan sonra toplanan Büyük Millet Meclisi, Demokrat Parti adayı İstanbul Milletvekili Celal Bayar'ı 486 oyla yeniden cumhurbaşkanlığına seçti. Demokrat Parti İçel Milletvekili Refik Koraltan tekrar Meclis başkanı oldu. Aynı gün, Demokrat Parti İstanbul Milletvekili Adnan Menderes de, üçüncü kere hükûmeti kurmakla görevlendirildi.

Zafer Demokrat Parti'nin: Meclis Başkanı Refik Koraltan, Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes.

Adnan Menderes üçüncü DP hükûmetini kurdu (21. hükûmet)

17 mayıs - Demokrat Parti İstanbul Milletvekili Adnan Menderes, seçim sonrası üçüncü kabinesini kurdu. Kabinede 7 yeni bakan yer aldı. Yeni bakanlardan Çanakkale Milletvekili Fatin Rüştü Zorlu, İzmir Milletvekili Behçet Uz ve İzmir Milletvekili Muammer Çavuşoğlu TBMM'ye yeni girdiler. Aydın Milletvekili Namık Gedik, İzmir Milletvekili Osman Kapani ve İstanbul Milletvekili Mükerrem Sarol ise geçen dönemde milletvekili olmalarına rağmen kabinede ilk defa yer aldılar.

Üçüncü Menderes Hükûmeti'nde şu isimler yer alıyor:

Başbakan: Adnan Menderes
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Fatin Rüştü Zorlu
Devlet Bakanı: Mükerrem Sarol
Devlet Bakanı: Osman Kapani
Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakanı: Fuad Köprülü
Adalet Bakanı: Osman Şevki Çiçekdağ
Millî Savunma Bakanı: Ethem Menderes
İçişleri Bakanı: Namık Gedik
Maliye Bakanı: Hasan Polatkan
Millî Eğitim Bakanı: Celal Yardımcı
Bayındırlık Bakanı: Kemal Zeytinoğlu
İktisat ve Ticaret Bakanı: Sıtkı Yırcalı
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: Behçet Uz
Gümrük ve Tekel Bakanı: Emin Kalafat
Tarım Bakanı: Nedim Ökmen
Ulaştırma Bakanı: Muammer Çavuşoğlu
Çalışma Bakanı: Hayrettin Erkmen
İşletmeler Bakanı: Fethi Çelikbaş.

1954

Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Faiz Kaymak.

Kıbrıs heyeti Ankara'da

12 mayıs - Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu'ndan 7 kişilik bir heyet temaslarda bulunmak üzere Ankara'ya geldi. Federasyon Başkanı Faiz Kaymak, Kıbrıs'a özerklik verilmesinin olaylara neden olacağını söyledi.

Sovyet denizciler İstanbul'da

19 mayıs - İkinci Dünya Savaşı sırasında ABD'nin SSCB'ye ödünç verdiği 58 savaş gemisinin 10'unun iadesi İstanbul'da yapıldı. Şehri gezmeye çıkan Sovyet askerlerini caddelerde gören vatandaşlar, alışık olmadıkları bu manzara karşısında oldukça şaşırdılar.

Asma köprüye talip çok

10 mayıs - İstanbul Boğazı üzerinde yapılarak Asya ile Avrupa kıtalarını birbirine bağlayacak asma köprüyü inşa etmek isteyen firma sayısı her geçen gün artıyor. Amerikalı « inşaat kralı » Morrison'un da teklif vermek üzere Türkiye'ye geldiği bildirildi.

Külah ve fes giyenlere takibat

7 mayıs - Son günlerde, özellikle teravih namazına giden bazı kişilerin camiye gidiş ve gelişleri sırasında başlarına kep, külah, fes ve benzeri şeyler giydikleri tespit edildi.
Bunun üzerine Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatına bir genelge göndererek, Şapka Kanunu'na aykırı davranan bu kişiler hakkında derhal kanunî takibat yapılmasını istedi.

Haziran

1. Başbakan Menderes Washington'da; Türkiye-ABD görüşmeleri başladı. ☞
6. Yeni Gümrük Kanunu yürürlüğe girdi; beyannameler kıymet esasına göre veriliyor.
7. Başbakan Menderes ABD dönüşü Atina'ya uğradı; Kral Paulos'la yemek yiyen Menderes, Başbakan Papagos'la da görüştü. ☞
8. ABD Türkiye'ye 3 milyon dolarlık yeni yardım yaptı.
8. Başbakan yurda döndü. ☞
9. Pakistan Başbakanı Muhammed Ali Bogra Türkiye'ye geldi.
10. Türkiye-Pakistan görüşmeleri Ankara'da başladı.
10. Değiştirme Birliği İzmir'den Kore'ye hareket etti.
11. Meclis Türkiye-Pakistan Paktı'nı onayladı.
11. Zonguldak'ta grizu faciası; 6 ölü, 16 yaralı.
12. Türkiye-Pakistan görüşmeleri sona erdi; bölgede ortak bir savunma sistemi kurulacak.
14. Sakarya ve Adıyaman illeri kuruldu.
15. Başbakan Menderes, ABD ekonomik yardımının kesintisiz devam edeceğini açıkladı.
18. Piyasada lisans satışı yapılıyor. ☞
18. CHP, Seçim Kanunu'nun değiştirilmesi için girişimde bulundu.
21. Libya Başbakanı Mustafa Ben Halim Ankara'ya geldi.
21. Hâkim ve profesörlerin emeklilik yaşı 65'ten 60'a indirildi.
23. CHP Sinop Milletvekili Server Somuncuoğlu partisinden istifa etti.
23. İlk defa bir kadın dekan seçildi; Profesör Nüzhet Gökdoğan, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi dekanı oldu.
23. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a Federal Almanya'nın en büyük nişanı verildi.
30. Kırşehir ilinin ilçe olması Meclis'te kanunlaştı. ☞
30. Seçim Kanunu değişiklik tasarısı Meclis'te kabul edildi. ☞

DP'ye oy vermeyen Kırşehir İli ilçe yapıldı

30 haziran - Kırşehir'in il olmaktan çıkarılmasına ilişkin kanun Meclis'te kabul edildi. Böylece DP seçimlerde kendisine oy vermeyen Kırşehir'i cezalandırdı. CMP adına konuşan Kırşehir Milletvekili Osman Bölükbaşı, hükûmetin bu tasarıyı hissî ve siyasî sebeplerle Meclis'e getirdiğini söyledi. Tasarı 39'a karşı 285 oyla kabul edildi. 6 DP milletvekili de tasarıya ret oyu verdi.

Seçim Kanunu değiştirildi

30 haziran - Seçim Kanunu değişiklik tasarısı Meclis'te kabul edildi. Tasarı hakkında konuşan CHP Kars Milletvekili Sırrı Atalay, « Bu kanun kabul edilirse Nazi Almanyası'nda bile görülmeyen bir durum ortaya çıkar » dedi. Bu konuşma Meclis'i karıştırdı. CHP Malatya Milletvekili Nüvit Yetkin de kanunda değiştirilmesi gereken konuları şöyle sıraladı: Din siyasete alet edilmemelidir. Seçim öncesi 3 günlük propaganda yasağı kaldırılmalıdır. Seçimlerde sınırsız para harcanması önlenmelidir. Devlet daireleri, seçim masraflarına iştirak ettirilmemelidir.
Başbakan Menderes ise hükûmetin 4 yıllık başarılı icraatını, muhalefetin seçimlerdeki 10 dakikalık radyo konuşmasıyla hiçe indirdiğini, bu nedenle muhalefetin radyo konuşmalarının kaldırılması gerektiğini ileri sürdü.
Sonuçta kanun 33'e karşı 337 oyla kabul edildi. Kabul edilen değişikliğe göre aday olmak için bir partiye başvurup da adaylığı reddedilen kişiler, başka bir partiden de aday olamayacak. Aday olmak isteyen memurlar seçimden 6 ay önce istifa edecek. Siyasî partiler seçimlerde karma liste yapamayacak. Ayrıca yapılan bir değişiklikle radyo bütün siyasî partilere kapatıldı.

Vurgunculara savaş

26 haziran - Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı müfettişleri istifçi ve vurgunculara karşı savaş açtı. İstanbul'da yapılan kontrollerde 10 firmanın depolarında 2 500 ton demir, 350 ton demir boru stoku tespit edildi. Şeker dağıtımı beyannameye bağlandı ve şeker stokçuları ile karaborsacılara karşı girişilen mücadele sonucu İstanbul'da 6 karaborsacı yakalanarak mahkemeye verildi.

Başbakan Menderes, Washington'da ABD Başkanı Eisenhower'la görüştü.

Başbakan Menderes'in Amerika seyahati dönüşü: en önde Fahrettin Kerim Gökay ve Başbakan; ikinci sırada Genelkurmay Başkanı Nurettin Baransel, Devlet Bakanı Mükerrem Sarol, Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü ve Millî Savunma Bakanı Etem Menderes.

İşçi Sigortaları'nda para bolluğu

28 haziran - İşçi Sigortaları Genel Kurulu Ankara'da toplandı. Kurulda konuşan Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen, İşçi Sigortaları'nın yıllık gelirinin 75 milyon lirayı bulduğunu, bu paranın ülke yararına işletilmesi için kanunda değişiklik yapılacağını açıkladı.

Oto hırsızlıkları arttı

20 haziran - İstanbul'da otomobil hırsızlıklarının arttığı bildirildi. 1952 yılında 250 olan çalınan otomobil sayısı, 1954'ün ilk 5 ayında 176'ya yükseldi.

Lisans satışları

18 haziran - Piyasada ithalat izni ticareti yapıldığı tespit edildi. Bazı kişilerin bakanlıktan aldıkları lisansları çıkar karşılığı başkalarına devrettiklerinin anlaşılması üzerine, Gümrük ve Tekel Bakanlığı bu durumu önlemek için bazı kararlar aldı; « İthal malının fiilen ithalden evvel devri caiz değildir » kaydı getirildi. Karara uymayanlar cezalandırılacak.

Mühendis sayısı 3 000'i aştı

16 haziran - Türk Mühendisleri Birliği, 50 yıl önce bütün Türkiye'de toplam 150 mühendis varken, bu sayının 1954 yılı mezunlarıyla 3 000'i aştığını açıkladı.

Kurtarılan galeri

14 haziran - Maddî nedenlerle kapanacak olan Adalet Cimcoz'a ait Maya Sanat Galerisi'ni kurtarmak için 50 sanatçının hediye ettiği eserlerden oluşan « Kurtarıcı Sergi » büyük ilgi topladı.

Başbakan Adnan Menderes ABD'den döndü

8 haziran - Başbakan Adnan Menderes, 29 mayısta başlayan Amerika Birleşik Devletleri gezisini tamamlayarak yurda döndü. ABD'de Başkan Dwight Eisenhower'la da görüşen Başbakan Menderes, Türkiye'ye yapılacak ekonomik yardımın kısılması bir yana, daha da artırılarak sürdürüleceğini açıkladı.
Adnan Menderes yurda dönerken, 7 haziranda Yunanistan'ın başkenti Atina'ya da uğrayarak Kral Paulos'la bir görüşme yaptı. Aynı gün, Yunanistan Başbakanı Papagos'la da görüşen Başbakan Menderes, İstanbul'a gelişinde Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından karşılandı.

Maya'da bir sergi açılışı: Şakir Sırmalı, Mücap Ofluoğlu, Adalet Cimcoz, Ferruh Başağa.

1954

Temmuz

1. *Yeni Ulus* gazetesi başyazarı Hüseyin Cahit Yalçın'ın yargılanmasına başlandı.
5. Memur Tasfiye Kanunu Meclis'te kabul edildi.
5. Türkiye-İsrail telefon görüşmeleri başladı.
5. İstanbul'da sebzeye narh kondu.
7. Kalkınan Türkiye Sergisi'ni ABD'ye götüren Tarsus vapuru Miami'de büyük ilgiyle karşılandı. ☞
8. Türkiye'de ilk gece maçı Ankara'da yapıldı; Gençlerbirliği-Demirspor 2-2 berabere kaldı.
8. Profesör Yavuz Abadan CHP'den ayrıldı.
8. Kapatılan Millet Partisi'nin malları Hazine'ye devredildi.
9. *Büyük Doğu* dergisi toplatıldı; sorumlular için soruşturma açıldı.
10. Ziraat Bankası'nın köylüye açtığı kredi 1,5 milyar lira.
11. Tunus'ta milliyetçilerle Fransızlar çatıştı; 19 kişi öldü.
12. Ortadoğu ülkelerindeki Türk büyükelçileri Ankara'da toplandı.
15. İzmir'de deniz tahmil ve tahliye işçileri grev yaptı; 24 işçi gözaltına alındı. ☞
16. ABD Türkiye'ye 874 104 dolarlık cephane siparişi verdi.
17. Malatya'da suikasti davası sonuçlandı. ☞
17. İzmir'de 3 grevci işçi tutuklandı.
18. Kanada Türkiye'ye 6 tepkili askerî uçak verdi.
21. Çinhindi'nde anlaşma sağlandı; Vietnam ikiye bölündü. ☞
22. Döviz almadan yurtdışına çıkış yasaklandı. ☞
26. CHP 11. Kurultayı Ankara'da toplandı. ☞
29. Kalkınan Türkiye Sergisi'ni ABD'ye götüren Tarsus vapuru New York'tan hareketle dönüş yolculuğuna başladı. ☞
30. CHP 11. Kurultayı'nda İsmet İnönü Genel Başkanlığa, Kasım Gülek de Genel Sekreterliğe seçildi. ☞

Tarsus vapurunun Amerika gezisi

29 temmuz - ABD'de açılacak « Kalkınan Türkiye Sergisi »ni taşıyan ve 7 temmuzda Miami'ye varan Tarsus, New York'ta 5 gün kaldıktan sonra dönüş yolculuğuna başladı. Beş günde sergiyi 19 450 kişi gezdi. 4 ABD limanını dolaşan vapurdaki yolculardan 29, müretebattan 3 kişi ABD'de kaldı. Türkiye Turizm Kurumu Başkanı Lütfi Kırdar, kalan yolcuların ABD vizesine haiz olduklarını, gemicilerin ise işlerine son verilmiş olduğunu açıkladı.

Yurtdışına dövizsiz çıkış yasaklandı

22 temmuz - Ülkemizden Türk lirası ve döviz kaçırılmasını önlemek için yurtdışına döviz alınmadan çıkılması yasaklandı. Bu nedenle, her isteyene pasaport verilmeyecek. Alınan bu karar Suriye ve Lübnan'da Türk lirasının değerinin yükselmesine yol açtı. İlgililer son yıllarda güney komşularımıza 22 milyon Türk lirasının kaçırıldığını belirttiler.

Yeni Kâr Hadleri Kararnamesi yürürlükte

21 temmuz - Yeni Kâr Hadleri Kararnamesi yürürlüğe girdi. Konuyla ilgili bir açıklama yapan yeni hükûmetin İktisat ve Ticaret Bakanı Sıtkı Yırcalı, « Alınan kararlarla iktisadî hayatın normal şartlar içinde işlemesi sağlanacaktır » dedi.

Yeni kararnameyle, vali ve kaymakamlar nezaretinde belediye müfettişlerine de kontrol yapma yetkisi tanındı. Yeni Kâr Hadleri Kararnamesi, faturasız mal alımı ve satımı yasağının yanı sıra, fahiş kârları önleyici tedbirler de getiriyor.

İktisat ve Ticaret Bakanı Sıtkı Yırcalı.

CHP mücadeleyi azimle sürdürecek

30 temmuz - 26 temmuzda Ankara'da toplanan CHP 11. Kurultayı sona erdi. İsmet İnönü'nün yeniden genel başkanlığa, Kasım Gülek'in de genel sekreterliğe seçildiği kurultayda, CHP'nin mahallî seçimlere katılmaması ve CHP Meclis grubunun Meclis'ten çekilmesi konuları tartışıldı. Kurultay çekilme eğilimindeydi. Ancak İnönü'nün karşı çıkması üzerine bu konularda karar alma yetkisi Parti Meclisi'ne bırakıldı. Kurultay sonrası yayımlanan bildiride, iktidarın dürüst seçimi baltaladığı ileri sürüldü. Ayrıca iktidarın aldığı yeni tedbirlerle denetimin çıkmaza sokulduğu iddia edildi. CHP'nin, « Memlekette hüküm süren siyasî, idarî ve hatta iktisadî zorluklar ne kadar yenilmez görünürse görünsün, tespit ettiği ana davaların gerçekleşmesi uğrunda meşru yollardan yürüyerek, meşru vasıtalar kullanarak takatinin son haddine kadar mücadeleye devam azminde olduğu » belirtildi.

Reşat Şemsettin Sirer (arkada), Kasım Gülek, İsmet İnönü ve Kemal Zeytinoğlu Kurultay'da.

1954

İzmir'de grev

15 temmuz - İzmir deniz tahmil ve tahliye işçileri, ücretlerinin artırılmaması karşısında işbaşına gitmeyerek grev yaptılar. Savcı, 600 grevciyi polis ve jandarma yardımıyla dağıttı. İşçilerden 24'ü gözaltına alındı, Deniz İşçileri Sendikası Başkanı ile 2 işçi mahkemece tutuklandı.

Şeker darlığı için önlem

10 temmuz - İstanbul'daki şeker darlığını önlemek için mahalle muhtarlarının kendi bölgelerinde oturanların isimlerini şeker dağıtan en yakın bakkallara bildirmesi kararlaştırıldı.

İstanbul'un telefon sorunu

9 temmuz - İstanbul'un telefon sorununun çözümü için görevlendirilen PTT Genel Müdür Vekili Talat Tolunay, 1956'da telefon santralının toplam kapasitesinin 65 600 olacağını söyledi. İstanbul-Ankara arası 12 kanallı kurampozitör cihazı da yakında hizmete sokularak bekleme süresi kısaltılacak.

Tarihî Emirgân Köşkü yandı

15 temmuz - Emirgân'daki 150 yıllık tarihî Pembe Köşk, tamamen yanarak harabe haline geldi. Yangının elektrik kontağından çıktığı bildirildi.

Çinhindi'nde savaş sona erdi

21 temmuz - Taraflar Cenevre'de, Çinhindi'ndeki savaşı sona erdirmek konusunda anlaşmaya vardı. Vietnam 17. paralel boyunca bölünüyor. Kuzey'i komünist Vietminh elinde tutarken, İmparator Bao Dai de Fransa'nın desteğiyle Güney'i kontrol edecek.

Malatya Suikasti davası sonuçlandı

17 temmuz - Yaklaşık bir senedir devam eden Malatya Suikasti davası sonuçlandı. Ahmet Emin Yalman'a düzenlenen suikastle ilgili sanıklardan, Yalman'ı teamüden öldürmeye teşebbüs eden Hüseyin Üzmez 20 yıl ağır hapse mahkûm edilirken, 8 sanık da 12'şer yıl ağır hapis cezası aldı. Diğer sanıklar 5'er yıl hapis ve 4'er yıl çeşitli yerlerde sürgün cezasına çarptırıldılar.

Ağustos

1. Kıbrıs'ta on binlerce Türk miting yaptı; konuşmacılar Kıbrıs'ın Türkiye'nin bölünmez bir parçası olduğunu belirttiler.
2. Başbakan Menderes CHP'ye ihtarda bulundu: « Ülkeyi anarşiye düşürmelerine meydan vermeyeceğiz ».
4. Türkiye'de nüfusun yüzde 64,4'ü okuma-yazma bilmiyor.
6. Balkan Paktı görüşmeleri Bled'de başladı; görüşmelere Türkiye adına Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü katıldı.
7. *Millet* gazetesi sahibi Fuat Arna hükûmete hakaretten tutuklandı.
9. Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan arasında Balkan Paktı imzalandı.
12. Yunanistan Kıbrıs için Birleşmiş Milletler'e başvurdu.
16. Cumhuriyetçi Millet Partisi mahallî seçimlere girmiyor; Enis Akaygen ile Ertuğrul Akça partiden istifa ettiler.
16. Cerrahpaşa Hastanesi'nde ilk kalp ameliyatı yapıldı.
16. Yüzücü Murat Güler Manş'ı 16,5 saatte geçti.
18. *Millet* gazetesi yazarı Nurettin Ardıçoğlu ile yazı işleri müdürü Hüsnü Söylemezoğlu 7'şer ay hapse mahkûm oldular.
19. Memurlar mal beyanına tabi tutuldu.
20. Zonguldak Kozlu'da grizu patlaması; 9 ölü, 36 yaralı.
20. Atina'daki Kıbrıs mitingine 100 000 kişi katıldı.
22. Millî Eğitim Bakanlığı'ndan bir heyet, Doğu'da kurulacak Atatürk Üniversitesi için temaslarda bulunmak üzere ABD'ye gitti.
23. Ürdün Kralı Hüseyin bin Tallal Türkiye'ye geldi.
24. UNESCO'nun davetlisi olarak Şam'a giden Profesör Bülent Nuri Esen'in işine son verildi.
25. *Volkan* dergisi yazarı Nihat Yazar, Atatürk'e hakaretten 2 yıl 2 ay hapse mahkûm oldu.
28. Cumhurbaşkanı Celal Bayar Yugoslavya'ya gitti.
28. Başbakan Menderes, « Yunanistan, Kıbrıs'ı asla alamayacak » dedi. ☞

Birleşmiş Milletler'e şikâyet dilekçesi vereceğini söyleyen avukat tutuklandı

16 ağustos - Fatih 2'inci Sulh Ceza Mahkemesi'nde yargılanmakta olan *Millet* gazetesi yazarı Nurettin Ardıçoğlu'nun avukatı Saadet Kaçar, duruşmada Birleşmiş Milletler'e şikâyet dilekçesi vereceğini söylemesi üzerine mahkemenin manevî şahsiyetine hakaretten tutuklandı.

Kürkçüler dertli

22 ağustos - Buzdolabı, çamaşır makinesi, kürk gibi eşyaların kâr haddine tâbi tutulmamasına rağmen bu mallara etiket koyma mecburiyeti getirilmesi satıcıları zor durumda bıraktı. Alış fiyatı 2 000 lira olan kürke 6 000 - 7 000 lira istemek, 900 liralık buzdolabı için 3 200 lira talep etmek satıcıları düşündürüyor.

Etiket mecburiyeti başladı

23 ağustos - Kâr Hadleri Kararnamesi'ne göre 16 ağustosta Ankara'da yürürlüğe giren etiket mecburiyeti İstanbul'da da uygulanmaya başladı. Satılacak bütün mallar etiket mecburiyetine tabî tutuldu. Kararname gereğince 6×6 cm ebadındaki etiketlerde malın alış ve satış fiyatları ile fatura tarihleri ve numaraları yazılı olacak. Ancak 40 kuruşa kadar olan mallara fatura kesilmediğinden, bu gibi mallara etiket konulmasına lüzum görülmedi.

Diş hekimleri alet bulamıyor

25 ağustos - Türk Diş Hekimleri Cemiyeti Başkanı Doçent Doktor Feyzullah Doğruer, daha çok kâr amacı güden firmaların, modern ve yeni keşfedilmiş aletleri Türkiye'ye getirmediklerini, bu nedenle de diş hekimlerinin alet sıkıntısı çektiklerini açıkladı.

Üniversite öğretim görevlileri endişeli

24 ağustos - İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim görevlisiyken, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından görevine son verilen Profesör Bülent Nuri Esen, kararı yanlış bulduğunu açıkladı. Profesör Esen, üniversitelerdeki öğretim görevlilerinin gelecekleri için endişe içinde olduklarını söyleyerek, « Hükûmetlerin ilim müesseselerine karşı muzaffer olduğu görülmemiştir » dedi.

Yunanistan'ın başkenti Atina'da 20 ağustosta yapılan ve 100 000 kişinin katıldığı Kıbrıs mitingi.

Douglas Fairbanks Jr. İstanbul Yeşilköy Havaalanı'nda.

Atatürk filmi ve Amerikalı yıldız

14 ağustos - Türk ve yabancı sermaye ortaklığıyla çevrilmesi planlanan « Atatürk » filminin başrolünü oynayacak olan ve Türkiye'ye gelerek Küçüksu Kasrı'nda misafir edilen Amerikalı aktör Douglas Fairbanks Jr., « Ülkenizde çok iyi karşılandım. Filmin senaryosunu kısa sürede yazdıracağım, eğer beğenilmezse yeniden yazdırılacaktır » dedi.

CHP seçime katılıyor

30 ağustos - Üç gündür İstanbul İl Merkezi'ndeki toplantısını sürdüren CHP Parti Meclisi, mahallî seçimlere katılma kararı aldı. Yayımlanan bildiride, «Demokratik rejimin ilerlemesi ve şikâyetlerin düzeltilmesi için seçimde mücadele etmeyi ve seçmeni uyarma vasıtalarından istifadeyi düşünüyoruz » denildi.

Hükûmet Kıbrıs konusunu görüştü

28 ağustos - Başbakan Menderes, beraberinde Dışişleri Bakanı Köprülü ve Başbakan Yardımcısı Fatin Rüştü Zorlu olduğu halde İstanbul'da Kıbrıs Türktür Komitesi'ni kabul etti. Başbakan Menderes, Kıbrıs için endişeye neden olmadığını söyledikten sonra, « Yunanistan Kıbrıs'ı asla alamayacaktır » dedi.
Yunanlıların Kıbrıs için Atina'da 20 ağustosta düzenlediği miting ve Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için Birleşmiş Milletler'e yaptığı başvuru sonrası hükûmetimizin bütün büyükelçilere, Kıbrıs'la ilgili Türk tezinin dünyaya tanıtımı için gerekli girişimleri yapma emri verdiği açıklandı. Buna karşılık gençlerin İzmir'de düzenlemek istedikleri Kıbrıs mitingine izin verilmedi. Ancak hükûmetin Kıbrıs konusundaki girişimleri gençlik ve halk arasında da büyük bir memnuniyet yarattı.

1954

Eylül

1. Cumhurbaşkanı Celal Bayar Savarona yatıyla gittiği Yugoslavya'da sevgi gösterileriyle karşılandı.
1. Federal Almanya NATO'ya kabulünü istedi.
2. Irak Veliahtı Emir Abdüllilah, Türkiye'ye geldi.
4. Cumhurbaşkanı Bayar'a, Belgrad Üniversitesi Hukuk Doktoru payesi verildi.
6. Türk-Yunan işbirliğiyle Meriç üzerinde yapılacak köprünün temeli atıldı.
9. *Yeni Sabah* gazetesi sahibi Safa Kılıçlıoğlu, 6 ay hapse mahkûm oldu. ☞
10. Fener Patriği Atenagoras, Kıbrıs konusunda « siyasete karışmak istemediğini » açıkladı.
11. Ankara'da Kıbrıs Türktür Komitesi kuruldu.
12. Cumhurbaşkanı Celal Bayar Yugoslavya gezisinden döndü. ☞
14. Kıbrıs Türktür Komitesi yurtdışında teşkilatlanmaya başladı; ilk komite Londra'da kuruldu.
15. Cumhurbaşkanı Bayar Kıbrıs'tan gelen Türk heyetini kabul etti.
17. Kütahya Tunçbilek Termik Santralı'nın temeli atıldı.
17. Kıbrıs Türk heyeti Londra'da temaslara başladı.
18. Eskişehir Çimento Fabrikası'nın temeli atıldı.
19. Konya Şeker Fabrikası işletmeye açıldı.
20. Konya Ayrancı Barajı'nın temeli atıldı.
20. Ereğli İplik ve Makara Fabrikası açıldı.
21. Amasya Şeker Fabrikası açıldı.
21. 47. Uluslararası Havacılık Federasyonu Konferansı İstanbul'da toplandı.
21. Yeni dış ticaret rejimi yürürlüğe girdi.
22. Karayolları Trafik Kanunu yürürlüğe girdi.
23. Hüseyin Cahit Yalçın, 26 ay 20 gün hapse mahkûm oldu. ☞
25. Kıbrıs sorunu Birleşmiş Milletler'de tartışıldı. ☞
25. Cumhurbaşkanı Bayar, Gökpınar Santralı'nı açtı.

Celal Bayar Yugoslavya'dan döndü

12 eylül - Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Yugoslavya'ya yaptığı 10 günlük resmî ziyareti tamamlayarak yurda döndü. Bayar, Yugoslavya'da Türklerin yaşadığı bölgeleri, Bosna-Hersek ve Üsküp'ü ziyaret etti. Gezisi sırasında Cumhurbaşkanı Bayar'a Belgrad Üniversitesi Hukuk Doktoru payesi verildi. Bayar şerefine askerî bir geçit resmi de yapıldı. Bayar, Yugoslavya Devlet Başkanı Tito ve eşine iki kısrak hediye etti.

Celal Bayar Yugoslavya Cumhurbaşkanı Tito tarafından karşılanırken.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar Zagreb'de halkı selamlıyor.

Hüseyin Cahit Yalçın.

CMP ve Türkiye Köylü Partisi seçime katılmıyor

1 eylül - Cumhuriyet Halk Partisi'nin mahallî seçimlere katılma kararı alması, Cumhuriyetçi Millet Partisi ve Türkiye Köylü Partisi çevrelerince iyi karşılanmadı.

CMP'nin Genel Başkanı Ahmet Tahtakılıç, « Cumhuriyet Halk Partisi'nin, seçime girmemek suretiyle iktidarın bilhassa rejim sahasındaki başıboş gidişini bir noktada durdurmak tecrübesine diğer muhalefet partileriyle beraber girişileceği ümit edilirdi. CHP'nin bu kararı memleket gençliği için ibretle tetkik edilecek bir mahiyet arz etmektedir » dedi. Bu arada Türkiye Köylü Partisi de seçime katılmama kararı aldı.

Kıbrıs konusu Birleşmiş Milletler'de

25 eylül - Kıbrıs sorunu, İngiltere'nin bütün itirazlarına karşın Yunanistan'ın talebi üzerine Birleşmiş Milletler gündemine alındı. Bu karara tepki gösteren İngiltere üzüntülerini bildirdi.

Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Faiz Kaymak bir heyetle Türkiye'ye gelerek Cumhurbaşkanı Celal Bayar'la Kıbrıs konusunu görüştü. Bu arada 11 eylülde kurulmuş olan Kıbrıs Türktür Komitesi'nin yurtdışında da örgütlenmesi çalışmalarına başlandığı bildirildi. 14 eylülde Londra'da faaliyete geçen komitenin başkanı Nevzat Karagil, « Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı Birleşmiş Milletler Anayasası'nın ruhuna aykırıdır » dedi.

Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Başdelegesi Selim Sarper de, « Böyle bir konunun Birleşmiş Milletler'de görüşülmesi, kurumun otoritesini sarsar » dedi.

Hüseyin Cahit Yalçın 26 ay 20 gün hapse mahkûm edildi

23 eylül - *Yeni Ulus* gazetesinde yazdığı dört makalede Başbakan Adnan Menderes'e, Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü'ye ve Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'ya hakaret ettiği iddiasıyla yargılanmakta olan yazar Hüseyin Cahit Yalçın, *Yeni Ulus* gazetesinin sahibi Nihat Erim, yazı işleri müdürü Cemal Sağlam ve İbrahim Cüceoğlu, Ankara Basın Mahkemesi tarafından çeşitli hapis ve para cezalarına mahkûm edildiler.

Altı davanın birleştirilmesi sonucu verilen karara göre, Hüseyin Cahit Yalçın 26 ay 20 gün, Cemal Sağlam 46 ay 20 gün, İbrahim Cüceoğlu 8 ay hapse mahkûm edilirken, Nihat Erim 22 250 lira para cezasına çarptırıldı.

Muhsin Ertuğrul'un tayini meselesi

18 eylül - Muhsin Ertuğrul'un Devlet Tiyatrosu genel müdürlüğüne tayin edilmesiyle ilgili kararname yüksek onaya sunuldu, ancak görülen lüzum üzerine iptal edildi.

Halkı üzen değişiklik

19 eylül - Hayat pahalılığı ve vurgunculuk karşısında zor duruma düşen halkı korumak için çıkarılan Kâr Hadleri Kararnamesi'nde yapılan değişiklik büyük üzüntü yarattı. Böylece, fiyat etiketlerine maliyet ve alış fiyatının yazılması suretiyle vatandaşa tanınan görerek kontrol etme hakkı, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'nın son kararıyla geri alınmış oldu. Ekonomi ve Ticaret Bakanı Sıtkı Yırcalı, alınan son karar için, bazı maddelerin döviz darlığı yüzünden az ithal edildiğini ve piyasada donma hasıl olduğunu, bu nedenle de önlem alındığını söyledi.

10 yıl aradan sonra ilk idam kararı

9 eylül - İstanbul'da 10 yıl aradan sonra ilk defa bir idam kararı verildi. Sarıyer'de 5 yaşındaki Meryem'i acımasızca öldüren katil Hayri Uymaz'ın yargılanması sona erdi. Katil Hayri Uymaz, İstanbul 1'inci Ağır Ceza Mahkemesi'nce idam cezasına mahkûm edildi.

Şehir Hatları zammı halkı perişan etti

24 eylül - İstanbul'da Şehir Hatları vapurlarına yapılan yüzde 133'lük zamdan sonra, banliyö tren biletlerine de yüzde 30-40 zam yapılması halkı perişan etti.

Yeni Sabah gazetesinin sahibi Safa Kılıçlıoğlu mahkûm oldu

9 eylül - « Ammenin telaş ve heyecanına mucip olacak neşriyatta bulunmak »tan sanık, *Yeni Sabah* gazetesi sahibi Safa Kılıçlıoğlu, İstanbul 4'üncü Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşması sonucunda 6 ay hapse mahkûm edildi.

Safa Kılıçlıoğlu.

Hollanda, Federal Almanya ve Sovyetler'den demir ithal ediliyor

26 eylül - İktisat ve Ticaret Bakanlığı'ndan verilen bilgiye göre, başta inşaat sektörü olmak üzere birçok alandaki ihtiyacın karşılanması için Hollanda'dan 3 000 ton, Federal Almanya'dan 1 200 ton ve Sovyetler Birliği'nden de 1 000 ton olmak üzere toplam 5 200 ton demir ithal edilmesi kararı alındı ve bu konuda gereken girişimler başlatıldı.

1954

Ekim

1. Kıbrıs Başpiskoposu Makarios, Yunanistan Başbakanı Papagos'la görüştü.
1. Bir otobüs Emirgân'da denize uçtu; 17 yolcudan 6'sı boğuldu.
2. Başbakan Adnan Menderes Federal Almanya'ya gitti.
3. Federal Almanya NATO'da.
4. Başbakan Menderes, Federal Almanya Şansölyesi Konrad Adenauer'la Bonn'da görüştü.
6. Rodos adasındaki Türklere baskı yapılıyor.
7. Türkiye Komünist Partisi davasında yargılanan 184 sanıktan 131'i mahkûm oldu.
7. NATO Başkomutan Yardımcısı Feldmareşal Montgomery Ankara'ya geldi.
9. Irak Başbakanı Nuri Said İstanbul'a geldi.
9. Federal Almanya ziyaretini tamamlayan Başbakan Menderes yurda döndü. Görüşmelerden sonra yayımlanan ortak bildiride Türkiye'nin Brüksel Paktı'na girme isteği belirtildi.
11. Federal Almanya'yla iyi ilişkiler piyasayı canlandırdı; Türkiye bu ülkeye pamuk, fındık, yağlı tohum, tütün ve pirinç ihraç edecek.
11. ABD, fındık ve bademde gümrük resmini artırdı.
14. Muğla, Amasya, Siirt ve Kırklareli'nde lise açılıyor.
15. Yargıtay, Dumlupınar denizaltısı Kaptanı Yüzbaşı Sabri Çelebi'yi suçlu buldu.
17. 300 000 ton kömür ithal edilmesi kararlaştırıldı.
21. Tarım Bakanı Nedim Ökmen, ABD'den buğday ithali için Washington'a gitti.
22. Batı Trakya'daki Türkler kaçmaya başladı; Yunan makamları göçü destekliyor.
24. 2 000 Türk Londra'da Kıbrıs için miting yaptı.
26. Mısır Başbakanı Nasır, Müslüman Kardeşler'in düzenlediği bir suikasttten yara almadan kurtuldu.
27. ABD'nin verdiği Preveze denizaltısı donanmaya katıldı.

Memurların Çilesi

21 ekim - Yazdığı « Memurların Çilesi » adlı kitapta siyaset yaptığı gerekçesiyle görevinden alınan Balya Hâkimi Sırrı Uzunhasanoğlu'nun yargılanmasına başlandı.

Bayrak yırtan 4 Amerikalı tutuklandı

31 ekim - İzmir NATO Karargâhı'nda görevli 4 Amerikalı çavuş, Denizcilik Bankası binasında asılı olan Türk bayrağını yırtarak çiğnemek suçundan tutuklandı.

Yurtdışında yaşayanların parası

19 ekim - Türkiye dışında ikâmet eden Türklerin ve yabancıların Türkiye'deki servet, gelir ve alacaklarını Merkez Bankası'na yatırarak bloke etmeleri konusunda bir tebliğ yayımlandı.

Şehir Tiyatrosu sahnesinde kavga

22 ekim - Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenen « Veronalı İki Centilmen » adlı oyun sırasında sanatçı Perihan Tedü ile Muzaffer Arslan arasında çıkan münakaşa, tokatlaşmaya kadar gitti. Tiyatro yönetimi Muzaffer Arslan'ı oyundaki rolünden aldı.

Borçları nedeniyle Üsküdar Tramvayları Şirketi'ne el kondu

16 ekim - Üsküdar, Kadıköy ve Havalisi Halk Tramvayları Şirketi'nin, İETT'ye olan birikmiş 884 000 lira borcundan dolayı elektriği kesildi. Bu yüzden sabah tramvaylar çalışamadı. Bayındırlık Bakanlığı, borçları üstlenmek şartıyla şirkete el koydu. Bakanlığın bu kararından sonra şebekeye yeniden elektrik verildi ve bu hatlardaki tramvaylar çalışmaya başladı.

Mısır Başbakanı Cemal Abdünnâsır halkın arasında.

Cemal Abdünnâsır'a suikast girişimi

26 ekim - İskenderiye'de Başbakan Cemal Abdünnâsır'a başarısız bir suikast girişimi düzenlendi. Bunun üzerine bütün Mısır'da olağanüstü hal ilan edildi. Müslüman Kardeşler Örgütü'nün, aralarında liderleri Hasan el Ubeydi'nin de bulunduğu 300 yöneticisi tutuklandı, çünkü saldırıyı gerçekleştiren Mahmud Abdüllatif'in üzerinde, bu yılın başında yasadışı ilan edilen örgüte ait belgeler bulundu. Bu arada yüzlerce işçi ve öğrenci « Yaşasın Nâsır! Müslüman Kardeşler'e Ölüm! » sloganları altında örgütün karargâhını ateşe verdiler.

Cezmi Türk.

Türkiye Köylü Partisi 3. Kurultayı

22 ekim - Türkiye Köylü Partisi 3. Kurultayı yapıldı. Kurultayda konuşan Cezmi Türk, çıkarılan son kanunları eleştirerek, « Bu kanunlar meseleleri esaslı olarak tenkit etmeye cevaz vermez. Memleketin İnsan Hakları Beyannamesi'nde belirtilen haklara hasret çektiğini söyleyebilirim » dedi.

Vapur biletleri zam oranı düşürüldü

12 ekim - Şehir Hatları bilet ücretlerine yapılan zammın miktarı, Başbakan Adnan Menderes'in girişimiyle azaltıldı. Kaldırılan 2. mevki yeniden ihdas edildi. Öğrenci ve memurlara yapılan indirimin de devamına karar verildi.

Gülek hükûmete işbirliği teklif etti

23 ekim - CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in, partiler üstü bir iktisadî işbirliği teklifi iktidar tarafından samimi bulunmadı, iktisadî sorunlar karşısında hükûmeti aciz göstermek gibi bir art niyet taşıdığı ileri sürülerek reddedildi. Gülek, ülkede iktisadî ve malî sıkıntıların baş gösterdiğini ileri sürerek, dışarıdan buğday, kömür ve demir ithal edilmesini de bu duruma örnek göstermişti.

Nal çivisi bulunmuyor

5 ekim - Piyasada nal çivisi kıtlığı başladı. En iyi cins çiviler 180 kuruşa satılırken, karaborsada bu çivilerin fiyatının 800 kuruşa kadar çıktığı söyleniyor. Bazı firmalar Anadolu'dan çivi toplamaya başladılar.

Komünistler mahkûm oldu

7 ekim - Gizli faaliyet gösteren Türkiye Komünist Partisi'ni kurmak ve bu partiye katılmaktan sanık 184 kişinin yargılanmaları sona erdi. Bir yıldan beri devam eden duruşmalar sonucu sanıklardan 131'i 10 yıldan 1 yıla kadar değişen çeşitli hapis cezalarına mahkûm olurken 52'si beraat etti ve bir sanığın davası da zaman aşımı nedeniyle düştü.
Mahkemenin gerekçeli kararı 851 sayfadan oluşuyor.

Bankalar Kanunu değişiyor

14 ekim - Banka temsilcileri ile Ticaret Bakanlığı temsilcileri bakanlıkta bir araya gelerek, Bankalar Kanunu'nda yapılacak değişiklikleri görüştüler. Kanunda yapılacak en önemli değişiklik, bankalar için asgarî bir sermaye tespiti oldu. Tasarıya konacağı söylenen bir maddeyle, 50 milyon liradan daha az bir sermayeyle banka kurulmasına izin verilmemesi kararlaştırıldı.
Bundan başka bankalarca düzenlenen çeşitli ikramiyeler de yeni kanunda esaslı şekilde ele alınıyor. Bu konuda bazı sınırlamalar ve şartlar konması bekleniyor.

Başbakan Menderes ve Dışişleri Bakanı Köprülü, İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth'in taç giyme törenine katılmak üzere Londra'ya gittiler.

1954

Kasım

1. Meclis'in açılışında konuşan Cumhurbaşkanı, taassupla mücadele edileceğini söyledi.
3. İngiltere Yunanistan'ı protesto etti.
4. ABD, Türkiye'ye 30 000 ton buğday gönderecek.
7. Muhtarlık seçimleri yapıldı; 6 026 muhtarlıktan 5 083'ünü DP, 782'sini CHP, 13'ünü CMP, birini Türkiye Köylü Partisi, 147'sini de bağımsızlar kazandı.
7. Tekstil sanayicileri için hammadde getirtilmesi kararlaştırıldı; 56 milyon liralık tahsis yapıldı.
8. ABD, Türkiye'ye buğday ithali için 2 300 000 dolar kredi açtı.
10. ABD Deniz Kuvvetleri Bakanı Ankara'ya geldi.
10. İran eski Dışişleri Bakanı Fatımi idam edildi.
11. Maliye Bakanı Hasan Polatkan 300 000 esnafın vergi dışı bırakılacağını açıkladı.
13. Türkiye ile Almanya arasındaki ticarî görüşmeler Ankara'da başladı.
16. CMP'liler adliyede gösteri yapmak istediler. ☞
17. NATO Akdeniz Kuvvetleri Başkomutanı Mountbatten Ankara'ya geldi.
17. *Millet* gazetesi sahibi Fuat Arna, 8 ay hapis cezasına mahkûm oldu.
18. 1955 yılı bütçesi 2 950 000 000 lira olarak tespit edildi.
19. Yeni Bankalar Kanunu'na göre kurulacak bankaların asgarî sermayesi 50 milyon olacak.
19. Meclis, il genel meclisi ve belediye seçimini 1 yıl erteledi.
22. Türk Seması Tatbikatı başladı; tatbikata Türk Kara ve Hava kuvvetleri ile ABD 6. Filo birlikleri katıldı.
24. *Dünya* gazetesi yazı işleri müdürü Ali İhsan Göğüş 12 ay hapse mahkûm oldu.
25. Gazeteci Nurettin Ardıçoğlu 6 ay hapse mahkûm oldu.
26. İstanbul Kapalıçarşı'da yangın. ☞
29. Türkiye, Moskova Konferansı'na katılmayı reddetti.

Tarihî Kapalıçarşı yandı

Tarihî Kapalıçarşı'nın yangından sonraki hali.

26 kasım - Gece çıkan bir yangında, Kapalıçarşı'nın 65 sokağından 34'ündeki 1 580'den fazla dükkânla, çarşı yanındaki 3 hanla birkaç bina yandı. Bir yorgancı dükkânında elektrik kontağından çıkan yangında 500 milyon liralık maddî zarar meydana geldi. Yüzyıllar boyunca İstanbul'un en hareketli ticaret merkezi olan tarihî Kapalıçarşı'nın yangın sonucu tamamen harap olması büyük üzüntü yarattı. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, yangın yerinde inceleme yapmak üzere Ankara'dan İstanbul'a hareket etti. Zarar gören dükkân sahiplerine devlet yardımı yapılması kararlaştırıldı. Yangından sonra Kapalıçarşı'nın 13 kapısı önünde biriken kadınlar gözyaşlarını tutamayarak ağladılar.

Emekli General Sadık Aldoğan İstanbul 1'inci Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmasında.

CMP'nin İstanbul Adliyesi'ndeki gösterisi

16 kasım - « Adliyenin manevî şahsiyetini alenen tahkir » etmekten tutuklanan emekli General Sadık Aldoğan'ın İstanbul 1'inci Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmasına katılan CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı ve arkadaşları, adliyede gösteri yaptılar. Başbakan Menderes, adalete karşı yapılan bu gibi gösterilerin önlenmesi için ilgililere talimat verdi.

Cezayir'de göstericilerle güvenlik kuvvetleri arasındaki çatışmalar sürüyor.

Cezayir'de halk ayaklandı

3 kasım - Cezayir'de milliyetçi hareketin önderlerinden Mesali Hac'ın 2 yıl önce ülke dışına çıkarılarak Fransa'da gözetim altında tutulmasından bu yana ülkede hüküm süren sessizlik bozuldu. 31 ekimi 1 kasıma bağlayan gece ülkenin dört bir yanında ayaklanmalar baş gösterdi. Çıkan çatışmalar sonucu ilk belirlemelere göre 3 asker, 2 polis ve 2 sivil öldürüldü. Güvenlik güçlerine saldırıların yanı sıra, özel ve kamu binalarına da bombalı ve silahlı eylemler düzenlendi. Çatışmaların özellikle Konstantin ve Avras'ta yoğunlaştığı bildirildi. Bu arada hükûmet güçleri de karşı saldırıya geçti. Helikopterlerle, silahlı çetelerin dağlardaki üslerine harekât yapıldı. Ülkeyi iç savaşa sürükleyen ayaklanma devam ediyor.

Gazeteci Bedii Faik tutuklandı

23 kasım - Devlet Bakanı Mükerrem Sarol hakkında küçük düşürücü yazılar yayımlamakla suçlanan *Dünya* gazetesi sahip ve yazarlarından Bedii Faik tutuklanarak Sultanahmet Cezaevi'ne kondu. *Dünya* gazetesiyle ilgili Meclis'e bir soru önergesi veren DP Bursa Milletvekili Selim Ragıp Emeç, CHP'nin gayrimeşru yollarla elde ettiği mallarından sayılarak Hazine'ye devredilen *Ulus* gazetesine ait eski tesislerin, hile yoluyla Falih Rıfkı Atay ve Bedii Faik'e devredilip edilmediğini Maliye Bakanı Hasan Polatkan'dan sordu.

Gençler siyasî kısıtlamaya karşı çıktı

21 kasım - Türkiye Millî Talebe Federasyonu Genel İdare Heyeti, toplantısı sonucunda bir bildiri yayımlandı. Bildiride, « Yükseköğrenim gençliği yarının memleket mukadderatını ellerinde bulunduracak kimselerdir. Bu bakımdan yetişmekte olan gençliğin hayata atıldıklarında her türlü olgunluğu, bu meyanda siyasî olgunluğu da kazanması ondan esirgenmeyecek, hatta beklenmesi gereken bir husustur » denildi.

Atatürk Ağıtı

2 kasım - Sözleri Behçet Kemal Çağlar'a, bestesi Münir Nurettin Selçuk'a ait « Atatürk Ağıtı »nın son rötuşları da yapıldı. Ağıt önümüzdeki pazar günü, İstanbul Belediye Konservatuvarı Türk Musikisi İcra Heyeti'nin Belediye Gazinosu'ndaki konserinin sonunda, Münir Nurettin Selçuk'un idaresi ve iştirakiyle 40 kişilik koro tarafından okunacak ve radyodan naklen yayınlanacak.

Başpiskopos Makarios.

Gürültücü adam: Makarios

18 kasım - İki gündür bazı temaslar için başkent Ankara'da bulunan Kıbrıs Müftüsü Mehmet Dânâ, Kıbrıslı Rumların lideri Başpiskoposu Makarios'u bir « gürültücü adam » olarak niteledi ve Yunanistan'ın baskılarıyla Kıbrıs'ta kurulabilecek bir Yunan yönetiminin Türkler için son derecede tehlikeli olacağını söyledi.
Ankara dönüşü gideceği Amerika Birleşik Devletleri'nde, Kıbrıs davasının yalnızca Rumlar ve Türkleri veya Yunanistan'la Türkiye'yi değil bütün dünyayı ilgilendirdiğini açıklamaya çalışacak olan Kıbrıs Müftüsü Mehmet Dânâ, hafta sonu New York'a gitmek üzere yola çıkacak.

CHP Kars Milletvekili Sırrı Atalay.

DP-CHP tartışması sertleşti

23 kasım - İktidar ve muhalefet partileri arasındaki gerginlik devam ediyor. Demokrat Parti'nin yayın organı *Zafer* gazetesinde yayımlanan bir başyazıda, « Muhalefetin tedhişine alakalılar tedbir almakta kusur etmeyecekler » denilirken, Cumhuriyet Halk Partisi yayın organı *Halkçı* gazetesi de muhalefet partilerini iktidara karşı birleşmeye çağırdı.
15 kasımda gergin ve kavgalı bir oturum yapan Büyük Millet Meclisi'nde Başbakan ve DP Genel Başkanı Adnan Menderes ile CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün karşılıklı ağır suçlamaları, partiler arası ilişkileri bir anda sertleştirdi.
CHP Kars Milletvekili Sırrı Atalay'ın, Adnan Menderes'in vaktiyle Yunan subaylarıyla gezdiğini ileri sürmesi ortalığı karıştırdı. Bu sözler üzerine DP milletvekilleri Sırrı Atalay'ı kürsüden indirdiler. Bu sırada DP Giresun Milletvekili Adnan Tüfekçioğlu da CHP Kars Milletvekili Turgut Göle'yi yumruklayarak yere düşürdü.
Başbakan Menderes, İsmet İnönü'nün « profesyonel bir caninin soğukkanlılığıyla konuştuğunu » söyledi ve « Allah seni vuracak » dedi. Buna karşılık Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İnönü iç politikada gerginliğin azaltılmasını istedi.

1954

Aralık

1. Gazeteci-yazar Hüseyin Cahit Yalçın tutuklandı.
1. Kapalıçarşı'nın yanmayan bölümleri hizmete açıldı.
3. CHP Genel Başkanı İnönü, Hüseyin Cahit Yalçın'ı cezaevinde ziyaret etti.
4. Yeni Kâr Hadleri Kararnamesi yürürlüğe girdi.
6. İşletmeler Bakanı Fethi Çelikbaş istifa etti; yerine Samet Ağaoğlu getirildi.
6. Grev Kanunu tasarısı hazırlandı.
6. Bedii Faik tahliye edildi. ☞
7. Mısır'da Müslüman Kardeşler liderleri idam edildi.
13. CMP Genel Sekreteri Avukat Abdürrahman Boyacıgiller hâkime hakaretten 6 ay 20 gün hapse mahkûm oldu.
14. Atina'da Kıbrıs için yapılan gösteride, ABD Yardım Heyeti binası taşlandı.
14. Yunanistan Başbakanı Papagos görevinden istifa etti.
14. DP Tokat Milletvekili Ahmet Gürkan basın cezalarının artırılmasını istedi.
15. Gazetelerin 8 sayfadan fazla çıkması ve ikramiyeli yarışma yapması yasaklandı.
16. Selanik'te, Türkiye Konsolosluğu önündeki gösterilerde Türkiye karşıtı sloganlar atıldı; ABD Kütüphanesi yağmalandı.
17. *Yeni Sabah* gazetesi sahibi Safa Kılıçlıoğlu'nun 6 aylık mahkûmiyeti Yargıtay tarafından bozuldu.
18. Kıbrıs'ta Türklere ait mağazalar yağma edildi; Rumlar, Türk ve İngiliz bayraklarını yırttı. ☞
19. Kıbrıs'ta Rumlar ile Türkler çatıştı.
25. *Millet* gazetesindeki bir yazısından dolayı Sadık Aldoğan 10 aya, yazı işleri müdürü Hüsnü Söylemezoğlu 1 yıla mahkûm oldu.
28. Üsküdar Paşakapısı Cezaevi'nde hapis cezasını çekmekte olan 80 yaşındaki gazeteci Hüseyin Cahit Yalçın, hastaneye sevkedildi.
30. Fransa, Almanya'nın silahlanmasını kabul etti.

Kıbrıs konusunun Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda görüşülmesi reddedildi

18 aralık - İngiltere'nin bütün itirazlarına ve böyle bir girişimin Birleşmiş Milletler'in itibarını sarsacağını iddia eden Türk Dışişleri'nin uyarılarına rağmen Kıbrıs konusunu eylül ayında Birleşmiş Milletler'e götüren Yunanistan, konunun görüşülmesi engellenince büyük bir krize girdi.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 15 aralıkta verdiği karar üzerine, 16 aralıkta Yunanistan'ın Selanik şehrinde Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere aleyhine gösteriler yapıldı. Türk Konsolosluğu'nun önüne kadar gelen kalabalık, Türkiye aleyhine bağırdı. Gösteriler sırasında Selanik'teki Amerikan Kütüphanesi de yağma edildi, bu arada bazı göstericiler ABD Başkanı Eisenhower'in resmini yaktılar.

Selanik'teki hadiseler üzerine Amerika Birleşik Devletleri, Yunanistan'ı protesto etti. Bu durumda Selanik Üniversitesi'ni iki gün süreyle kapatmak zorunda kalan Yunanistan hükûmeti olayların elebaşılarının tutuklanması için harekete geçildiğini bildirdi.

18 aralıkta da Kıbrıs'ta Türklere ait işyerlerine saldıran Rumlar, buraları yağmaladılar. Rum göstericileri ayrıca Türk ve İngiliz bayraklarını da yırttıkları bildirildi. Kıbrıs'ın Yunanistan'la birleşmesini isteyen bir grup Rum, Limasol şehrindeki bir karakola, İngiliz bayrağını yırtarak Yunan bayrağı astı.

Ertesi gün Kıbrıslı Rum göstericilerle Türkler arasında çatışma çıktı. İngiliz askerlerine kalabalığa ateş açma emri verildiğinde 2 isyancı Rum vurularak öldürüldü.

Zeki Müren, Cahide Sonku'yu dava etti

Zeki Müren ve Cahide Sonku Beklenen Şarkı filminde.

24 aralık - İlk sinema denemesini 1952 yapımı « Beklenen Şarkı » filminde başrol oynayarak yapan şarkıcı Zeki Müren, filmin elde ettiği gelirden kendisine verileceği vaat edilen yüzde 10 hisseyi alamamış olduğu gerekçesiyle, Sonku Film sahiplerinden ünlü tiyatro ve sinema oyuncusu Cahide Sonku aleyhine bir dava açtı.

Gazeteci Bedii Faik İstanbul Ceza ve Tevkif Evi'nden çıkarken.

Bedii Faik serbest bırakıldı

6 aralık - *Dünya* gazetesinde yazdığı yazılarla Devlet Bakanı Mükerrem Sarol'a hakarette bulunduğu iddiasıyla 23 kasımda tutuklanarak Sultanahmet Cezaevi'ne konan gazete sahiplerinden Bedii Faik'in gazetedeki ortağı, *Dünya* gazetesi başyazarı Falih Rıfkı Atay, bir mektupla Devlet Bakanı Mükerrem Sarol'dan davasından vazgeçmesini rica etti. Sarol'un davasını geri alması üzerine yazar Bedii Faik serbest bırakıldı.

Hüseyin Cahit Yalçın 80. yaşına cezaevinde girdi

8 aralık - Cezaevinde bulunan Hüseyin Cahit Yalçın'ın 80. yaşına basması dolayısıyla CHP Gençlik Teşkilatı tarafından Üsküdar Meydanı'nda düzenlenen mitinge polis engel oldu. Yalçın'ın doğum günü pastası da cezaevine sokulmadı. CHP binasında toplananlar da polis ve jandarma tarafından dağıtıldı.
Bir yazısından dolayı Ankara Basın Mahkemesi'nce 26 ay 20 gün hapis ve 4 444 lira para cezasına mahkûm edilen gazeteci Hüseyin Cahit Yalçın, 1 aralık günü Üsküdar Paşakapısı Cezaevi'ne konmuştu.

3 kişilik bir ailenin aylık geçimi 500 lira

16 aralık - Hayat pahalılığının her geçen gün artması sonucu 3 kişilik bir ailenin aylık geçim masrafı 500 lirayı buldu. Bu arada bazı gıda ve ihtiyaç maddelerinde de sıkıntılar baş gösterdi. Bütün önlemlere rağmen, şeker sıkıntısı giderilemedi, kömür sorunu halledilemedi. Demir, çimento gibi bazı ürünler karaborsada satılmaya başladı.

Başbakan Menderes: Devalüasyon yapılmayacak

20 aralık - Uygulamaya konan Yeni Kâr Hadleri Kararnamesi'ne buzdolabı, çamaşır makinesi gibi kalıcı eşyalar da dahil edildi. Devamlı fiyat artışlarının bu suretle önlenmesine çalışılıyor.
Başbakan Menderes, devalüasyon yapılacağı yolundaki haberleri yalanladı. Bu arada stoklarda mevcut 127 ton altından 71 tonunun, banka kredilerini karşılamak için rehin olarak verildiği belirtildi.

Ayasofya Müzesi müdürü görevden alındı

17 aralık - Ayasofya Müzesi Müdürü Muzaffer Ramazanoğlu ilgililerce « görülen lüzum üzerine » Millî Eğitim Bakanlığı emrine alındı.
Ramazanoğlu bir süre önce bakanlığa hitaben yayımladığı açık bir mektupta, Paris Sergisi'nde teşhir edilmek üzere Topkapı Sarayı Müzesi'nden Fransa'ya götürülen bazı tarihî eserlerin tahrip olduğu ve kısmen kayba uğradığı yolunda iddialarda bulunmuş ve Bakanlık müfettişleri bu açıklamanın ardından hemen harekete geçerek soruşturma başlatmışlardı. Soruşturmanın devam ettiği bir sırada Ramazanoğlu'nun görevden alınması hayretle karşılandı.
17 aralıkta konuyla ilgili bir açıklama yapan Ramazanoğlu, « Söylenecek çok şey var. Asıl görevim bundan sonra başlıyor. Eğer Millî Eğitim Bakanlığı'nı öfkelendiren, onlara hitaben yayımladığım açık mektuplar ise, ben onları yazmaya son verecek değilim » dedi.

Kilyos'a turistik tesis kurulacak

30 aralık - İstanbul'da bazı incelemeler yapan Başbakan Adnan Menderes, yasak bölge kapsamından yeni çıkarılmış olan Karadeniz kıyısındaki Kilyos mevkiine giderek, bu bölgede turistik tesisler kurulması için gerekli direktifleri verdi.